

ผ้าขาวม้าทอถิ่น หัตถศิลป์ไทย

คุณค่าและภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย คุณค่าและภูมิปัญญาจากอดีตถึงปัจจุบัน

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN 978-616-18-2234-7
พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2560

เจ้าของ ผู้จัดทำ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ
บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

กรรมการผู้จัดการใหญ่ ระริน อุทกะพันธุ์ ปัญจรุ่งโรจน์

ออกแบบและจัดทำรูปเล่ม ฝ่ายนิตยสารแพรว

บรรณาธิการอำนวยการ นวลจันทร์ ศุภนิมิตร

บรรณาธิการเล่ม ชวัลณัฐ ชัยนันทพัทธ์

ผู้แต่ง พิชามณัฐ ชัยตรุณ, ปารมี โปรงเฉลยลาภ

เลขานุการ กฤษณา ทับทิมทอง

ครีเอทีฟไดเรคเตอร์ วรินทร์ อัครารูธ

ศิลปกรรม ปณิตดา ม่วงเกษม, มนัชฐา ทองเสวต

ช่างภาพ อิทธิศักดิ์ บุญปราศภัย, จักรพงษ์ นุตาลัย, สุภัทรา ศรีทองคำ

รีทัช ถิรพันธุ์ บรรพพงศ์

ธุรกิจสัมพันธ์ กุมาทนาถ จิตติภิญโญยิ่ง

ประสานงานการผลิต มนตรี ฉาไธสง

สำนักงาน

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

378 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9999 ต่อ 4300 โทรสาร 0-2422-9999 ต่อ 4325

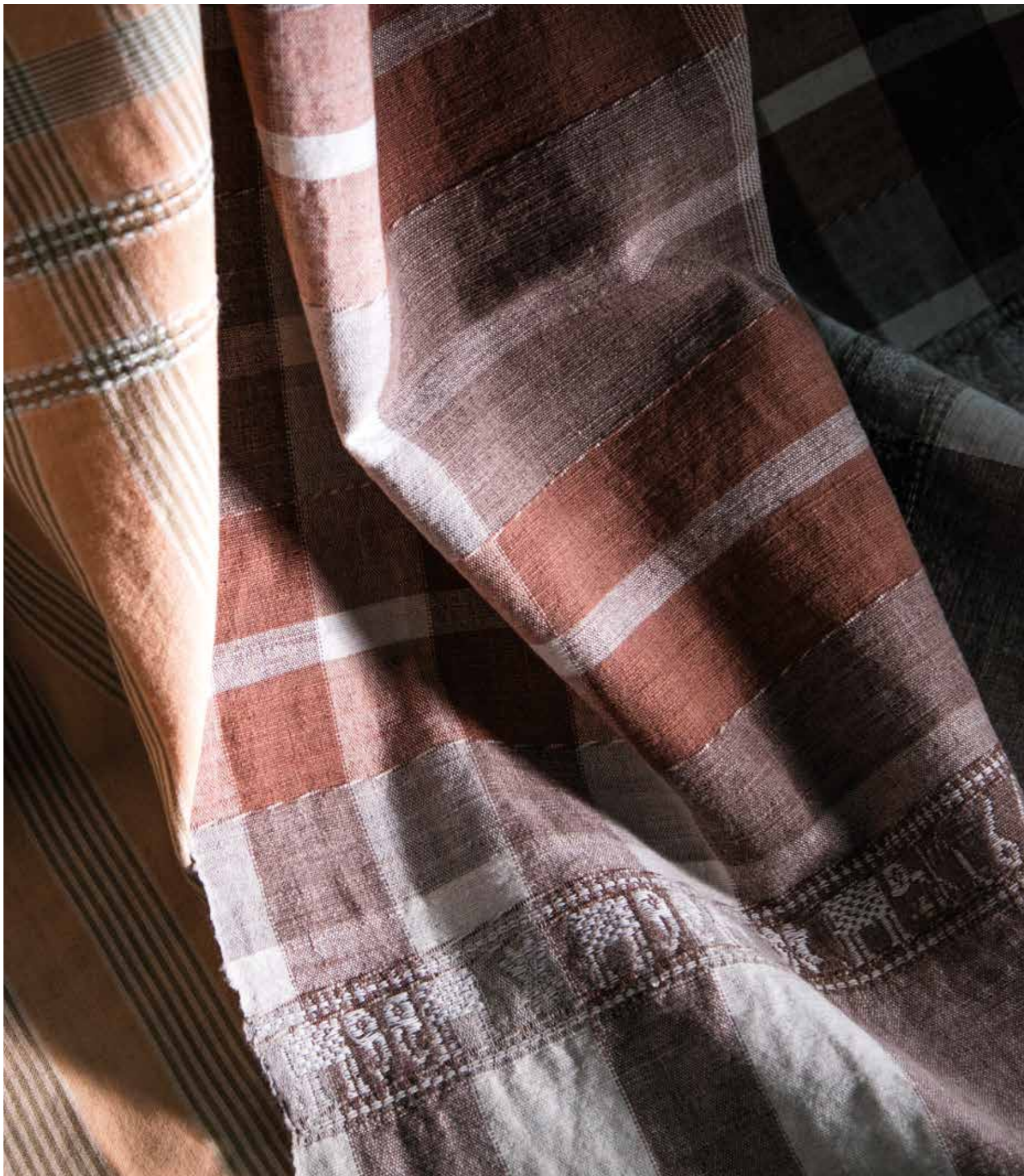
แยกสีและพิมพ์ที่

สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

376 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9000, 0-2882-1010 โทรสาร 0-2433-2742

ราคา 459 บาท

สารบัญ

ความเป็นมาของผ้าขาวม้า

13

กว่าจะเป็นผ้าขาวม้า

37

ตามรอยผ้าขาวม้า 69 ชุมชน

95

HALL OF FAME

167

จากผ้าลายตารางสู่เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

219

ผ้าขาวม้า IN แฟชั่น

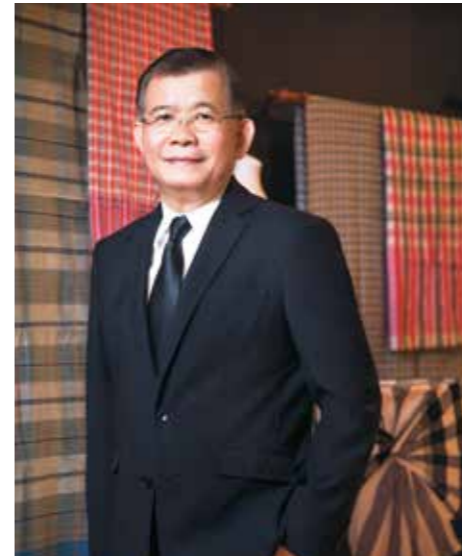
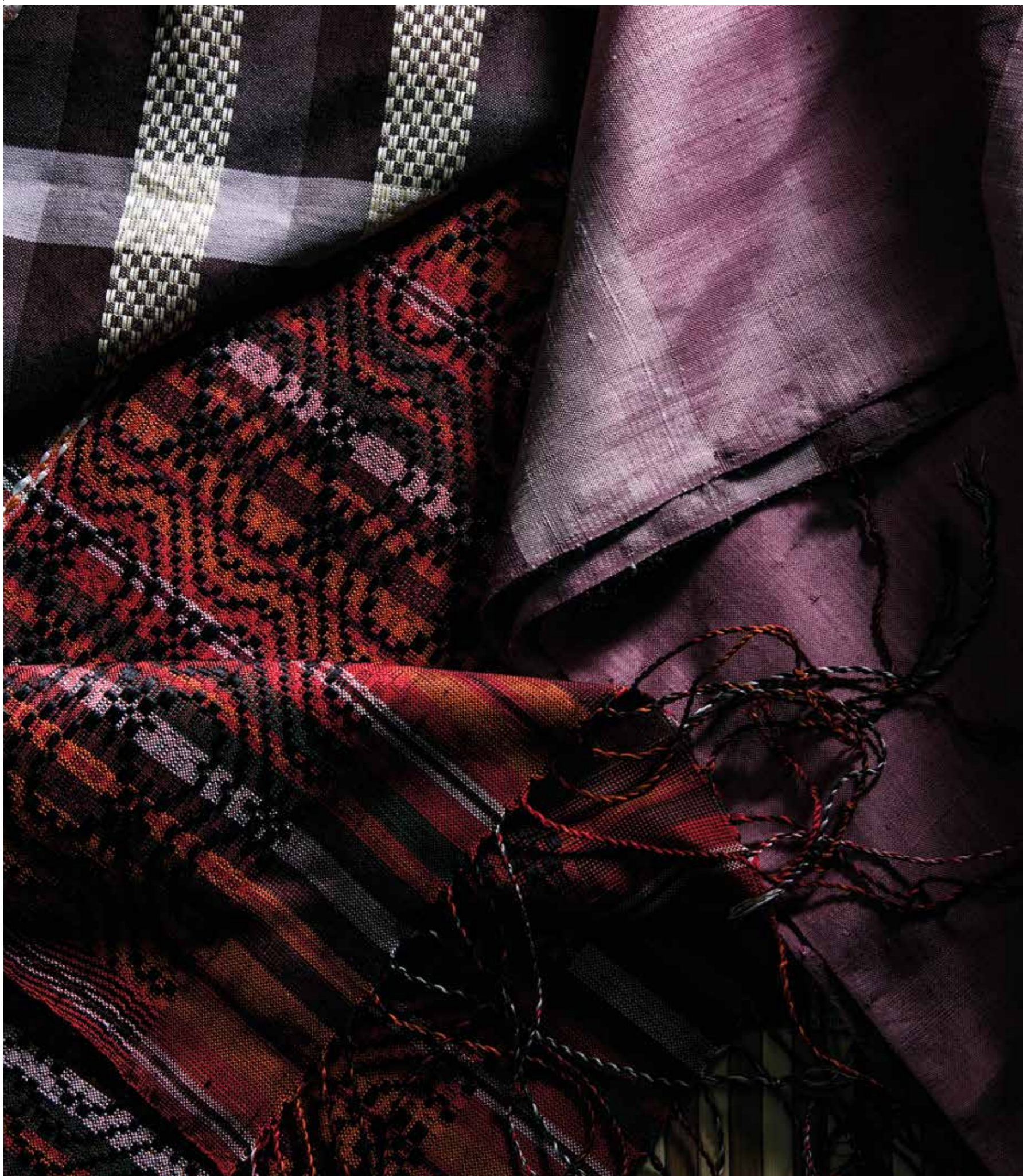
233

1 ปีแห่งการสร้างแรงบันดาลใจ ผ้าขาวม้าไทยสู่สากล

255

ที่มาของโครงการ “ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย”

269

ผ้าขาม้าผูกพันในวิถีชีวิตแบบไทย มีการผลิตกันในหลายชุมชนทั่วประเทศ และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เดิมผลิตใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ปัจจุบันเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน หรือ OTOP ที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดการจ้างงานและการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ

เพื่อให้ผ้าขาม้าซึ่งเป็นมรดกของแผ่นดิน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา ร่วมกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ไว้ 4 ประการ กล่าวคือ 1. สร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (Story) ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของผ้าขาม้า ตลอดจนจุดเด่นและกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ 2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ (Design) โดยการพัฒนารูปแบบให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภค การแปรรูปเป็นสินค้าอื่นๆ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า เป็นต้น ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้ในการผลิตเพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้า 3. การรับรองคุณภาพ (Certified) โดยการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ได้มีการรับรองคุณภาพและมาตรฐานจากหน่วยงาน เช่น การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOP กรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น 4. การส่งเสริมช่องทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมการจำหน่ายทางระบบออนไลน์ (Online) และการจัดหาพื้นที่จำหน่ายในงานที่จังหวัดและกรมการพัฒนาชุมชนจัดขึ้น

จึงขอเชิญชวนประชาชนชาวไทยทุกท่านได้ร่วมกันอุดหนุนผ้าขาม้าและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าขาม้า เพราะนอกจากท่านจะได้รับสินค้าดีมีคุณภาพและมีคุณค่าแล้ว ท่านยังได้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และสืบสานมรดกของแผ่นดินให้คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่นสืบไป

อภิชาติ โตดิลกเวชช์
อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

ตามที่รัฐบาลภายใต้การนำของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีนโยบาย “สานพลังประชารัฐ” เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการรวมพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ 12 เรื่อง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศนั้น ผมได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าทีมภาคเอกชนในคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โดยมีพลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมเป็นหัวหน้าทีมภาครัฐ

เพื่อผลักดันเป้าหมายหลักในการเพิ่มรายได้ให้ชุมชน เพื่อประชาชนมีความสุข คณะทำงานจึงได้ริเริ่มโครงการ “ผ้าขาม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย” ขึ้น โดยมอบหมายให้บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ดำเนินการค้นหาอัตลักษณ์ผ้าขาม้าในแต่ละท้องถิ่น สร้างให้มีความโดดเด่น เพิ่มมูลค่า พร้อมๆ กับการอนุรักษ์อาชีพการทอผ้าขาม้า ซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวและอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวบ้านในชุมชน ทุกเพศทุกวัย

การจัดทำหนังสือเล่มนี้ เป็นความตั้งใจของคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ ที่จะเก็บรวบรวมเรื่องราวของผ้าขาม้าเอาไว้เพื่อให้เป็นข้อมูลความรู้แก่ผู้สนใจ และเป็นแรงบันดาลใจให้กับชุมชนในการช่วยสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านของไทย

ผมขอขอบคุณ กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และทุกภาคส่วน ที่มาร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดโครงการผ้าขาม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าในอนาคตเราจะได้เห็นผ้าขาม้าประจำหมู่บ้านในประเทศไทย ที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนผู้ผลิตผ้าขาม้าทุกแห่งให้เกิดความรักความสามัคคีและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง

“แรงบันดาลใจจากทุกคน เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน”

รฐาปน สิริวัฒนภักดี
กรรมการผู้อำนวยการใหญ่
บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

การจัดทำหนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “ผ้าขาม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย” ซึ่งเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดยบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ภายใต้คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ โครงการนี้มุ่งหวังที่จะสร้างความตระหนักถึงความหลากหลายและประโยชน์ใช้สอยของผ้าขาม้าให้กับกลุ่มผู้บริโภคยุคใหม่ พร้อมๆ กับการพัฒนาคุณภาพ เทคนิคการผลิต ตลอดจนการแปรรูปสินค้าจากผ้าขาม้าทอมือให้มีความหลากหลายตรงกับความต้องการของผู้บริโภคยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ซึ่งอยู่กับชนบทไทยมาเป็นเวลาช้านานนี้ให้เพิ่มสูงขึ้น เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนหลายร้อยแห่งทั่วประเทศ

หากท่านผู้อ่านมีความชื่นชอบในชิ้นงานผ้าขาม้าใดเป็นพิเศษ ท่านสามารถติดต่อกับชุมชนผู้ผลิตได้โดยตรงจากข้อมูลท้ายเล่มหนังสือนี้ ยิ่งไปกว่านั้น ดิฉันใคร่ขอเชิญชวนท่านให้หาโอกาสไปเยี่ยมชมแหล่งผลิตของชุมชน เพื่อสัมผัสกับเสน่ห์ของการถักทอ การย้อมสี ตลอดจนการใช้ประโยชน์ของผ้าขาม้าในแต่ละชุมชนได้อย่างลึกซึ้งและเต็มเปี่ยมยิ่งขึ้น

ต้องใจ ธนะชานันท์

กรรมการผู้จัดการ
บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมลายสีเหลี่ยมสีดำขาว ขณะเสด็จไปทรงเยือนประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2503

1

ความเป็นมาของผ้าขาวม้า

พระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงฉลองพระองค์ผ้าไหมลายสีเหลี่ยมสีดำขาว ขณะเสด็จไปทรงเยือนประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2503 เป็นภาพที่แพร่หลายไปในสื่อหลายแขนงในสหรัฐฯ และหนังสือพิมพ์ในนิวยอร์กก็ได้ถวายนามสรรเสริญว่า

“ทรงงดงามประดุจเจ้าหญิงในเทพนิยาย ทรงร่าเริง แจ่มใส และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโดยทรงเป็นกันเองกับผู้ได้เข้าเฝ้าฯ ทรงแต่งพระองค์แบบตะวันตกด้วยผ้าไหมไทยได้งดงามที่สุด และทรงเป็นพระราชินีจากแดนไกลที่สามารถตรัสภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศสได้คล่องแคล่ว”

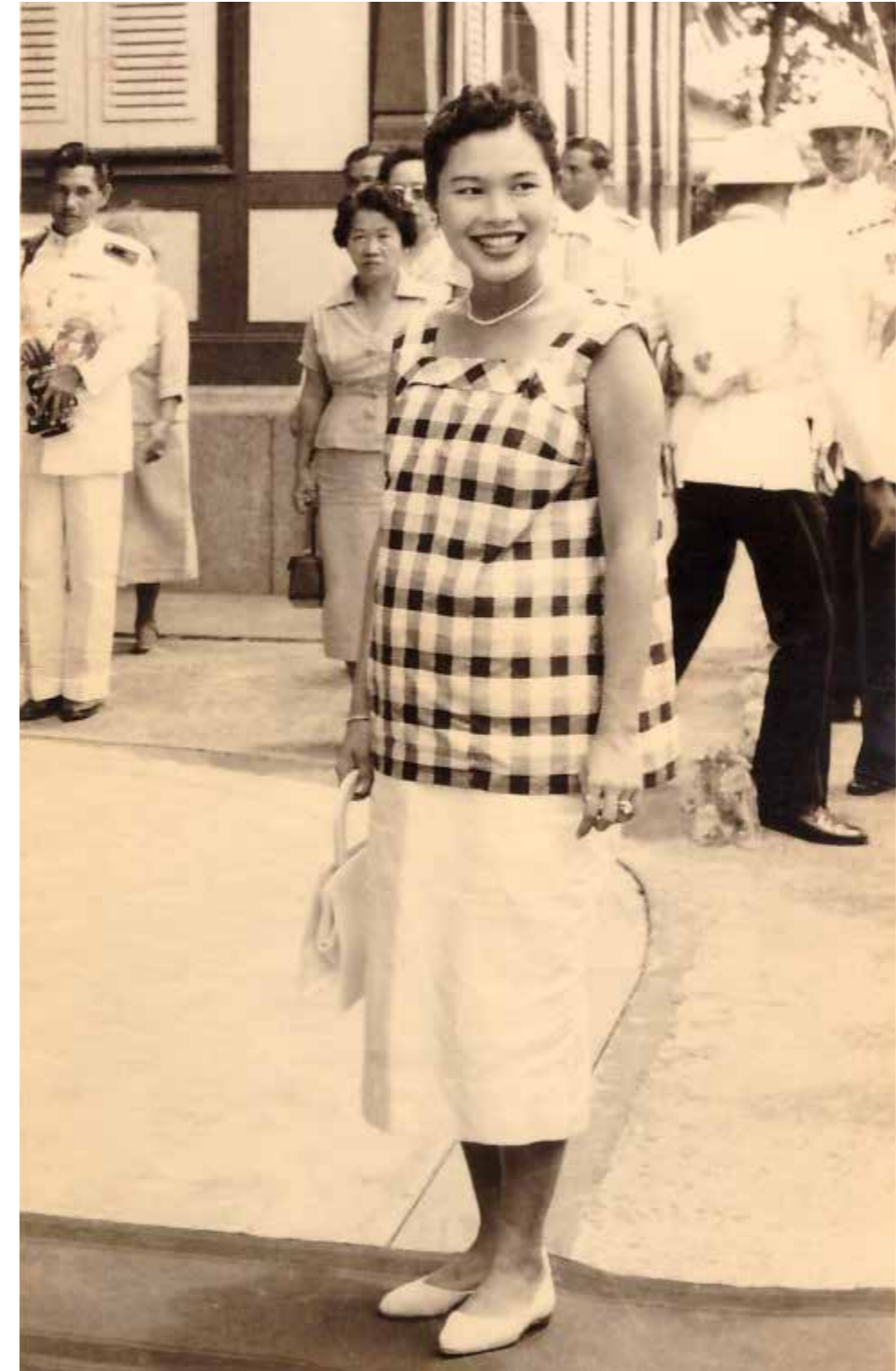
(ข้อมูลจากหนังสือสิรินวมินทร์บรมราชินีนาถ)

“อาชีพพระราชทาน” ที่ได้พระราชทานให้แก่ชาวบ้านเขาเต่า
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9
เสด็จไปทรงเยี่ยมและพระราชทานกำลังใจแก่ชาวบ้านที่ทอผ้า

นอกจากนั้นพระบรมฉายาลักษณ์นี้ยังบ่งบอกว่า “ผ้าไทยลายตารางสีเหลี่ยม” ที่คนไทยเรารู้จักกันดีในนาม “ลายผ้าขาม้า” นั้น เมื่อได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงฉลองพระองค์ชุดลายผ้าขาม้าดังกล่าว ในต่างประเทศจนได้รับการชื่นชมในระดับนานาชาติ ย่อมเป็นการยืนยันว่าลายผ้าขาม้าที่ใครๆ อาจมองว่าเป็นของชาวบ้าน แท้จริงแล้วเมื่อได้รับการออกแบบและตัดเย็บอย่างประณีตงดงาม ผ้าลายตารางนี้ก็ยังสามารถฉายแววแห่งความงามอันเป็นสากลได้

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงฉลองพระองค์ลายตาราง

การที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ได้ทรงฉลองพระองค์ ชุดผ้าไทยในการเสด็จไปทรงเยือนต่างประเทศในครั้งนั้น ได้สร้างความภาคภูมิใจแก่คนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านผู้ทอผ้าพื้นเมืองทั้งหลาย ได้กลับมาเล็งเห็นถึงคุณค่าของศิลป-หัตถกรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ก่อนที่สิ่งเหล่านี้จะสูญหายไปโดยไม่มีผู้ใดสืบทอด

พระราชกรณียกิจด้านการส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมแห่งแรกที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 มีพระราชดำริให้ก่อตั้งขึ้น คือที่บ้านเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีพระราชดำริให้ตั้งศูนย์ฝึกอบรมทอผ้าบ้านเขาเต่า เมื่อพ.ศ. 2507 เพื่อส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้านที่เป็นสตรี เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จฯไปทรงเยี่ยมราษฎรที่หมู่บ้านแห่งนี้ และพบว่ามีปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ และการอาชีพ ซึ่งไม่สามารถทำการประมงได้ในฤดูมรสุม ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำเขาเต่าขึ้น และส่งเสริมอาชีพให้แก่แม่บ้าน โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 มีพระราชดำริให้พระราชทานที่ทอผ้า และโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่จากจังหวัดราชบุรีไปสอนการทอผ้าด้วยกี่กระตุก การย้อมผ้า การออกแบบ ลวดลาย และการตัดเย็บให้แก่ชาวบ้าน สร้างความปลื้มปิติแก่ราษฎรชาวเขาเต่าที่ได้รับอาชีพ พระราชทานจากทั้งสองพระองค์

ในปี พ.ศ. 2536 เป็นที่น่าเสียดายที่ชาวบ้านเขาเต่าได้เลิกทอผ้าไป จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 เมื่อภาครัฐได้สนับสนุนให้พัฒนาลวดลายตามแนวพระราชดำริ คือ ทอผ้าฝ้าย ด้วยกี่กระตุก และใช้เส้นฝ้าย 100 เปอร์เซ็นต์ ชาวบ้านจึงได้กลับมาทอผ้าอีกครั้งด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณว่าจะไม่ทอดทิ้ง “อาชีพพระราชทาน” ที่ได้พระราชทานให้แก่ชาวบ้าน เขาเต่า

หลังจากพระราชทานอาชีพทอผ้าแก่ชาวบ้านเขาเต่าแล้ว ต่อมาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ได้ทรงสนับสนุนส่งเสริมผ้าทอพื้นเมืองมาโดยตลอด และทรงก่อตั้งมูลนิธิศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขึ้นเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 โดยทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารของมูลนิธิ ด้วยมีพระราชประสงค์ เพื่อดำรงรักษาและฟื้นฟูงานหัตถกรรมนี้ไว้เป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของชาติที่ควรดำรงรักษาไว้ ชั่วลูกหลาน และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ ทรงฉลองพระองค์ที่ทำจากผ้าไทยในทุกโอกาส ให้คนไทยทั้งปวงได้ประจักษ์ว่าผ้าไทยนั้นสวยงามล้ำค่า มิได้เขยล้าสมัย เป็น “ของบ้านนอก คอกนา” แต่อย่างใด ดังที่ได้มีพระราชดำรัสในวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 4 รอบ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2523 ณ เวทีใหม่สวนอัมพร ความว่า

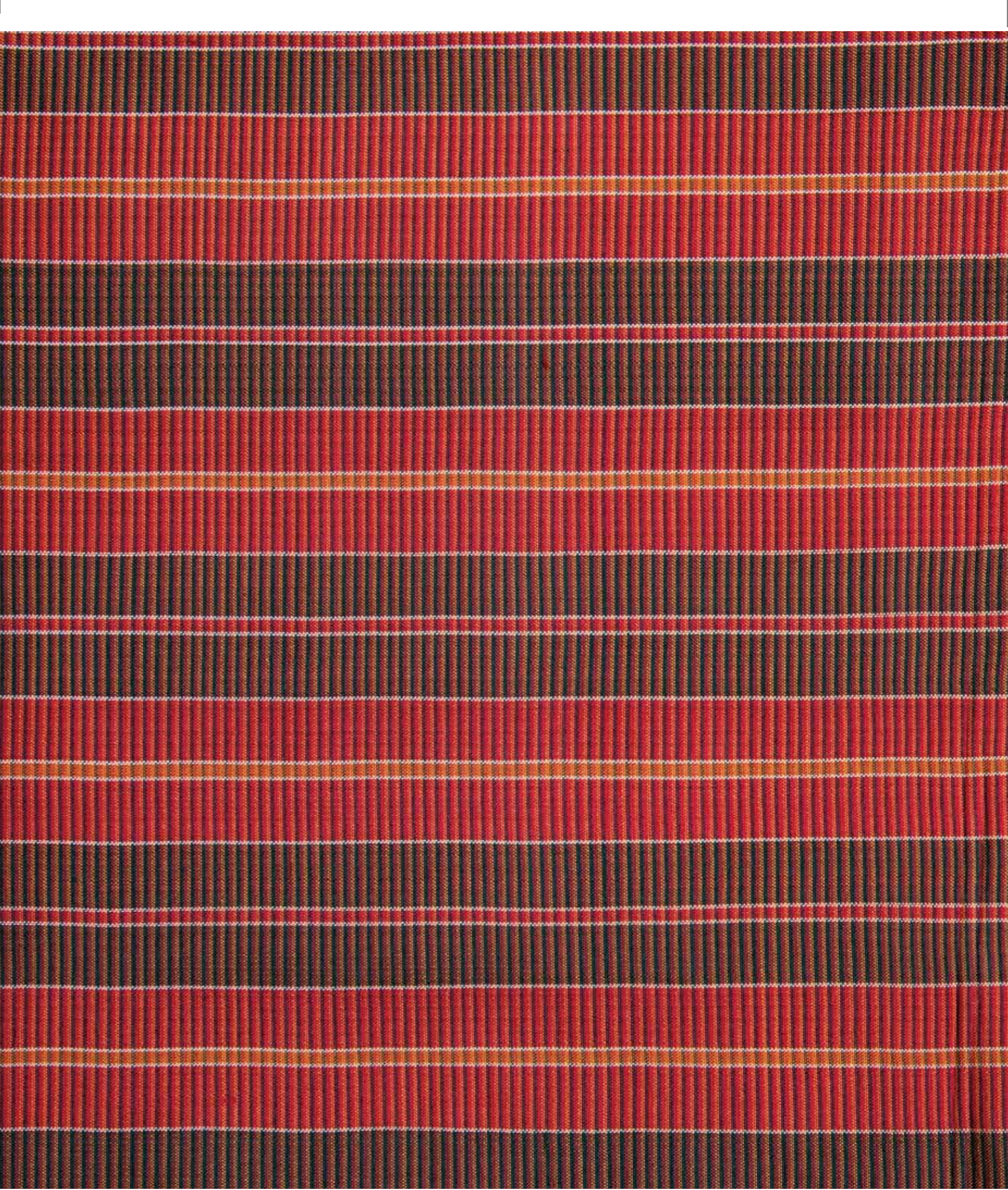
“...ข้าพเจ้าจึงสังเกตดูว่าเมื่อไปที่ไหนทุกแห่งก็ตามเสด็จ จะเห็นว่าชาวอีสานนี้รุ่งขึ้นใหม่หมดหมี ข้าพเจ้าก็บอกว่าขอให้ฉันสักตัวได้ไหม เขาบอกว่าเอาไปทำไม ของบ้านนอกคอกนาคนรวยๆเขาไม่ใส่กันหรอก

“ก็บอกกับเขาว่าสวยจริงๆ ไม่ได้แก้ง่ายยกยอ เพราะเป็นของสวยงามมาก เขาก็เลยยินดี เขาบอกว่าถ้าจะใส่จริงฉันจึงจะทำให้ บอกว่าทำเถอะ แล้วจะใส่ เขาก็ช่วยกันทำมา ข้าพเจ้าก็ให้เงินกันดูก่อนเพราะว่าชาวบ้านจน แต่ความโลกโมโหสันไม่มีเลย เขาบอกว่าฉันจะให้หะ ฉันไม่ได้ต้องการเงิน ก็บอกกับเขาว่าเงินอันนี้เป็นเงินกันดูจะได้เจริญต่อไป เขาถึงได้ยอมรับ...”

จนถึงปัจจุบันนี้ความงามของผ้าทอพื้นเมืองทุกประเภทในทั่วทุกภาคของประเทศไทย ได้สืบทอดต่อมาให้คนรุ่นหลังได้เห็น ได้ชื่นชม และใช้ประโยชน์จากผ้าไทยเหล่านี้ ด้วยพระมหากษัตริย์คุณอย่างแท้จริง

หากจะกล่าวถึงผ้าขาวม้า นับว่าเป็นหนึ่งในผ้าทอพื้นเมืองที่มีเอกลักษณ์และอยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานในฐานะ “ผ้าสารพัดประโยชน์” ในวิถีชีวิตของคนไทยแต่ครั้งโบราณ และหากนำผ้าขาวม้าหนึ่งผืนไปวางปะปนกับผ้าทอประเภทอื่นๆ เชื่อว่าลวดลายตารางของผ้าขาวม้าจะโดดเด่นในความรับรู้ของผู้ที่มองเห็น และแยกแยะได้ทันทีว่า “นี่คือผ้าขาวม้า”

แม้บางคนไม่เคยใช้ ไม่เคยสัมผัส แต่ต้องรู้จักผ้าลายตารางนี้ ผ้าขาวม้าอยู่ในวิถีชีวิตของคนในสังคมมายาวนานเท่าไรและอย่างไร เหตุใดลวดลายนี้จึงเป็นเอกลักษณ์และภาพจำของคนในสังคมไทย คำถามเหล่านี้จะนำไปสู่การค้นหาเรื่องราวของผ้าขาวม้าในหลากหลายแง่มุม ด้วยความเชื่อที่ว่า ในผ้าขาวม้าทุกผืนมี “รหัสวัฒนธรรม” บางประการซ่อนอยู่

ที่มาของผ้าขาวม้า : จากอิหร่านสู่ประเทศไทย

ผ้าขาวม้ามักมีความผูกพันและอยู่ร่วมกับวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน จนทำให้หลายคนเชื่อว่าผ้าขาวม้านั้นเป็นของคนไทยมาแต่โดยกำเนิด แต่หากสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผ้าที่มนุษย์เราใช้สอยมาแต่โบราณแล้วจะพบว่า ผ้าขาวม้ามักมีสมมติฐานที่มาหลากหลายแตกต่างกัน ดังนี้

สมมติฐานแรก คือ ผ้าขาวม้ามาจากอิหร่าน โดยคำว่า“ขาวม้า”เพี้ยนมาจากคำว่า คามาร์ บันด์ (Kamar Band) ซึ่งแปลว่าผ้าคาดเอว โดยในผลงานวิจัยเรื่อง“ผ้าขาวม้า : เอกลักษณะไทย” ของรศ. ดร.อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง จากคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อธิบายว่า ผ้าขาวม้าเป็นคำที่เพี้ยนมาจากภาษาอิหร่านที่ใช้ในสเปน เนื่องจากในอดีตอิหร่านและสเปนมีการติดต่อกัน ทำให้เกิดการถ่ายเททางวัฒนธรรมและภาษาซึ่งกันและกัน โดยในสเปนใช้ผ้าคามาร์ที่วุ่นในการคลุมบาหรือคาดเอว

สมมติฐานที่สอง ใกล้บ้านเราเข้ามาอีกนิด คือ ผ้าขาวม้ามาจากญี่ปุ่น โดยอาจารย์สมภพ จันทรประภา ได้เคยอธิบายถึงที่มาของผ้าขาวม้าในหนังสือ“อยุธยาอาภรณ์”ว่า มาจากผ้าถุงชั้นในของชาวญี่ปุ่นที่เรียกว่า“ทักกะม้า” ซึ่งใกล้เคียงกับข้อมูลของอาจารย์จิราภรณ์ อรรถนะนาค อดีตผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุของกรมศิลปากร ที่กล่าวว่าได้มีการพบผ้าขาวม้าที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศญี่ปุ่น ผ้าผืนนี้สันนิษฐานว่าทอขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีลวดลายเป็นตารางหมากรุก ชาวญี่ปุ่นเรียกผ้าผืนนั้นว่า“ผ้าก่าม้า”

สมมติฐานที่สาม ผ้าขาวม้ามาจากกัมพูชา จากข้อมูลในหนังสือ“ผ้าทออีสาน ฉบับเชิดชูเกียรติแม่ครูช่างแถบอีสานใต้” และได้รับการอ้างอิงในบทความ“เข้มนมอง‘ผ้าขาวม้า’ไทยหรือเทศ?” ตีพิมพ์ในคอลัมน์ปริศนาโบราณคดี นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ เขียนโดย ดร.เพ็ญสุภา สุขดตะ ว่าในกัมพูชาเรียกผ้าขาวม้าว่า“ผ้ากรรมมา” ซึ่งเป็นผ้าที่มอบให้ผู้ใหญ่เพื่อขอล้างกรรม เป็นไปได้หรือไม่ว่าไทยเรารับเอาผ้าขาวม้ามาจาก“ผ้ากรรมมา”ของกัมพูชา และต่อมาก็กลายเป็นผ้าก่าม้า ผ้าชะม้า และผ้าขาวม้า

สมมติฐานที่สี่ ผ้าขาวม้าเป็นของไทยแท้ ผ้าขาวม้ามาจากคำว่า“ผ้าขอมมา” ซึ่งในเทศกาลสงกรานต์เป็นประเพณีที่คนไทยจะต้องนำผ้าไปไหว้ กราบขอขมาลาโทษและรดน้ำดำหัวผู้อาวุโส เนื่องจากคำว่า“ขมา”นี้มีความใกล้เคียงกับคำว่า“ชะม้า” แต่สมมติฐานนี้ไม่น่าเป็นไปได้ เพราะภาษาถิ่นแต่ละภาคที่ใช้เรียกผ้าขาวม้ามักมีความแตกต่างกันไป และบางภาคไม่ใกล้เคียงกับคำว่าผ้าขาวม้าแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาจากทั้งสี่สมมติฐานนี้แล้ว ข้อที่ผู้รู้เชื่อว่าน่าจะเป็นไปได้มากที่สุดคือข้อแรก ผ้าขาวม้ามาจากอิหร่าน ทั้งรากศัพท์ของภาษา ระยะเวลา และหลักฐานที่ค้นคว้าได้ เชื่อว่าผ้าคามาร์จากอิหร่านแพร่หลายไปสู่สเปน หลังจากนั้นได้เผยแพร่ไปยังที่อื่นๆ ในอดีตจักรวรรดิสเปนเป็นมหาอำนาจของโลกที่มีอาณานิคมมากมาย จนได้รับการขนานนามว่า“จักรวรรดิที่พระอาทิตย์ไม่เคยตกดิน” เชื่อว่าผ้าคามาร์นี้ได้แพร่หลายเข้าไปสู่ดินแดนต่างๆ ที่สเปนติดต่อด้วยจนกระทั่งเข้ามาสู่ประเทศไทยในที่สุด

ผ้าขาวม้าเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อไร

หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดที่บ่งชี้ว่าคนไทยเริ่มใช้ผ้าขาวม้า พบในอาณาจักรโยนกนาคนคร หรือโยนกเชียงแสน ซึ่งนักประวัติศาสตร์เชื่อว่าเป็นอาณาจักรแรกของชาวไทย ในดินแดนสุวรรณภูมิ สร้างขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11-12

ต่อมาศิลปวิทยาการของอาณาจักรเชียงแสนเจริญรุ่งเรืองมาก รวมทั้งในด้านการแต่งกายซึ่งเริ่มมีลวดลายประดับประดาบนเสื้อผ้า จากหนังสือ“ประวัติเครื่องแต่งกาย” โดย พวงผกา คุโรวาท กล่าวถึงการแต่งกายของชาวเชียงแสนว่ารับวัฒนธรรมการใช้ผ้าขาวม้า มาจากชาวไทใหญ่ แต่ได้นำมาปรับเปลี่ยนวิธีการใช้

สมัยเชียงแสน

การแต่งกายของชาย-หญิงสมัยเชียงแสน

“...ผู้ชายเริ่มใช้ผ้าเคียนเอว หรือผ้าขาวม้า ซึ่งได้มาจากชาวไทใหญ่ แต่ไทใหญ่ใช้พันศีรษะ ส่วนไทยเรายังมุ่นผมอยู่ และประดับประดากันบ้าง ครั้นพอเห็นประโยชน์ของผ้า จึงนำมาใช้บ้าง แต่เปลี่ยนเป็นเคียนเอว เมื่อเดินทางไกลจึงนำมาใช้และอำนวยความสะดวก มีประโยชน์มาก เช่น เก็บอาวุธและสัมภาระ ใช้ปูนอน อาบน้ำ เช็ดตัว ไทใหญ่เห็นประโยชน์ จึงมาเคียนเอวบ้าง เลยทำให้ไทใหญ่บางพวกมีทั้งผ้าเคียนเอวและผ้าโพกพันศีรษะ...”

หลักฐานที่แสดงว่าคนไทยเริ่มใช้ผ้าขาวม้าในสมัยเชียงแสน คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน เป็นภาพการแต่งกายของชายชาวบ้าน โดยผู้ชายใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า หรือเคียนเอว นอกจากนี้ จากหลักฐานการเปรียบเทียบลักษณะของการแต่งกายจากภาพ ประติมากรรมนูนต่ำ ลายปูนปั้นประดับโบราณสถาน เช่นที่เจดีย์วัดป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย หรือประติมากรรมรูปเทวดาประนมมือที่เจดีย์วัดกุ้เต้า อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าผู้ชายในชนชั้นสูงของเชียงแสนจะนุ่งผ้าสองชาย ยาวกรอมเท้า ทั้งชายพกขนาดใหญ่ไว้ด้านหลังของลำตัว คล้ายลักษณะการนุ่งผ้าของชาวขอม คาดทับด้วยผ้า หรือเข็มขัด ทั้งชายไว้ให้ยาว

สมัยเชียงแสน

การแต่งกายของชาย-หญิงสมัยเชียงแสน

ภาพ "ชายสูงศักดิ์" ในจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ ที่บ่งบอกถึงการแต่งกายของชายที่ใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า

ต่อมาพบหลักฐานการแต่งกายของหญิงและชายสมัยอยุธยาจากภาพเขียน "ไตรภูมิอยุธยา" ในราวพุทธศตวรรษที่ 22 ปรากฏว่าชาวโยชยานิยมใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า คาดเอว นิยมนุ่งโจงกระเบนแล้วใช้ผ้าขาวม้าคล้องคอ ตลบห้อยชายทั้งสองไว้ด้านหลัง (อ้างอิงจากบทความเรื่อง "วัฒนธรรมสร้างสรรค์ มนต์เสน่ห์แห่งผืนผ้าลายตาราง นามว่าผ้าขาวม้าสารพัดนึก" โดย ดร.ธีรภานต์ โพธิ์แก้ว)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ฯ ทรงภูษาโจงและเที๋ยผ้าตามแบบอยุธยา

นอกจากนั้นในสมัยอยุธยาพบว่ามีการใช้ผ้า “คาดเกี้ยว” ในกลุ่มชนชั้นสูงและขุนนาง เป็นผ้าหน้าแคบกว่าผ้านุ่ง มีลายเป็นดอกโตสีต่างๆ คาดทับเอวเพื่อให้กระชับแน่นขึ้น คล้ายกับที่ชาวบ้านใช้คาดเอวนั่นเอง แต่ผ้าคาดเกี้ยวของชนชั้นสูงจะมีลวดลายสีสันทึบสวยงามกว่าชาวบ้าน การใช้ผ้าคาดเกี้ยวนี้ได้สืบทอดเนื่องมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้อธิบายถึงคำว่า “เกี้ยว” ว่า “...ผูกว่ารัดเกี้ยวที่สวมบนศีรษะก็หมายถึงวัตถุที่รัดของผม เกี้ยวผู้หญิงก็หมายถึงพุดผูกสมัครรักใคร่กับผู้หญิง กอดเกี้ยวก็หมายถึงกอดรัด สืบไปถึงเกี้ยวก็เป็นคำเดียวกันด้วย ผ้าเกี้ยวก็เป็นผ้าคาดพุง เกี้ยวลายก็เป็นลายผ้าคาดพุงที่มีลายเท่านั้น...”

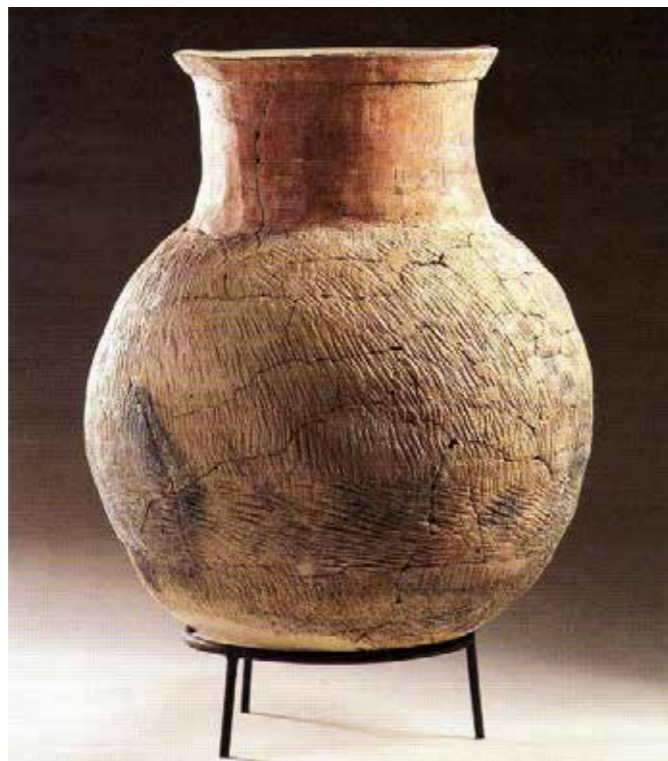
ส่วนชาวบ้านในสมัยรัตนโกสินทร์ทั้งชายและหญิงนิยมใช้ผ้าขาวม้าทำประโยชน์มากยิ่งขึ้นโดยไม่จำกัดเพียงเพศชายเหมือนในอดีต และไม่ได้จำกัดไว้เพียงเป็นเครื่องแต่งกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังใช้ทำประโยชน์อย่างอื่นอีกด้วย นับจากอดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผ้าขาวม้าเป็นผ้าที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในทั่วทุกภาคของประเทศไทย ควบคู่กับวัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนไทย มีการทอผ้าขาวม้าใช้เองในครัวเรือน แลกเปลี่ยนกันในหมู่บ้าน มอบให้แก่ผู้ใหญ่ และใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆ ด้วย เป็นผ้าที่เข้าถึงง่ายด้วยประโยชน์ใช้สอยมากมาย ผ้าขาวม้าจึงอยู่กับคนไทยมาทุกยุคทุกสมัยและแนบแน่นอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เด็กจนโตก็ว่าได้ โดยเฉพาะในสังคมชนบทและสังคมเกษตรกรรมเรามากถึงภาพผู้ชายใช้ผ้าขาวม้าในการพาดบ่า เคียนเอว เช็ดเหงื่อ ส่วนแม่บ้านใช้ผ้าขาวม้าในการผูกเป็นเปลนอนให้เด็กทารก เป็นผ้าบังเมื่อให้นมลูก เป็นผ้าม่านกันแดด เป็นต้น

ประวัติ “ผ้าขาวม้า” ในวัฒนธรรมการทอผ้าจากอดีตถึงปัจจุบัน

“คนไทยเราทอผ้าใช้เองกันมาแต่โบราณ”
เรามักได้ยินประโยคนี้อยู่เสมอ แต่คำว่า “โบราณ” นี้
นานเท่าใด และคนไทยทอผ้ากันอย่างไร

เมื่อค้นคว้าจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สามารถยืนยันได้ พบว่าการทอผ้าในประเทศไทยนั้นสามารถสืบค้นย้อนไปได้ยาวนานกว่า 5,000 ปีทีเดียว มีการพบหลักฐานเครื่องใช้เกี่ยวกับการผลิตเส้นใยเพื่อทอผ้าอยู่ในถิ่นฐานของผู้คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์มากมายหลายแห่ง กระจายอยู่ทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง เช่น ที่จังหวัดชุมพร พบอุปกรณ์เครื่องมือหินที่ใช้ทอเส้นใยจากเปลือกไม้บางชนิดให้อ่อนนุ่มเพื่อใช้ทำเป็นเส้นด้าย พบเครื่องปั่นดินเผาที่ถ้ำผี จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีลายเชือกทาบและลายตาข่าย ซึ่งบ่งบอกว่าคนในสมัยนั้นได้นำเส้นใยธรรมชาติมาทำเป็นเส้นด้าย และต่อมา

ลายเชือกทาบซึ่งเป็นลวดลายบนผิวภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่เกิดจากการใช้เชือกพันไม้แล้วกดหรือลึบบนผิวภาชนะ เป็นหลักฐานบ่งบอกว่าคนในสมัยก่อนได้นำเส้นใยธรรมชาติมาทำเป็นเส้นด้ายในราว 4,000 ปีที่แล้ว

ในยุคสำริดหรือประมาณ 4,000 ปีก่อน ยังมีการขุดพบเครื่องใช้สำริดซึ่งมีเศษผ้าติดอยู่กับเครื่องใช้เหล่านี้ ทำให้เชื่อได้ว่าคนในยุคนี้สามารถผลิตเส้นใยได้ และยังมีภาพ “เวดินเผา” (อุปกรณ์ทอผ้าของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นดินเผารูปกรวยขนาดเล็กประมาณเท่าหัวแม่มือ มีรูสำหรับสอดแกนไม้เล็กๆ ตอนปลายจะทำเป็นเงี่ยงหรือขอสำหรับสะกดหรือเกี่ยวขลุ่ยฝ้าย) พร้อมลูกกลิ้ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ซึ่งพบหลักฐานที่บ่งบอกว่ามีการปั่นด้ายและทอผ้าโดยใช้ฝ้ายเป็นวัตถุดิบ นอกจากนี้ยังมีการค้นพบลูกกลิ้งดินเผาที่แกะลวดลายเรขาคณิตจำนวนมาก แสดงว่ามีการทอผ้าลวดลายบนผ้าและพัฒนามาเป็นลายในผ้าทอต่างๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

การค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้ เป็นเครื่องยืนยันว่าผู้คนในดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีการสั่งสมองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเส้นใย การถักทอลวดลายและทอผ้ามายาวนานหลายพันปี จนกระทั่งมาถึงจุดเปลี่ยนในราวพุทธศตวรรษที่ 10-15 เมื่อมีการติดต่อค้าขายกับอินเดีย ซึ่งเป็นชาติที่มีองค์ความรู้เทคนิคการทอและย้อมสีผ้าสูงมาก จึงเกิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและเรียนรู้เรื่องการผลิตเส้นด้าย การย้อมผ้าจากสมุนไพรร และ การทอผ้าแบบต่างๆ จากอินเดีย ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผ้าทอ และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นระหว่างคนในครอบครัว ซึ่งแน่นอนว่าผู้ที่ทอผ้าสำหรับใช้สอยในครอบครัวก็คือผู้หญิงนั่นเอง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน ที่วาดโดยหนานบัวผัน ศิลปินพื้นบ้านชาวไทลื้อ เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่บอกเล่าถึงการทอผ้าของชาวบ้านในอดีตได้อย่างแจ่มชัด นั่นคือการทอผ้าด้วยทูก และการพบปะกันของหนุ่มสาวที่ซานบ้านในเวลาค่ำขณะที่หญิงสาวกำลังปั่นฝ้าย และการแต่งกายของหญิงสาวที่นุ่งผ้าชิ้นตีนจกซึ่งเป็นชิ้นลายน้ำไหล อันเป็นผ้าทอที่มีเอกลักษณ์ของเมืองน่าน

การทอผ้าได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยในอดีตที่ได้สั่งสมความรู้พัฒนา ต่อ ยอด และถ่ายทอดสู่ลูกหลาน จนกลายเป็นผลงานผืนผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน สืบทอดมาเป็นประเพณีการใช้ลวดลายผ้าในวัฒนธรรมของตนเอง และนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ การทอผ้านั้นนับเป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมในครอบครัวและมักจะถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานที่เป็นผู้หญิง เพื่อให้หน้าความรู้ในการทอผ้าไปใช้เมื่อออกรเรือนและสร้างครอบครัวของตนเอง ดังที่ **พัชรินทร์ ชัยรัตน์** ประธานกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นเมืองบ้านดินทรายอ่อน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้เล่าถึงประเพณีในหมู่บ้าน ที่ก่อนแต่งงานเจ้าสาวจะต้องทอผ้าเพื่อนำมาใช้เป็นของขวัญแทนคำขอบคุณและเป็นเครื่องใช้สอยในครอบครัวหลังจากออกรเรือนว่า

ภาพจิตรกรรมฝาผนังชาวบ้านทอผ้าและผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น ที่วัดกุฎีกร จังหวัดน่าน

“สมัยก่อนเจ้าสาวต้องลงมือทำของไหว้ด้วยตนเอง เช่น ทำที่นอน หมอน ผ้าไหมมัดหมี่สำหรับขอบคุณแม่เจ้าบ่าว ผ้าโสร่งสำหรับพ่อเจ้าบ่าว และผ้าขาวม้าสำหรับแขกผู้ใหญ่ ฝ่ายชาย เป็นกุศโลบายของคนสมัยโบราณ ให้ผู้หญิงที่จะออกเรือนมีความอดทน มีความเพียรพยายาม ซึ่งกว่าจะได้งานมาจะต้องใช้เวลาบ่มเพาะความรู้สึกและจิตใจ

“ตอนข้าพเจ้ายังเป็นเด็กอยู่ น้ำสาวจะออกเรือนแต่งงาน คนในเรือนเดียวกันจะช่วยกันเตรียมข้าวของสำหรับพิธีการ คุณแม่ของข้าพเจ้าเป็นครูสอนน้องสาวและพาทำงาน ค่อยๆ เตรียมงานไปอย่างมีความสุข ไม่รีบร้อน ซิ่นไหมเสร็จก็จะถูกพับเก็บไว้เป็นอย่างดีเพื่อรอวันงานแห่งความสุขของทั้งสองครอบครัว” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2560)

ในอดีต การทอผ้าในประเทศไทยสามารถคงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนเอาไว้ได้ เนื่องจากชาวบ้านมีวิถีชีวิตและเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง มีการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน เมื่อเหลือใช้แล้วจึงนำไปขายเป็นรายได้ ความเป็นไปดังกล่าวนี้มาถึงจุดเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งมีการจัดเก็บภาษีสินค้าจากต่างประเทศ ในอัตราเพียงร้อยละ 3 ทำให้สินค้าจากประเทศตะวันตกซึ่งมีราคาถูกกว่าและมีเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าสูงกว่าได้เข้ามาแพร่หลายในประเทศไทย โดยเฉพาะสินค้าประเภทผ้าและ

เส้นด้ายซึ่งมีคุณภาพและราคาถูกกว่าที่ผลิตในประเทศ ทำให้ต่อมการทอผ้าในประเทศเริ่มลดลงเรื่อยๆ ทั้งนี้เมื่อเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันเกิดขึ้นกับการลดการปลูกข้าว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบและได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้ซื้อและขายข้าว ไม่ให้ขายข้าวออกไปมากจนทำให้เกิดภาวะขาดแคลนข้าวในประเทศคล้ายที่เคยเกิดขึ้นกับผ้าทอ

“...เหมือนกับหีบแลในปั่นฝ้ายแลก็ทอผ้า ก็เมื่อชาวต่างชาติเอาผ้ามาขาย เอาด้ายมาจำหน่ายมากจนราคาถูกไปกว่าด้ายที่ปั่นด้ายที่ทอในเมืองนี้ การหีบฝ้าย ดัดฝ้าย บั่นฝ้าย ทุกหนทุกแห่งก็อันตรายหายไป ยังมีอยู่บ้าง แต่ทอผ้าก็เอาเมืองนอกทอ...”

หลังจากการลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริงเพียง 9 ปี การทอผ้าพื้นบ้านของคนไทย ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมค่อยๆ ลดน้อยลงไปจนเกือบสูญหาย นับว่าเป็นจุดวิกฤติของการทอผ้าพื้นบ้านของไทยก็ว่าได้ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมทอผ้าในครัวเรือนของชาวไทยสยามในภาคกลางได้สูญหายไปเกือบหมดสิ้น เหลือเพียงการทอผ้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้นที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าแบบดั้งเดิมเอาไว้ เช่น การทอผ้าทอมือของชาวไทยวน จังหวัดราชบุรี ชาวไทครั้งในภาคกลาง จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี อุทัยธานี เป็นต้น

จนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชประสงค์ให้มีการผลิตผ้าไหมคุณภาพดีเพื่อใช้ในราชการและให้ประชาชนได้ใช้สอย จึงโปรดเกล้าฯ ให้ว่าจ้างชาวญี่ปุ่นที่เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงและผลิตเส้นไหมเข้ามาสำรวจการเลี้ยงไหมที่จังหวัดนครราชสีมาในปี พ.ศ. 2444 จนกระทั่งต่อมาได้มีการจัดตั้งกรมช่างไหมขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่น เพื่อช่วยปรับปรุงคุณภาพของไหมให้ดีขึ้น และได้มีการจัดตั้งโรงเรียนผ้าไหมในพระบรมมหาราชวัง แต่การดำเนินงานครั้งนั้นไม่ประสบความสำเร็จนัก เพราะแนวทางการพัฒนาผ้าไหมของไทยและญี่ปุ่นไม่ตรงกัน

ต่อมาอุตสาหกรรมทอผ้าของไทยมีผลกระทบอย่างรุนแรงอีกครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าใช้เครื่องจักรผลิตผ้าได้จำนวนมาก อีกทั้งยังมีคุณภาพดีและราคาย่อมเยา คนไทยจึงหันไปนิยมผ้าเหล่านี้แทนผ้าทอมือ ประกอบกับความแร้นแค้นยากจนในอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ชาวชนบทเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่ เป็นเหตุให้ชาวบ้านในหลายหมู่บ้านเลิกการทอผ้า

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4

วัฒนธรรมการทอผ้าคงจะสูญหายไปจากเมืองไทยอย่างแน่นอน หากไม่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านที่ปรากฏอยู่ในผ้าทอมือ ได้ทรงฟื้นฟูและพัฒนาผ้าทอประเภทต่างๆ ของไทยในทุกภาค และทรงเผยแพร่การใช้ผ้าทอพื้นบ้านอย่างกว้างขวาง ทรงฉลองพระองค์ด้วยผ้าไหมไทยอย่างงดงาม เสด็จฯ ไปตามที่ต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้การทอผ้าไทยได้รับการพลิกฟื้น อีกทั้งเกิดความตื่นตัวในเรื่องการใช้ผ้าไทย ทำให้คนไทยหันมานิยมผ้าทอพื้นบ้านอีกครั้ง ต่อมาได้ทรงก่อตั้งศูนย์ศิลปาชีพเพื่อดำเนินการในเรื่องการพัฒนาผ้าทอพื้นบ้านอย่างครบวงจร โดยมีพระราชประสงค์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และดำรงรักษาภูมิปัญญาการทอผ้าไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ในท่ามกลางผ้าทอพื้นเมืองทั้งหลาย “ผ้าขาวม้า” เป็นหนึ่งในผ้าทอที่มีความเป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจน ด้วยลวดลายที่คุ้นตาและประโยชน์ใช้สอยในฐานะ “ผ้าอเนกประสงค์” ที่สารพัดประโยชน์ เข้าถึงง่าย และบอกเล่าถึงวิถีชีวิตคนไทยได้อย่างหลากหลายมิติ แม้ว่าปัจจุบันบทบาทการเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ของผ้าขาวม้าจะลดลงจากเดิมเพราะความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน แต่ภาพอดีตของผ้าขาวม้ายังคงแจ่มชัด

หากจำลองภาพครอบครัวหนึ่งในอดีต...พ่อแม่ลูก ล้วนมีผ้าขาวม้าอยู่ในวิถีชีวิต...ก่อนที่เด็กจะเกิด แม่บ้านจะต้องมีการเตรียมผ้าขาวม้ามาทำเป็นเบาะรองเด็กทารก เมื่อแม่คลอดลูกแล้วก็จะมอบผ้าขาวม้าให้ผู้ที่มาช่วยทำคลอดเป็นการแสดงความขอบคุณ จากนั้นผ้าขาวม้าก็ยังรับหน้าที่เป็นเปลเด็ก หรือเมื่อแม่บ้านอุ้มเด็กก็ใช้ผ้าขาวม้าผูกไว้กับตัวช่วยรับน้ำหนัก ส่วนเด็กน้อยคนนั้นเมื่อโตขึ้นก็นำผ้าขาวม้ามาดัดแปลงทำเป็นตุ๊กตาลูกเล่นกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน

ส่วนพ่อบ้านนั้นเป็นผู้ที่ใช้ผ้าขาวม้าอย่างคุ้มค่าๆ ใดๆ ทั้งนุ่งอาบน้ำ เช็ดตัว เมื่อออกจากบ้านก็นำมาคาดเอวแทนเข็มขัด พกติดตัวไปทำไร่ทำสวน บางทีก็ใช้โพกศีรษะกันแดด แทนหมวก เหนือไหล่คล้องยอกก็เอาผ้าขาวม้านั้นแหละเช็ดเหงื่อไคล บัดใล่ยุ่งแมลงต่างๆ ตลอดจนหนุนนอนพักผ่อนที่เถียงนา พอได้เวลากลับ มีข้าวของต้องขนกลับบ้าน ก็ผ้าขาวม้านั่นเองที่เป็นตัวช่วยในการทุ่นบนศีรษะ ช่วยแบกหามข้าวของกลับบ้าน

นั่นคือภาพในอดีต ส่วนปัจจุบัน ผ้าขาวม้ามีบทบาทลดน้อยถอยลงไปตามกาลเวลา คนรุ่นใหม่อาจมองไม่เห็นภาพในอดีตเหล่านั้นอีกแล้ว เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป วิถี

ผ้าขาวม้า ผ้าสารพัดประโยชน์

การดำเนินชีวิตของผู้คนก็เปลี่ยนตาม การใช้ประโยชน์จากผ้าขาวม้าก็ลดลงไปด้วย อีกทั้งยังมีสิ่งอื่นมาทดแทน ทำให้ผ้าขาวม้าไม่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับผ้าทอพื้นเมืองประเภทอื่นๆ

บันทึก ปิยะศิลป์ ได้วิเคราะห์ถึงความนิยมที่ลดลงของผ้าขาวม้าไว้อย่างน่าสนใจว่า เหตุผลที่ผ้าขาวม้าไม่ได้รับการยกย่องในสังคมทั้งที่เป็นผ้าที่มีคุณค่าต่อสังคมไทยอย่างมาก ก็คือ

ประการแรก งานหลักของผ้าขาวม้าคือผ้าที่ใช้ขจัดสิ่งปฏิกูลออกจากร่างกาย เช่น เชื้อโคล น้ำมูก น้ำตา น้ำลาย ฯลฯ สิ่งปฏิกูลเหล่านี้ถูกซับไว้ในเนื้อผ้าของผ้าขาวม้า แม้จะทำความสะอาดอย่างไร ผ้าขาวม้าก็ได้ชื่อว่าเป็นผ้าที่ทำความสะอาดร่างกาย ไม่ใช่ผ้าที่ใช้เสริม

ความงามของเรือนร่าง ไม่ใช่ผ้าปกปิดกายให้มิดชิดเรียบร้อย แต่ใช้เปิดเผย คือเปิดบางส่วนของร่างกาย นำมาซึ่งความสะดวกสบายแก่ร่างกาย หรือใช้ปกปิดร่างกายเพื่อไม่ให้ดูจาดเท่านั้น

ประการที่สอง ผ้าขาวม้าเป็นผ้าที่ใช้ในพื้นที่ส่วนตัว และใช้กับส่วนต่ำหรือส่วนที่สกปรกของร่างกาย ขณะเดียวกันก็ยังมีข้อห้ามในการนำเอาผ้าผืนเดียวกันนี้ใช้กับส่วนบนของร่างกาย เช่น ศีรษะ หรือใบหน้า ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่เกียรติยศของคนในวัฒนธรรมไทย ผ้าขาวม้าจึงเป็นผ้าที่ใช้ได้กับทุกส่วนของร่างกาย ด้วยความสารถประโยชน์ในลักษณะนี้เอง ผ้าขาวม้าจึงไม่มีสถานภาพที่สูงกว่าของใช้ธรรมดาชิ้นหนึ่ง

ประการที่สาม ผ้าขาวม้าส่วนใหญ่ใช้เพื่อนุ่งห่มหรือปกปิดร่างกายของคนจนหรือคนที่ไร้เกียรติในสังคม เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นคนบ้านนอกหรือชนชั้นผู้ใช้แรงงานและความไร้เกียรติไร้อำนาจของคนในสังคม ในสายตา“ผู้ดี” ผ้าขาวม้าบนร่างกายของคนในเมืองที่มาจากชนบทมักจะถูกมองว่าเป็นเรื่องตลก เซย รวมทั้งดูจาด ประเจิดประเจ้อ

จากข้อวิเคราะห์ทั้งสามประการข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า คุณค่าของผ้าขาวม้าได้ถูกลดทอนลงอันเนื่องมาจากภาพลักษณ์ของการนำไปใช้นั้นเอง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันผ้าขาวม้าในยุคสมัยใหม่มีการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ไปจากเดิม กล่าวคือ จากการออกแบบลดทอนดั้งเดิมมาเป็นลายที่ทันสมัยขึ้น รวมทั้งพัฒนาคุณภาพและแปรรูปให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งกระบวนการผลิตก็มีการพัฒนาขึ้นตามยุคสมัย ดังที่จะกล่าวถึงในบทต่อไป

2

กว่าจะเป็นผ้าขาวม้า

กระบวนการสร้างสรรค์ความงามอันเรียบง่ายบนผืนผ้า

คนทอผ้าหลายคนบอกว่า ทอผ้าขาวม้านั้นง่ายกว่าผ้าประเภทอื่นๆ เพราะลวดลายไม่ซับซ้อนและเป็นผ้าที่ทอกันมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย หลายคนจึงรู้วิธีการดีว่าจะทออย่างไร อย่างไรก็ตามขึ้นชื่อว่าการทอผ้าแล้ว ในสายตาของคนภายนอกที่ทอผ้าไม่เป็นที่ดูว่าไม่ใช่เรื่องง่ายเลย เพราะมีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากมาย ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

ปุยฝ้ายก่อนจะนำมาทำเป็นเส้นด้าย

ผ้าทอมือในประเทศไทยแบ่งตามประเภทวัตถุดิบหลักได้เป็น 2 ประเภท คือ **ฝ้าย** และ **ไหม** ซึ่งข้อมูลจากหนังสือ “หอแสดงผ้าไทยพื้นบ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำฝ้ายมาใช้เป็นวัตถุดิบในการทอผ้าว่า

ฝ้าย เป็นพืชที่ให้ดอกและสมอฝ้าย เมื่อสมอฝ้ายแก่จัดจะแตกออกเป็นปุยฝ้ายสีขาว โดยที่ระยะเวลาในการสุกจนแก่จัดของสมอฝ้ายในต้นเดียวกันจะไม่พร้อมกัน ดังนั้นการเก็บปุยฝ้ายจึงสามารถทยอยเก็บไว้ได้เรื่อยๆ ไปจนกว่าจะหมดต้น และจนกระทั่งมีปุยฝ้ายจำนวนมากพอที่จะทำเส้นด้ายสำหรับใช้ทอผ้าได้ทั้งผืน แล้วจึงนำไปปั่นเกลียวเป็นเส้นด้าย

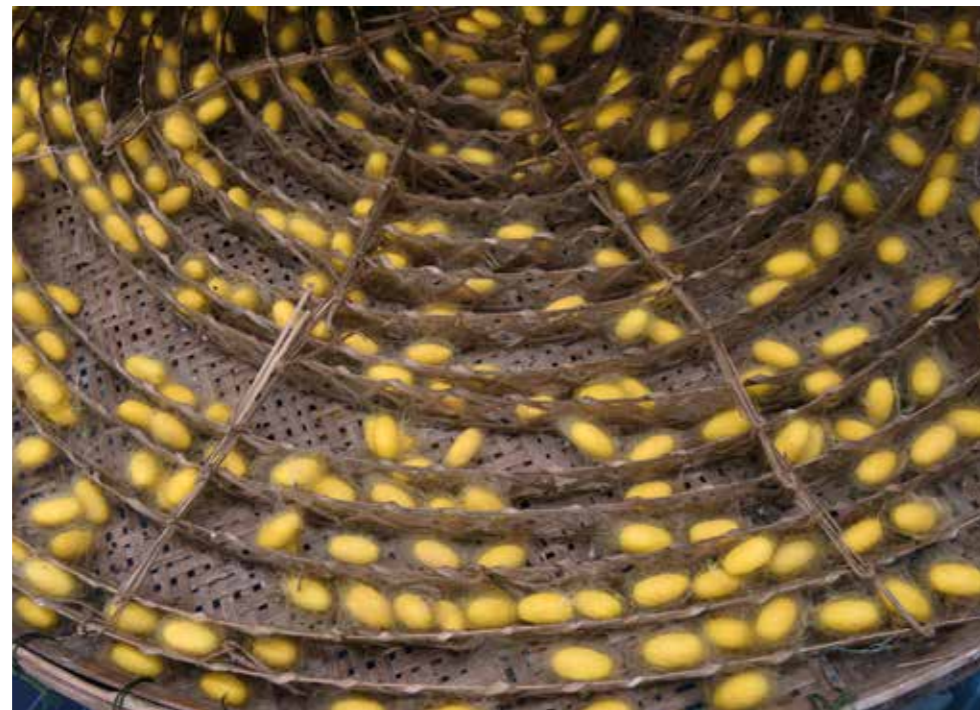
เมื่อได้ฝ้ายจากธรรมชาติแล้ว ต่อมาจึงนำมาเข็นมือ ซึ่งเป็นกระบวนการแปรรูปด้วยวิธีการแบบดั้งเดิม โดยการปั่นเส้นด้ายด้วยมือ เพื่อให้ได้เส้นฝ้ายตามธรรมชาติ ก่อนที่จะนำไปย้อมสีและทอ การเข็นฝ้ายจะทำให้ได้เส้นใยธรรมชาติที่หนานุ่ม เส้นใหญ่ น้ำหนักเบา

ใส่สบาย และดูแลง่าย ด้วยกระบวนการที่ละเอียดและใช้เวลา ทำให้ปัจจุบันมีผู้ทำฝ้ายขึ้นมือน้อยกว่าการใช้ด้ายสำเร็จรูปจากโรงงาน ซึ่งมีต้นทุนต่ำและสามารถหาซื้อวัตถุดิบได้ง่ายกว่า

ไหม มาจากกรรมวิธีการผลิตที่พิถีพิถัน นับตั้งแต่การเลือกใบหม่อน ซึ่งเป็นพืชยืนต้น ลำต้นเป็นทรงพุ่ม เพื่อใช้เป็นอาหารให้กับหนอนไหมที่กินแล้วสร้างรังไหมขึ้นมาต่อหุ้มตน ตลอดอายุ 42-55 วันของหนอนไหมนั้น ผู้เลี้ยงจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งถึงเวลาที่พร้อมจะสาวเส้นไหมออกจากรังไหม วิธีการทอผ้าไหมและการสอดใส่สวดลายในแต่ละภูมิภาคจะมีความแตกต่างกันไป เช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมแพรวา ผ้าไหมยกดอก เป็นต้น

ในเรื่องการเลี้ยงไหม **วันเพ็ญ แสงกันหา** ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรคิมมะอุ-สวนหม่อน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เลี้ยงไหมมานานตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ ได้แบ่งปันความรู้เรื่องการเลี้ยงไหมว่า

การเลี้ยงไหม

“หมู่บ้านของเราจะมีการปลูกใบหม่อนประมาณ 500-600 ไร่ เพื่อใช้เลี้ยงตัวไหม โดยทางรัฐบาลจะให้นำน้ำมารดเพื่อให้ใบหม่อนเติบโตดีทั้งปี ไข่ตัวไหมจะได้มาจากทั้งการผสมพันธุ์เองและที่กรมหม่อนไหมให้มา ถ้าผสมพันธุ์เองก็จะเก็บรังไหมที่ตัวโตเต็มที่ไว้ แล้วตัวไหมจะกลายเป็นผีเสื้อตัวน้อยๆ สีขาวๆ พอเป็นผีเสื้อตัวน้อยได้ 2 วันก็จะไข่ออกมา ไข่จะเล็กๆ เท่าเม็ดทราย โดยครั้งหนึ่งจะออกไข่ประมาณ 100 กว่าตัว บางครั้งมองไม่เห็น แต่ก็ต้องคอยดูแลมัน ทำใบหม่อนให้เล็กๆ ให้กิน

“ถ้ากรมหม่อนไหมเอาไข่ไหมมาให้ เราจะมาประมาณเดือนละครั้ง ไข่จากกรมหม่อนไหมจะไม่ตายง่ายและไม่มีเชื้อโรคที่จะเกิดจากการผสมพันธุ์กันเองของชาวบ้าน พอได้ไข่ไหมมากก็จะนำไข่ไหมที่เล็กๆ มาเลี้ยง ทุก 7 วันตัวไหมจะลอกไหมครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ตัวไหมจะเจริญเติบโตตามใบหม่อนที่เราเก็บมาให้กิน โดยให้กินวันละ 3 ครั้ง พอครบ 1 เดือนก็จะกลายเป็นรังไหม เราจะสาวเส้นไหมที่เป็นสีเหลืองๆ ออกมา พอสาวไหมออกมาแล้วเราคายนามาลอกกาวไหมออกก่อนที่จะทอ เพราะการได้เส้นไหมมาจะมีน้ำลายของตัวไหมที่คายออกมาด้วย จึงต้องพอกออกเสียก่อน โดยสมัยใหม่จะใช้ต่างพอกไหม ส่วนสมัยก่อนจะใช้ต่างจากซีเมนต์ไปมาเช่นน้ำแล้วก็ลอกให้กาวไหมออก ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงในการลอก

เส้นไหม

ก่อนจะนำไปล้างน้ำ ตากให้แห้ง แล้วนำไปสู่กระบวนการ คือการนำไปย้อมสีที่ต้องการ” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2560)

หลังจากได้วัตถุดิบเป็นเส้นไหมแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเตรียมเส้นไหม โดยข้อมูลจากหนังสือ“ผ้าไหมพื้นบ้าน” โดย คิริ ผาสุก กล่าวถึงขั้นตอนนี้ว่า

การทอผ้าไหมเป็นการนำเส้นไหม 2 ประเภทมาสอดประสานกันจนเป็นผืนผ้า เส้นไหมที่จัดเรียงตามยาวขนานกับที่ทอผ้าเรียก “เส้นยืน” ส่วนเส้นไหมที่ใช้กระสวยสอดเข้าไปในเส้นยืน เรียกว่า “เส้นพุ่ง” การเตรียมเส้นไหมทั้งสองประเภทนั้นแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. **การตีเกลียว** โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “ระหัด” โดยปกติเมื่อชาวบ้านสาวไหมแล้ว จะยังไม่สามารถนำเส้นไหมไปทอได้เลย เพราะจะทำให้ขาดง่ายและเป็นขุย ต้องนำไปตีเกลียว โดยระหัดเสียก่อน เพื่อเพิ่มความเหนียวแน่นให้กับเส้นไหม

2. **การฟอกแยกกวาว** เป็นการฟอกไขมันที่เกาะอยู่บนเส้นไหมออกเพื่อให้การย้อมติดสีดีขึ้น

3. **การย้อมสี** นำเส้นไหมไปย้อมสีธรรมชาติหรือสีสังเคราะห์ตามต้องการ

ในเรื่องวัตถุดิบนั้น นอกจากฝ้ายและไหมแล้ว ในปัจจุบันได้มีการคิดค้นและพัฒนาวัตถุดิบที่นำมาใช้ร่วมในการทอผ้าเพิ่มมากขึ้น อาทิ โยหญาแฝก โยสับประรด ตะไคร้หอม เป็นต้น นับเป็นการพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมในการทอผ้าที่น่าสนใจทีเดียว

โยหญาแฝก พัฒนาโดยกลุ่มทอผ้าพื้นบ้านบ้านไทรงาม เขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้ **นิ่มนวล นาโพธิ์ทอง** จากกลุ่มทอผ้าพื้นบ้านบ้านไทรงามได้เล่าถึงสาเหตุที่นำโยหญาแฝกมาใช้ในการทอผ้า เนื่องจากต้องการสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

“เมื่อก่อนมีการปลูกหญ้าคลุมดิน โดยโยหญาแฝกที่นำมาใช้นั้นปลูกตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ตอนหลังทางกลุ่มมีความต้องการที่จะนำโยหญาแฝกมาใช้ในการทอผ้า ซึ่งในชุมชนก็มีกลุ่มทำโยหญาแฝกอยู่แล้ว จึงนำมาทอเป็นผ้าฝ้ายแกมแฝก โยหญาแฝกนั้นเวลาทอ

โยหญาแฝกที่นำมาใช้ในการทอผ้า

ผ้าทอจากโยหญาแฝก

จะขึ้นลายสวยและมีความคงทนแม้จะไม่เต็ม 100 เปอร์เซ็นต์ก็ตาม การนำโยหญาแฝกเข้ามาอยู่ในกระบวนการทอผ้าที่ตั้งใจจะดำเนินตามแนวพระราชดำริของในหลวง โดยการนำโยหญาแฝกมาต่อยอดเพื่อให้ผู้คนรู้จักโยหญาแฝกมากขึ้นค่ะ” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2560)

นอกจากโยหญาแฝกแล้ว ยังมีการนำ **โยสับประรด** มาเป็นวัตถุดิบในการทอผ้า โดย **อารีย์ กงจก** แห่งศูนย์เรียนรู้สืบสานวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาท้องถิ่นกะเหรี่ยง หมู่บ้านบึงเหนือ บ้านคา จังหวัดราชบุรี ได้เล่าถึงที่มาว่าก่อนหน้านั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการนำเส้นโยสับประรดมาใช้ประโยชน์

“สับประรดเป็นผลไม้ที่ปลูกในท้องถิ่นเพื่อขายผล ส่วนใบก็เหลือทิ้ง พอมีโครงการเข้ามาก็สามารถนำไปที่เหลือทิ้งมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งทางโครงการได้ร่วมกับทางสหกรณ์ชุมชนในการถ่ายทอดความรู้นี้ พอทางกลุ่มทราบเรื่องก็เห็นที่น่าสนใจ จึงทดลองนำมาทอเพื่อทำเป็นผ้าท้องถิ่น โดยใช้วิธีทอแบบดั้งเดิมคือ การใช้กี่คาดเอว เพราะเราเป็นชาติพันธุ์กะเหรี่ยง แม้จะมีกี่กระตุก แต่มีความรู้สึว่าการทอแบบที่คาดเอว เนื้อผ้าจะมีความแน่น

มากกว่าการทอแบบที่กระตุก ในการนำใยสับปรดมาปั่นตีเกลียวกับฝ้าย เราไม่ได้ดึงออกมาเป็นเส้นแบบที่อื่น เนื่องจากไม่มีความชำนาญพอ และต้องใช้สายตาค่อนข้างเยอะ จึงนำที่เขาตีเกลียวแล้วมาทอ การนำใยสับปรดมาใช้ในการทอผ้านอกจากจะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ชาวบ้านยังมีรายได้จากการขายใยสับปรดด้วย” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2560)

ส่วนกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านบุญเลิศ หมู่ 1 อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำ **ตะไคร้หอม** มาเป็นวัตถุดิบในการทอ“ผ้าขาวม้ากันยุง” ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและประโยชน์ใช้สอยให้ผ้าขาวม้า โดย **ศรีสัจด์ สุวรรณไตร** ได้เล่าถึงการทำผ้าขาวม้ากันยุงว่า

“การนำตะไคร้หอมมาใช้เพิ่มคุณสมบัติในการกันยุงของผ้าขาวม้า นั้น เริ่มมาจากที่บ้านปลูกตะไคร้หอมกันมาก มีคนบอกว่าถ้าปลูกตะไคร้หอมในบ้านแล้วยุงจะไม่มา จึงเกิดไอเดียนำคุณสมบัติส่วนนี้มาใช้ เนื่องจากเราทอผ้าอยู่แล้ว โดยนำตะไคร้หอมมาสับแล้วหนึ่งพร้อมกับผ้าฝ้ายเพื่อให้กลิ่นของตะไคร้หอมออกมาติดกับผ้าฝ้าย ปัจจุบันมีนักวิจัยเข้ามาวิจัยเพื่อเพิ่มคุณสมบัติของตะไคร้หอมให้คงทนกว่าเดิม เพราะแต่ก่อนความคงทนของกลิ่นตะไคร้หอมจะคงทนอยู่ต่อการซัก 10 ครั้งกลิ่นก็จางแล้ว ตอนนี้อยู่ระหว่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์ค่ะ” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2560)

นอกจากการพัฒนาวัตถุดิบแล้ว ปัจจุบันยังมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้อีกด้วย ดังที่หลายคนอาจจะเคยได้ยินคำว่า **“ผ้าขาวม้านาโน”** ซึ่ง **เสริมพิพัฒน์ จรัสแสง** จากอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ให้ความกระจ่างว่าผ้าขาวม้านาโนนั้นเป็นอย่างไร และมีคุณสมบัติอย่างไร

“การทำผ้าขาวม้ามีอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว ทำกันเป็น OTOP ต่อมาได้เข้าร่วมโครงการของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ไปดูงานนวัตกรรมที่กรุงเทพฯ แล้วประทับใจเกี่ยวกับนาโน จึงได้เข้าอบรม 1 วัน ได้ไปดูกระบวนการทำนาโนทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นนาโนนุ่ม นาโนกลิ่นหอม นาโนต่างๆ

“ซึ่งกระบวนการเป็นการทำแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีมูลค่าสูง พอเห็นเราสนใจวิทยากรเลยแนะนำการทำนาโนที่สามารถทำได้ด้วยมือ โดยลดขั้นตอนลงมาให้สามารถทำในรูปแบบอุตสาหกรรมครอบครัวหรือชุมชนได้ ตอนแรกไม่ได้ลองทำกับผ้าขาวม้า ยังมองเป็นธุรกิจของผ้าพันคอต่างๆ แต่ช่วงหลังมีลูกค้าต้องการงานลักษณะนี้ จึงได้ลองทำผ้าขาวม้า

ทอผ้าที่ชีนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ให้มีความหลากหลาย โดยนำนาโนเข้ามาอยู่ในกระบวนการทำ ตอนนั้นมีโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย จึงนำเสนอไป 2 แบบ คือ นาโนนุ่มกับนาโนกันเชื้อแบคทีเรีย โดยนำเสนอให้สองคุณสมบัตินี้อยู่ในผ้าผืนเดียวกัน

“ในการทำผ้าขาวม้าปกติเราใช้ฝ้ายอินทรีย์ซึ่งจะค่อนข้างหยาบ แต่มีคุณสมบัติโปร่งระบายอากาศได้ดี จึงได้นำนาโนนุ่มใส่กับผ้าขาวม้า ทำให้ตัวผ้าขาวม้าที่ทอมามีความนุ่มน่าใช้มากกว่าเดิม ส่วนการป้องกันแบคทีเรียจะมีคุณสมบัติทนต่อการซักและป้องกันเชื้อแบคทีเรียต่อการซัก 20 ครั้ง หลังจากนั้นจะกลับเข้าสู่สภาวะของผ้าฝ้ายปกติ แต่คุณสมบัตินุ่มของนาโนจะคงทนความนุ่มต่อไปเรื่อยๆ” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2560)

จากกระบวนการผลิตและเตรียมวัตถุดิบ ขั้นตอนต่อไปคือการทอผ้า ซึ่งในประเทศไทยเรามีกลุ่มวัฒนธรรมทอผ้าอยู่ในทุกภาคของประเทศ แต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป ขณะเดียวกันก็มีลักษณะร่วมกันบางอย่างอยู่ด้วย เช่น อุปกรณ์การทอผ้า ที่มีความคล้ายคลึง

กันอยู่ ในหนังสือ“ผ้าไทย สายใยแห่งภูมิปัญญา...สู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย” โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จำแนกลักษณะเครื่องทอผ้าแบบพื้นบ้านตามระบบการทอได้ 2 แบบ คือ

1. **เครื่องทอผ้าแบบชาตัง** เป็นเครื่องทอที่สานเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนด้วยการใช้พืมช่วยกระทบเส้นใยให้ขจัดสานกันเป็นผืนผ้า ระบบนี้เป็นการทอของคนพื้นราบในสังคมเกษตรกรรมที่ตั้งถิ่นฐานทำกินแน่นอน นิยมทำจากไม้เนื้อแข็งซึ่งเป็นวัสดุในท้องถิ่น ส่วนประกอบของเครื่องทอผ้าแบบชาตัง ได้แก่ เสาหลัก ชาตังทุก ไม้คานทุก ไม้รองนั่ง ไม้ม้วนผ้า ไม้ทาบทุก ไม้เหยียบทุก ตะก้อหรือเขา พืม รอก ซึ่งในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ก็มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป เช่น

1.1 ที่หรือทอผ้าแบบชาตังของกลุ่มไทยวนและกลุ่มไทลื้อ มีลักษณะโครงสร้างคล้ายคลึงกัน คือ มีเสาหลัก 5 ต้น และมีคานไม้ด้านบนเชื่อมต่อกันทั้งสี่ด้าน ส่วนคานไม้ด้านล่างใต้ระดับไม้รองนั่งจะมีส่วนยาวยื่นออกไปอีก เพื่อเพิ่มระยะการพักของเครื่องเส้นด้ายยืนที่มีความยาวมาก

1.2 ที่หรือทอผ้าแบบชาตังของกลุ่มไทยกูย หรือส่วย เขมร มีความแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยเฉพาะวิธีการม้วนเก็บเส้นด้ายยืน โครงสร้างของที่ทอผ้าในกลุ่มนี้นอกจากจะมีไม้ม้วนผ้าที่ทอเสร็จเป็นผืนแล้ว ยังมีแผ่นไม้กระดานสำหรับม้วนเก็บเส้นด้ายยืนอีกด้วย

1.3 เครื่องทอผ้าแบบชาตังในภาคใต้ ในอดีตเรียกว่า“โหก” จะมีเสาหลัก 4 เสาเหมือนเครื่องทอผ้าแบบชาตังส่วนใหญ่ แต่จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างคือ การม้วนเก็บปลายเส้นยืนจะม้วนเก็บกับแผ่นไม้กระดาน แล้วเสียบปลายแผ่นไม้กระดานไว้กับร่องกระบอกไม้ไผ่ขนาดใหญ่ซึ่งแขวนห้อยลงมาจากคานไม้ด้านบน ที่ทอผ้าชนิดนี้เคยใช้กันแพร่หลายในภาคใต้ของประเทศไทย แต่ในปัจจุบันนิยมใช้เครื่องทอผ้าแบบที่กระตุกแทน

2. **เครื่องทอผ้าแบบที่เอว** ใช้ระบบการทอสานเส้นด้ายพุ่งและเครื่องเส้นด้ายยืนด้วยการใช้แผ่นไม้ที่เรียกว่า“เนียบ่า” ช่วยกระทบสานเส้นใยให้เป็นผืนผ้า เป็นระบบการทอของชาวไทยภูเขาซึ่งในอดีตมีวิถีชีวิตที่ต้องเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปหาที่ทำกินใหม่อยู่เสมอ เครื่องทอผ้าแบบที่เอวของชาวไทยภูเขาจึงไม่มีชาตังแบบที่ของคนที่ราบ แต่ผูกซึ่งเครื่องเส้นด้ายยืนด้านปลายไว้กับกิ่งไม้ รั้วบ้าน หรือเสาบ้าน ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นแผ่นหนังผูกโยงกับคานไม้เครื่องทอผ้า

เครื่องทอผ้าแบบชาตังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พืมหรือพื้นหรี

เมื่อจะทอผ้า ผู้ทอจะสอดตัวเข้าไปให้แผ่นหนังอยู่ที่ด้านหลังของเอว ผู้ทอจะนั่งเหยียดเท้าไปข้างหน้าด้านปลายเครื่องเส้นด้ายยืน แล้วเอาตัวพื้นหนังแผ่นหนึ่งเพื่อให้เส้นด้ายยืนตึง จึงเรียกเครื่องทอผ้าชนิดนี้ว่ากี่เอว โดยมีอุปกรณ์สำคัญ ได้แก่ พืม ไม้ค้ำ ผังหรือธนู แปรงหรีหรือเส้นด้ายยืนหรือแปรงหรีหูก รอก กระจวย

ชิ้นส่วนประกอบสำคัญของกี่ทอผ้า ได้แก่

พืม หรือ พื้นหรี เป็นอุปกรณ์ในการกระทบเส้นด้ายพุ่งกับเส้นด้ายยืน ประกอบด้วยโครงซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง และพื้นหรี ซึ่งเป็นซี่แนวตั้งวางเรียงกัน เดิมทำจากซี่ไม้ไผ่ แต่ปัจจุบันนิยมใช้ซี่เหล็ก

ไม้ค้ำ คือ อุปกรณ์ค้ำแยกเส้นยืนออกจากกัน เพื่อทอเสริมเส้นพุ่งพิเศษได้ง่ายขึ้น ผู้ทอใช้ไม้ค้ำในการทอซิดและจก บางท้องถิ่นเรียกว่า ไม้ค้ำซิด (ไม้ดาบ) เป็นแผ่นไม้บางเรียบเสมอกันตลอด ปลายสองข้างเจียนให้โค้งแหลม

ตะกอล ช่วยแยกด้ายเส้นยืนออกเป็นช่องด้านบนและล่างเพื่อให้สอดด้ายเส้นพุ่งเข้าไปได้ ตะกอลที่ใช้ในชนบททำด้วยเส้นด้ายหรือเชือก ในการทอผ้าแต่ละครั้งจะต้องมีการผูกตะกอลใหม่ การยกขึ้นลงของตะกอลจะถูกควบคุมด้วยเท้าเหยียบ

ผัง หรือ ธนู ทำจากซี่ไม้ไผ่ดัดโค้งที่ปลายทั้งสองด้าน หุ้มเหล็กปลายแหลมเพื่อเสียบยึดกับริมผืนผ้า ช่วยขยายหน้าผ้าไว้ให้เท่ากันตลอด เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยซึ่งกำกับขนาดหน้าผ้าให้สม่ำเสมอ โดยผู้ทอจะขยับเลื่อนผังหรือธนูตามริมผ้าที่ทำเสร็จไปเรื่อยๆ

แปรงหรีหรือเส้นด้ายยืน หรือ แปรงหรีหูก มีทั้งทำจากเส้นใยต้นตาลหรือขนหมูป่า เป็นอุปกรณ์ในการหรีหรือเส้นด้ายยืนเพื่อจัดระเบียบเส้นใยไม่ให้พันกันยุ่งขณะทอผ้า แต่ให้เรียงตัวเป็นระเบียบ โดยเฉพาะการทอใหม่จะทอได้สะดวกขึ้น

รอก เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยพุงพืมและตะกอลให้อยู่ในตำแหน่งที่พอเหมาะ ไม้ต่ำหรือสูงจนเกินไป เดิมทำจากไม้เนื้อแข็ง แกะเป็นวงล้อรอกภายใน โครงภายนอกแกะสลักเป็นลวดลายสวยงาม โดยเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมไทยวนนิยมทำเป็นรูปหงส์ บางท้องถิ่นรอกอาจทำจาก

วัสดุต่างๆ เช่น ใยปล้องไม้ไผ่ขนาดสั้น ปัจจุบันบางท้องถิ่นใช้รอกเหล็กหรือรอกทองเหลือง แทนรอกไม้

กระสวย เป็นอุปกรณ์ใส่เส้นด้ายพุ่ง มีหลายลักษณะ ได้แก่ กระสวยแบบเรือ 1 หลอด หรือแกนเดี่ยว กระสวยแบบเรือ 2 หลอด หรือแกนคู่ กระสวยแบบเรือ 3 หลอด กระสวย 2 หลอดแบบพัฒนา ตรน หรือกระสวยภาคติ กระสวยบากร่อง

การทอผ้าเป็นกรรมวิธีที่ทำให้เส้นด้ายสานขัดกัน การทอผ้าขาม้าทำให้เกิดลวดลายจากการสลับสีของเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง ทำให้เกิดลวดลายเป็นตารางเล็กหรือใหญ่ ตามความนิยมในพื้นที่นั้นๆ ส่วนกรรมวิธีการทอลวดลายอื่นๆจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และมีเทคนิคที่แตกต่างกันไป อาทิ

ผ้ายกดอก เป็นผ้าที่มีเทคนิคการทำลวดลายซึ่งเกิดจากวิธีการยกตะกอแยกเส้นยืนขึ้นลง แต่ไม่ได้เพิ่มเส้นด้ายเส้นพิเศษเข้าไปในผืนผ้าอย่างการจกหรือการขิด ลายยกดอกต่างๆ ที่ปรากฏนั้นมีทั้งลายสามแปดตะขอ ลายก้างปลา และลายขิดสอง การยกดอกในบางครั้งจะมีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งจำนวนสองเส้นหรือมากกว่านั้นเข้าไป หรือเพิ่มดินเงินดินทองเข้าไป ซึ่งจะทำให้ได้ลวดลายเหมือนกันมากกับลวดลายที่เกิดจากเทคนิคการจกและการขิด

ผ้าจก มีเทคนิคการทำลวดลายบนผืนผ้าคล้ายการปัก ด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเป็นช่วงๆ สลับสีได้ตามต้องการ โดยใช้ไม้ชนเม่นหรือนิ้วมียอกหรือ “จก” ด้ายเส้นยืนขึ้นแล้วสอดใส่ด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไป

ผ้าขิด เป็นการทอลวดลายบนผืนผ้าด้วยวิธีการใช้ “ไม้เก็บขิด” ช้อนด้ายเส้นยืนขึ้นตามลวดลายที่ต้องการและเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าไปเช่นเดียวกับการจก แต่ลายขิดจะติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า

ผ้ามัดหมี่ คือ การทอเป็นลวดลายด้วยการมัดย้อมเส้นด้ายก่อนนำมาเข้ากระบวนการทอ โดยจะมีการมัดลายที่ด้ายเส้นพุ่งด้วยเชือกก่อนนำไปย้อมสี ทำให้เกิดลวดลายตามต้องการ เมื่อนำมาทอร่วมกับด้ายเส้นยืน

ภาพวาดก่อนประวัติศาสตร์ที่พบในฝรั่งเศส แสดงถึงการใช้สีในการวาดภาพของคนในยุคนั้น

การย้อมสี : สีสันท่างความงามบนผืนผ้า

นอกเหนือจากลวดลายอันวิจิตรบนผืนผ้าแล้ว สีของผ้าทอก็เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อความงามของผืนผ้า วัตถุประสงค์ของการย้อมสีแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สีธรรมชาติและสีสังเคราะห์

ในอดีตมนุษย์นำเส้นใยมาย้อมผ้าด้วยวัตถุดิบในท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในการคิดค้นสร้างสรรค์จากธรรมชาติรอบตัว โดยผ่านการทดลองเรียนรู้สั่งสมองค์ความรู้เรื่องการย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติมายาวนานควบคู่กับการทอผ้า จนกระทั่งต่อมาสีสังเคราะห์ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีข้อดี คือเป็นสีที่มีความบริสุทธิ์สามารถนำสีมาผสมเพื่อให้ได้สีที่ต้องการ ปรับระดับความเข้มของสีได้ อีกทั้งวิธีการย้อมยังสามารถทำได้ง่าย และสีที่ได้จะมีความสดใสและทนทาน

ก่อนจะมาเป็นสีสันทนบนผืนผ้าอย่างทุกวันนี้ ประวัติเรื่องการย้อมสีของมนุษย์มีความน่าสนใจไม่น้อยทีเดียว โดยสามารถย้อนเวลากลับไปได้หลายหมื่นปีก่อนคริสตกาล เมื่อมนุษย์รู้จักการใช้สีในยุคอารยธรรมที่เก่าที่สุดคือยุคพาลีโอล์ทิก โดยใช้ดินที่มีสีเป็นผงเล็กๆ เรียกว่า “ผงสี” จากดินแดง ซึ่งได้มาจากหินสีของภูเขาอัปป์ในฝรั่งเศส ต่อมานักโบราณคดีค้นพบที่อยู่ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในภาคใต้ของฝรั่งเศส พบว่าวัสดุที่ใช้วาดภาพเป็นดินที่มีส่วนผสมของออกไซด์ของเหล็ก เรียกว่า “ดินแดง” และใช้ผงสีอื่นๆ เช่น แมงกานีสออกไซด์ และสีดำของถ่าน ต่อมาได้พบหลักฐานสำคัญคือภาพวาดที่ผนังถ้ำลาสโกซ์ที่ภาคใต้ของฝรั่งเศส ในสถานที่ที่เรียกว่า “โครมันยอง”

ที่นั่นนักโบราณคดีได้พบโครงกระดูกสันหลังของมนุษย์โบราณแห่งโครมันยองเป็นครั้งแรก และได้พบภาพวาดที่ผนังถ้ำทางตอนเหนือของสเปน เป็นภาพสัตว์ต่างๆ ในกลางยุคพาลีโอล์ทิก ซึ่งมีอายุราว 40,000 ปีก่อนคริสตกาล วาดโดยใช้ผงสีจากแร่ผสมกับไขมันสัตว์ (ข้อมูลจากหนังสือ “สีในศิลปะวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และอุตสาหกรรม” โดยศาสตราจารย์ กิตติคุณศักดิ์ ศิริพันธุ์ ราชบัณฑิต)

นี่คือหลักฐานอันเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนถึงการรู้จักใช้ “สี” ของมนุษย์ในยุคโบราณ ต่อมามนุษย์ได้พัฒนาการใช้สีมาเป็นลำดับ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะสีที่ใช้ในการย้อมผ้า ซึ่งค้นพบว่าสีที่ใช้ย้อมผ้าเป็นสารสีละลายกับผงสีที่ใช้วาดภาพในผนังถ้ำ นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า ครามเป็นสีย้อมผ้าธรรมชาติที่มีความเก่าแก่ที่สุดชนิดหนึ่ง โดยมีการค้นพบผ้าฝ้ายย้อมครามในประเทศเปรู ซึ่งมีอายุประมาณ 6,000 ปี

ในยุคโบราณนั้น ชนชาติที่โดดเด่นในเรื่องการคิดค้นสีคือชาวอียิปต์โบราณ โดยสามารถย้อมสีแดงที่สกัดจากรากต้นไม้ชื่อ “แมดเดอร์” (Madder) มีการค้นพบหลักฐานสำคัญคือผ้าย้อมสีแดงในหลุมศพที่หุบเขาไนล์ และค้นพบหญ้าฝรั่น (Saffron) ที่หลุมศพตุตันคาเมน นอกจากนี้ ชาวอียิปต์ยังได้ผลิตสารเคมีที่เรียกว่า “มอร์ดนต์” (Mordant) ที่ช่วยให้สีย้อมติดเส้นใยคงทนและสีไม่ตก

สีธรรมชาติใน “ผ้าขาวม้า”

สำหรับผู้บริโภคแล้ว เส้นใยของผ้าทอที่ใช้สีธรรมชาติ คือสีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและแปลกตา นอกจากความสวยงามแล้ว ยังมีผลดีกับผู้สวมใส่ คือสวมใส่สบายและไม่ระคายเคืองผิวหนัง อีกทั้งกระบวนการผลิตยังไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

แต่ก่อนที่จะมาเป็นสีธรรมชาติที่สวยงามให้ผู้บริโภคได้สวมใส่ กระบวนการของการย้อมสีธรรมชาติมีที่มาที่ไปน่าสนใจไม่น้อยไปกว่าการทอผ้าเลย และเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญมาก และมีความซับซ้อนกว่าจะมาเป็น “สีธรรมชาติ” ที่สวยงามบนผืนผ้า

สำหรับคนไทยในสมัยโบราณมีการใช้สีธรรมชาติในอาหาร เสื้อผ้า และภาพเขียนโบราณต่างๆ ดังที่ปรากฏในหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์มากมาย ในบรรดาผ้าทอผืนเก่าแก่มากมาย บางชิ้นอยู่ในพิพิธภัณฑ์ บางชิ้นอยู่ในมือของนักสะสม และบางชิ้นเป็นมรดกตกทอดในครอบครัว ผ้าทอเหล่านี้ล้วนย้อมด้วยสีธรรมชาติทั้งสิ้น

สีธรรมชาติเหล่านี้ได้มาจากทั้งพืชและสัตว์ ส่วนที่ได้จากพืชมาจากการสกัดสีจากส่วนต่างๆ ของพืช เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ รากไม้ แก่นไม้ ลูกไม้ ส่วนที่ได้จากสัตว์ เช่น ถ่านกระดูกของสัตว์ มูลสัตว์ เป็นต้น คนไทยเรานิยมใช้สีธรรมชาติจากพืชเป็นหลัก เนื่องจากประเทศไทยมีความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชสูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก จึงเกิดการนำพืชต่างๆ ในท้องถิ่นมาสกัดสีธรรมชาติ และนำมาย้อมเส้นใยจากธรรมชาติ เช่น ฝ้าย ไหม และขนสัตว์

ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอซึ่งใช้สารเคมีในการย้อมผ้า ทำให้ภูมิปัญญาเรื่องการย้อมสีธรรมชาติเกือบจะสูญหายไป แต่โชคดีที่ในท้องถิ่นต่างๆ ยังมีผู้นุรักษ์การย้อมสีธรรมชาติไว้ อาทิ **นางแสงดา บันสิทธิ์** ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การทอผ้า) ประจำปี พ.ศ. 2529 ซึ่งเป็นผู้สรรค์สร้างผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักกันดีในนาม “ผ้าป่าแสงดา” แห่งบ้านไร่ไผ่งาม อันโด่งดังของจังหวัดเชียงใหม่ แม้ปัจจุบันผ้าแสงดาจะถึงแก่กรรมแล้ว แต่ทายาทยังคงสืบทอดและอนุรักษ์กระบวนการย้อมสีธรรมชาติสำหรับผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติของภาคเหนือเอาไว้

เส้นด้ายย้อมสีธรรมชาติ

ภาคใต้ กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ก่อตั้งกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติขึ้นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการย้อมผ้าด้วยวิธีมัดย้อม และใช้สีที่ได้จากการนำส่วนต่างๆ ของต้นไม้ในท้องถิ่น เช่น ใบมังคุด ใบหูกวาง ใบเพา ฯลฯ มาสกัดสีธรรมชาติโดยไม่มีสีย้อมเคมีหรือสีสังเคราะห์มาเจือปน (ข้อมูลจากหนังสือ “กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ” เรียบเรียงโดย ผศ. ดร.ปาเจรา พัฒนถานุตร พ.ศ. 2551)

ในภาคอีสาน อาจารย์วีระธรรม ตระกูลเงินไทย แห่งบ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้อนุรักษ์การย้อมสีธรรมชาติด้วยการย้อมเส้นไหมด้วยสีธรรมชาติล้วน และคิดค้นกรรมวิธีการผสมผสานสีด้วยการนำเอาพืชพันธุ์ที่หลากหลายมาใช้เป็นสีสร้างงานศิลปะ โดยมีแม่สีหลักเพียง 3 สี คือ แดง ส้ม และเขียว สีส้มได้จากเปลือกส้ม สีส้มเหลืองจากเปลือกต้นประโหด และสีแดงได้จากต้นคราม

นอกจากอาจารย์วีระธรรมแล้ว กลุ่มทอผ้าในพื้นที่ต่างๆ ของภาคอีสานก็มีหลายชุมชนที่ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่นในการย้อมสีธรรมชาติ อาทิ กลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมืองบ้านท่าม่วงใหม่ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งใช้วัตถุดิบอันอุดมสมบูรณ์และหลากหลายในชุมชนนำมาสกัด

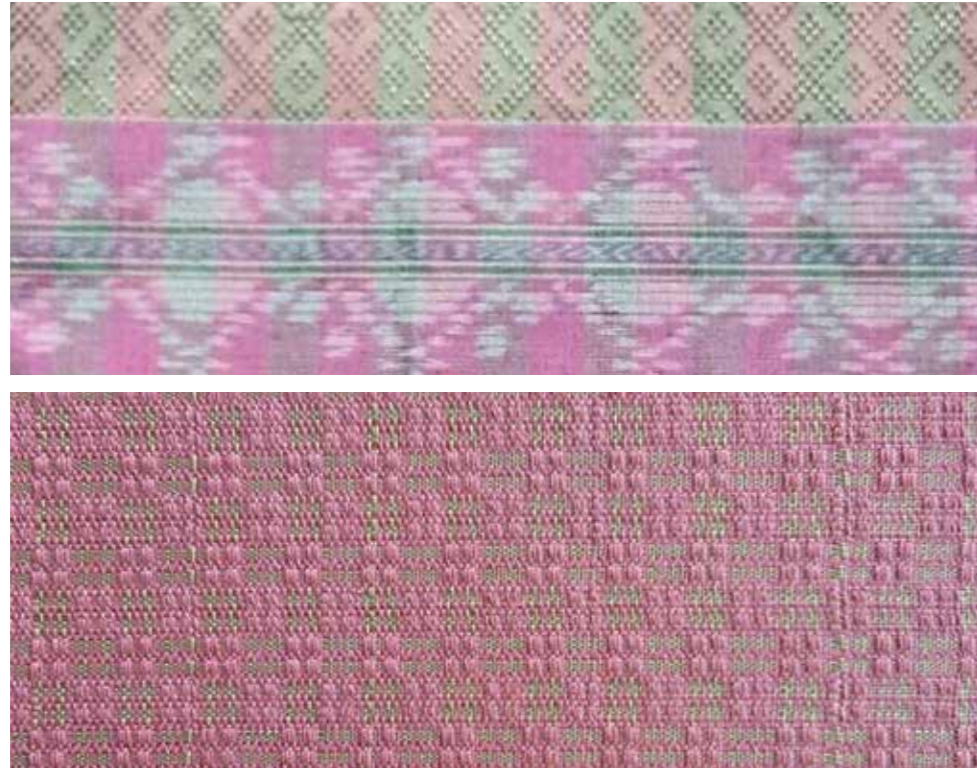
สำรวม ไชว์อินทร์

เป็นสีธรรมชาติ เช่น ใบขี้เหล็ก ใบกระถินณรงค์ ใบสาบเสือ สบู่เลือด แก่นขหนูน แก่นยอ อัญชัน ฯลฯ เนื่องจากในพื้นที่มีต้นไม้อุดมสมบูรณ์และน้ำทำปรีบูรณ์ มีทั้งน้ำมูลและน้ำขี้ไหลผ่าน และพืชบางชนิดเป็นพืชที่ขึ้นหนาแน่นอยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ

สำรวม ไชว์อินทร์ ตัวแทนกลุ่มเล่าถึงความหลากหลายของพืชในท้องถิ่นที่นำมาย้อมสีธรรมชาติว่า

“พืชที่เราเก็บในหมู่บ้านที่เน้นจริงๆ ก็คือใบขี้เหล็ก เพราะว่าเราไม่ต้องปลูก มันมีอยู่แล้วตามริมแม่น้ำ หนองน้ำ เพราะว่าหนองน้ำของเรามันจะใหญ่นะคะ แล้วก็มันมีขี้เหล็กขึ้นล้อม ใบกระถินณรงค์เราก็ไม่ได้ปลูกค่ะ ปลูกไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษ มันก็ขึ้นมาเรื่อยๆ ออกลูก ออกหลานเหลนโหลนของพืชตัวนั้น สาบเสือก็ไม่ได้ปลูก สบู่เลือดก็ไม่ได้ปลูก คือมันจะขึ้นตามธรรมชาติ เราเก็บเอาแต่ใบ ต้นมันยังอยู่ ที่เราปลูกก็มีแค่ขหนูนกับต้นยอ

ผลงานการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าบ้านท่าม่วงใหม่

“ส่วนภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาตินั้น ที่บ้านท่าม่วงใหม่มีการย้อมสีธรรมชาติมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ สืบทอดความรู้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะมีบางช่วงเวลาที่เปลี่ยนไปใช้สีเคมี แต่ในที่สุดก็กลับมาใช้สีธรรมชาติตามเดิม

“การย้อมสีทำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ พอยุคสมัยใหม่ก็เปลี่ยนมาใช้เคมี แต่รู้สึกว่าการทำเคมีไปแล้วไม่ดีต่อสุขภาพ ก็เลยคิดว่าบรรพบุรุษเราก็อ่ามา ทำไม่ไม่ใช้เหมือนปู่ย่าตายายเหมือนทวดเราทำ เอาแก่นขนุน แก่นต้นยอ ยาที่บ้านอายุ 87 ปีแล้วแกก็แนะนำวิธีการทำ ก็สืบสานต่อจากท่าน บางทีเราไปเรียนรู้จากที่อื่นมา เราได้ไปอบรม ก็เอามาพัฒนาของกลุ่มของเรา

“ในเรื่องต้นทุน สีธรรมชาติประหยัดค่าใช้จ่ายมากเพราะเราไม่ได้ซื้อเลยนะ เก็บเอาตามหมู่บ้าน เพราะใบขี้เหล็กเรามีเยอะ แก่นขนุนเราก็มี แก่นยอเราก็มี ถ้าเป็นสีเหลืองสีอะไร สิ่งที่เราซื้อคือฝาง เพื่อมาเป็นสีชมพูหรือสีม่วง แต่ดอกอัญชันเดี๋ยวนี้เราปลูกเองได้ค่ะ ปลูกในครัวเรือนของเรา เรามีบ้านเรามีสวน ต้นยอเราก็ปลูกได้กินได้ ทำวัสดุเกี่ยวกับย้อมไหมได้ ลูกยอเราทำเป็นน้ำหมักยอก็ได้ หลายบ้านปลูกต้นขนุน พอขนุนมันแก่มันจะตาย เราก็เอาแก่นมาย้อมสีได้ เอามาต้มมาหมักไว้

ผ้าที่ข้อมจากมูลควายได้รับรางวัลรอรชนะเลิศ โครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย ประเภทวิสาหกิจชุมชนและสีธรรมชาติ

“ข้อดีของสีธรรมชาติคือเราไม่ได้ทำลายทรัพยากรของป่า บางส่วนเราก็ปลูก บางส่วนเราก็หาซื้อ มา แล้วมันไม่เปลืองด้วย ประหยัดด้วย” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2560)

นอกจากการใช้สมุนไพรในการย้อมสีธรรมชาติแล้ว ยังมีการนำพวกมูลสัตว์มาใช้ในการย้อมสีอีกด้วย อาทิ กลุ่มทอผ้าใหม่บ้านอะกลาง หมู่บ้านอะกลาง ตำบลโคกจาน อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นกลุ่มทอผ้าใหม่ที่สืบทอดการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมจากบรรพบุรุษ ต่อมาได้ตั้งกลุ่มเพื่อผลิตเส้นไหมที่มีคุณภาพ นำมาทอเป็นผ้าผืนด้วยเทคนิคดั้งเดิม สามารถผลิตผ้าผืนด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น ยกดอก มัดหมี่ ยกขีด ผ้าขาวม้าใหม่พัฒนาการย้อมสีธรรมชาติด้วยสีโคลนดิน เช่น สีเขียว เหลือง แดง ส้ม และจุดเด่นที่สุดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์คือ เป็นครั้งแรกที่นำสีที่เกิดจากมูลหนอนไหมมาย้อมผ้าเป็นสีเขียวเข้มมาได้สำเร็จ ในชื่อว่า “ผ้าย้อมมูลหนอนไหม”

นอกจากวัตถุดิบจากมูลหนอนไหมแล้ว ยังมีการใช้ “มูลควาย” มาย้อมสีธรรมชาติ โดยกลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูป อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำไร่ทำนา และมีควายเป็นเพื่อนคู่ใจ กลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูปจึงได้นำเอา “มูลควาย”

ศุภกร อัสสินี

ที่อยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านมัธยมธรรมชาติดบนพื้นผ้า และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีจนได้รับรางวัลรองชนะเลิศ โครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย ประเภทหัตถอุตสาหกรรมชาติ และสัทธิธรรมชาติ

ศุภกร อัสสินี นักพัฒนาธุรกิจชุมชน บริษัทประชารัฐรักสามัคคี มุกดาหาร จำกัด ตัวแทนกลุ่มทอผ้ามัธยมธรรมชาติดและแปรรูป อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร เล่าถึงความเป็นมาของการนำมุลควายมาย้อมสัทธิธรรมชาติว่า

“ทุกวันนี้บ้านเราอยู่อีสาน แล้ววิถีชีวิตของเราจะคลุกคลีอยู่กับควาย จึงคิดว่าจะทำยังไงเพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของคนอีสาน เอาเรื่องควายเข้ามาเล่น เอาสิ่งที่เราได้อยู่ใกล้ตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ผ่านพื้นผ้า จึงลองเอาขี้ควายมาย้อมดูว่าสามารถทำได้ไหม

“ในการย้อมจะแบ่งเวลาออกเป็น 2 ช่วง ซึ่งช่วงเช้าจะออกสีเขียวน ช่วงสายๆจะออกสีเหลือง คือตอนเอามาเนาะครับ ขี้ควายเราย้อมแบบย้อมร้อนครับ ไม่ได้ย้อมเย็น น้ำหนักของ

ขี้ควายก็ประมาณ 4 กิโลกรัม ต้มกับน้ำร้อนประมาณ 4 กิโลกรัม ขี้ควายนี่ขอเป็นขี้ควายเปียกนะครับ ถ้าขี้ควายแห้งสีมันจะตาย สีจะออกแห้งๆสีน้ำตาล เหมือนกับควายถ่ายออกมาบีบเราก็สังเกตเห็นประมาณไม่เกิน 1 ชั่วโมงก็สามารถนำมาใช้ได้ครับ เอามาต้มแล้วก็กรอง กรองแล้วก็ไปปรุงเครื่องปรุง เช่น เกลือ พอใส่เข้าไปก็ตั้งไฟที่อุณหภูมิปกตินะครับ ไม่ร้อนไฟไม่แรงเกิน ต้มประมาณ 2 ชั่วโมงให้น้ำเดือด แล้วนำฝ้ายลงไปแช่ในน้ำต้มนั้นประมาณ 2 ชั่วโมงเช่นเดียวกัน หลังจากนั้นนำขึ้นมาพอกก็ใช้ได้แล้วครับ”

สัทธิธรรมชาติจากมุลควายจะให้สีที่แตกต่างกันไปในแต่ละฤดู อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นตัวกำหนดทำให้สีมีความแตกต่างกันด้วย

“มุลสัตว์ที่เก็บได้ในฤดูฝนจะให้สีเขียวน ถ้าออกไปทางร้อนหรือทางหนาวจะออกเป็นสีน้ำตาลอมเขียวนิดๆ แล้วช่วงระยะเวลาการไปเอาขี้ควายมาย้อมก็จะแบ่งออกเป็นช่วงเวลา คือต้องเป็นช่วงเช้า เพราะจะให้สีสด ถ้าสายๆหน่อยจะให้สีแห้งเหมือนสีทราย และสีที่แตกต่างกันนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นด้วย เช่น ลักษณะของภูมิอากาศและลักษณะของหญ้าที่กิน เวลาที่ไปเก็บ ถ้าไปสายก็จะโดนแสงแดด สีก็จะเปลี่ยน” คุณศุภกรกล่าว

ส่วนคุณภาพของผ้าที่ย้อมสัทธิธรรมชาติจากมุลควายนั้น ไม่ต้องกังวลว่าจะมีกลิ่นเหม็น เพราะเป็นการย้อมเย็นและสีไม่ตก ดังที่คุณศุภกรกล่าวยืนยันว่าผ้าที่ย้อมจากมุลสัตว์นั้นมีคุณภาพดีไม่แตกต่างจากที่ย้อมจากพืชเลย

“สีไม่ตกเพราะเรามีเทคนิคในการพอกสี พอกคือไม่ได้ใช้น้ำยาเคมีนะครับ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรา ให้สีมันจับ แต่ถ้าย้อมสีจากเปลือกไม้ สีมันไม่ตก แต่สีจะอ่อนจางลงตามอายุการใช้งาน แต่ตัวนี้สีจะยังคงเขียวอยู่ จะไม่สดมากและไม่อ่อนมาก สีคงทนและคุณภาพดี”

ในความเห็นของนักวิชาการ **ศาสตราจารย์กัญญาณวิทย์ กุญแจทอง** คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กล่าวถึงการใชสัทธิธรรมชาติในการย้อมของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น และความสำคัญของการใชสัทธิธรรมชาติที่มีความหมายมากกว่าการย้อมผ้า เพราะเป็นการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นๆด้วย

ศาสตราจารย์ญานวิทย์ ญุกแจทอง คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

“สัทธิธรรมชาติส่วนใหญ่จะออกแนวเอิร์ธโทน ถ้าจะเป็นครามก็เป็นครามสดๆจัดๆ สีสดก็สามารทำได้เหมือนกัน ซึ่งจริงๆก็มีความหลากหลาย แล้วสัทธิธรรมชาติผมว่ามีความพิเศษตรงที่สีมันให้ความรู้สึก เราไม่สามารถผสมสีจากสีวิทยาศาสตร์ให้เป็นสัทธิธรรมชาติได้ อันนี้คือความพิเศษของสัทธิธรรมชาติ เหมือนจะเขียนรูป คุณเขียนรูปจากสีน้ำมัน สีน้ำ หรือสีอะคริลิก สีเหล่านี้นำมาผสมให้รู้สึกเหมือนเป็นสัทธิธรรมชาติหรือโทนที่เป็นความรู้สึกเดียวกันเหมือนสัทธิธรรมชาติไม่ได้

“ผมคิดว่าการที่จะเน้นเรื่องสัทธิธรรมชาติ หนึ่งคือ ให้รู้จักการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยการใช้สัทธิธรรมชาติ แล้วการนำสัทธิธรรมชาติมาทำการย้อมผ้าขาวม้าหรือถักทอในอุตสาหกรรมครอบครัว ผมคิดว่าส่วนหนึ่งเป็นการหาอัตลักษณ์ในเชิงที่เป็นพื้นที่ใช้สอยไม่ต่าง ๆ มาเป็นวัตถุดิบ แต่สิ่งที่ต้นไม้อาจจะต่างกัน อย่างครามอาจจะเป็นทางสกลนคร สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่าการหาอัตลักษณ์จากการใช้สัทธิธรรมชาติ จากการใช้ต้นไม้อื่นๆ เปลือกไม้ หรือดิน ก็แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์พื้นถิ่น และเป็นเรื่องของวัฒนธรรมด้วย ถ้าเราไม่ใช้ต้นไม้อื่นๆ ไม่ใช้วัตถุดิบของเรา บางทีต้นไม้อื่นๆ อาจจะหายไปแล้วก็ได้ ชาวบ้านรุ่นใหม่ก็จะไม่รู้จัก

“ภาษาที่ใช้เรียกชื่อต้นไม้ ถ้าต้นไม้หายไปหนึ่งชื่อก็หนึ่งพันธุ์ นั่นคือวัฒนธรรมชื่อไทย ภาษาไทยก็จะหายไปเลยหนึ่งคำ อันนี้เป็นเรื่องวัฒนธรรมด้วย” (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2560)

สิ่งสำคัญที่กำหนดคุณภาพและความงามของผ้าย้อมสัทธิธรรมชาติคือวัตถุดิบที่ใช้ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น และนี่เป็นหนึ่งใน“รหัสทางวัฒนธรรม”ที่สำคัญในกระบวนการผลิตผ้าทอพื้นบ้านก็ว่าได้ ความแตกต่างของวัตถุดิบในแต่ละท้องถิ่นทำให้เกิดสีสันทันที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปตามภูมิปัญญาที่คิดค้นได้ในแต่ละถิ่น อีกทั้งยังแตกต่างด้วยกรรมวิธีและเทคนิคการย้อม ทำให้สัทธิธรรมชาติในผ้าทอพื้นบ้านนั้นมีความงดงามที่แตกต่างกันออกไป และอาจกล่าวได้ว่า ในผ้าย้อมสัทธิธรรมชาตินั้นหมั่นหมั่นแสนฝืน ก็อาจจะสีสีที่ไม่ซ้ำกันเลยก็ว่าได้

เมื่อค้นลึกลงไปจะพบว่า ในภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการย้อมสัทธิธรรมชาตินั้น มีความลึกซึ้งและละเอียดอ่อนอย่างมาก เนื่องจากสัทธิธรรมชาติที่ใช้ในการย้อมส่วนใหญ่เป็นสีที่เกิดจากพืชสมุนไพร ดังนั้นผู้ที่นำมาใช้ย้อมต้องมีความรู้ว่าจะนำส่วนใดของพืชสมุนไพรมาใช้ย้อมผ้า และยังต้องรู้ด้วยว่าควรจะใช้ส่วนใดของพืชมาใช้ในฤดูกาลใดเพื่อให้มีคุณภาพดีที่สุดในที่สุด

ในมุมมองของชาวบ้านผู้ปลูกและใช้ประโยชน์จากต้นไม้อื่นๆในธรรมชาติ **ลำเนียงเมืองพรหม** สมาชิกกลุ่มพรรณไม้ ผู้ผลิตผ้าทอพื้นเมืองย้อมสัทธิธรรมชาติ บ้านดอนดู อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้สะท้อนถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างน่าคิดใน“วารสารเทคโนโลยีที่เหมาะสม”ว่า

“ปัจจุบันเห็นความสำคัญของการปลูกต้นไม้มากขึ้น อยากปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นมากๆ ต้นไม้ที่อยากปลูกจะเป็นต้นไม้ที่กินได้และใช้ย้อมสีได้ด้วย เช่น มะม่วง ชี้เหล็ก และอยากปลูกต้นไม้ใหญ่ๆ เช่น ต้นยาง มะเกลือ อยากให้รัฐบาลส่งเสริมให้ปลูกไม้ใหญ่ตามนา และอนุญาตให้ตัดใช้ได้ด้วย ความคิดที่อยากปลูกต้นไม้ไม่ใช่เห็นความสำคัญของการนำมาใช้ย้อมสีอย่างเดียว แต่เห็นว่าต้นไม้มีน้อยลง เพราะตัดไปใช้กันหมด ทำให้เวลาเดินไปนาร้อนมาก โลงเตียนไปหมด จำทางกลับบ้านเกือบจะไม่ได้แล้ว ถ้าเราไม่ปลูกต้นไม้จะเอาร่มเงาที่ไหน จะเอาไม้ที่ไหนไปปลูกบ้าน ลูกหลานเราจะไปอยู่ไหน”

ชนิดของสมุนไพรที่นำมาใช้ย้อมสีในประเทศไทย

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชสูงมาก และในแต่ละท้องถิ่นจะมีพืชสมุนไพรมากมายหลากหลายชนิด ที่ให้สีต่างๆหลายกลุ่มสี สามารถรวบรวมได้ดังนี้

เปลือกนพแมวให้สีเหลืองอ่อน

ดอกกรรณิการิให้สีเหลือง

สีเหลือง

- สีเหลืองอ่อน สะแล (แกแล), รากยอ (ป่า) ตะลุมพุก, เปลือกนพแมว หรือน้ำเต้าน้อย, ใบอ่อนมะพร้าว, เปลือกและแก่นขนุน
- สีเหลือง รากคำฝอย, รากฟ้า, มะม่วงกะสอ, ต้นประโหด, กระถินณรงค์, ดอกกรรณิการิ, ไพร
- สีเหลืองแก่ ราก เปลือก และแก่นเข, หัวขมิ้นชัน, ต้นเคล, ดอกช้างน้ำ
- สีกรัก แก่นขนุน
- สีเหลืองทอง แก่นยอ
- สีเหลืองเข้มอมส้ม ขมิ้นอ้อย

มะเกลือให้สีดำ

ชะพลูให้สีดำ

สีดำ

- มะเกลือ, ฝัเผา, มะพลับ, เบน, สมอ, สมอเบ็ย, ตู, เงาะ, สีเสียด, หมาก, ชะพลู, ตะค้าหนู

มะไฟป่าให้สีแสด

คำแสดให้สีแดง

สีแดง

ลูกและใบคำแสด มะกายดัด, รากหมากสะตี่, รากยอป่า, รากมะไฟป่า, ส้มไฟ, ห้มกั้ง, ครั่ง, กระทงลาย, โขด, เปลือกมะแตกเครีอ, สมอ, สมอเงิน, ฟาง, ง้าย, ฟางส้ม, ยอ, ชุง, ผลมะพลับ

เปลือกประดู่ให้สีส้ม

สีส้ม

- สีส้มอ่อน ประดู่
- สีส้ม คำแสด, กรรณิการ์

เปลือกจากบุรีให้สีชมพู

สีชมพู

มหากาฬ (ใช้ร่วมกับฟางข้าว), จามจุรี

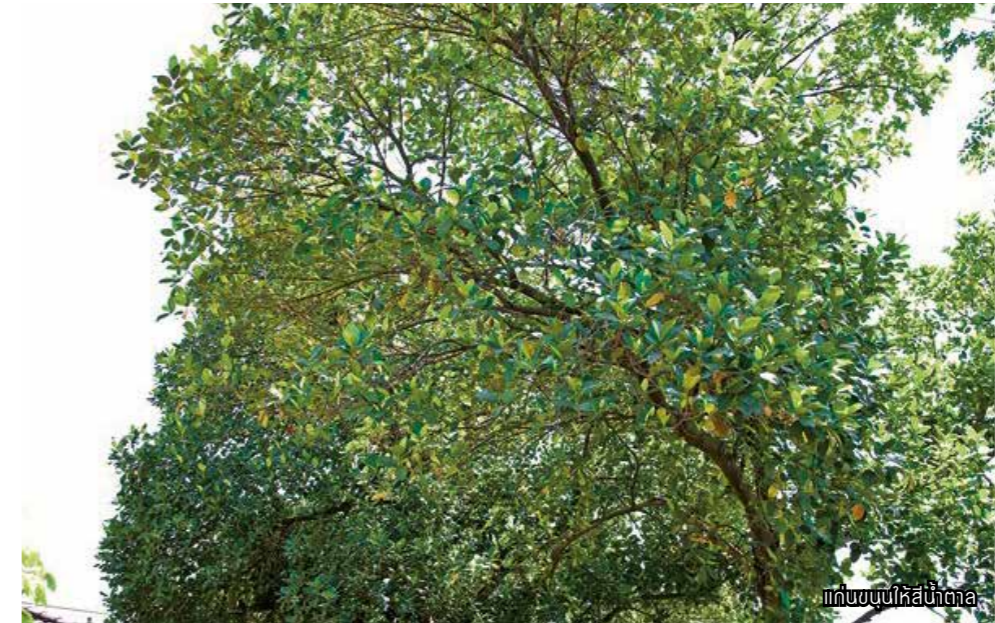
เปลือกต้นตะแบกให้สีชียอมะกอก

บนทรีให้สีชียอมะกอกและสีกาก็

สีชียอ

- สีชียอมะกอก สีกาก็ ขนุน, หมักหมี่, ลัก, กระบก, นนทรี, อระราช, ตะแบก, เป็อย
- สีชียอมะกอกอ่อน ทูกวาง, โคน
- สีชียวดองอ่อน ตาบึง, หลุมบึง, เพกา, ลิ่นฟ้า, มะพูด, สมอป่า, สมอหนัง, ขะเม็ด, ประโหด, ตีนนก, ชีเหล็ก
- สีชียวไพล สับประรด, ยานัด, หมากนัด, ยอดป่า, ตะลุมทุก
- สีชียอ ถั่วแปบ, มะริดไม้

แถบบนให้สีน้ำตาล

โกงกางให้สีน้ำตาล

สีน้ำตาล

- หมากเค็ด, เขียด, มะขามเทศ, ขนุน,
- สีครีมน้ำตาล หนามควาง, กระโดน
- สีครีม มหากาฬ
- สีน้ำตาลแดง จั้วผา, รงไซ, พุทรา, อระราช, มะม่วงน้อย
- สีกากือมแดง มะขามเทศ
- สีน้ำตาลอ่อน มะเข่ง
- สีน้ำตาล เสม็ดขุน, โกงกาง, หมาก, ไล่ลูกหมาก
- สีน้ำตาลอมเทา ดอกตีนเป็ดฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์: Ocimum sanctum

สัคราม

คาราม, ช่อม

ชื่อวิทยาศาสตร์: Ebenaceae

สีน้ำเงิน

บก, ตรม

ชื่อวิทยาศาสตร์: Prunus

สีฟ้า

บก, อินทนิล

ชื่อวิทยาศาสตร์: Vitis

สีม่วง

หว่า, ห้าชี้แพะ
- สีม่วงคราม อัญชัน

ขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาติ

ในกระบวนการย้อมสีธรรมชาติที่มีคุณภาพ ต้องอาศัยความเอาใจใส่ในทุกขั้นตอนก็ว่าได้ ตั้งแต่การชั่งน้ำหนัก ตวงน้ำและสีย้อม การวัดอุณหภูมิ การจับเวลา ฯลฯ เพื่อความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาติ ขอหยิบยกข้อมูลเรื่อง “การย้อมสีธรรมชาติ” เรียบเรียงโดย ผศ. ดร.ปาเจรา พัฒนถาบุตร ซึ่งได้กล่าวถึงขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาติไว้ในหนังสือ “กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ” ว่า

เมื่อมาถึงขั้นตอนการย้อม ต้องทราบกระบวนการสกัดสีด้วยว่าเกิดจากการหมักหรือการต้ม รวมไปถึงการผสมสีพืชสมุนไพรต่างๆ เพื่อให้ได้สีที่ต้องการ กระบวนการเหล่านี้มีความซับซ้อนอย่างมากกว่าจะได้ผ้าย้อมสีธรรมชาติที่สวยงามหนึ่งผืน ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ว่า “สี” ของผ้าจะสวยงามหรือไม่ ขึ้นอยู่กับชนิดของพืชสมุนไพรในพื้นที่นั้นๆ และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นด้วย

“เริ่มต้นจากการนำวัตถุดิบมาทำความสะอาด ล้างให้เกลี้ยงแล้วแช่น้ำทิ้งไว้ 1 คืน หลังจากนั้นจึงนำมาต้มในอุณหภูมิราว 80 องศาเซลเซียส แล้วนำสีที่สกัดได้มารอง นํากากที่เหลือมาสกัดซ้ำ

“กระบวนการต่อไปคือการย้อมสีธรรมชาติ โดยการย้อม 1 กิโลกรัมจะใช้น้ำสี 30 ลิตร อาจมีการใส่เกลือ 150 กรัมเพื่อช่วยในการย้อมสีให้สม่ำเสมอ เมื่ออุณหภูมิหม้อย้อมได้ 70 องศาเซลเซียส จึงนำเส้นใยธรรมชาติที่เปียกหมาดๆ ลงย้อมประมาณ 1 ชั่วโมง กลับเส้นใยธรรมชาติทุก 5 นาที และควบคุมอุณหภูมิที่ใช้ย้อมไม่ให้เกิน 95 องศาเซลเซียส เพื่อไม่ให้เกิดลายคุณภาพของเส้นใยธรรมชาติ หลังจากนั้นยกเส้นด้ายย้อมสีออก ผึ่งให้แห้ง แล้วนำไปล้างด้วยน้ำสะอาด”

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนการย้อมสีธรรมชาตินั้นมีความละเอียดอ่อนมาก โดยวิธีการย้อมสีธรรมชาติให้ได้คุณภาพต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น วัตถุดิบ อัตราส่วนของวัตถุดิบ ความเป็นกรด-ด่างของน้ำย้อม และชนิดของตัวช่วยติดสี ซึ่งการย้อมแต่ละครั้งต้องควบคุมปริมาณและคุณภาพให้ใกล้เคียงกันให้ได้มากที่สุด

นำวัตถุดิบมาต้ม

หนังสือ “หอแสดงผ้าไทยพื้นบ้าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ 12 สิงหาคม 2554” ตีพิมพ์โดยธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวถึงเทคนิคการย้อมสีธรรมชาติว่า

“สีที่ได้จากพืชสมุนไพรจะมีสีอ่อน การให้น้ำสีจับติดเส้นด้ายดีและสีจัดขึ้น จึงมักจะต้องย้อมซ้ำกันจนกว่าจะได้สีตามต้องการ ทั้งยังต้องช่วยให้สีเข้าไปในเนื้อเส้นด้ายให้มากที่สุด ด้วยการบิดให้หมาดและใช้ท่อนไม้ทุบให้สีที่ย้อมติดเข้าไปในเส้นด้ายลึกยิ่งขึ้น

“นอกจากนี้เพื่อช่วยให้ด้ายติดสีดีขึ้น ยังมีวิธีการผสมกรดที่ได้จากส้มมะขามเปียก ลูกมะกรูด หรือมะขามแขก และวิธีผสมต่างที่ได้จากขี้เถ้า พืชบางชนิดโดยเฉพาะพืชที่มีรสฝาด ตลอดจนการผสมน้ำปูนแดงที่กินกับหมากหรือน้ำปูนขาว และในบางกรณีต้องผสมน้ำอ้อยลงไปด้วย...”

ในแง่ของการย้อมสีธรรมชาติจากการสืบทอดภูมิปัญญาและการปฏิบัติจริงของชาวบ้าน ขอหยิบยกข้อมูลจากกลุ่มผ้าบ้านเด่นบัว ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ซึ่งบอกเล่าถึงการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาย้อมสีผ้าขาวม้า เนื่องจากกลุ่มทอผ้าตระหนักถึงอันตรายและผลข้างเคียงของการใช้สารเคมี ทั้งสุขภาพของผู้บริโภคและสุขภาพของผู้ผลิต รวมถึงสภาพแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้ การย้อมสีผ้าขาวม้าด้วยสีธรรมชาติยังเป็นการลดต้นทุนการผลิต และสีที่ได้จากการย้อมเป็นสีที่มีความงาม นุ่มนวล สบายตา ไม่จืดจาง และมีอายุการใช้งานที่ยาวนานอีกด้วย

กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัวใช้ใบไม้ เปลือกไม้ และผลไม้ในฤดูกาล ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ทำได้ง่ายในชุมชนมาใช้ในการย้อมสีเส้นฝ้าย ขั้นตอนเริ่มจากการนำเส้นฝ้ายมาต้มฟอกขาวที่ติดอยู่กับเส้นฝ้ายให้หลุดออก แล้วจึงล้างด้วยน้ำผงซักฟอก จากนั้นพักเส้นฝ้ายไว้

การเตรียมสีที่ใช้ในการย้อม เริ่มจากการนำวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ ลูกไม้ รากกล้วย ฯลฯ มาต้มผ่านความร้อนประมาณ 70 องศาเซลเซียสเพื่อสกัดสีออกมา ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง เมื่อได้น้ำสีจากธรรมชาติแล้วจึงนำเส้นฝ้ายลงไปต้มในน้ำสี กลับเส้นด้ายทุก ๆ 10 นาทีเพื่อให้สีติดเส้นฝ้ายอย่างสม่ำเสมอ เมื่อสีติดเส้นฝ้ายได้ที่จึงนำเส้นฝ้ายมาผึ่งให้พอหมาด แล้วนำไปล้างให้สีส่วนเกินหลุดออกจนหมด แล้วจึงตากอีกครั้งในที่ร่ม

กลุ่มทอผ้าอีกแห่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงในเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ คือ กลุ่มทอผ้าฝ้ายสีธรรมชาติบ้านปางกอม อำเภอชนแดน จังหวัดน่าน ซึ่งมีทั้งการทอผ้าฝ้ายจากสีของฝ้ายจริง คือ สีขาว น้ำตาล เขียว และการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกประดู่ คราม และใบอะโวคาโด โดยกรรมวิธีการย้อมโดยสังเขป คือ ใช้ฝ้ายมาต้มกับวัตถุดิบจากธรรมชาติจนออกสี จากนั้นนำเปลือกไม้ลอก เหลือแต่น้ำ นำฝ้ายลงต้ม หลังจากต้มแล้วก็เอาออกมาผึ่งจนแห้ง แล้วซักให้สะอาด

ปัจจุบันในประเทศไทย ชาวบ้านและกลุ่มทอผ้าต่างๆหันมาใช้สีธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากตระหนักถึงคุณค่าของการใช้สีธรรมชาติที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของตนเอง อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ส่งเสริมการย้อมสีธรรมชาติในงานสิ่งทอมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการย้อมสีธรรมชาติในระดับชาวบ้านคือคุณภาพของการย้อม เนื่องจากการซักรีดวัตถุดิบที่ไม่แน่นอน การกะปริมาณขึ้นอยู่กับผู้ย้อมเป็นหลัก ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่ได้สัดส่วนตามที่ควรจะเป็นหรือข้ามขั้นตอน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องวัตถุดิบในชุมชนมีไม่เพียงพอ ทำให้ต้องสั่งซื้อจากภายนอก ปัญหาด้านการผลิตซึ่งไม่สามารถผลิตได้ในปริมาณมากและไม่สามารถผลิตสีตามที่ตลาดต้องการได้

ตัวอย่างสีที่สกัดได้จากต้นไม้ชนิดต่างๆ

(ข้อมูลจากศาสตราจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง)

ดอกต้นเปิดฝรัง สีน้ำตาลอมเทา

น้ำสี

แถบสี

ไผ่ สีเหลือง

น้ำสี

แถบสี

ดอกอัญชัน สีม่วงคราม

น้ำสี

แถบสี

ดอกช้านาว สีเหลืองเข้ม

น้ำสี

แถบสี

ขมิ้นชัน สีเหลืองเข้มอมส้ม

น้ำสี

แถบสี

ผลมะเกลือ สีดำ

น้ำสี

แถบสี

ขมิ้นอ้อย สีเหลืองเข้มอมส้ม

น้ำสี

แถบสี

เปลือกประตู่ชิวชัน สีน้ำตาลเข้ม

น้ำสี

แถบสี

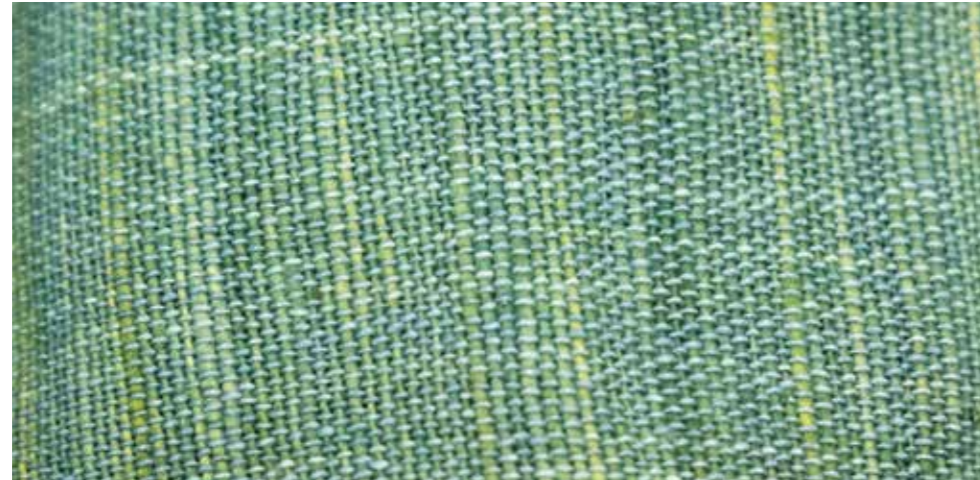

78 ทว่าจะเป็นผ้าขาวม้า

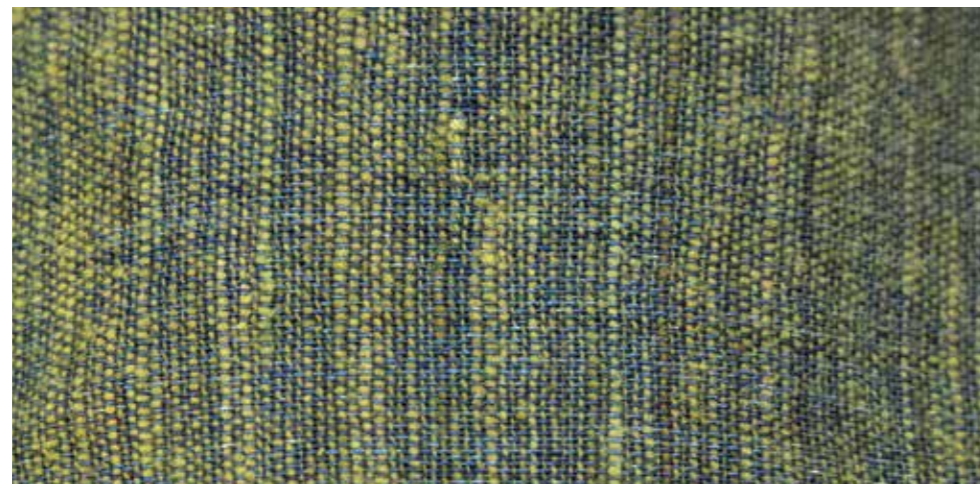
สีเหลืองจากขมิ้น
สีเขียวจากเปลือกส้มไม้
สีน้ำตาลจากเปลือกไม้ กากมะพร้าว
ไม้ประดู่สี สีม้าจากคราม

ผ้าที่ข้อมจากใบมะม่วง

ผ้าที่ข้อมจากขี้เหล็กผสมคราม

ผ้าที่ข้อมจากคราม

สีน้ำเงินจากคราม (ขอบคุณภาพผลิตกันทำจากบ้านคันท่าควีน)

สีเขียวจากการข้อมสีจากเปลือกสมอใส่สีส้ม

สีน้ำตาลจากประดู่

สีม่วงจากครั่ง สีเทาจากมะขามป้อม

สีม่วงจากครั่ง

สีเหลืองจากเปลือกมะม่วงป่า สีน้ำตาลจากเปลือกไม้

สีส้มจากผลคำแสด

สีเขียวขี้ม้าจากใบตะเพียนหนู สีน้ำตาลอ่อนได้จากเปลือกตะแบก

สีเขียวอมเหลืองจากใบมะม่วง สีน้ำตาลอ่อนได้จากใบลำไย

สีเขียวอมเหลืองจากใบมะม่วง สีน้ำตาลอ่อนได้จากใบลำไย

สีสังเคราะห์ใน “ผ้าขาวม้า”

ในปีค.ศ. 1856 ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกี่ยวกับการใช้สี เมื่อมีการค้นพบสีสังเคราะห์โดยวิลเลียม เพอร์กิน จุดนี้เป็นการแบ่งแยก ยุคสมัยของสีย้อมผ้าจากยุคสีย้อมธรรมชาติมาสู่ยุคสีย้อมสังเคราะห์ โดยอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนี ได้พัฒนาสีสังเคราะห์ จนทำให้การย้อมสีธรรมชาติเริ่มลดบทบาทลงอย่างชัดเจน และสีสังเคราะห์ได้เข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนมากกว่าสีธรรมชาติ ด้วยราคาที่ถูกลง เจดสีที่มีให้เลือกหลากหลาย และคุณภาพสีที่แม่นยำขึ้น

สีสังเคราะห์แต่ละชนิดมีสูตรโครงสร้างทางเคมีและคุณสมบัติที่ต่างกัน จึงเหมาะกับการย้อมวัสดุแต่ละประเภท

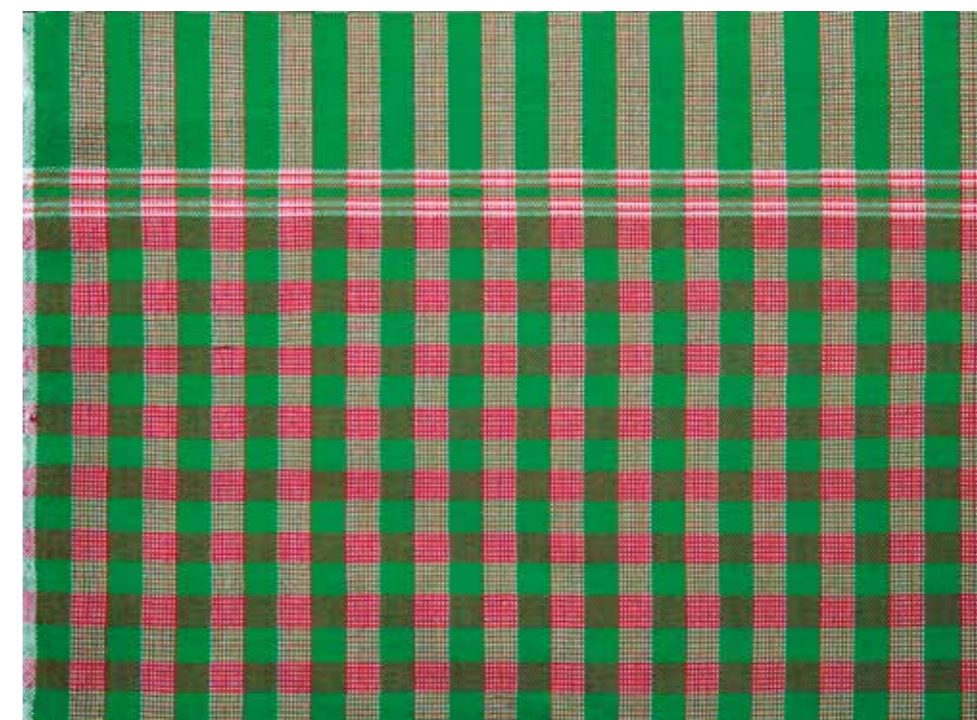
การย้อมเส้นใยจากเซลลูโลส เช่น ผ้าฝ้าย มักใช้รีแอคทีฟ (Reactive dye) สีไดเรค (Direct dye) หรือสีซัลเฟอร์ (Sulfur dye) ในขณะที่การย้อมเส้นใยโปรตีน เช่น ผ้าไหม มักใช้สีเอซิด (Acid dye) ส่วนการย้อมเส้นใยสังเคราะห์ เช่น โพลีเอสเตอร์ และ ไนลอน จะใช้สีดีสเปอร์ส (Disperse dye) และสีมอร์ดนต์ (Mordant dye) เป็นต้น

ลวดลายผ้าขาวม้า “ลายตาราง” ที่คุ้นตาคนไทย

หากดูเพียงผิวเผิน หลายคนอาจมองว่าลวดลายของผ้าขาวม้า มีความคล้ายคลึงกันไปหมด ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ลวดลายของผ้าขาวม้ามีความแตกต่างกันในรายละเอียด

จากบทความเรื่อง “ย้อนอดีต ตามกลิ่นอายผ้าสารพัดประโยชน์” ในหนังสือพิมพ์ บ้านเมือง ฉบับวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2541 ได้จำแนกประเภทของผ้าขาวม้าในชุมชนเด่นๆ ที่มีการทอผ้ามายาวนาน แบ่งเป็นภาคต่างๆ ดังนี้

ลายตาราง

ผ้าขาวม้าภาคกลาง

ผ้าขาวม้าจังหวัดอยุธยา ลักษณะเฉพาะของผ้าขาวม้าจังหวัดอยุธยา คือ มีลักษณะเป็นผ้าผืนเล็ก แคบ ลวดลายดล่สลับกันเป็นตารางหมากรุกประมาณครึ่งนิ้ว และมีสองสี สลับด้าน ด้านตามยาวของปลายทั้งสองข้างทำเป็นลายริ้ว สีสลับกัน เช่น ขาวแดง แดงดำ ขาวน้ำเงิน เป็นต้น

ผ้าขาวม้าจังหวัดนครสวรรค์ จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ตามท้องถิ่นเล่าว่า ผ้าขาวม้าที่ทอกันมากอยู่แถบตำบลบ้านไร่ อำเภอลาดยาว และอีกที่คือบ้านตะเคียนเลื่อน ตำบลเกาะหงส์ อำเภอเมือง สีของผ้าขาวม้าจะเป็นสีที่ตัดกัน ทอเป็นลายตารางก็อต นิยมใช้เส้นด้ายฝ้ายในการทอผ้าขาวม้า เพราะฝ้ายจะมีความนุ่ม เนื้อละเอียด

ผ้าขาวม้าจังหวัดกาญจนบุรี มีเอกลักษณ์คือสีสันสดใส โดยผ้าขาวม้าผืนหนึ่งมักจะใช้สีที่ทอสลับกันประมาณ 4 สี เมื่อสีที่ทอเกิดไปซ้อนกันจะทำให้ได้สีใหม่ซึ่งสวยงามมากขึ้น ผ้าขาวม้าที่นี่มีหลายลวดลาย

ผ้าขาวม้าจังหวัดชัยนาท เป็นผ้าทอด้วยไหมประดิษฐ์ ด้ายโทะเร และฝ้าย ทอเป็นลายสก็อต ลายทาง หรือลายสี่เหลี่ยม และผ้าขาวม้าของตำบลเนินขาม อำเภอหันคา มีชื่อเรียกว่า“ผ้าขาวม้า 5 สี” คือมีสีแดง เหลือง ส้ม เขียว ขาว

ผ้าขาวม้าจังหวัดลพบุรี อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งทอผ้าพื้นเมืองที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย เป็นผ้าทอที่มีเอกลักษณ์ดั้งเดิม เนื่องจากชาวอำเภอบ้านหมี่เป็นชาวไทพวนที่อพยพมาจากลาว ดังนั้นผ้าขาวม้าจึงเป็นผ้าขาวม้าที่มีลวดลายและสีสันสวยงามประณีต เช่น ลายไล่ปลาไหล

ผ้าขาวม้าจังหวัดราชบุรี เน้นทอ 2 ลวดลาย คือ ลายหมากรุกและลายตาปลา มีความสวยงาม ราคาย่อมเยา และสีไม่ตก มีทั้งที่ทอจากโรงงานและทอด้วยมือ ผ้าขาวม้าที่มีชื่อเสียงคือ ผ้าขาวม้าทอมือบ้านไร่

ลายตาหมากรุก

ผ้าขาวม้าภาคอีสาน

คนอีสานเรียกผ้าขาวม้าว่า ผ้าอีโป้ หรือผ้าแพรอีโป้ ผ้าขาวม้าในภาคอีสานมี 2 ลักษณะ คือ ผ้าแพรขาวม้า ซึ่งเป็นสีเหลี่ยมจัตุรัสคล้ายตาหมากรุก และผ้าแพรไล่ปลาไหล หรือผ้าแพรลิ้นแล่น

ผ้าขาวม้าจังหวัดศรีสะเกษ ทอด้วยไหมและฝ้าย ผ้าขาวม้าที่ทอด้วยไหมจะทำในโอกาสพิเศษหรืองานพิธีสำคัญเท่านั้น ส่วนลวดลายผ้าขาวม้าเป็นลายเส้นขัดกันเป็นตารางหมากรุก นิยมใช้สีกัน 2 หรือ 3 สี

ผ้าขาวม้าจังหวัดสุรินทร์ ชาวสุรินทร์มักใช้ผ้าขาวม้าในการแต่งกายประจำจังหวัด ในพิธีกรรมสำคัญตั้งแต่เกิดจนตาย ลายผ้าขาวม้าของจังหวัดสุรินทร์จะเป็นผ้าลายตารางสีแดงดำ เขียวเข้ม และชาวสุรินทร์จะมีผ้าขาวม้าประจำตระกูล เมื่อสิ้นบุญผู้อาวุโสมักจะมอบผ้าขาวม้าไว้ เป็นมรดกแก่ลูกหลาน

ผ้าขาวม้าจังหวัดมหาสารคาม มีทั้งผ้าขาวม้าทอมือย้อมด้วยสีธรรมชาติและสีสังเคราะห์ มีการพัฒนาลวดลายให้ทันสมัยมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาคุณภาพจนเป็นผ้าขาวม้าคุณภาพดี ที่ขึ้นชื่อของจังหวัด

ผ้าขาวม้าจังหวัดขอนแก่น ลายผ้าขาวม้าของขอนแก่นจะมีลายเอกลักษณ์คือลายหมี่กง ซึ่งแต่เดิมเป็นลายเก่าแก่ของผ้าเมืองขอนแก่น นำมาผสมผสานความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นลาย เฉพาะ ส่วนสีจะเน้นสีม่วง แดง เขียว ซึ่งเป็นสีดั้งเดิมของผ้าขาวม้าขอนแก่น โดยทอแบบ 3 ตะกอ ทำให้เนื้อผ้าหนาและแน่น

ผ้าขาวม้าจังหวัดอุดรธานี บ้านนาข่าเป็นแหล่งผลิตและตลาดผ้าที่สำคัญของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ มีการทอผ้าหลายลวดลาย รวมถึงผ้าขาวม้า มีการผลิตเป็นผ้าหลากหลาย ประเภท รวมถึงเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ตัดเย็บจากผ้าขาวม้าจำหน่ายด้วย

ผ้าขาวม้าจังหวัดยโสธร ผ้าทอที่มีชื่อเสียงคือที่บ้านหัวเมืองตำบลหัวเมือง อำเภอ หนองชัย จังหวัดยโสธร มีการทอผ้าขาวม้าและผ้าทอด้วยลวดลายต่างๆ เช่น ลายเกล็ดเต่า

ผ้าขาวม้าจังหวัดสกลนคร กลุ่มชุมชนอำเภอรุณนิเวศ จังหวัดสกลนคร มีการ ทอผ้าขาวม้าลวดลายต่างๆที่มีการผสมผสานลวดลายในลักษณะของเส้นตรง ทำให้เกิดเป็น ลวดลายที่มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น ได้แก่ ลายตาโล่หรือลายหมากฮอส ลายตาตุ๋ ลายตาผ้า และลายตาผ้าเล็ก

ลายตาหมู

ผ้าขาวม้าภาคเหนือ

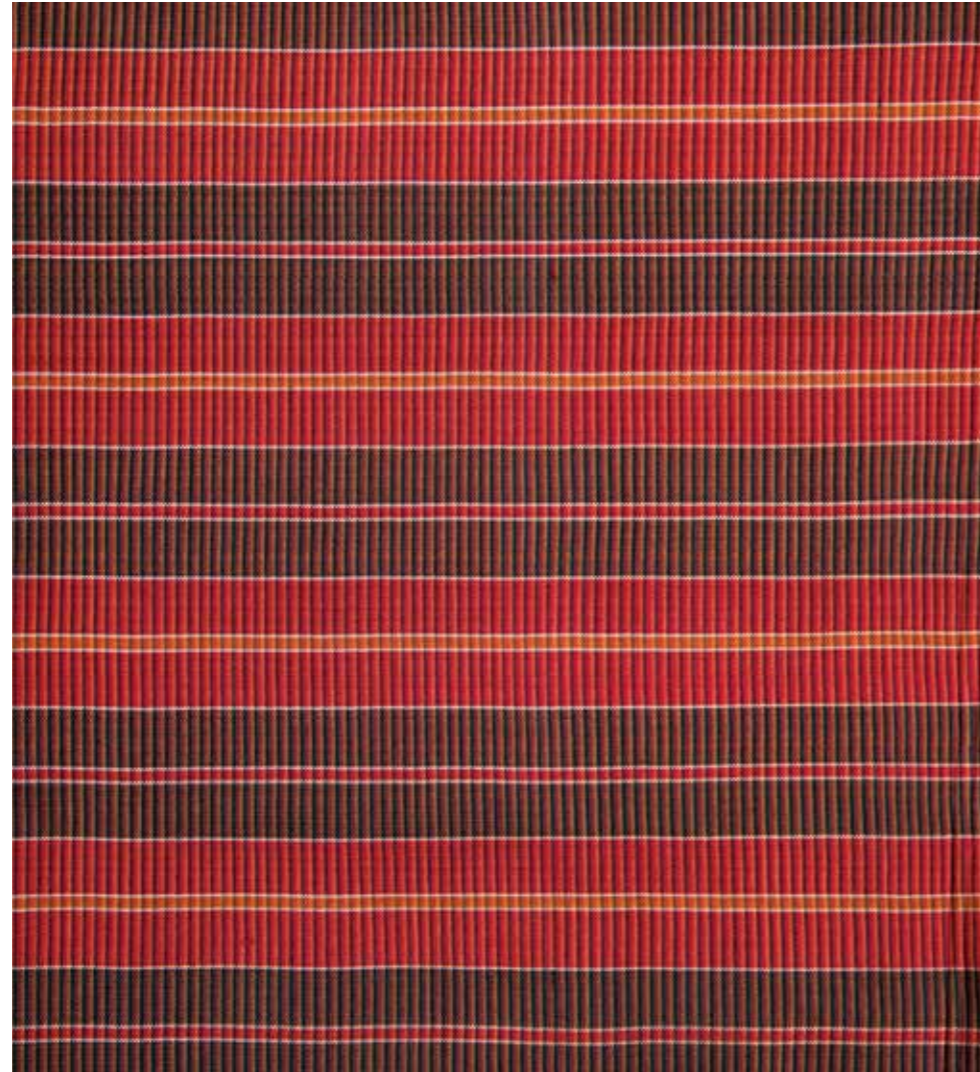
ภาคเหนือเรียกผ้าขาวม้าว่า ผ้าหัว ผ้าตะโก้งหรือตาโก้ง ซึ่งหมายถึงผ้าลายตาราง

ผ้าขาวม้าจังหวัดแพร่ ผ้าขาวม้าของอำเภอสูงเม่น อำเภอสอง และอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ เป็นการทอลักษณะจกที่บริเวณปลายผ้าขาวม้า เรียกว่าผ้าขาวม้ามี่เซิง เซิงของ ผ้าขาวม้าจะมีเทคนิคการจกลวดลายเพิ่มเติมเข้าไปด้านหน้า ส่วนใหญ่เป็นลายตาหมากรุกหรือ ลวดลายเรขาคณิตทั่วไป ส่วนลายที่จกจะเป็นลายสัตว์ตามคตินิยมความเชื่อและขนบธรรมเนียม ประเพณีของแต่ละกลุ่มชน เช่น ลายนก ลายช้าง ลายม้า

ผ้าขาวม้าจังหวัดน่าน ชาวน่านสืบทอดการทอผ้ามายาวนาน ดังปรากฏในจิตรกรรม ฝาผนังวัดภูมินทร์ ชาวน่านเรียกผ้าขาวม้าว่า ผ้าตะโกง นิยมทอด้วยฝ้าย ชายผ้ามักจะจก เป็นลายช้าง ลายม้า ลายเจดีย์ ลายยกดอก ลวดลายที่เน้นเกี่ยวกับความเชื่อและความเป็น สิริมงคล ผ้าทอของน่านจะคล้ายคลึงกับแพร่

ผ้าขาวม้าจังหวัดสุโขทัย บ้านหาดเลี้ยวเป็นชุมชนทอผ้าขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุโขทัย มีชื่อเสียงในนาม “ผ้าทอไทพวนบ้านหาดเลี้ยว” ผ้าขาวม้าเป็นผ้าอเนกประสงค์ที่ชายชาวไทพวน บ้านหาดเลี้ยวจะมีติดตัวในทุกโอกาสเสมอ ลวดลายที่นิยมเป็นลายสัตว์เพียงชนิดเดียว เช่น ลายช้าง ลายม้า แต่รายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามจินตนาการของผู้ทอ เช่น บ้านแบกชั้น หมากเบ็ง ที่ทอเป็นลายม้ามีปีก ม้ายืนตรง ม้ายอง ฯลฯ ใช้เทคนิคการเพิ่มลวดลายทั้งการจก และขีด ขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ทอแต่ละคน

ลายสีปลาไหล

ผ้าขาวม้าภาคใต้

ผ้าขาวม้าเกาะยอ จังหวัดสงขลา เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของผ้าขาวม้าเกาะยอคือการทออย่างประณีต ส่วนลวดลายนั้นไม่แตกต่างจากภาคอื่นเท่าใดนัก สีของผ้าขาวม้าเกาะยอมีสีสันสดใส มีลวดลายที่ตัดกัน ผ้าขาวม้าจะใช้ฝ้ายที่มีคุณภาพดี

ผ้าขาวม้าจังหวัดตรัง แหล่งที่มีชื่อเสียงในด้านการทอผ้าพื้นเมืองของจังหวัดตรัง คือ บ้านนาหมื่นศรี อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ผ้าทอนาหมื่นศรีแบ่งตามลักษณะโครงสร้างของผืนผ้าได้ 3 ชนิด ได้แก่ ผ้าพื้น ผ้าตา และฝ้ายกดอก โดยทอลวดลายต่างๆ ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายแก้วชิงดวง ลายราชวัตร ลายดอกจัน ลายเกสร

นอกจากนี้จากการสำรวจในจังหวัดต่างๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย รวบรวมเป็นข้อมูลไว้ในหนังสือ “ผ้าทอพื้นเมือง” โดยโครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2543 ได้สำรวจผู้ที่ทอผ้าขาวม้าในจังหวัดต่างๆ พบว่า ปัจจุบันมีการทอผ้าขาวม้าอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนั้นๆ เช่น

- จังหวัดบุรีรัมย์มีการทอผ้าขาวม้ามากที่อำเภอประโคนชัย โดยทอเป็นผ้าแบบชาวส่วย และทอลายขีด ลายม้า ลายดอกเทียนที่ปลายผ้า เป็นต้น และที่บ้านสูงเนิน ตำบลสองชั้น อำเภอกระสัง ยังพบผ้าขาวม้าโบราณที่ทอจากผ้าซึ่งไม่มีลายตามขวางแบบตาราง แต่มีการปักลวดลายเพิ่มเติมที่เชิงผ้า
- จังหวัดเลยยังพบผ้าขาวม้าที่ทอตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 เป็นลายดั้งเดิม ซึ่งใช้เส้นไหมจากโรงงานในการทอ พบมากที่บ้านสงเปือย ตำบลธาตุ อำเภอเชียงคาน และจังหวัดอุดรธานี มีการทอผ้าขาวม้าเป็นจำนวนมากที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน
- จังหวัดลำปางมีการทอผ้าขาวม้าที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ผ้าขาวม้าเขलगันคร เป็นลายสี่คู่ซัดกัน ใช้ด้ายสังเคราะห์ผสมเส้นด้ายธรรมชาติ ทอเป็นลายซัด ทำให้เกิดความนุ่มและซับน้ำได้ดี

อย่างไรก็ตาม สีและลวดลายของผ้าขาวม้าอาจแตกต่างกันไปตามความนิยมของท้องถิ่น แต่หากจะแบ่งผ้าขาวม้าตามลวดลาย สามารถแบ่งออกได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ลายตาหมากรุก หรือตามะกอก เป็นลายตารางใหญ่ เป็นผ้าลายตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัสแบบกระดานหมากรุก มีสีสลับกัน ในอดีตผ้าลายตาหมากรุกเป็นที่นิยมมาก สีที่นิยมคือ สีแดง เขียว ขาว ดำ
2. ลายตาเล็ก คล้ายลายตาหมากรุกแต่มีขนาดเล็ก
3. ลายสีปลาไหล เป็นลายตารางแนวยาว
4. ลายตาหมู่ ผสมผสานลายสีปลาไหลกับลายตาเล็กเข้าด้วยกัน

ปัจจุบันเป็นที่น่ายินดีที่ชาวบ้านและกลุ่มทอผ้าในท้องถิ่นต่างๆ ได้มีการคิดค้นลายผ้าขาวม้าใหม่ๆ ขึ้นมามากมายหลากหลายลวดลาย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นลายประยุกต์ เช่น

กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านคิมชาติ จังหวัดขอนแก่น ที่ได้พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าจากเดิมที่ทอเป็นลายตาหมากรุกมาเป็นการสอดแทรกลายมัดหมี่และเส้นใยพิเศษ ทำให้มีปมพูนบนพื้นผ้า เป็นลวดลายที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ เรียกว่า “ผ้าขาวม้าทรงเครื่อง”

กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านปางกอม ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้คิดค้นลายผ้าที่มีความร่วมสมัย โดยใช้ลายเอกลักษณ์ของน่าน เช่น ลายน้าไหล ตีนจก ผสมผสานกับลวดลายที่คิดค้นขึ้นใหม่ ย้อมด้วยสีธรรมชาติจากต้นคราม เปลือกไม้ขนุน เปลือกไม้ประดู่

กลุ่มทอผ้าไหมสตรีบ้านสุขสมบูรณ์ บ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลเก่าขาม อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านได้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากบรรพบุรุษ ต่อมาได้คิดค้นลายใหม่ขึ้น เรียกว่า “ผ้าขาวม้าลายสายฝน” ซึ่งเกิดจากความบังเอิญเมื่อผู้ทอนำหลอดหมี่ที่เหลือจากการทอผ้ามัดหมี่มาทอผ้าขาวม้าโดยไม่ได้เรียงลวดลาย ทำให้เกิดสีเส้นสลับกันบนพื้นผ้า เป็นลวดลายจุดประเล็ก ๆ คล้ายสายฝน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อ ตำบลแจ้ซ้อ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง คิดค้น “ผ้าขาวม้าลายลำปาง” เป็นลายที่ออกแบบใหม่ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากการแต่งกายของคนขับรถม้า สัญลักษณ์ของจังหวัดลำปาง จากลายตารางหมากรุกแบบเดิม ได้เพิ่มลายเส้นตารางคู่เล็กให้ตัดกันระหว่างตาหมากรุก ทำให้เกิดลวดลายคล้ายผ้าสก็อต

จากลายผ้าขาวม้าแบบดั้งเดิมมาสู่ลายประยุกต์ที่เกิดขึ้นใหม่ สะท้อนถึงการพัฒนาของลวดลายผ้าขาวม้าที่ต่อเนื่องไปไม่หยุดยั้ง แต่ยังไม่ทิ้งความเป็นลายตารางที่คุ้นตาคนไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าขาวม้า การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จากภูมิปัญญาดั้งเดิมนี้เป็นนิมิตหมายอันดีว่าลายผ้าขาวม้าจะได้รับการสืบทอดและคงอยู่ในสังคมต่อไปนานเท่านาน

บทสรุป

กว่าหนึ่งพันปีที่ผ้าขาวม้าเดินทางไกลจากดินแดนเปอร์เซีย
เข้ามาสู่วัฒนธรรมไทยอย่างกลมกลืนและเรียบง่าย
จนครองตำแหน่ง “ผ้าสารพัดประโยชน์” ที่ไม่มีผ้าประเภทใดเทียบได้
และผ่านช่วงเวลาของความยากลำบากที่ผู้คนตัดสิน “ภาพลักษณ์”
เหนือคุณค่าของผ้าขาวม้าด้วยคำว่า “เชย ตลก”
และมองผ้าขาวม้าเป็นเครื่องหมายของชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้น

ในวันนี้เราอยากให้คนไทยหันกลับมามองผ้าขาวม้าด้วยมุมมองใหม่ที่ต่างไปจากเดิม
ไม่ว่าจะเป็นความลึกซึ้งด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่ส่งผลให้ผ้าขาวม้าในแต่ละพื้นที่มีโครงสร้าง ลวดลาย
และสีเส้นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง หรือกระบวนการทอผ้าด้วยมือที่ต้องใช้ความพิถีพิถัน ความ
เชี่ยวชาญ และสมาธิ ตลอดจนการใช้สีและวัตถุดิบจากธรรมชาติ ซึ่งส่งผลดีต่อสุขภาพของ
ผู้ผลิตและผู้ใช้ รวมถึงมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและช่วยรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ
ไว้บนผืนแผ่นดินไทย

3

ตามรอยผ้าขาม้า 69 ชุมชน

โครงการ“ผ้าขาม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย” มีเป้าหมายหนึ่งคือ การค้นหาผ้าขาม้าที่มีความโดดเด่นในด้านต่างๆ อาทิ เรื่องราวประวัติความเป็นมา ความสวยงาม และอัตลักษณ์ที่เด่นชัด โดยได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทั่วประเทศส่งชิ้นงานผ้าขาม้า เข้ามาร่วมโครงการ และได้รับความสนใจจาก 499 ชุมชน ร่วมส่งชิ้นงานเข้าโครงการจำนวน 519 ชิ้น ชิ้นงานผ้าขาม้าเหล่านี้ ได้รับการคัดเลือกโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 6 ท่าน ได้แก่

1. **คุณณรงค์ บุษยศิริรักษ์**

รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

2. **คุณอัมพวัน พิชาลัย**

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ

3. **ดร.ขจิต สุขุม**

ผู้อำนวยการสำนักลิขสิทธิ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

4. **หม่อมหลวงคทาทอง ทองใหญ่**

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวัฒนธรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้า
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

5. **ศาสตราจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง**

คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

6. **คุณเพลินจันทร์ วิญญูรัตน์**

นักออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

คณะกรรมการได้คัดเลือกชิ้นงานผ้าขาม้า 69 ผืนจาก 69 ชุมชน ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองผ้าขาวม้าฝ้ายแฉล้ม

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าฝ้ายแฉล้ม

ติดต่อ

คุณแฉล้ม ครอบประสงค์

133/8 หมู่ 8 บ้านกุดครอง ตำบลคอนจาน อำเภอคอนจาน

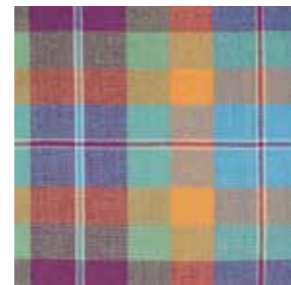
จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 โทร. 08-4419-9256

วัตถุดิบ ฝ้าย ด้ายโทะเร

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ประวัติการก่อตั้งหมู่บ้านกุดครองมีความเกี่ยวพันกับการทอผ้า นั่นคือเมื่อครั้งมีการก่อสร้างพระธาตุพนม ชาวบ้านนัดหมายกันว่าจะไปร่วมก่อสร้าง ถ้าเป็นชายให้ผูกผ้าขาวม้าไว้ที่เอว ผู้หญิงให้ห่มสไบ แต่เมื่อไปถึงองค์พระธาตุได้สร้างเสร็จแล้ว ชาวบ้านจึงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่หมู่บ้านกุดครอง และทุกครัวเรือนได้สืบทอดการทอผ้าขาวม้าจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน จุดเด่นของผ้าขาวม้าบ้านกุดครอง คือ เป็นผ้าฝ้ายลวดลายสวยงามและสีไม่ตก โดยนำด้ายร้อยเปอร์เซ็นต์ น้ำหนึ่งมาทอโดยใช้วิธีการทอแบบดั้งเดิม

2. กลุ่มอาชีพบ้านหนองหวาย

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลำชี

ติดต่อ

คุณสมาน พัสตร

24 หมู่ 4 บ้านหนองหวาย ตำบลลำชี อำเภอฆ้องชัย

จังหวัดกาฬสินธุ์ 46130 โทร. 08-6220-7256

วัตถุดิบ ฝ้าย ด้ายโทะเร ไหม ป่าน

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าลำชีเป็นผ้าอเนกประสงค์ ส่วนใหญ่ทอจากฝ้าย หรือด้ายโทะเร หรือไหม บางท้องถิ่นอาจใช้ด้ายดิบหรือป่าน ทอสีเป็นลายตาหมากรุกหรือลายทาง เป็นลายที่ใช้มาทุกยุคในหมู่บ้านทางภาคอีสาน ปัจจุบันนำมาทำเป็นผ้าขาวม้า เสื้อ กางเกง ผ้าปูโต๊ะ ผ้า màn ฯลฯ

3. กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านคิมชาติ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าทรงเครื่อง

ติดต่อ

คุณประจัน วิลาจันทร์

52 หมู่ 8 บ้านคิมชาติ ตำบลขนวน

อำเภอหนองน้ำคำ จังหวัดขอนแก่น 40150

โทร. 08-7374-1248, 08-1259-9204

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

การทอผ้าเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวอำเภอหนองน้ำคำมาแต่โบราณ ต่อมามีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ จนกระทั่งพ.ศ. 2556 ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอและจังหวัด พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าจากเดิมที่ทอเป็นลายตาหมากรุกมาเป็น การสอดแทรกลายมัดหมี่และเส้นใยพิเศษ ทำให้มีปมพู่บนพื้นผ้า เป็นลวดลายสวยงามและมีเอกลักษณ์ เรียกว่า“ผ้าขาวม้าทรงเครื่อง”

4. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้า

ติดต่อ

คุณเตือนใจ คำสีทา

29 หมู่ 1 บ้านป่าหวายหนึ่ง ตำบลป่าหวายหนึ่ง อำเภอบ้านฝาง

จังหวัดขอนแก่น 40270 โทร. 08-3665-2690

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ในช่วงแรกทอผ้าลายสก็อตแบบดั้งเดิม ต่อมาได้พัฒนาลายผ้าขาวม้าให้เป็นเอกลักษณ์ คือ ลายสก็อตสลับ และพัฒนาฝีมือและปรับเปลี่ยนแบบของผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด จนได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

5. กลุ่มทอผ้าบ้านหนองกุงใหญ่

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้า

ติดต่อ

คุณอัจฉรา คำเรืองศรี

168 บ้านหนองกุงใหญ่ หมู่ 4 ตำบลบ้านเม็ง อำเภอหนองเรือ

จังหวัดขอนแก่น 40210 โทร. 08-9620-6911

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 เพื่อผลิตไว้ใช้ในครัวเรือนและใช้ในงานประเพณี ต่อมาปรับเป็นการทอเพื่อจำหน่ายในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง จุดเด่นของผ้าขาวม้าบ้านหนองกุงใหญ่ คือนิยมทอเป็นลายเล็กๆ เนื้อแน่นสม่ำเสมอ และได้พัฒนาดินเงินดินทองสอดใส่ในชายผ้า ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าโอท็อประดับ 4 ดาว

6. กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ บ้านหนองนาคำ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณจำลอง สิ่งสำราญ

12 หมู่ 1 บ้านหนองนาคำ ตำบลบ้านโคก อำเภอหนองนาคำ

จังหวัดขอนแก่น 40150 โทร. 09-3348-0973

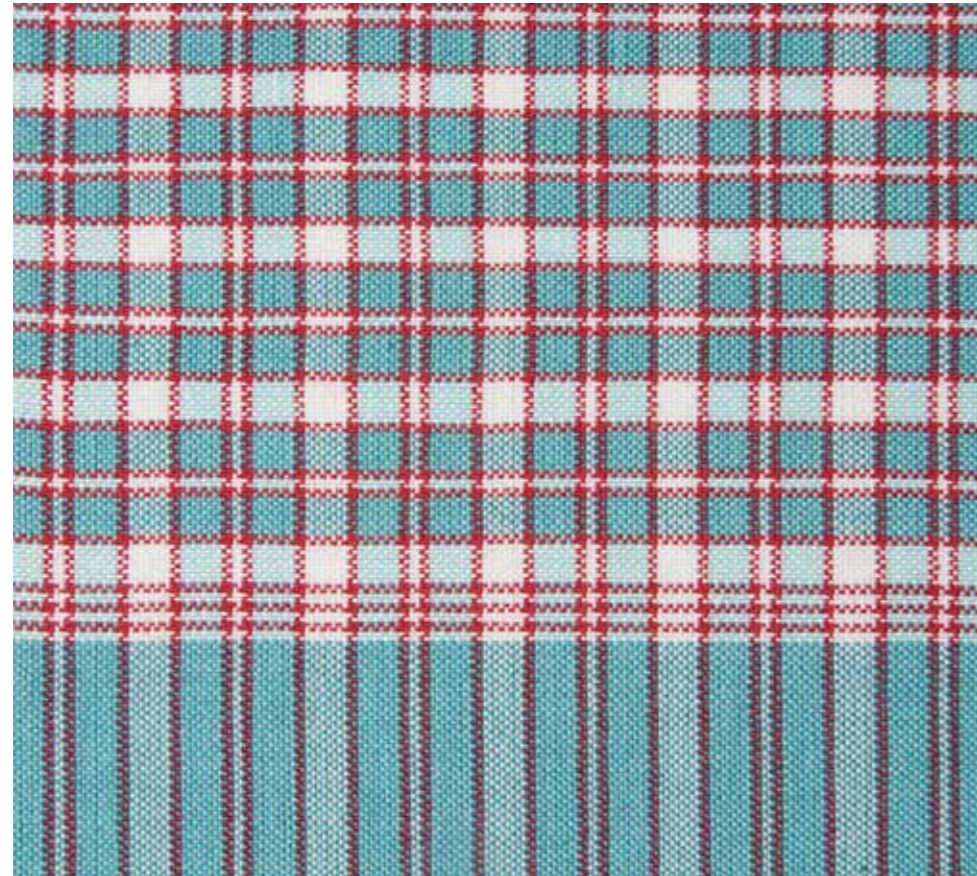
วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ชาวบ้านหนองนาคำชอบประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้เองมาแต่อดีต รวมถึงผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น และการใช้ผ้าขาวม้ายังผูกพันกับวิถีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย ชาวบ้านนิยมใช้ผูกเป็นเปล ปูนอน นุ่งอาบน้ำ เช็ดร่างกาย ฯลฯ ผ้าขาวม้าของชุมชนนี้ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ทำให้สีไม่ตก และใช้เส้นฝ้ายที่มีคุณภาพสูง

7. กลุ่มทอผ้าบ้านหลวงศิริ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าตาข่ายตาตะแกรง

ติดต่อ

คุณประหยัด रिชมามบ้อม

15 หมู่ 11 บ้านหลวงศิริ ตำบลหนองบัวแดง

อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ 36210 โทร. 08-2125-5833

วัตถุดิบ ด้ายประดิษฐ์

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

จุดเริ่มต้นของผ้าขาวม้าตาข่ายตาตะแกรงของหมู่บ้านหลวงศิริ คือพัฒนาชุมชนได้จัดหาคนมาสอนทอผ้าขาวม้าเพื่อสร้างอาชีพให้คนในชุมชน โดยใช้ด้ายประดิษฐ์ย้อมสีเคมี และอุปกรณ์ที่ใช้ทอคือก๊วกระตุกด้วยมือ ผ้าขาวม้าของบ้านหลวงศิริเป็นผืนหน้ากว้าง 34 นิ้ว ความยาว 1.50 เมตร

8. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยเคียน

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมทอมืออีสานล้านนา

ติดต่อ

คุณหยักรัตน์ มูลสานต์

219 หมู่ 5 บ้านห้วยเคียน ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง

จังหวัดเชียงราย 57210 โทร. 08-5071-3584, 08-9851-6678

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยเคียนได้นำการทอผ้าไหมของชาวอีสานในจังหวัดเชียงรายมาผสมผสานกับวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของจังหวัดเชียงรายจนเกิดเป็นผ้าขาวม้าไหมทอมืออีสานล้านนา โดยเส้นใยไหมที่ปลูกในจังหวัดเชียงรายจะมีเส้นใหญ่หนานุ่มและมันวาวนำมาทอมือด้วยก๊วกระทุบ จนเกิดเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนอีสานที่ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ในดินแดนล้านนา ผสานเข้ากับเอกลักษณ์ของชาวล้านนา

9. กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ

บ้านหนองบัวสรวย

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณสมหมาย คิริ

69 หมู่ 3 บ้านหนองบัวสรวย ตำบลศรีถ้อย

อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย 57180 โทร. 08-9952-5679

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมคนในชุมชนนิยมปลูกฝ้ายเพื่อนำมาทอใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อมาสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป แต่กลุ่มผู้สูงอายุที่ได้รับการสืบทอดองค์ความรู้เรื่องการทอผ้า ได้รวมกลุ่มกันส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านปลูกฝ้ายเพื่อนำฝ้ายมาแปรรูปเป็นเส้น ย้อมสีธรรมชาติ และทอด้วยเครื่องทอที่สืบทอดกันมา จนปัจจุบันผลิตภัณฑ์ “ผ้าฝืน” ได้รับการคัดสรรให้เป็นสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว

10. กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย

ชื่อผลงาน

ผ้าต่องบ้านห้วยทราย

ติดต่อ

คุณณัฐวรดา แก้วชมภู

204 หมู่ 5 บ้านห้วยทราย ตำบลบ้านแปะ

อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ 50160 โทร. 09-4951-4124

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าฝ้ายทอมือบ้านห้วยทรายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแม่ทอน นันทะเสน ได้สืบทอดองค์ความรู้จากคุณยายทวดและนำมาเผยแพร่แก่ชาวบ้าน จากกลุ่มเล็กๆ ที่ทอผ้าใช้ในครัวเรือน ขยายเป็นการผลิตเพื่อขาย จนได้รับเลือกเป็นโอท็อประดับ 4 ดาว ผลงานเด่นของชุมชน คือ ผ้าต่องบ้านห้วยทรายมีลักษณะเฉพาะคือใช้เส้นด้ายขนาดกลางและมัดลวดลายให้เป็นลายสายฝน สลับกับสีพื้น ทอด้วยกี่โบราณจนเกิดลายผ้าขาวม้าที่สวยงาม

11. กลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี

ชื่อผลงาน

นาหมื่นศรี

ติดต่อ

คุณจิราพร โยงราช

104 หมู่ 8 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง

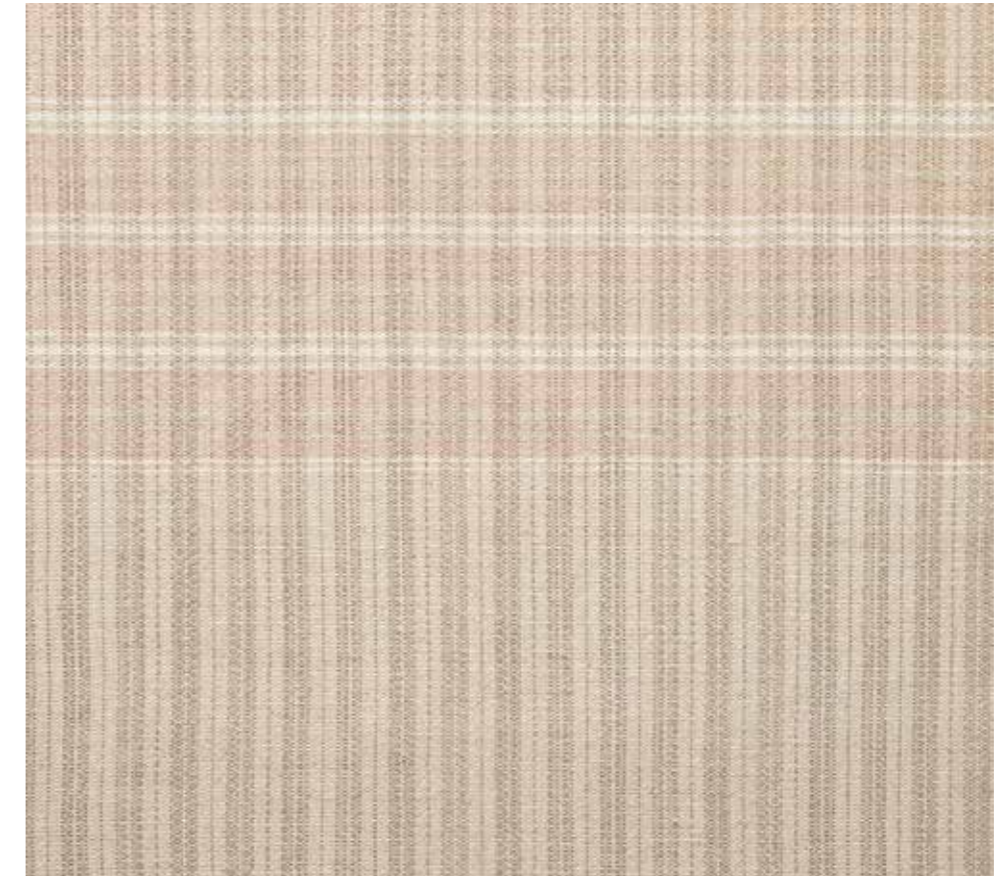
จังหวัดตรัง 92170 โทร. 09-5024-8590

วัตถุดิบ เส้นใยสังเคราะห์

ชนิดสี สีธรรมชาติและสีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยสมาชิก 10 คน ทอผ้าด้วยกี่พื้นเมือง เป็นลายเอกลักษณ์ที่เป็นลายผ้ามรดกจากบรรพบุรุษกว่า 200 ปี เช่น ลายราชวัตร ตาสก๊อต ลายทางกระรอก ลายดอกจัน ลายดาวล้อมเดือน ฯลฯ ในระยะแรกชุมชนทอไว้ใช้เอง และทอให้คนที่รัก เช่น ทอให้คนที่ผู้ทอจะแต่งงานด้วย เรียกว่า ผ้าตั้ง สำหรับเจ้าบ่าว ใส่ในวันแต่งงาน ผ้าหม่นาค ทอไว้สำหรับลูกชายหม่นาวชตอนเป็นเจ้านาค และผ้าพานช้าง หรือผ้าโยงูษา ทอไว้สำหรับตัวเองเก็บไว้ใช้ตอนเสียชีวิต

12. กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าทอสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณจันทร์ อุดมโกชน์

325/9 หมู่ 4 บ้านเด่นวัว ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า

จังหวัดตาก 63000 โทร. 08-9960-8061

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าบ้านเด่นวัวเป็นผ้าทอมือแบบโบราณที่สืบทอดมาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ต่อมาชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน จุดเด่นคือการย้อมสีธรรมชาติจากวัตถุดิบในชุมชน เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ และผลไม้ในฤดูกาลต่างๆ หลีกเลียงการใช้สารเคมี จนกลายเป็นผ้าทอมือย้อมสีธรรมชาติที่สีไม่หลุดจางแต่สวยงามถูกใจผู้บริโภค ทั้งยังเป็นการรักษาสืบสานวัฒนธรรม ส่งผลดีต่อทั้งผู้ผลิตและผู้ซื้อ

13. หมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมไทย
บ้านคึมมะอุ-สวนหม่อน

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมลายปลาโต

ติดต่อ

คุณวันเพ็ญ แสงกันหา

62/1 หมู่ 3 ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย

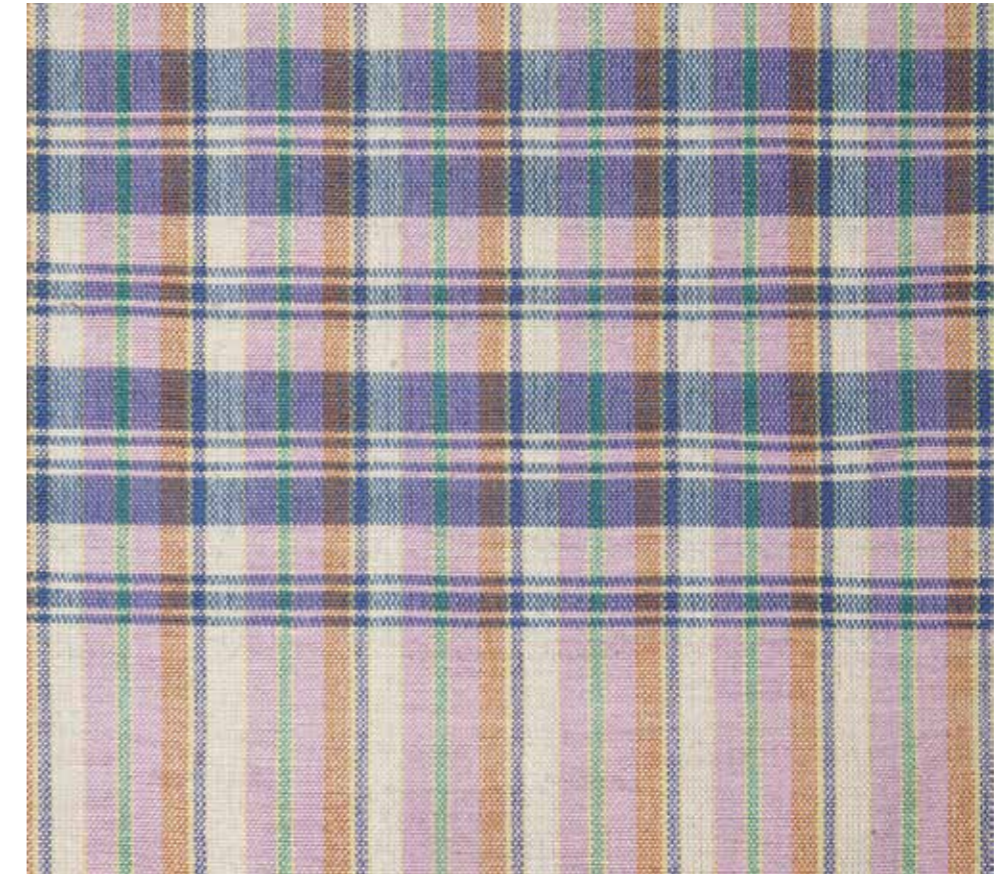
จังหวัดนครราชสีมา 30120 โทร. 08-9949-3788

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าไหมลายปลาโตเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษสืบทอดส่งต่อกัน โดยนำริ้วลายบนตัวปลาชะโดซึ่งเป็นปลาน้ำจืดในภาคอีสานมาคิดค้นเป็นลวดลายการทอ ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าใช้ไหมแท้เลี้ยงเอง ใช้สีธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ และมีลายปลาโตเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านท่องเที่ยววัฒนธรรมไทยบ้านคึมมะอุ-สวนหม่อน

14. กลุ่มทอผ้าบ้านหนองบัวคำ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าบ้านหนองบัวคำ

ติดต่อ

คุณบุญดี โกรทิมาย

108/10 บ้านหนองบัวคำ หมู่ 5 ตำบลหนองระเวียง

อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา 30110 โทร. 08-6253-9623

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลาน แต่เดิมชาวบ้านทอเพื่อใช้สอยในครัวเรือน ปัจจุบันผลิตเพื่อขายเป็นรายได้แก่คนในชุมชน ด้วยการทอผ้าขาวม้าด้วยกี่พื้นบ้านและกรรมวิธีแบบโบราณ จุดเด่นของผ้าขาวม้าชุมชนนี้คือความหนานุ่มและทนทาน

15. กลุ่มทอผ้าไหมหนองกระทุ่ม

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมรอกฟ้า (หนองกระทุ่ม)

ติดต่อ

คุณทองสุข พลหาญ

29 หมู่ 11 บ้านรอกฟ้า ตำบลด่านช้าง อำเภอบัวใหญ่

จังหวัดนครราชสีมา 30120 โทร. 08-8705-6961

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

การทอผ้าไหมของชุมชนได้รับการสืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผลิตภัณฑ์เด่นคือ ผ้าขาวม้าไหมรอกฟ้า ซึ่งผ่านกระบวนการคัดสรรวัตถุดิบที่มีคุณภาพทุกขั้นตอน เริ่มจากการปลูกหม่อนโดยคัดสรรพันธุ์ที่มีคุณภาพ เลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมสีธรรมชาติจากใบสบู่เลือด ต้นฝาง ผักกูด ทอผ้าด้วยกี่กระตุกแบบโบราณ โดยใช้มือในการกระตุกคันกระตุก ทำให้ผ้าแน่นละเอียด มีลวดลายที่โดดเด่น สีไม่ตก ผ้ามันวาว และดูแลรักษาง่าย

16. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านดอนสะแบง

ชื่อผลงาน

ผ้าไทยสีดา (กลุ่มทอผ้าไหมบ้านดอนสะแบง)

ติดต่อ

คุณอุไร ธาระสิทธิ์

72 หมู่ 6 บ้านดอนสะแบง ตำบลหนองตาใหญ่

อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา 30430 โทร. 09-2371-9485, 08-7983-8441

วัตถุดิบ ฝ้าย ไหม

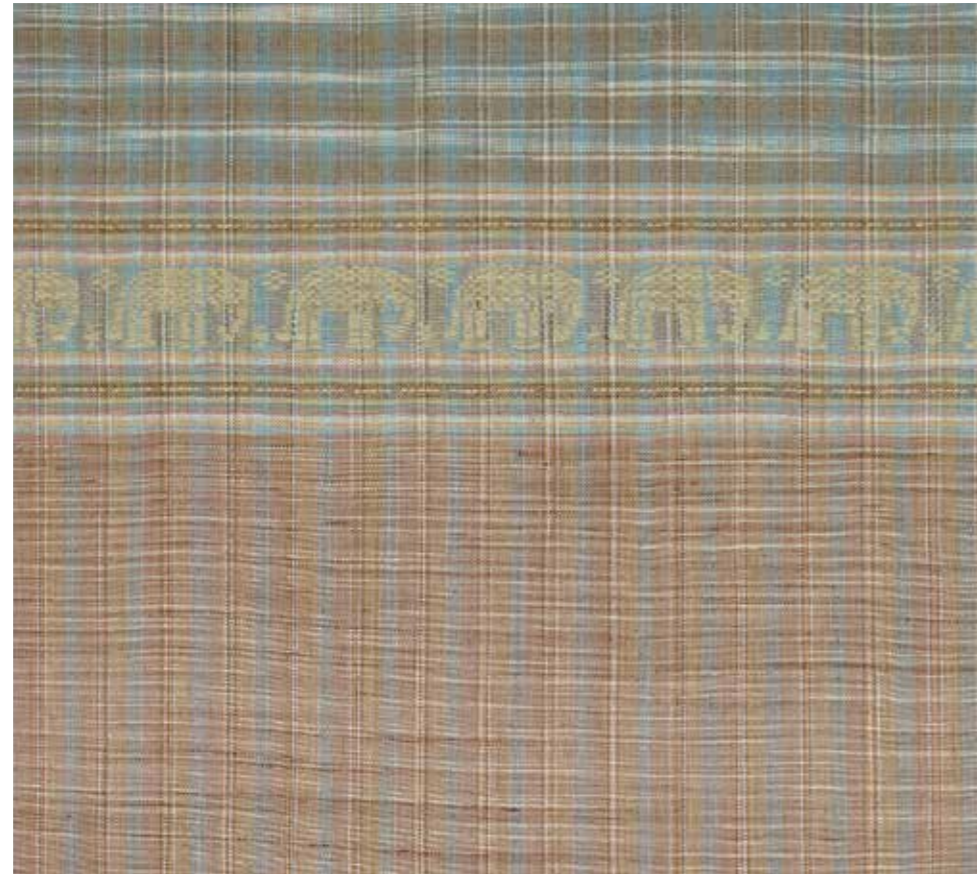
ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมคนในชุมชนมีอาชีพเกษตรกรรมและปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อเอาเส้นไหมหรือเส้นฝ้ายมาทอเป็นผืนผ้า เช่น ผ้าขาวม้า นำมาใช้ในครัวเรือนและตัดเย็บให้สมาชิกในครอบครัวสวมใส่ไปทำบุญในงานประเพณีต่างๆ ปัจจุบันชาวบ้านได้นำเส้นฝ้ายคุณภาพดีมาทอเป็นผ้าขาวม้าพัฒนาคุณภาพให้เนื้อแน่นเนียนเรียบ สีล้วนสวยงาม สีไม่ตก ปรับขนาดให้ผืนใหญ่ หน้าผ้ากว้างสำหรับใช้ตกแต่งสถานที่และตัดชุดสุภาพบุรุษและสตรี

17. กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ บ้านปางกอม

ชื่อผลงาน

กลุ่มทอผ้าบ้านปางกอม

ติดต่อ

คุณบุญเยี่ยม เทพทอง

29/5 ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน 55160

โทร. 08-4481-0893

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เมื่อ 26 ปีที่แล้ว ครูสุพิศ สุวรรณมณี บัณฑิตอาสาได้ฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนด้วยการชักชวนให้ชาวบ้านปลูกฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติ และทอผ้าทอมือ สืบทอดเรื่อยมาถึงปัจจุบัน จุดเด่นของผ้าฝ้ายที่นี้คือเนื้อผ้าค่อนข้างหนา ลายผ้ามีความร่วมสมัย ใช้ลายเอกลักษณ์ของน่าน เช่น ลายน้ำไหล ตีนจก ผสมผสานกับลวดลายที่คิดค้นขึ้นใหม่ ย้อมด้วยสีธรรมชาติจากต้นคราม เปลือกไม้ขนุน เปลือกไม้ประดู่

18. กลุ่มทอผ้าขาวม้าเจ็ดสี

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าเจ็ดสี (กลุ่มแม่บ้านวัดพระพุทธ)

ติดต่อ

คุณอนงค์ แดงนำ

3 หมู่ 3 บ้านใหญ่ ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส 96110

โทร. 08-6291-9932

วัตถุดิบ ไหมประดิษฐ์

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

บ้านใหญ่ (วัดพระพุทธ) เป็นชุมชนที่มีการทอผ้าใช้ในครัวเรือนมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ เมื่อ พ.ศ. 2518 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรที่วัดพระพุทธ ได้ทอดพระเนตรเห็นผ้าทอโบราณที่ชาวบ้านเอามาปูลาดพระบาท จึงมีพระราชดำรัสให้ฟื้นฟูการทอผ้า และทรงรับกลุ่มทอผ้าวัดพระพุทธเป็นสมาชิกในโครงการศิลปาชีพ ผ้าทอลายโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนคือ ผ้าทอสี่อ่อน เป็นลายตาหมากรุกสีเข้มคั่นด้วยลายสี่อ่อน และผ้าขาวม้ามวงคลเจ็ดสี ที่เชื่อว่าจะเป็นสิริมงคลแก่ผู้ครอบครอง ปัจจุบันชาวบ้านทอผ้าขาวม้าเป็นผ้าทอ 4 ตะกอ ลายกันหอย ซึ่งใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าและเป็นของฝากได้

19. กลุ่มทอหมบ้านท่าม่วงใหม่

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าบ้านท่าม่วงใหม่

ติดต่อ

คุณสำรวม โชว์อินทร์

67 หมู่ 11 บ้านท่าม่วงใหม่ ตำบลท่าม่วง อำเภอสตึก

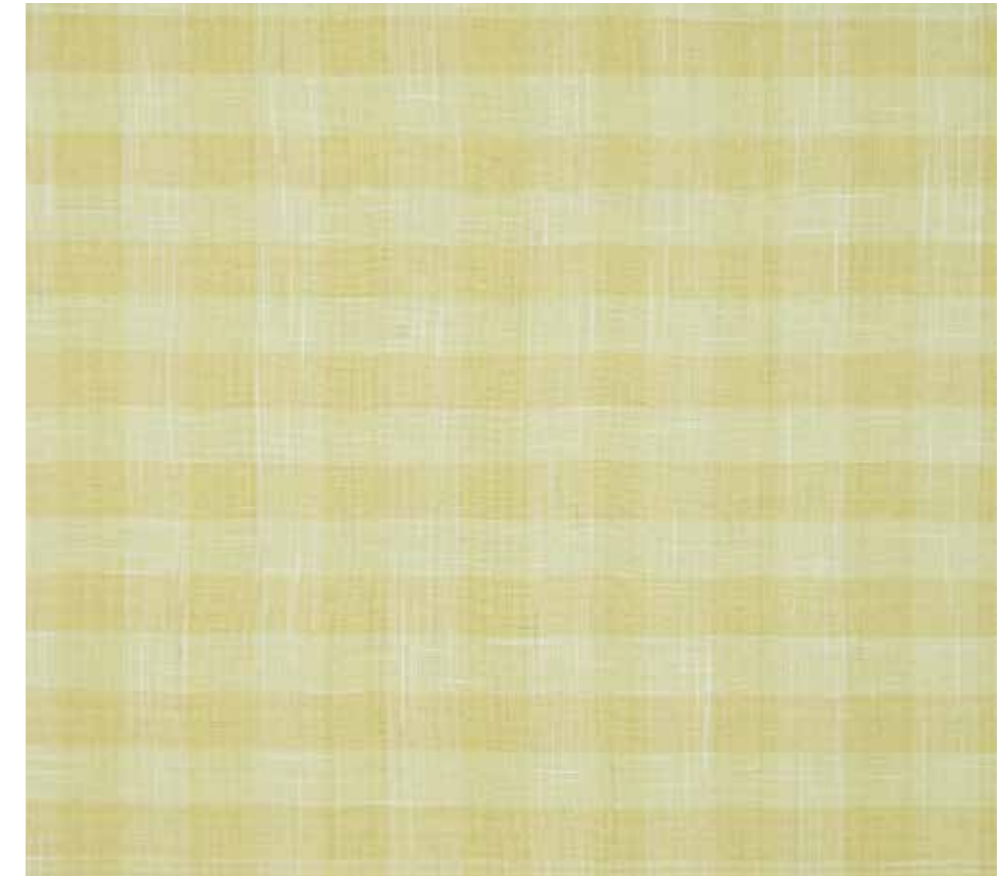
จังหวัดบุรีรัมย์ 31150 โทร. 08-1071-1039

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ การทอผ้าไหมของชาวบ้านในท้องถิ่นนิยมทอผ้าไหมสีขาวล้วน ต่อมา กลุ่มทอผ้าได้รับเป็นการทอผ้าขาวม้ายกดอก 8 ตะกอ และใช้สีธรรมชาติในการย้อม จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของผ้าขาวม้าใหม่บ้านท่าม่วงใหม่ที่มีลวดลายละเอียดสวยงามกว่าโดยทั่วไป ที่ทอ 2 ตะกอ แม้จะมีขั้นตอนที่ยากกว่าและใช้เวลานานกว่าก็ตาม

20. วิสาหกิจชุมชนบ้านม่วงเจริญ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณทองพันธ์ สุปะมา

58 หมู่ 6 บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์

จังหวัดบุรีรัมย์ 31240 โทร. 08-7092-8970

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

แนวคิดในการทอผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติเกิดจากความต้องการยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ จากเดิมที่เคยใช้สีเคมีมาเป็นสีธรรมชาติ โดยใช้ใบสบู่แดงมาย้อมกับเส้นฝ้ายทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืนจนได้สีอ่อนเย็นตา ผิวสัมผัสนุ่ม และปลอดภัยต่อผู้บริโภค

21. กลุ่มทอผ้าบ้านสายบัว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหม

ติดต่อ

คุณสิงห์ เอ็มโอบัลล์

33 หมู่ 14 บ้านสายบัว ตำบลเจริญสุข

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ 31110 โทร. 09-8978-6424

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมชาวบ้านสายบัวทอผ้าไหมใช้เองในครัวเรือนและในงานมงคลต่างๆ และใช้ผ้าขาวม้าเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ ต่อมามีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายด้วยการออกแบบลวดลายแปลกใหม่ในผ้าขาวม้าไหม พัฒนาคุณภาพในการทอ ทำให้เนื้อผ้าละเอียด ฝีมือการทำสม่ำเสมอ และย้อมสีธรรมชาติ ทำให้ผ้าเรียบเนียนไม่ระคายผิวเมื่อสวมใส่

22. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรสีวงอ ตำบลโคกสูง

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้ารวมใจ

ติดต่อ

คุณลำไย แพร์ไธสง

105 หมู่ 2 บ้านคูขาด ตำบลโคกสูง อำเภอหนองกี่

จังหวัดบุรีรัมย์ 31210 โทร. 09-8154-5709

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ชาวบ้านโคกสูงสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้ามาจากบรรพบุรุษ ต่อมารวมตัวกันตั้งกลุ่มเมื่อปี พ.ศ. 2557 ผลงานชิ้นเด่นของหมู่บ้าน คือ ผ้าขาวม้ารวมใจ ผลงานของคุณยายสอน เจียกไธสง อายุ 96 ปี ผ้าผืนนี้คุณยายทอเมื่ออายุ 18 ปี ด้วยเส้นไหมที่ผลิตเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีเหลืองมาจากแก่นขนุน สีฟ้ามาจากต้นคราม ฯลฯ ทอด้วยก้นไม้โบราณ เมื่อเสร็จแล้วจึงเย็บริมผ้าด้วยมือ ปัจจุบันผ้าผืนนี้อายุ 78 ปี แต่สีไม่ซีด ลวดลายสวยงาม เป็นความภาคภูมิใจของชุมชน

23. วิชาทฤษฎีชุมชนคอตตอนดีไซน์

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าเส้นฝ้ายใยบัวหลวง

ติดต่อ

คุณวราเทพ ลิ้มติยะโยธิน

46/197 หมู่บ้านคันทรี่ปาร์ค 15 ตำบลบางเตย

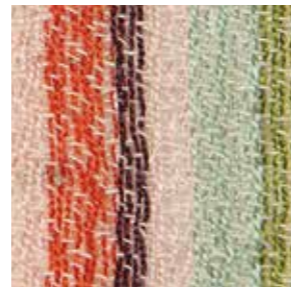
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 12160 โทร. 08-1995-9502

วัตถุดิบ ฝ้าย ใยบัว

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าเส้นฝ้ายใยบัวหลวงทอด้วยที่พื้นบ้าน และใช้เส้นใยธรรมชาติคือใยบัวหลวงปั่นรวมกับเส้นฝ้าย โดยแนวคิดในการออกแบบได้รับแรงบันดาลใจจากดอกบัวหลวงซึ่งมีอยู่มากในจังหวัดปทุมธานี โดยนำเส้นใยจากก้านบัวมาสืบสานความเป็นอัตลักษณ์ลงบนผืนผ้า และแปรรูปเป็นกระเป่าผ้าฝ้ายผสมใยบัวหลวง

24. กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้า 9 เส้น

ติดต่อ

คุณธัญรดา พลายชมพู

54 บ้านเขาเต่า ตำบลหนองแก อำเภอกำแพงแสน

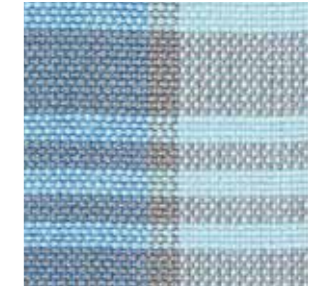
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110 โทร. 08-9743-2559

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เมื่อพ.ศ. 2507 มีการตั้งศูนย์ฝึกอบรมทอผ้าบ้านเขาเต่าเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้าน ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ต่อมาพ.ศ. 2545 ภาครัฐได้สนับสนุนให้พัฒนาตลาดตามแนวพระราชดำริ คือทอผ้าฝ้ายด้วยกี่กระตุกและใช้เส้นฝ้าย 100 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มทอผ้าจึงได้ผลิตผ้าขาวม้า 9 เส้นเพื่อสนองพระราชดำริและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือลวดลายสีลงในด้านยืนแบบใดก็ตาม เวลาทอด้านพุ่งกระสวยต้อง 9 เส้นเสมอ

25. กลุ่มทอผ้าทอเสื้อบ้านแดนเมือง

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายน้ำไหล

ติดต่อ

คุณแก้วกัลยา บัวน้อย

18 บ้านแดนเมือง ตำบลห้วยวน อำเภอเชียงคำ

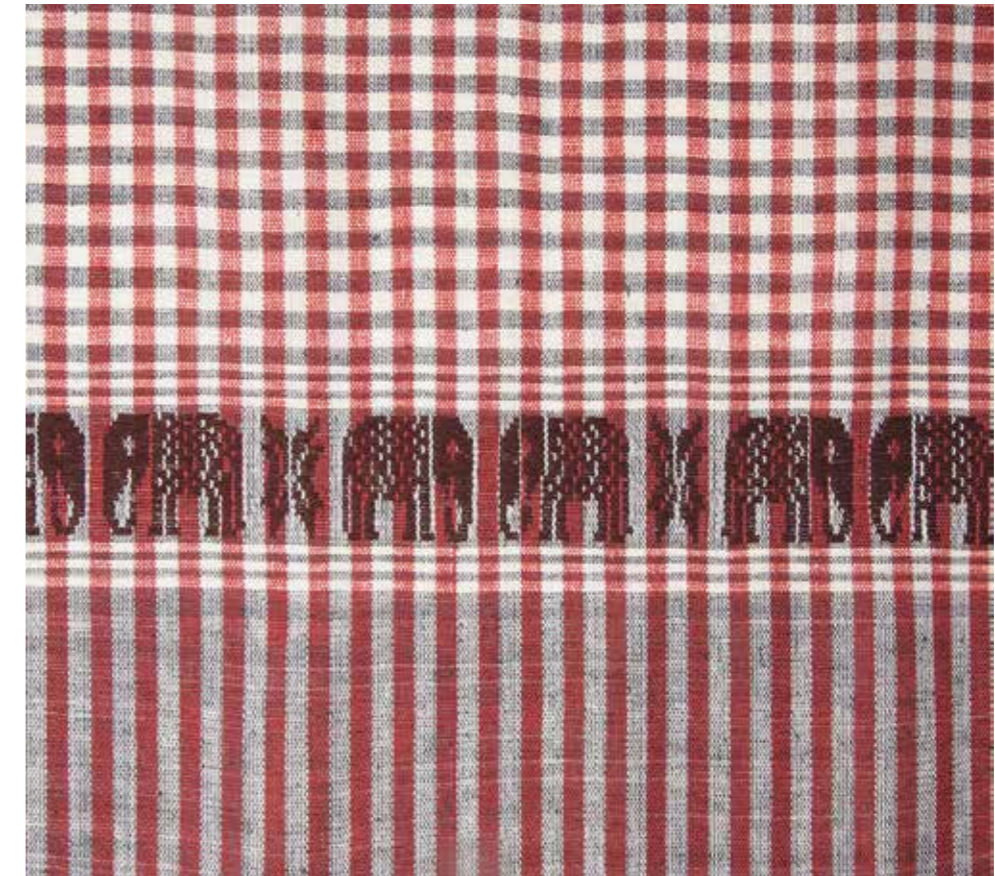
จังหวัดพะเยา 56110 โทร. 09-9271-1215

วัตถุประสงค์ ผ้าฝ้าย เส้นใยประดิษฐ์

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าทอเสื้อเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวเชียงคำ ต่อมากลุ่มทอผ้าทอเสื้อบ้านแดนเมืองได้พัฒนา ลวดลายผ้าทอโดยนำผ้าทอลายตาแสงหรือลายสี่แปมาผสมผสานกับลายน้ำไหล ลายตาแสง เป็นผ้าลายของเจ้าเมืองลำ บรรพบุรุษชาวไทลื้อในสิบสองปันนา และมักนิยมทอเป็นผ้าห่ม ส่วนผ้าลายน้ำไหลเป็นผ้าที่มีลวดลายคล้ายสายน้ำไหล มีที่มาจากชนเผ่าไทลื้อที่อพยพจาก สิบสองปันนามาตามลำน้ำโขงจนมาตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือของไทย และถ่ายทอดเรื่องเล่า บนลายผืนผ้า นิยมทอเป็นผ้าถุงลายน้ำไหล ปัจจุบันทอด้วยกี่ทอมือ 4 ตะกอ

26. กลุ่มทอผ้าทอเสื้อบ้านทุ่งกล้วย

ชื่อผลงาน

ผ้าทอเสื้อบ้านทุ่งกล้วย

ติดต่อ

คุณเป็ลียน ดีจิตร

89 หมู่ 5 บ้านทุ่งกล้วย ตำบลทุ่งกล้วย

อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 56110 โทร. 08-6197-2919

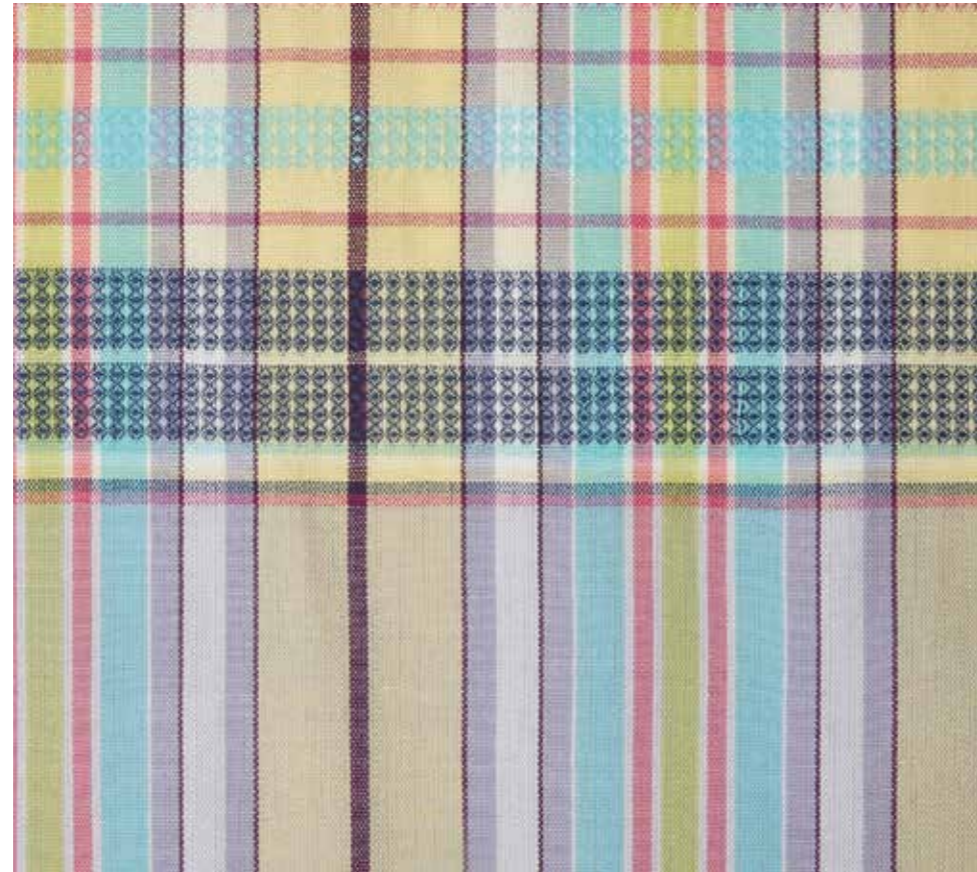
วัตถุประสงค์ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าทอเสื้อบ้านทุ่งกล้วยตั้งขึ้นเพื่อให้สตรีในหมู่บ้านมีรายได้เสริม ต่อมาได้พัฒนาเรื่อง วัตถุประสงค์ด้วยการปั่นฝ้ายเอง ย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ พัฒนาทักษะการทอผ้าด้วยกี่กระตุก รักษามาตรฐานการผลิตโดยผ่านระบบ OC ได้รับโลตราสัญลักษณ์ G-Green รับรอง มาตรฐาน (มผช.) และเข้ารับการคัดสรรได้ไอทีโอระดับ 3 ดาว โดยทอผ้าขาวม้าเป็นหลัก จุดเด่นคือการใช้วัสดุทอจากทรัพยากรในพื้นที่ และเน้นคุณภาพของผ้าขาวม้า คือผ้าหนักกว้าง เนื้อแน่นและนุ่ม

27. กลุ่มทอผ้าด้วยมือวัดน้ำเต้า

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายดอกจอก

ติดต่อ

คุณพ่ายัพ บุญเหลือ

1 หมู่ 2 บ้านน้ำเต้า ตำบลน้ำเต้า อำเภอมหาสาร

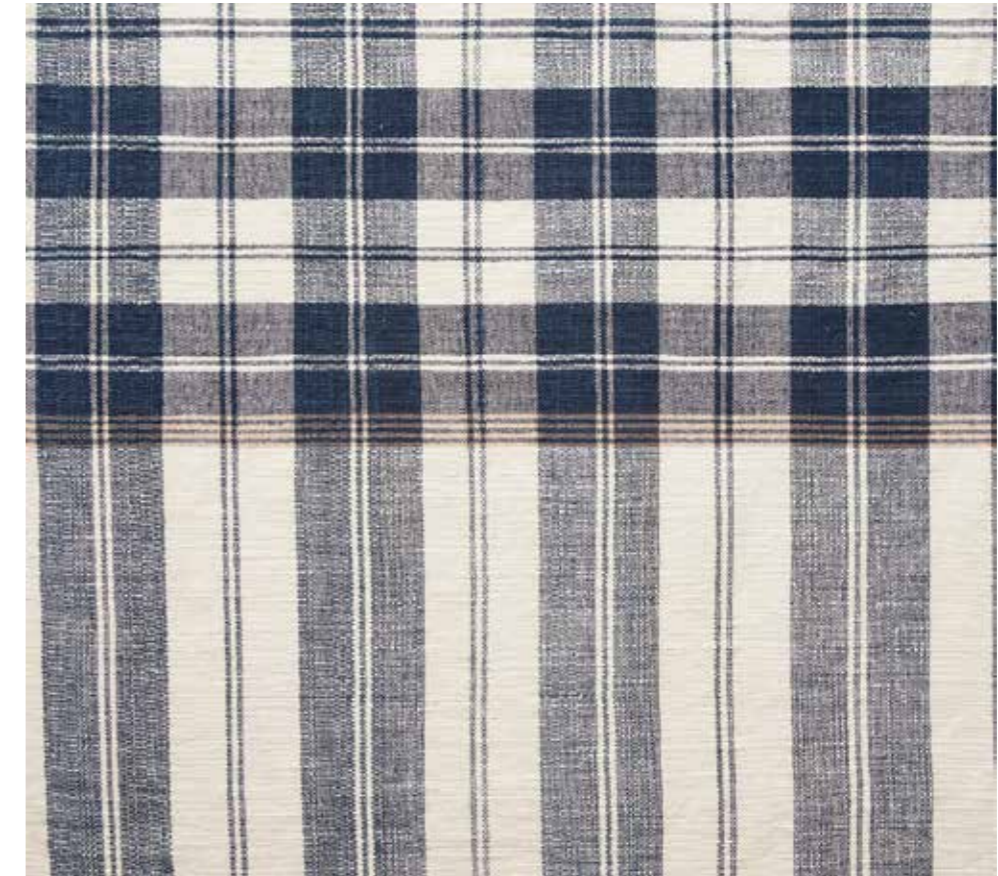
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13150 โทร. 08-0108-4062

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าด้วยมือวัดน้ำเต้าก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2518 เมื่อครั้งเกิดน้ำท่วมใหญ่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 เสด็จฯไปทรงเยี่ยมประชาชน และมีพระราชดำริให้ตั้งกลุ่มทอผ้าเพื่อส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรที่วัดน้ำเต้า และฟื้นฟูการทอผ้าลายดอกจอกซึ่งเป็นลายโบราณ ปัจจุบันกลุ่มทอผ้ามีผลิตภัณฑ์มากมาย ทั้งผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ผ้าดอกจอก ฯลฯ

28. กลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูป

ตำบลคำอาฮวน

ชื่อผลงาน

ย้อมครามแปรรูป (ทอจากฝ้ายเส้นมือ)

ติดต่อ

คุณเวียง ไชยียงค์

74 หมู่ 9 ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร 49000

โทร. 06-2391-3323

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูปเริ่มต้นจากหนึ่งในสมาชิกมีองค์ความรู้เรื่องการขึ้นฝ้ายและปลูกฝ้ายจากบรรพบุรุษ จึงชักชวนสมาชิกมารวมตัวกันตั้งกลุ่มทอผ้า ต่อมาได้รับการแนะนำจาก กศน. ให้ทอผ้าฝ้ายย้อมครามโดยใช้สีธรรมชาติจากคราม ซึ่งเป็นสมุนไพรที่สามารถดูดซับสารพิษจากร่างกายและไม่ระคายผิว จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ ผ้าขาวม้าย้อมครามธรรมชาติที่ทอด้วยฝ้ายเส้นมือ

29. กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านศาลางาม

ชื่อผลงาน

กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านศาลางาม

ติดต่อ

คุณกรรณัท สุทธิธรรม

36 หมู่ 1 ตำบลหนองฮี อำเภอหนองฮี

จังหวัดร้อยเอ็ด 45140 โทร. 09-3324-6648

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าทอจากผ้าฝ้ายที่มีเอกลักษณ์คือการขึ้นลายเป็นลายไข่มดแดง ซึ่งจะทำให้เนื้อผ้ามีความทนทานมากขึ้น และมีเชิงผ้าเพื่อเพิ่มความสวยงามให้ผืนผ้า มีการผลิตเป็นผ้าตัดเลื้อยและผ้าคลุมไหล่

30. กลุ่มทอผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ บ้านฮ่องแอ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมย้อมสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณทองใบ สาโรจน์

10 หมู่ 4 บ้านฮ่องแอ ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตต์

จังหวัดร้อยเอ็ด 45190 โทร. 08-9417-1593

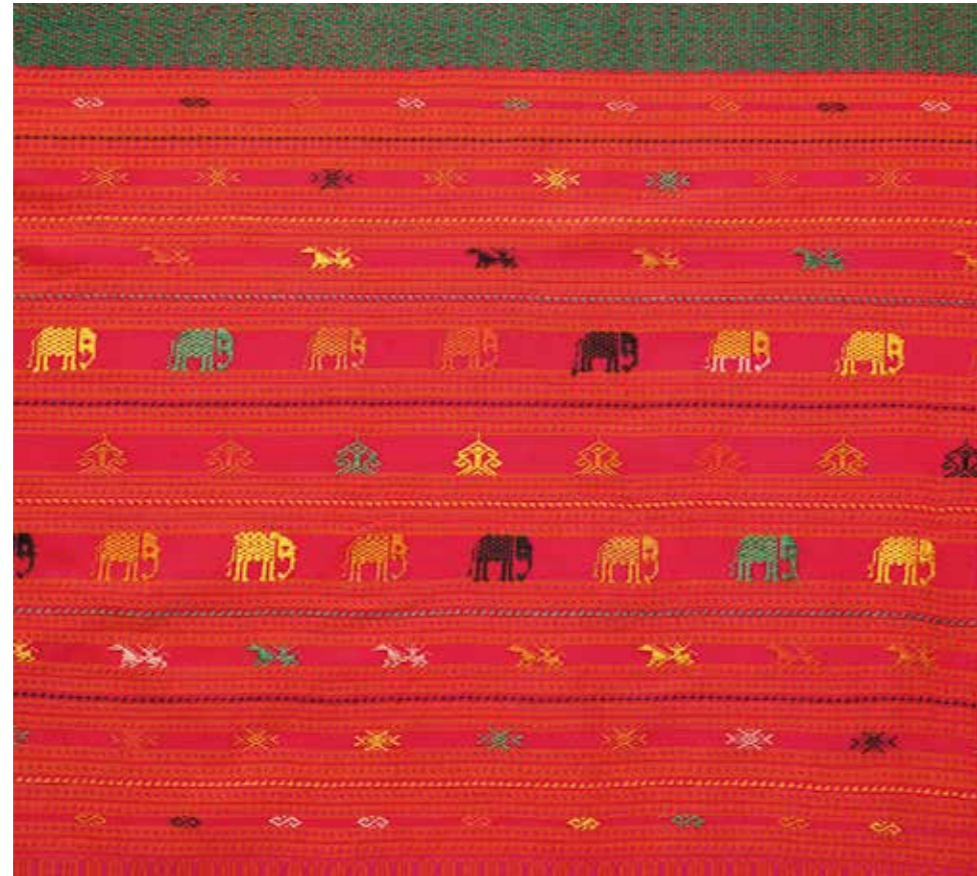
วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งอาศัยน้ำจากธรรมชาติเป็นหลัก เมื่อแหล่งน้ำไม่เพียงพอ ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันผลิตผ้าขาวม้าไหมย้อมสีธรรมชาติเพื่อใช้ในครัวเรือนและขาย ผลงานเด่นของชุมชน คือ ผ้าขาวม้าลายสีชมพูอมม่วง ทอด้วยเส้นไหมแท้ ย้อมด้วยสีธรรมชาติจากครั่งและเปลือกต้นกระบก เมื่อทอเสร็จจะมีการเก็บขิดที่ชายทั้งสองด้วยการข่มและยกเส้นไหมให้เกิดเป็นลายขิด สร้างลวดลายที่แตกต่าง และเพิ่มลวดลายขิดโบราณให้เป็นผ้าขาวม้าที่แตกต่างจากแหล่งอื่น

31. กลุ่มผ้าขาวม้าไท-ยวน

ชื่อผลงาน

ต้นหญ้าของพื้นดิน (ผ้าขาวม้าไท-ยวน)

ติดต่อ

คุณวันดี มณีจันทร์

32 หมู่ 5 บ้านดอนต้นขาม ตำบลดอนแร่

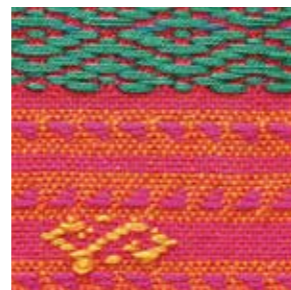
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000 โทร. 09-4564-1962

วัสดุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

เป็นผ้าขาวม้าทอมือของกลุ่มผ้าขาวม้าไท-ยวน ด้วยวัฒนธรรมความเชื่อในเรื่องการใช้ผ้าขาวม้าเพื่อความเป็นสิริมงคล โดยเฉพาะในงานบวช และเป็นการบอกชุมชนให้ทราบว่าจะมีงานบุญสำคัญลักษณะเด่น คือ ใช้สีแดงหมายถึงความเป็นมงคล ลวดลายที่ใช้เป็นเรื่องความเชื่อและมงคลในศาสนาพุทธ เช่น ลายนัคร ลายช้าง ลายคนขี่ม้า ซึ่งหมายถึงเจ้าชายสิทธัตถะขี่ม้าออกบวช

32. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศิริวรรณสีอผ้าดิ๊ก

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าทอสิริวรรณชาติ

ติดต่อ

คุณศิริวรรณ แสงกระจ่าง

14/1 หมู่ 3 บ้านบุฟ้า ตำบลคูบัว อำเภอเมือง

จังหวัดราชบุรี 70000 โทร. 08-7531-9889

วัสดุดิบ เส้นด้ายประดิษฐ์

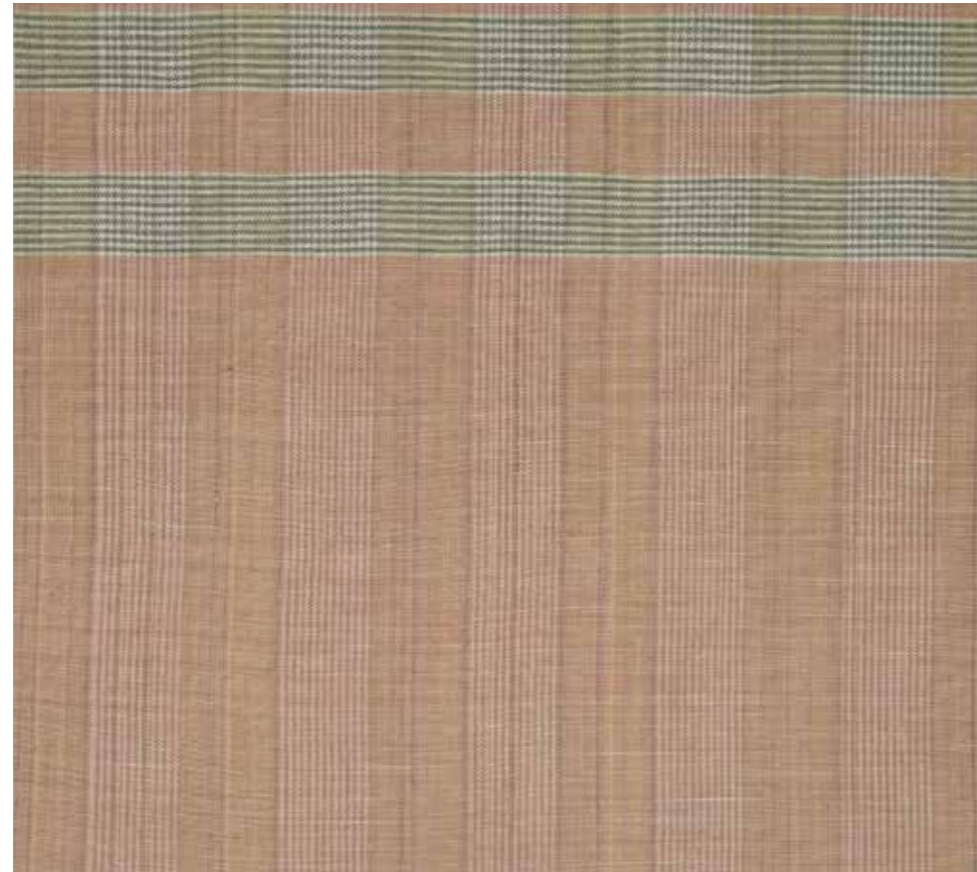
ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

คนในชุมชนมีความผูกพันกับผ้าขาวม้าทอมือมาช้านาน ในอดีตชาวบ้านคูบัวจะทอผ้าขาวม้าเฉพาะตอนเย็นหลังเสร็จจากทำนา ทอไว้ใช้เองและขายในหมู่บ้าน ต่อมาผ้าขาวม้าได้รับความนิยมมากขึ้น จึงพัฒนาเป็นการทอเพื่อขายสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว คุณสมบัติของผ้าขาวม้าทอมือคูบัว คือ เนื้อแน่น ไม่หดตัว สีไม่ตก ยืดซุกยืดนิ่ม ไม่ระคายผิวเมื่อสวมใส่

33. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายลำปาง (กลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน)

ติดต่อ

คุณสุทธิพร บุตรปะสะ

147 หมู่ 2 บ้านศรีดอนมูล ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง 52240 โทร. 08-6263-9287, 08-3895-5963

วัตถุดิบ ไยฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

“ผ้าขาวม้าลายลำปาง” เป็นลายที่ออกแบบใหม่โดยได้รับแรงบันดาลใจจากการแต่งกายของคนชั้บรดม้า สัญลักษณ์ของจังหวัดลำปาง จากลายตารางหมากรุกแบบเดิม ได้เพิ่มลายเส้นตารางคู่เล็กให้ตัดกันระหว่างตาหมากรุก ทำให้เกิดลวดลายคล้ายผ้าสก็อต ทอด้วยกี่กระตุกเหยียบ 2 ตะกอล ทำให้ผ้าเนื้อแน่นทนทาน ย้อมสีธรรมชาติจากพืชประจำท้องถิ่น เช่น เปลือกประดู่ ใบหูกวาง ฯลฯ โดยใช้น้ำแร่จากแหล่งน้ำพุร้อนแจ้ซ้อนในการย้อมสี ทำให้สีสด ติดทนนาน แตกต่างจากผ้าย้อมสีจากแหล่งอื่น

34. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านอะลาว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมย้อมสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณสมบุรณ์ เพ็งพันธ์

30 บ้านอะลาว หมู่ 9 ตำบลโคกจาน

อำเภอหุ้มพระพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ 33120 โทร. 08-6263-9287

วัตถุดิบ ไหม มุลहनอนไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านอะลาวสืบทอดการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมจากบรรพบุรุษ ต่อมาได้ตั้งกลุ่มเพื่อผลิตเส้นไหมที่มีคุณภาพ นำมาทอเป็นผ้าผืนด้วยเทคนิคดั้งเดิม สามารถผลิตผ้าผืนด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น ยกดอก มัดหมี่ ยกขิด ผ้าขาวม้าไหมพัฒนาการย้อมสีธรรมชาติด้วยสีโคลนดิน เช่น สีเขียว เหลือง แดง ส้ม และจุดเด่นที่สุดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์คือ เป็นครั้งแรกที่นำสีที่เกิดจากมูลहनอนไหมมาย้อมผ้าเป็นสีเขียวเข้มได้สำเร็จ ในชื่อว่า “ผ้าย้อมมูลहनอนไหม”

35. กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองอาร์

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมพื้นเมืองหนองอาร์

ติดต่อ

คุณสำเนา สุภาพันธ์

106 หมู่ 1 บ้านหนองอาร์ ตำบลดินแดง

อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ 33180 โทร. 08-8343-9170

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน บ้านหนองอาร์ตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2557 ด้วยแนวคิดในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา การทอผ้าของท้องถิ่นที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ และสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิก จุดเด่นของกลุ่ม คือ การทอผ้าขาวม้าฝ้ายจากธรรมชาติ เน้นการทอที่ประณีตสวยงาม ด้วยลายตาหม่อง หรือลายสก็อต ซึ่งเป็นลายโบราณที่บรรพบุรุษถ่ายทอดไว้

36. กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านศรีสระจันทร์

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายไล่ปลาไหล

ติดต่อ

คุณอนุรักษ์ ฝิวเรือง

12 หมู่ 14 บ้านศรีสระจันทร์ ตำบลสะเดาใหญ่

อำเภอขุนยี่ จังหวัดศรีสะเกษ 33140 โทร. 08-1121-2255

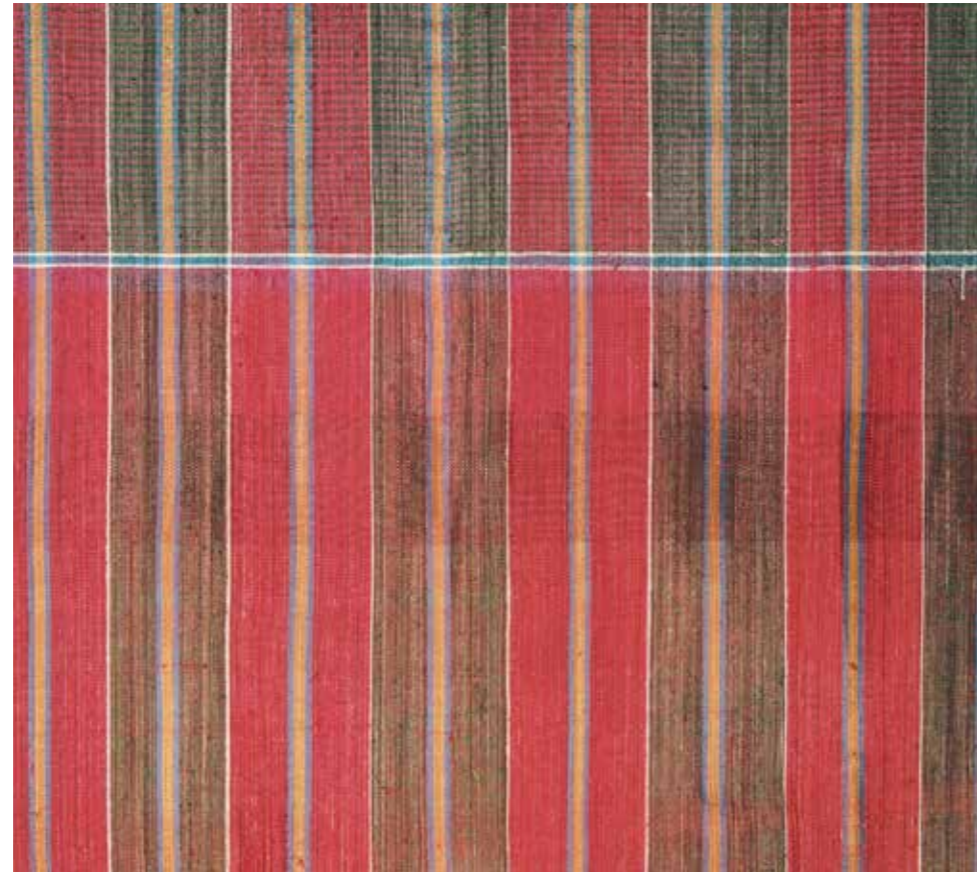
วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านศรีสระจันทร์ได้สืบทอดภูมิปัญญาในการทอผ้าไหมด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของคนพื้นบ้านซึ่งส่วนใหญ่พูดภาษาเขมร จนเกิดเป็นผ้าขาวม้าลายไล่ปลาไหล โดยใช้เส้นไหมแท้ 100 เปอร์เซ็นต์ที่มีอยู่ในชุมชน อุปกรณ์สำคัญในการทอคือก่กระตุก ซึ่งประดิษฐ์จากภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ

37. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหางว่าว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าทอมือ

ติดต่อ

คุณมนรัตน์ ศรีโวหะ

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านหางว่าว หมู่ 4 บ้านหางว่าว ตำบลทุ่ง

อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทร. 09-2457-0985

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมชาวบ้านในชุมชนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อทอผ้าไหมไว้ใช้เองและย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีเหลืองจากต้นขะ สีม่วงจากลูกหว้า สีแดงจากครั่ง แต่เนื่องจากไหมมีราคาค่อนข้างสูงจึงปรับวัตถุดิบมาเป็นฝ้าย ทอด้วยมือและย้อมสีธรรมชาติ จุดเด่นของผ้าขาวม้าทอมือบ้านหางว่าวคือ ย้อมจากสีธรรมชาติ ลวดลายเป็นลักษณะสามมิติ ดูโดดเด่นเหมือนหนังงู และผู้ทอยังเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งตามความเชื่อโบราณเชื่อว่าหากได้รับผ้าที่ทอจากผู้สูงอายุจะมีอายุยืนยาว

38. กลุ่มผลิตผ้าขาวม้าที่ย้อมสีจากธรรมชาติ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมย้อมสีธรรมชาติ

ติดต่อ

คุณอรพิน ผาแก้ว

17/3 หมู่ 9 บ้านนาดี ตำบลผักแพว อำเภอกันทรารมย์

จังหวัดศรีสะเกษ 33130 โทร. 08-7914-8195

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มผลิตผ้าขาวม้าได้ใช้การย้อมสีธรรมชาติจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เช่น ครั่ง เปลือกต้นยูคาลิปตัส มะเกลือ เปลือกไม้ต่างๆ และมีแนวคิดในการพัฒนาผ้าขาวม้าแบบดั้งเดิมที่หน้าผ้าแคบเนื่องจากใช้พาดบา โปกหัว มาเป็นผ้าหน้ากว้าง 100 เซนติเมตร ซึ่งเป็นมาตรฐานของหน้าผ้าในการตัดเย็บเสื้อผ้าในปัจจุบัน

39. กลุ่มทอผ้าลายบุก บ้านนาจานใหม่

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติและคราม

ติดต่อ

คุณสุภาพ อุปติ

200 หมู่ 9 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพธิ์นาแก

จังหวัดสกลนคร 47230 โทร. 08-9571-0971

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ในอดีตหญิงสาวชาวบ้านนาจานใหม่ต้องทอผ้าไหมใช้เองก่อนที่จะออกเรือน โดยเฉพาะการทอผ้าขาวม้าเพื่อใช้ในครัวเรือนและทอให้สามีใส่ เนื่องจากในสมัยก่อนผู้ชายไม่นิยมใส่กางเกง แต่จะนุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียวเมื่อออกไปทำไร่ไถนา ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าบ้านนาจานใหม่นิยมทอผ้าขาวม้าสลับลีกันเป็นลายตาหมากรุกหรือลายทาง

40. กลุ่มสตรีแม่บ้านนาสีนวล

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีแม่บ้านนาสีนวล

ติดต่อ

คุณเยี่ยม ไชยศรี

121/1 หมู่ 5 บ้านนาสีนวล ตำบลวิวัฒนา อำเภอสองดาว

จังหวัดสกลนคร 47190 โทร. 08-0745-3649

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติและสีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มสตรีแม่บ้านนาสีนวลได้รวมกลุ่มทอผ้าขึ้นเพื่อเป็นรายได้เสริม ผลงานที่มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ คือ ผ้าขาวม้าทอมือย้อมสีธรรมชาติและ (สีเคมีใช้เฉพาะที่ลูกค้าสั่งทำ) การทอผ้าขาวม้าเน้นคุณภาพ คือ รายละเอียดของลายต้องประณีต ความเข้มของสีต้องเท่ากัน โดยมีผู้อาวุโสที่ชำนาญเข้ามาตรวจสอบคุณภาพการทอผ้าทุกขั้นตอน

41. กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านทุ่งบัว

ชื่อผลงาน

ผ้าแพร หรือผ้าแพ (ทอผ้าสตรีบ้านทุ่งบัว)

ติดต่อ

คุณเฉลา พันดา

83 หมู่ 3 บ้านทุ่งบัว ตำบลหนองลาด อำเภอเมือง

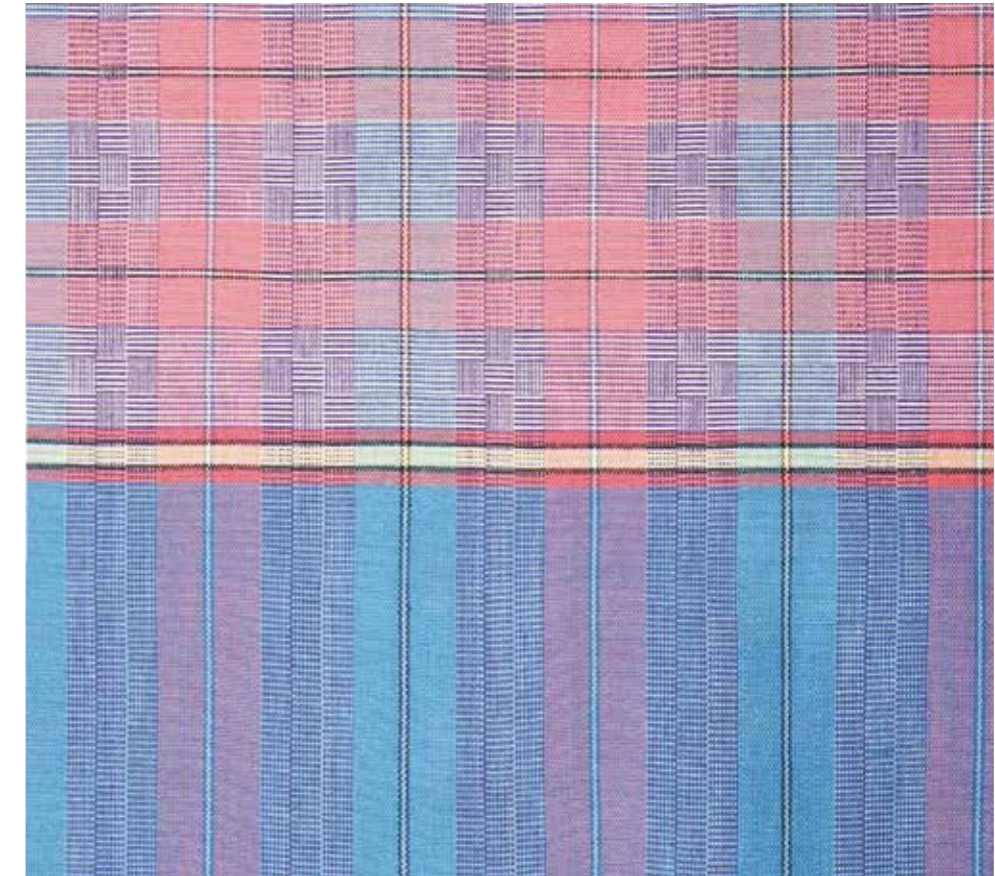
จังหวัดสกลนคร 47000 โทร. 08-5455-3084

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าสตรีบ้านทุ่งบัวก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2551 เพื่อสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้าขาวม้า หรือในภาษาไทย ย้อ ชาวบ้านทุ่งบัวเรียกว่า “ผ้าแพร” หรือผ้าแพ ในอดีตชาวบ้านแทบทุกครัวเรือนจะใช้ผ้าแพรในการดำเนินชีวิตตั้งแต่ตื่นจนเข้านอน จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านตั้งกลุ่มทอผ้า และไม่ทอดทิ้งภูมิปัญญาล้ำค่านี้ให้สูญหายไป

42. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกุดไผพัฒนา

ชื่อผลงาน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกุดไผพัฒนา

ติดต่อ

คุณวิเชียร เหล่างาม

105 หมู่ 1 ตำบลกุดไผ อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร 47180

โทร. 08-7805-1878

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ในอดีตคนในชุมชนชื่อยายมี เป็นผู้คิดค้นการทอผ้าลายเม็ดงาเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม และได้ถ่ายทอดสู่ลูกหลาน ปัจจุบันได้มีการประยุกต์และพัฒนาลายมัดหมี่ผสมผสานกับลายเม็ดงา ทำให้ได้ผ้าขาวม้าที่สวยงามและเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย

43. กลุ่มทอผ้าสี่ธรรมชาต/เคมี บ้านหนองแขง

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้าสี่ธรรมชาต/เคมี

ติดต่อ

คุณบุญสม พรหมวิชัย

59 หมู่ 11 บ้านหนองแขง ตำบลสองดาว อำเภอสองดาว

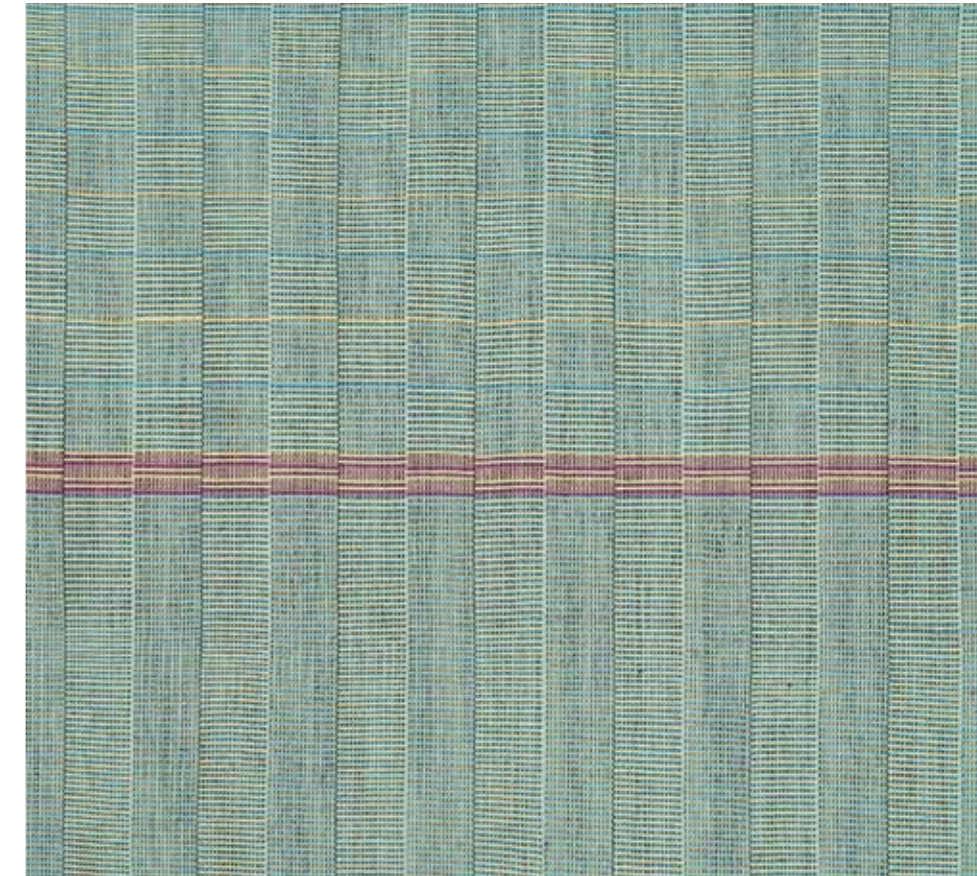
จังหวัดสกลนคร 47190 โทร. 08-5755-1471

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติและสีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าสี่ธรรมชาต/เคมี บ้านหนองแขง ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมรายได้แก่สตรีในชุมชนและอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าไว้ให้ลูกหลาน เอกลักษณ์ผ้าขาวม้าของกลุ่มทอผ้า คือ การใช้สีธรรมชาติในการย้อมผ้าฝ้าย โดยความเข้มของสีต้องเท่ากัน และใส่ใจในรายละเอียดของลวดลาย (ส่วนใหญ่ใช้สีธรรมชาติ ยกเว้นที่ลูกค้าสั่งทำเป็นสีเคมี) ในทุกขั้นตอนการทอจะมีผู้อาวุโสมาตรวจสอบเพื่อควบคุมคุณภาพ

44. กลุ่มทอผ้าบ้านไทรงาม

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายเกล็ดเต่า

ติดต่อ

คุณนิ่มนวล นาโพธิ์ทอง

98 บ้านไทรงาม ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์

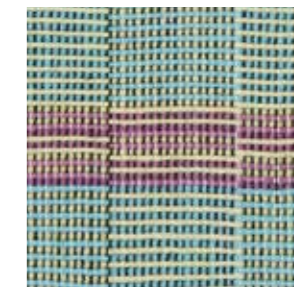
จังหวัดสระแก้ว 27000 โทร. 08-6956-6285

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าลายเกล็ดเต่าเป็นหนึ่งในลายผ้าขาวม้าพื้นบ้าน มีวิธีการทอที่ละเอียด คือทอด้วยกี่ทอผ้าแบบโบราณ 2 ตะกอ และเพื่อให้มีลวดลายโดดเด่น จึงมีเทคนิคในการทอสลับทอหรือทอด้วยพื้นตรงและทอสลับกระสวยของเส้นพุ่งเพื่อให้เกิดลายเกล็ดเต่าขึ้น มีลักษณะเหมือนผ้าลายสามมิติ ใช้ตัดเสื้อ กระเป๋า และนำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ

45. กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ไทยพัฒนา

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายตาหมากรอก

ติดต่อ

คุณบุญศรี นาเก่า

116 หมู่ 6 บ้านใหม่ไทยพัฒนา ตำบลหนองตะเคียนบอน

อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว 27160 โทร. 08-4349-3559

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เมื่อปี พ.ศ.2527 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมประชาชนที่บ้านคลองทราย ชาวบ้านได้นำผ้าไหมลวดลายดั้งเดิมให้ทอดพระเนตร ทรงมีรับสั่งให้สนับสนุนการทอผ้าไหมของชาวบ้านและรับซื้อผ้าที่ทอแล้วไปจำหน่ายที่ศูนย์ศิลปาชีพ กลุ่มทอผ้าจึงได้พัฒนาและผลิตผ้าไหมที่มีลวดลายสวยงาม เนื้อผ้าละเอียดเรียบ สีไม่ตก มีทั้งลวดลายดั้งเดิม ประยุกต์ และคิดค้นใหม่ และได้ผลิตผ้าขาวม้าลายตาหมากรอกด้วย ต่อมาได้รับคัดสรรเป็นสุดยอดสินค้าโอท็อประดับ 4 ดาว

46. กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิ่ว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าชนชาติพันธุ์มอญ

ติดต่อ

คุณนิตยา ใจโต

94 หมู่ 1 บ้านหนองลิ่ว ตำบลบ่อสุพรรณ

อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 72190 โทร. 08-7091-9084

วัตถุดิบ ฟ้ายผสมเส้นฝ้ายใยประดิษฐ์

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิ่วสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของชุมชนไทยเชื้อสายมอญ จุดเด่นคือ เป็นผ้าฝ้ายทอมือย้อมด้วยสีธรรมชาติจากดอกดาวเรือง ลูกรังแดง ใบสบู่แดง ใบคูณ แล้วนำมาทอด้วยกี่กระตุก 2 ตะกอ เป็นผืนผ้าขาวม้าหลากสี ถักชายครุยเพื่อเพิ่มความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิ่ว

47. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านปราสาท

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายช้าง

ติดต่อ

คุณชูศักดิ์ พรหมวัฒน์

135 หมู่ 6 บ้านปราสาท ตำบลตาอ็อง

อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทร. 09-3075-1630

วัดฤทธิชัย ไหม

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านปราสาทผลิตผ้าไหมทอมือลายโบราณที่สืบทอดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งแต่เดิมใช้ผ้าในงานพิธีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช ฯลฯ และยังใช้ในชีวิตประจำวันด้วย ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปราสาททอผ้าโดยใช้ทอมือ เลี้ยงไหมเอง ผลิตเป็นผ้าไหมทอมือที่มีสีสันสวยงามทันสมัย

48. กลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านหนองยาว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าทอมือ (กลุ่มสตรีทอผ้าไหม)

ติดต่อ

คุณสงาม แสนกล้า

40 หมู่ 7 บ้านหนองยาว ตำบลกระหาด

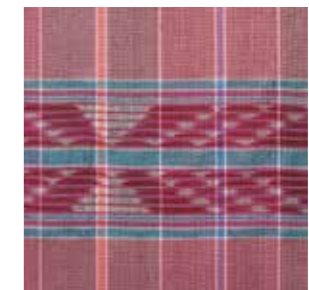
อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 32180 โทร. 06-1127-3491

วัดฤทธิชัย ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าบ้านหนองยาวสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษที่นำผ้าขาวม้ามาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และพิธีสำคัญในอดีต ปัจจุบันชาวบ้านทอผ้าเป็นอาชีพเสริมจากการทำนา โดยสมาชิกของกลุ่มได้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองในครัวเรือน จากนั้นนำมาทอสลับสีเป็นลายตาหมากรุกและลายทาง กว้าง 3 คืบ ยาว 4 คืบ จุดเด่น คือ ผลิตจากเส้นไหมแท้ และมีลวดลายท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์

49. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านทัพกระบือ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้าไหมบ้านทัพกระบือ

ติดต่อ

คุณอรพิมพ์ ทองตัน

63 หมู่ 2 บ้านทัพกระบือ ตำบลลำโรง

อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทร. 09-1345-6584

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

บ้านทัพกระบือสืบทอดการทอผ้าขาวม้าจากรุ่นสู่รุ่น จนกระทั่งได้รับแรงบันดาลใจจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ที่มีพระราชดำริให้ชาวบ้านทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพเสริม คนในชุมชนซึ่งแต่เดิมมีอาชีพเลี้ยงไหมจึงได้เริ่มศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมปรับปรุงลวดลายการทอ โดยผลิตอุปกรณ์ทอผ้าเอง คือกี่และเครื่องปั่น ทอผ้าไหมอย่างประณีตเพื่อให้เนื้อผ้าสวยงามและคงทน

50. กลุ่มผ้าทอมือบ้านเขี้ยวหลาน

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลูกหวายเข้มท้ายนายเรือ

ติดต่อ

คุณชื่นจิต ช่วยสงค์

390 หมู่ 4 บ้านเขี้ยวหลาน ตำบลเขาพัง อำเภอบ้านตาขุน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84230 โทร. 08-7270-0774

วัตถุดิบ เส้นใยธรรมชาติ

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มผ้าทอมือบ้านเขี้ยวหลานก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2556 ผลิตภัณฑ์แรกของกลุ่มคือผ้าขาวม้าทอมือ ต่อมาได้ผลิตผ้าทอมือลายลูกหวาย ซึ่งเป็นลายดั้งเดิมเพื่อระลึกถึงอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ นั่นคือการตัดหวาย และแทนความรักต่อป่าคลองแสงซึ่งเป็นบ้านเกิด จนกลายเป็นลายเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนลักษณะเฉพาะของผ้าทอมือบ้านเขี้ยวหลานคือการจับคู่สีเส้นด้ายให้เกิดสีใหม่

51. กลุ่มทอผ้าและตัดเย็บบ้านหาดเสี้ยว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้า

ติดต่อ

คุณวิมลพิริภา โพธิ์วิจิตร

บ้านหาดเสี้ยว หมู่ 1 ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

จังหวัดสุโขทัย 64130 โทร. 05-5671-295

วัตถุดิบ ผ้าฝ้ายผสมไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้าบ้านหาดเสี้ยวมีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นยุค “ขี่ช้างไปค้า ขี่ม้าไปขาย” การทอผ้าขาวม้าจึงสะท้อนวิถีชีวิตของคนในยุคหนึ่ง คือการทำเชิงผ้าขาวม้าเป็นรูปช้างและม้าลายช้างของบ้านหาดเสี้ยวจะแตกต่างจากที่อื่น คือมีที่นั้งบนหลังช้างเป็นที่ประทับของกษัตริย์หรือสำหรับแม่ทัพ จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของผ้าขาวม้าบ้านหาดเสี้ยวมาจนถึงปัจจุบัน

52. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นเมืองบ้านดินทรายอ่อน

ชื่อผลงาน

แทนคำขอบคุณ (ผ้าขาวม้า 5 ตะกอน)

ติดต่อ

คุณพัชรินทร์ ชัยรัตน์

121 หมู่ 6 บ้านดินทรายอ่อน ตำบลหัวนา

อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู 39000 โทร. 08-1592-6185

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ผ้าขาวม้า 5 ตะกอนนี้เกิดขึ้นจากความทรงจำอันน่าประทับใจของประธานกลุ่มเมื่อครั้งนำสาวออกเรือน ซึ่งเป็นประเพณีสืบทอดมาที่เจ้าสาวต้องทำเครื่องใช้ที่จำเป็นด้วยตนเอง เช่น ที่นอน หมอน ฯลฯ เพื่อฝึกความอดทนและความพากเพียร จากความประทับใจนี้ทำให้เกิดคิดค้นการทอผ้าขาวม้า 5 ตะกอนขึ้น เป็นลวดลายบนผืนผ้าซึ่งทอด้วยกรรมวิธีการเหยียบไม้ 5 ไม้เพื่อให้ขึ้นลายที่สวยงามแปลกตา และย้อมด้วยสีธรรมชาติ เช่น ขมิ้นเหลือง เพกา ประดู่ มะเกลือ เพื่อแทนคำขอบคุณธรรมชาติที่ให้สีสันในวันนี้

53. เทวผ้าทอมือ

ชื่อผลงาน

ผ้าชะม้าหมักน้ำข้าวข้าวเหนียวผัวยลาง

ติดต่อ

คุณกิตติพันธ์ สุทธิสา

264 หมู่ 2 ตำบลนาคำไฮ อำเภอเมือง

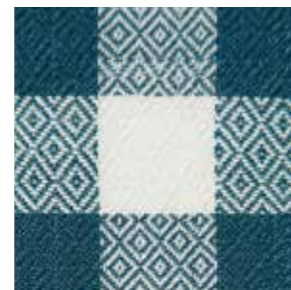
จังหวัดหนองบัวลำภู 39000 โทร. 08-6972-9787

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เทวผ้าทอมือผลิตผ้าไทยทอมือจากวัตถุดิบธรรมชาติ ต่อมาได้ทอผ้าหมักน้ำข้าวซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำเส้นใยที่เป็นเส้นฝ้ายเส้นมือมาหมักน้ำข้าว เพราะเดิมเส้นฝ้ายมีความแข็งแรงต่าง จึงทดลองนำเส้นด้ายมาหมักกับน้ำข้าว ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านใช้สระผมเพื่อให้ผมนุ่มลื่น เมื่อนำมาหมักกับเส้นด้ายทำให้มีความยืดหยุ่นสูงและคงทน จนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ในชื่อ “ผ้าชะม้าหมักน้ำข้าวข้าวเหนียวผัวยลาง”

54. กลุ่มผ้าขาวม้าบ้านหนองหญ้าไซ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าหนองหญ้าไซ

ติดต่อ

คุณไพบ กสิณธเกตุ

94 หมู่ 1 ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ

จังหวัดอุดรธานี 41280 โทร. 08-7861-8587

วัตถุดิบ ผ้าฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติและสีเคมี

รายละเอียด

เดิมชาวบ้านผลิตสินค้าเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน ต่อมาจึงผลิตออกขายทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดตามความต้องการของตลาด ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ผ้าขาวม้า-ผ้าปลาไหล ซึ่งใช้ผูกเอวรับแขกบ้านแขกเมือง และผ้าซิดใช้เป็นผ้าใส่ไปใส่ฟ่อนรำในงานของชุมชน

55. กลุ่มสืบสานต่อผ้าทอมือบ้านฝื่อ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายบรรพบุรุษไทพวนบ้านฝื่อ

ติดต่อ

คุณวิวรรธน์ สุวรรณแสง

258 หมู่ 14 ตำบลบ้านฝื่อ อำเภอบ้านฝื่อ

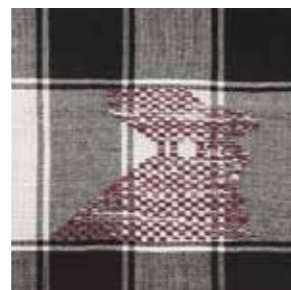
จังหวัดอุดรธานี 41160 โทร. 09-4470-5784

วัตถุดิบ ด้าย ไหมประดิษฐ์

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มสืบสานต่อผ้าทอมือบ้านฝื่อได้สืบทอดลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวน อำเภอบ้านฝื่อ นั่นคือผ้าขาวม้าลายอีโป้ ซึ่งมีสีขาว ดำ แดง ลักษณะลายเป็นลายตาข่าย ซึ่งมีลวดลายเป็นตารางเล็กและใหญ่ตามขนาดที่กำหนด และนำลายที่มาจากตำนานหนองอูษา เรื่องเล่าในตำนานวัฒนธรรมท้องถิ่นไทพวน มาออกแบบเพิ่มเติมที่เชิงผ้า

56. กลุ่มพันพินผ้าขาวม้า

ชื่อผลงาน

พันพินผ้าขาวม้า

ติดต่อ

คุณเยาวลักษณ์ โสดาดี

34 หมู่ 5 บ้านหนองสวรรค์ ตำบลเชียงพิณ

อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000 โทร. 08-3148-6398

วัตถุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมชาวบ้านในหมู่บ้านมีอาชีพเกษตรกรรม ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นอาชีพรับจ้าง แต่ยังมีชาวบ้านส่วนหนึ่งที่ยังสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าของบรรพบุรุษไว้ ด้วยการทอผ้าขาวม้าจากเส้นด้ายคุณภาพดี ผ้าจึงเรียบแน่นสีสันทสวยงาม ปัจจุบันได้แปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นเสื้อผ้าบุรุษ สตรี หมวก ผ้าขาวม้า ฯลฯ

57. กลุ่มผ้าขาวม้าบ้านม่วงสามสิบ

ชื่อผลงาน

ผ้าอ้อมกานบัว

ติดต่อ

คุณอุไร พิมพ์แน่น

14 หมู่ 12 ตำบลม่วงสามสิบ

อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี 34140

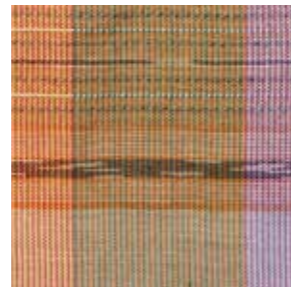
โทร. 06-3152-5428, 08-2380-3014

วัตถุประสงค์ เส้นใยโพรเทยีน

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

เป็นผ้าทอมือที่คิดสร้างสรรค์ลายขึ้นมาใหม่ซึ่งไม่เคยปรากฏลายนี้ที่ไหนมาก่อน แต่พอจะเป็นการสื่อให้เห็นถึงลายผ้าหน้าตาบางส่วนของผ้ากานบัว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานีได้บ้าง โดยจะประสานลายกานบัวเข้าไปด้วย

58. กลุ่มทอผ้าไหมสตรีบ้านสุขสมบูรณ์

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายสายฝน

ติดต่อ

คุณแสงมณี ปกครอง

69 หมู่ 3 บ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลเก่าขาม

อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี 34260

โทร. 06-2168-2557

วัตถุประสงค์ ไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

ชาวบ้านสุขสมบูรณ์ได้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากบรรพบุรุษ โดยเรียกชื่อผ้าขาวม้าตามลวดลายของผ้า ได้แก่ ผ้าตาโต ผ้าตามทอง ผ้าอ้อม และผ้าใส่ปลาไหล จุดเด่นของผ้าขาวม้าของชุมชนนี้ คือ การผลิตผ้าขาวม้าลายสายฝน ซึ่งเกิดจากความบังเอิญเมื่อผู้ทอนำหลอดไหมที่เหลือจากการทอผ้ามัดหมี่มาทอผ้าขาวม้าโดยไม่ได้เรียงลวดลาย ทำให้เกิดสีสันทันกันบนผืนผ้า เป็นลวดลายจุดประเล็ก ๆ คล้ายสายฝน

59. กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง

ชื่อผลงาน

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง

ติดต่อ

คุณคำภา กัญญาพันธ์

28 หมู่ 4 บ้านดงสว่าง ตำบลโนนสวรรค์

อำเภอหนองหลวง จังหวัดอุบลราชธานี 34280

โทร. 08-5416-7681

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่างก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นอาชีพเสริมให้แก่สตรีในหมู่บ้าน ซึ่งทุกคนสามารถทอผ้าไว้ใช้เอง ผลิตภัณฑ์เด่น คือ ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบไม้ รากไม้ แก่นของไม้ที่มีในท้องถิ่น ส่วนลวดลายได้แก่ลายสก็อต เพิ่มด้วยการมัดหมี่หรือจกขิด นอกจากนั้นยังใช้ทอมือเท่านั้นเพื่อให้ผ้ามีความละเอียดและคงทน

60. กลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านกุดก้วย

ชื่อผลงาน

กลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านกุดก้วย

ติดต่อ

คุณพิเชษฐพงษ์ สิงห์ศรี คุณสัมพันธ์ สิงห์ศรี

17 หมู่ 7 บ้านกุดก้วย ตำบลเอือดใหญ่

อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 34250

โทร. 09-3561-9058, 08-4609-2267

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

การผลิตผ้าขาวม้าของชาวบ้านกุดก้วยสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ทอผ้าขาวม้าเพื่อใช้งานในครัวเรือน ต่อมามีการรวมกลุ่มกันทอผ้าเพื่อสร้างรายได้ให้แก่แม่บ้านในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นคือเส้นฝ้าย นำมาทอเป็นผ้าขาวม้าหลากสี โดยใช้สีจากธรรมชาติในท้องถิ่น และนำมาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายและผ้าที่ใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนา

61. วิสาหกิจชุมชนเกษตรโคเล

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าแพรวาคู่

ติดต่อ

คุณบุญธรรม พุดตาล

299 หมู่ 9 วิสาหกิจชุมชนเกษตรโคเล ตำบลสีวิเชียร

อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี 34260 โทร. 08-8040-0608

วัตถุดิบ ไยสังเคราะห์

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

อำเภอน้ำยืนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทย-อีสาน ไทย-กัมพูชา อีกทั้งอำเภอน้ำยืนยังตั้งอยู่ที่ลำน้ำสามสายไหลมาบรรจบกัน คือ ลำห้วยโขง ลำห้วยตามเอ้ม ลำห้วยบอน วิสาหกิจชุมชนเกษตรโคเลจึงนำอัตลักษณ์ทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์มาพัฒนาเป็นการทอผ้าขาวม้าแพรวาคู่ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอน้ำยืน โดยใช้ด้ายสีขาว เหลือง แดง แทนสัญลักษณ์ของลำน้ำสามสาย และเขียว แทนสีประจำอำเภอน้ำยืน

62. กลุ่มสตรีบ้านหลักเมือง

ชื่อผลงาน

กลุ่มสตรีบ้านหลักเมือง

ติดต่อ

คุณบัวศรี ปะสีละเตลัง

231 หมู่ 8 บ้านหลักเมือง ตำบลนาจะหลวย

อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี 34280

โทร. 08-4606-8159

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มสตรีบ้านหลักเมืองก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2545 เพื่อทอผ้าใช้เองในครัวเรือนและถ่ายทอดวิชาการทอผ้าสู่ลูกหลาน จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ คือ ทอจากฝ้ายแท้ ย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบไม้ รากไม้ และแก่นของไม้ ซึ่งให้สีแตกต่างกัน สวนลวดลายเป็นไปตามจินตนาการของผู้ทอ ใช้ที่ทอมือเท่านั้นเพื่อให้ผ้ามีความคงทน ส่วนการย้อมสีธรรมชาติทำให้ผ้านุ่มสบาย และระบายความร้อนได้ดี

63. กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านปาก้าว

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ (กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านปาก้าว)

ติดต่อ

คุณบุญญรักษ์ ดาบคำ

43 หมู่ 4 บ้านปาก้าว ตำบลโนนสมบูรณ์

อำเภอหนองบัว จังหวัดอุบลราชธานี 34280 โทร. 09-3098-7466

วัตถุดิบ ผ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านปาก้าวเริ่มก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2531 ต่อมาในปีพ.ศ. 2544 ได้นำผลิตภัณฑ์ลงทะเบียนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรรระดับดาวมาตลอด จนล่าสุดผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติได้เข้าคัดสรรระดับดาวได้ 5 ดาว ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่น คือการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ รากไม้ แก่นไม้ในท้องถิ่น ให้สีที่สวยงามคลาสสิก ส่วนคุณภาพผ้าเป็นผ้าฝ้ายคุณภาพดีที่ใช้ได้ทั้งในฤดูร้อนและฤดูหนาว

64. กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านท่าแพ

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าของกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านท่าแพ

ติดต่อ

กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านท่าแพ

บ้านท่าแพ หมู่ 10 ตำบลโขงเจียม

อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี 34220 โทร. 0-4535-1153

วัตถุดิบ เส้นด้ายสำเร็จ

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านท่าแพได้รวมกลุ่มทอผ้าขาวม้าเพื่อเพิ่มรายได้ โดยมีโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านเวินปีกมาฝึกอบรมอาชีพให้ ลายประจำหมู่บ้านคือลายไส้ปลาไหล โดยย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีจากเปลือกต้นคูณ ประดู่ ต้นมะเกลือ

65. วิชาทอผ้าชุมชนแม่บ้านทอผ้าและตัดเย็บ
บ้านหนองสนม

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายลูกแก้ว

ติดต่อ

คุณทองพูน ผ่องศรี

15 บ้านหนองสนม หมู่ 13 ตำบลวังงาม

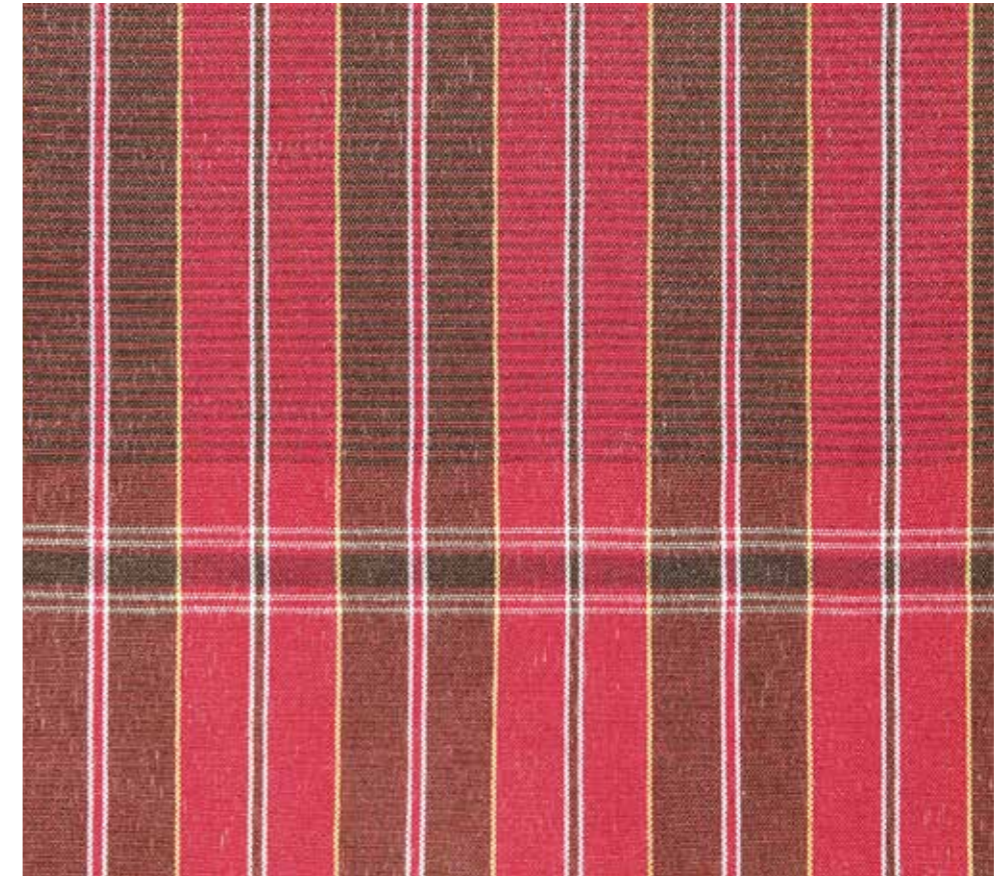
อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี 34160 โทร. 08-3748-7859

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

แต่เดิมชาวบ้านหนองสนมนิยมประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้และเครื่องนุ่งห่มใช้เอง โดยเฉพาะ
เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ผ้าขาวม้าทอมือผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติจาก
ฝักคูณและเปลือกประดู่ เป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดสืบต่อกันมา และปัจจุบันกลายเป็นผลิตภัณฑ์
ของชุมชนบ้านวังงาม เป็นผ้าขาวม้าทอมือที่มีสีสันสวยงาม สีส้มตก และราคาไม่แพง

66. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าลายไล่ปลาไหล

ติดต่อ

คุณสมพร สุวรรณ

181 หมู่ 2 บ้านโคกสมบูรณ์ใน ตำบลแก่งโตม

อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี 34190 โทร. 09-3567-1241

วัตถุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีเคมี

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2550 เพื่อทอผ้าใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายแก่ผู้สนใจ
ต่อมาได้รับการอบรมจากหน่วยงานราชการและได้พัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง มีการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์ไปเป็นของใช้ในครัวเรือน และผลิตผ้าที่หลากหลายลวดลายและสีสันเหมาะสมกับสังคม
ปัจจุบัน

67. โครงการส่งเสริมศิลปาชีพ บ้านสมพรรัตน์

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้าไหมโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ

ติดต่อ

คุณนริศรา สูงเรือง

179 หมู่ 23 บ้านสมพรรัตน์ ตำบลหนองสะโน อำเภอนุชนอก

จังหวัดอุบลราชธานี 34230 โทร. 08-0168-3713

วัสดุดิบ ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

บ้านสมพรรัตน์เป็นหมู่บ้านที่ผลิตและทอผ้าไหมอย่างครบวงจร เริ่มจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม นำรังไหมมาผลิตเป็นเส้นใยไหมธรรมชาติ ย้อมสี และทอผ้าไหม โดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาต่อยอดพัฒนาจนเกิดความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหม และได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งของโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อำเภอนุชนอก ผลิตภัณฑ์เด่นของชุมชน คือ ผ้าขาวม้าไหม ปัจจุบันได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตผ้าไหม เพื่อให้เป็นทายาทหม่อนไหมสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนต่อไป

68. กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองหมู่บ้านนาอุดม

ชื่อผลงาน

ทอผ้าพื้นเมืองนาอุดม

ติดต่อ

คุณทองใบ ภูเขา

19 หมู่ 3 หมู่บ้านนาอุดม ตำบลนายม อำเภอเมือง

จังหวัดอำนาจเจริญ 37000 โทร. 06-1926-9686

วัสดุดิบ ฝ้าย

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองหมู่บ้านนาอุดมเริ่มรวมกลุ่มกันในชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2540 ทอผ้าขาวม้าทอมือทั้งพื้นด้วยฝ้ายแท้ และย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะม่วง น้ำปูน และน้ำโคลน

69. กลุ่มทอผ้าบ้านโค้งอร่าม

ชื่อผลงาน

ผ้าขาวม้า (กลุ่มทอผ้าบ้านโค้งอร่าม)

ติดต่อ

คุณเพ็ญ แสงคำ

177 บ้านโค้งอร่าม หมู่ 2 ตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา

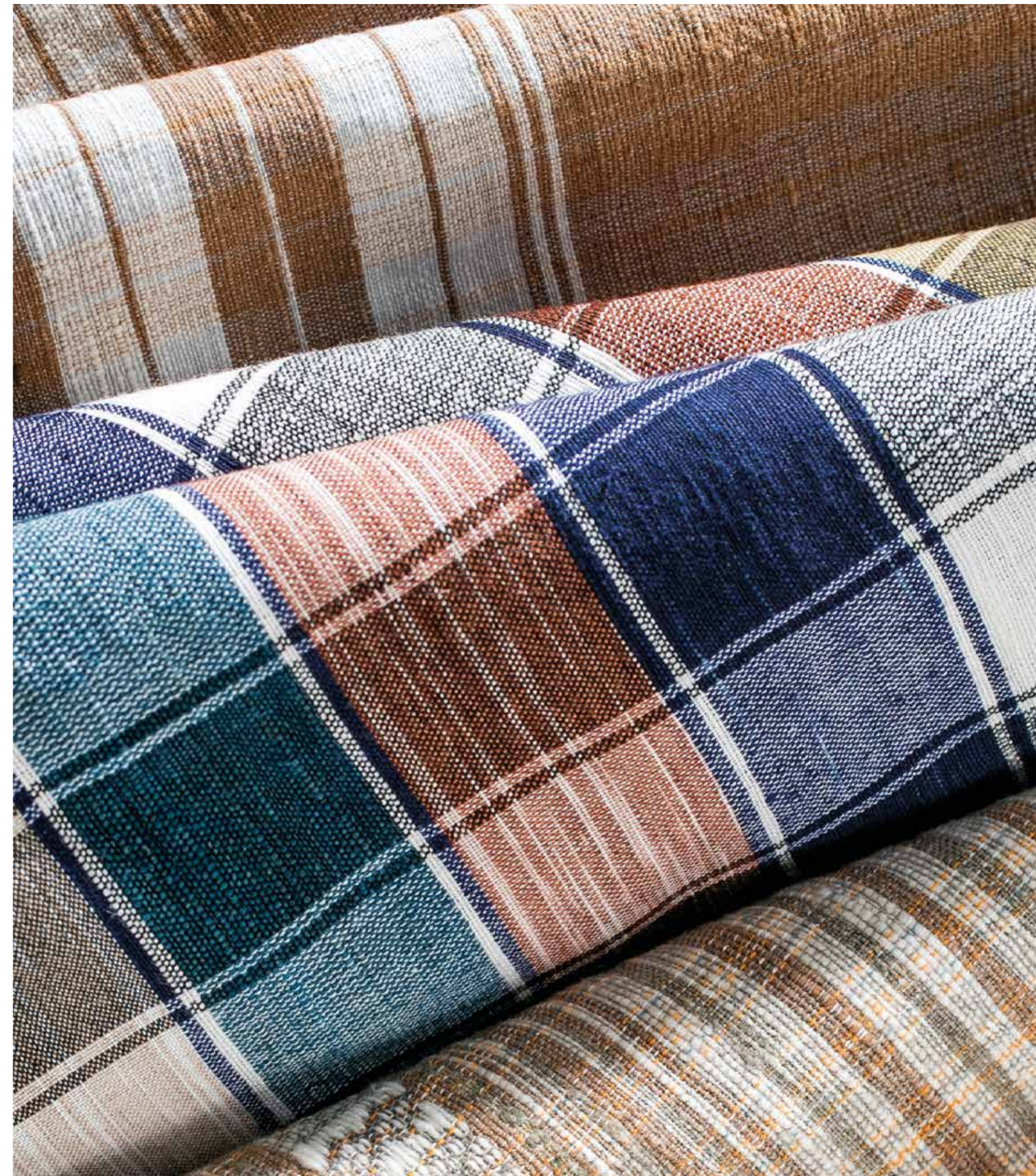
จังหวัดอำนาจเจริญ 37110 โทร. 08-9947-4193

วัตถุดิบ ฝ้าย ไหม

ชนิดสี สีธรรมชาติ

รายละเอียด

เดิมชาวบ้านโค้งอร่ามมีอาชีพเลี้ยงไหมปลูกหม่อน จนเมื่อปีพ.ศ. 2532 ได้รับการสนับสนุนจากเกษตรอำเภอชุมชนให้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมากขึ้น ต่อมาในปีพ.ศ. 2538 สำนักงานพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนให้ทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ และกลุ่มทอผ้าได้ต่อยอดไปในการทอผ้าขาวม้า ผ้าถุงมัดหมี่ ผ้าสไบ ฯลฯ โดยเน้นผลิตผ้าฝ้ายและผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติคุณภาพดี จนได้รับเลือกเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อประดับ 5 ดาว และได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

4

HALL OF FAME

จากการคัดเลือกกลุ่มชุมชนผู้ผลิตผ้าขาวม้าในรอบแรก
รวมถึงการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)
โดยให้ตัวแทนชุมชนที่ผ่านการคัดเลือกเข้ารับการอบรมเสริมทักษะความรู้
ในด้านต่างๆ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560
แล้วกลับไปพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อส่งผลงานเข้ารับการคัดเลือกอีกครั้ง
โดยยังเปิดโอกาสให้ชุมชนอื่นๆ นอกเหนือจาก 69 ชุมชน
ที่ได้รับการคัดเลือกในรอบแรก สามารถส่งผลงานผ้าขาวม้าของตนเอง
เข้าร่วมในครั้งที่สองนี้ด้วย

การตัดสินผลงานผ้าขาวม้าในรอบสองแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน (Heritage)
2. ประเภทวัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติ (Organics)
3. ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์ (Creative)
4. ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป (Product)

คณะกรรมการตัดสินมีทั้งหมด 8 ท่าน ได้แก่

1. คุณณรงค์ บุษศิริรักษ์

รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

กรรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป (Product)

2. คุณอัมพวัน พิชาลัย

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ

กรรมการตัดสินประเภทวัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติ (Organics)

3. ดร.ขจิต สุขุม

ผู้อำนวยการสำนักสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

กรรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน (Heritage)

4. หม่อมหลวงคทาทอง ทองใหญ่

ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมนวัตกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้า

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

กรรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

5. ศาสตราจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง

คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กรรมการตัดสินประเภทวัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติ (Organics)

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรเสริญ มลิณหุต

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ผู้อำนวยการศูนย์สร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

กรรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน (Heritage)

7. คุณนิติกร กรัยวิเชียร

ผู้อำนวยการโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

กรรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

8. คุณเพลินจันทร์ วิญญูรัตน์

นักออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

กรรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป (Product)

ณรงค์ บุษศิริรักษ์

รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

กรรมการตัดสินประเภท

ผ้าขาวม้าแปรรูป (Product)

“ในมุมมองของผม โครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต ผู้ประกอบการ หรือพี่น้องประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านต่างๆ เพราะเป็นการสร้างโอกาสให้กับเขา เนื่องจากทุกวันนี้ผลผลิตมาแล้วการตลาดของเขาจะอยู่ในวงที่จำกัด หนอย โดยเฉพาะเรื่องผ้าขาวม้าที่อยู่ในตลาดอาจจะไม่กว้างนัก โครงการนี้จะเป็นตัวช่วยหนุนเสริมให้พี่น้องประชาชนที่ทอผ้าขาวม้าได้มีโอกาสที่จะนำผลิตภัณฑ์ของตัวเองออกสู่ตลาดมากยิ่งขึ้น แต่อาจไม่ใช่รูปแบบเดิมๆ อาจจะต้องมีการแปรรูป คือนำผ้าขาวม้าไปทำอะไรอื่นอีกได้บ้าง นอกจากผ้าอเนกประสงค์

“ผลงานที่ส่งเข้ามา ถ้ามองในภาพรวมผมพอใจระดับหนึ่ง เพียงแต่ว่ารูปแบบที่เขาแปรรูปมาบางชิ้นอาจจะดูธรรมดาเกินไป ถ้ามองในแง่ที่ว่านำไปทำในเชิงธุรกิจ บางชิ้นอาจจะยังไม่ได้ แต่มีบางชิ้นดูดีแล้ว ต้องชื่นชมว่าเขาเข้าใจคิด เช่น ร่ม ผมนึกไม่ถึงว่าจะเอาผ้าขาวม้ามาทำ แล้วรวมเป็นอะไรที่จับต้องได้ง่าย เป็นของใกล้ตัว หญิงหรือชายก็ใช้ได้หมด และอีกหลายชิ้นที่น่าสนใจ อย่างชุดอเนกประสงค์ เขาก็เข้าใจออกแบบ

“ผ้าขาวม้าในวันนี้ ถ้าเราไม่ทำอะไรกับเขาเลย เขาก็จะอยู่แบบเดิมๆอย่างที่เขาเป็นอยู่ คือเน้นไปในเรื่องผ้าอเนกประสงค์ แต่ถ้าวันนี้ผ้าขาวม้าถูกนำมาดีไซน์เป็นของใช้ เช่น เสื้อผ้าหรือของใช้ๆอื่น ซึ่งผมมองว่าจะมีช่องทางทางการตลาดมากขึ้น และผ้าขาวม้าก็เป็นสิ่งที่ชาวบ้านหรือผู้ผลิตเขาทอได้ง่ายๆอยู่แล้ว เป็นพื้นฐานที่เขาทอผ้าอยู่ เพราะฉะนั้นเรื่องผ้าขาวม้าไม่ใช่เรื่องยากสำหรับการผลิต แต่จะยุ่งยากตรงที่ว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้บริโภคซื้อไปใช้มากกว่าเป็นผ้าอเนกประสงค์ ก็ต้องแปรรูป สิ่งสำคัญคือตัวช่วยจริงๆ น่าจะเป็นนักออกแบบที่ต้องลงไปช่วย แล้วนำเรื่องของวิทยาการสมัยใหม่เข้าไปช่วยในบางเรื่อง ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือก

“ถ้าเราช่วยกันตรงนี้คนละไม้คนละมือทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผมมองว่าผ้าขาวม้าจะมีอนาคตที่สดใสทีเดียว”

อัมพวัน พิชาลัย
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ
ระหว่างประเทศ
กรรมการตัดสินประเภท
วัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติ
(Organics)

“โครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยนับเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์มาก เน้นการนำภูมิปัญญาและวิถีชีวิตไทยซึ่งคนส่วนใหญ่อาจจะไม่รู้จักรู้จัก หรือปัจจุบันมีการใช้งานน้อยลงให้กลับมาเป็นที่สนใจอีกครั้ง ผ้าขาวม้าเป็นของใช้คู่บ้านและครัวเรือนที่สามารถใช้งานได้หลากหลายในชีวิตประจำวัน โครงการนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคหันกลับมาชมผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้ามากขึ้น ช่วยให้ชุมชนตื่นตัวในการนำภูมิปัญญาพื้นถิ่นมาผลิตเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สนใจนำผ้าขาวม้ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ

“หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ตัดสินเรื่องสีธรรมชาตินั้น จะดูว่าเป็นการใช้สีธรรมชาติจริงหรือไม่ โดยพิจารณาเรื่องการผสมผสานของสีในผืนผ้าว่ามีความกลมกลืน สวยงาม เหมาะกับรสนิยมปัจจุบันเพียงใด และที่สำคัญคือ การนำเอกลักษณ์ที่ต่างกันในแต่ละภาคมาใช้สร้างความน่าสนใจอย่างไร ผ้าขาวม้าที่เราคุ้นเคยจะเป็นลายตาราง และอาจเป็นผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม มีลายขีดหรือลายพิเศษอื่นๆ ที่ทอในเชิงผ้า ซึ่งถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น

“ผลงานที่ได้ที่ 1 มีองค์ประกอบครบถ้วน คือ องค์ประกอบของสีที่เข้าใจ เรามั่นใจว่าเป็นสีธรรมชาติ ทั้งจากข้อมูลคำอธิบายของผู้ผลิตและจากประสบการณ์ที่คลุกคลีกับงานหัตถกรรมประเภทผ้าทอ

“ดิฉันมองว่าผ้าขาวม้าใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย แต่หากจะให้คนไทยกลับไปใช้ผ้าขาวม้าตามวิถีไทยเดิมๆ ก็อาจไม่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน แต่หากปรับรูปแบบ นำเสนอมุมมองการใช้งานใหม่ๆ และแปรรูปเป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน

“ดิฉันก็เชื่อมั่นว่าจะทำให้ได้รับความสนใจและมีการใช้ผ้าขาวม้าเพิ่มขึ้น”

ดร.วิชิต สุขุม
ผู้อำนวยการสำนักลิขสิทธิ์
กรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์
กรรมการตัดสินประเภท
ผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน
(Heritage)

“ผ้าขาวม้าเป็นผ้าไทยที่เรียกว่าโลกลืมมานานแล้ว เป็นผ้าสารพัดประโยชน์ ในอดีตมีจุดเด่นตรงที่ชาวบ้านใช้กันแพร่หลาย ในที่สุดถูกลืม หลุดไปจากสังคมสมัยใหม่ การที่โครงการนี้จัดขึ้น เป็นการช่วยสร้างความกระตือรือร้น สร้างความรับรู้เรื่องผ้าขาวม้าให้ย้อนกลับขึ้นมา แต่จะย้อนกลับไปแค่ไหนขึ้นอยู่กับพวกเราว่าพร้อมจะยอมรับผ้าขาวม้านี้ไหม ลวดลายอัตลักษณ์ของผ้าขาวม้าก็มีความหลากหลายมาก เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีการผลักดันหรือโปรโมทเอามาทำในรูปแบบที่คุ้นหน้าคุ้นตา คนก็ยังไม่ออกว่าจะเอามาใช้ยังไง ดังนั้นโครงการนี้จึงมีประโยชน์มาก

“ส่วนการเชิญชวนมาร่วมแสดงในโครงการนี้ เป็นเพียงสิ่งดึงดูดใจให้คนผลิตผ้าขาวม้าต้องผลิตออกมาให้ดีมีคุณภาพ มีความหลากหลาย เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ อันนี้ก็จะเป็นประโยชน์ของการจัดโครงการนี้ เป็นการรื้อฟื้นสิ่งที่เป็วัฒนธรรมของไทยดั้งเดิมจากพื้นบ้านมาสู่โลกสมัยใหม่

“ผมรับผิดชอบในการตัดสินสาขาอัตลักษณ์ ซึ่งเลือกยากมาก เพราะต้องพิจารณาถึงตัวตนของผ้าที่มีลักษณะพิเศษโดดเด่น ดังนั้นผมจึงต้องเลือกบนพื้นฐานที่ไม่ง่ายเลย เพราะผ้าขาวม้าเป็นผ้าชุมชน และทุกชุมชนมีอัตลักษณ์ของตัวเอง โดยมีชุมชนส่งกันเข้ามาหลายร้อยผืน ผ่านการคัดเลือกจนมาถึงกลุ่มที่ผมพิจารณา 82 ผืน ซึ่งผมต้องดูพื้นฐานของผ้าขาวม้าว่าคืออะไร ซึ่งก็คือความเป็นธรรมชาติ นอกจากอัตลักษณ์ที่เป็นรูปแบบหรือลวดลายแล้ว ต้องมีลักษณะที่สามารถนำไปใช้งานได้ ความจริงผมอยากเลือกทุกผืน เพราะแต่ละผืนต่างมีความสวยงามของตัวเอง

“แต่ในที่สุดเราก็ต้องคัดออกมาให้เหลือ 6 ชิ้น แล้ว 6 ชิ้นนี้ก็คัดเลือกให้ดีขึ้นที่เป็นที่หนึ่ง ซึ่งขั้นนี้เราดูลักษณะการทอของเขาที่เป็นการทอมือ เป็นใยฝ้าย ทอธรรมชาติ ผ้ามีความหนาพอสมควร เหมาะสมในการใช้งาน จุดเด่นคือการทอมีลักษณะพิเศษที่เป็นลวดลายในตัว ลีก็เป็นสีธรรมชาติ ทำมาจากเปลือกไม้ ขึ้นนี้จึงมีลักษณะค่อนข้างโดดเด่นเมื่อวางเปรียบเทียบกับผืนอื่น และพอดีว่ากรรมการอีกท่านคืออาจารย์สรรเสริญ มลิสินสุทธิ์ ก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า

“ผืนที่ได้ที่หนึ่งมีอัตลักษณ์เด่นกว่าผืนอื่นๆ ตรงลายทอที่เป็นการทอมือ เราจึงเลือกผืนนี้”

หม่อมหลวงคทาทอง ทองใหญ่
ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมนวัตกรรม
และสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้า
กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
กรมการตัดสินประเภทผ้าขาวม้า
ความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

“ผมคิดว่าโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยเป็นโครงการที่มีประโยชน์มาก เพราะถึงแม้จะมีองค์กรหลายแห่งพยายามยกระดับอุตสาหกรรมนี้ขึ้นมา แต่ไม่ได้ลงลึกสักเท่าไร แต่โครงการนี้นอกจากจัดประกวดแล้วยังมีการให้คำแนะนำอีกด้วย เช่น ผมและวิทยากรท่านอื่นๆ ไปพูดให้ความรู้แก่ชุมชนที่ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกๆ และสิ่งที่เราอยากเห็นจากโครงการนี้คือแรงบันดาลใจของชาวบ้าน สิ่งหนึ่งที่เขาต้องคำนึงถึงคือความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องของรูปแบบที่เราจะทำต่อไป และสร้างสรรค์ให้เป็นประโยชน์ด้วย ไม่ว่าจะทำเป็นกระเป๋า ยาม ปลอกหมอน ซึ่งผมว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากที่สุด

“สำหรับรางวัลประเภทสร้างสรรค์ซึ่งผมรับหน้าที่เป็นกรรมการในครั้งนี้ ผ้าที่ได้ก็ถือว่าดีที่สุดแล้ว แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของผม การตัดสินใจเลือกให้ผ้าผืนใดได้รางวัลเป็นความท้าทาย แม้ว่าผมยังไม่เห็นความแตกต่างในเรื่องของการผลิตที่จะหาเทคนิคใหม่ๆ หรือวิธีใหม่ๆ ที่ก่อให้เกิดผลแตกต่าง แต่ผมเชื่อว่าถ้ามีการทำอย่างต่อเนื่อง มีการให้ความรู้ มีการสร้างแรงบันดาลใจ ให้ความคิดชาวบ้านกว้างมากขึ้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือความแตกต่าง สามารถที่จะเล่าเรื่องราวที่มาของผ้าชิ้นนั้นได้ อันนั้นผมว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ไม่ใช่สไตล์หรือการทอ ในปัจจุบันรูปแบบที่เราเห็นก็โอเค คล้ายกันทุกภาค ความจริงถ้าเราสามารถสร้างความแตกต่างด้วยการเล่าเรื่องราวที่ไม่เหมือนกัน ก็จะทำให้เกิดมูลค่าตรงนี้

“การเล่าเรื่องนี้ คือผ้าทุกชิ้นมีเรื่องราวอยู่เบื้องหลัง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตของคนทอผ้าผืนนั้นขึ้นมา เขาสามารถเล่าเรื่องราวได้ว่ามีที่มาอย่างไร ชีวิตความเป็นอยู่ของเขาเป็นอย่างไร อันนี้เป็นเรื่องราวที่เขาสามารถเล่าได้ หรือเล่าถึงวัตถุดิบที่เขาใช้ว่าแตกต่างกันไหม เขาเลือกใช้วัตถุดิบอันหรือเปล่า แล้ววัตถุดิบนั้นมีคุณสมบัติพิเศษอะไรบ้าง อันนี้เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคสนใจจะครับ ไม่ใช่แค่ความชอบอย่างเดียว

“โครงการแบบนี้ก็หวังว่าจะมีต่อไป และขยายให้ใหญ่ขึ้นครอบคลุมหลายภูมิภาค ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น แล้วไม่ใช่แค่ผ้าขาวม้าอย่างเดียว

“เพราะประเทศไทยยังมีสินค้าอื่นๆ อีกมากมายที่จะส่งเสริมได้ครับ”

ศาสตราจารย์ญานวิทย์ ญญาทอง
คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรม
และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
กรรมการตัดสินประเภท
วัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติ
(Organics)

“การจัดโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยเพื่อนำผ้าขาวม้าซึ่งเป็นอัตลักษณ์ไทยมาใช้ในยุคปัจจุบัน นับเป็นการสนับสนุนให้คนไทยเห็นความสำคัญ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่หรือคนที่อาศัยอยู่ในเมืองได้ซึมซับวัฒนธรรมจากผ้าขาวม้าบ้างไม่มากก็น้อย ที่สำคัญต้องมีการผลักดันในเรื่องของการแปรรูปอย่างจริงจังต่อเนื่อง ทำให้คนสนใจหรือเพิ่มมูลค่าได้มากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งผ้าขาวม้าเองมีมิติอีกหลายอย่างที่ซ่อนอยู่ในผ้าขาวม้า ทั้งเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และคุณค่า

“ในการตัดสินผ้าขาวม้าจากวัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาตินั้นค่อนข้างยาก อย่างไรก็ตาม ผมใช้เกณฑ์การตัดสินจากประสบการณ์การทำงานศิลปะที่ใช้สีธรรมชาติอยู่แล้วมาประกอบการตัดสิน โดยการสังเกตโทนสี ความเป็นไปได้ในการย้อม แม้กระทั่งกลิ่น ถ้าเพิ่งทอหรือย้อมมาใหม่ๆ จะสัมผัสได้ว่าเป็นผ้าที่ใช้สีจากธรรมชาติ นอกจากนั้นประเด็นความงามจากเทคนิคที่เกิดจากการทอ รวมถึงแนวความคิด ก็เป็นประเด็นสำคัญในการให้รางวัล ผ้าที่ย้อมสีธรรมชาติส่วนใหญ่จะออกแนวเอิร์ธโทนและให้ความรู้สึกพิเศษ ซึ่งสีวิทยาศาสตร์ไม่สามารถผสมให้เกิดความรู้สึกเหมือนสีธรรมชาติได้ นี่คือความพิเศษของสีธรรมชาติ

“โดยภาพรวมแล้ว ผลงานแต่ละชิ้นมีคุณภาพและมีฝีมือในการทอไม่ห่างกันเท่าไร ลูกเล่นหรือเทคนิคในการทอให้เกิดลวดลายต่างๆ ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์หรือว่าเทคนิคของแต่ละกลุ่มมีอยู่แล้วและทำได้ ผลงาน 6 ชิ้นที่เข้าสู่รอบสุดท้ายวัดกันที่คุณภาพการทอ การออกแบบลวดลาย ที่มีความเป็นผ้าขาวม้าชัดเจน มีความพิเศษอย่างเห็นได้ชัด

“สำหรับชิ้นที่ได้รับรางวัลที่ 1 นอกจากเทคนิคการทอที่พิเศษแล้ว การใช้โทนสีมีการไล่สีหน้าก่อนแก่จากสีธรรมชาติของเส้นด้ายเองมาทอเชื่อมกันได้อย่างลงตัว การคัดสรรเส้นยืน เส้นพุ่ง มีรสนิ่ม มีความประณีต ร้อยเรียงเส้นด้ายได้งดงาม มีแนวคิดในการนำเสนอผ่านงานทอที่น่าสนใจมาก ทำให้ผลงานชิ้นนี้เด่น มีไอเดียในการทอและการวางตำแหน่งลายของผ้าขาวม้าที่มีความต่างจากผ้าขาวม้าทั่วไป และเมื่อคลี่ผ้าออกมาแล้วยังคงแสดงความเป็นผ้าขาวม้าออกมาได้อย่างชัดเจน

“เมื่อมาอ่านดูแนวคิดของผลงานชิ้นนี้ เจ้าของผลงานมีอะไรที่ลุ่มลึกมากกว่าที่เห็น ตั้งแต่การเลือกพันธุ์ฝ้ายมาใช้ เป็นฝ้ายที่ถูกอากาศเป็นเวลานานๆ หรือเวลาต่างกันก็จะได้สีฝ้ายที่ต่างกัน การใช้สีธรรมชาติของฝ้ายมาทอเลยโดยไม่ต้องผ่านการย้อม การเลือกใช้สีหน้าหนักของสีฝ้ายที่ต่างกัน คือมีทั้งสีน้ำตาลอ่อน สีน้ำตาลแก่หลายเฉดสี จากฝ้ายที่ถูกอากาศเป็นเวลานานๆ ก็จะได้สีเข้ม นี่คือสีธรรมชาติแท้ๆ ที่มาใช้ในการทอ

“ผ้าขาวม้าผืนนี้จึงได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลที่ 1 เป็นผ้าขาวม้าที่มีคุณค่าและเกิดมูลค่าอย่างแท้จริง”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรเสริญ มิลินทสูต
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
ผู้อำนวยการศูนย์สร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
กรรมการตัดสินประเภท
ผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน
(Heritage)

“ผ้าขาวม้ามีความพิเศษตรงที่เราใช้กันเกือบจะทุกท้องถิ่นของประเทศไทย มีความหลากหลายที่เกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งมีค่ามาก ทำให้น่าสนใจอย่างยิ่ง ตรงที่สามารถทำให้เราสร้างความเข้าใจระหว่างความแตกต่างในแต่ละวัฒนธรรมได้ ขณะเดียวกับการยอมรับในวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้น นอกจากจะให้คุณค่าของความเข้าใจแล้ว ยังสามารถนำไปบวกเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้

“ทุกชุมชนเขามีคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา แต่ด้วยสังคมที่เจริญขึ้น จึงเกิดการแลกเปลี่ยนในเรื่องของวัฒนธรรม เมื่อโลกเปลี่ยนมาสู่ยุคของเทคโนโลยีต่างๆ เรื่องวัตถุดิบ กระบวนการผลิตแปรรูปร่างบางอย่าง ทำให้มีการเชื่อมโยงกัน ซึ่งทำให้อัตลักษณ์หายไป ยกตัวอย่างเช่น การใช้สีแบบเดียวกัน การใช้วิธีการหรือการทำผ้าแบบเดียวกัน แต่ในขณะที่เดียวกัน พอมีการประกวดเรื่องอัตลักษณ์ ผมว่าน่าสนใจอย่างมาก ที่จะให้ชุมชนย้อนกลับไปหาว่าอะไรคือตัวคุณค่าที่แท้จริงของเขา แล้วทำอย่างไรเราถึงจะนำเสนอตัวคุณค่าที่แท้จริงของเขาออกมา

“จากผลงานที่ส่งเข้ามาในประเภทที่ผมตัดสิน เห็นเลยว่าหากมองดูรายละเอียดแล้ว จะมีความประณีต มีความแตกต่าง ทั้งในเชิงของการใช้ชีวิตที่เชื่อมโยงเข้ากับตัวชุมชนของเขา สีสันมาจากตัวที่พรรณนาในท้องถิ่นของเขา วิธีการสร้างลายต่างๆ นานา ซึ่งผมว่าตรงนี้เมื่อชาวบ้านเริ่มเข้าใจและเริ่มที่จะเห็น แนนอนว่าบางสิ่งบางอย่างอาจไม่ใช่สิ่งที่จะต้องเป็นเหมือนที่เขาทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไป บางสิ่งบางอย่างที่เคยทำในรุ่นปู่ย่าอาจทำไม่ได้แล้ว มีอะไรบางอย่างที่ขาดหายไปแล้ว

“ขณะเดียวกัน สิ่งที่ผมเห็นความน่าชื่นชมคือการพยายามหาสิ่งที่ยังเป็นตัวตนเขา แล้วรักษาไว้ให้ได้ ผมว่าตรงนั้นเป็นจุดที่สำคัญ ผลงานที่ได้รับรางวัลครั้งนี้ไม่ได้เป็นการไปลดทอนตัวตนของเขา เขาทำให้ตัวตนของเขายังอยู่ แล้วบางสิ่งบางอย่างก็ปรับเข้าสู่โลกของยุคปัจจุบันได้ เป็นการผสมผสานโดยที่ยังทำความเข้าใจกับสิ่งที่ตัวเองเป็น คุณค่าที่ตัวเองมีอยู่ ซึ่งพอเห็นตรงนี้จะเห็นทันทีว่าไม่ใช่เรื่องแค่เพียงฟังก์ชันอย่างเดียว

“แต่เป็นทั้งเรื่องของวัฒนธรรม เป็นเรื่องของรสนิยม เป็นเรื่องของการเห็นคุณค่าของบางสิ่งบางอย่าง”

นิติกร กรัยวิเชียร
ผู้อำนวยการโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
กรรมการตัดสินประเภท
ผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์
(Creative)

“ผมคิดว่าโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยเป็นโครงการที่มีประโยชน์มาก เพราะผ้าขาวม้าเป็นสิ่งที่อยู่กับคนไทยมาเป็นเวลายาวนานแล้ว แต่เหมือนเป็นของที่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้คุณค่า ทั้งยังมองข้ามว่าเป็นของพื้นที่ไม่ค่อยมีค่า ความจริงแล้ว การที่บริษัทประชารัฐรักสามัคคีได้หยิบยกประเด็นผ้าขาวม้าเข้ามา โดยเฉพาะผ้าขาวม้าที่ทอมือ ถือเป็นเรื่องที่น่าสนับสนุน เพราะเท่ากับเป็นการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยทุกภูมิภาคขึ้นมาให้เกิดประโยชน์ เพราะผ้าขาวม้าส่วนใหญ่ที่ขายอยู่ตามท้องตลาดเป็นผ้าที่ทอจากโรงงาน ซึ่งเป็นลักษณะของอุตสาหกรรม ผลประโยชน์ไม่ได้ลงไปสู่เศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง

“ดังนั้นการจับประเด็นงานทอด้วยมือที่ละผืน สามารถสร้างคุณค่าในเชิงสร้างสรรค์ค่อนข้างมาก ต่อยอดได้ หากเราสังเกตสินค้าต่างประเทศหลายแบรนด์ที่มีชื่อเสียง จะเห็นว่ามีการนำลักษณะความเป็นพื้นเมืองในประเภทต่างๆ มาใช้ ซึ่งสามารถเพิ่มคุณค่าได้อย่างมากมาย จุดนี้เป็นวัตถุดิบที่บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจับประเด็นผ้าขาวม้าขึ้นมา ซึ่งถ้าจับทางให้ถูก หาผู้ออกแบบเก่งๆ ทำให้มีรูปแบบที่ทันสมัย และหาตลาดให้ได้ ก็จะสามารถต่อยอดไปสู่ระดับนานาชาติได้ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงกับท้องถิ่น โดยพวกชาวบ้านจะได้รับอันสงส์จากการที่มีงานเข้ามา แล้วจากงานที่ไม่เคยมองว่าเป็นงานที่มีราคา ก็สามารถเพิ่มราคาขึ้นมาได้ ผมว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

“การตัดสินรางวัลครั้งนี้ ผมตัดสินในประเภทความคิดสร้างสรรค์ โดยเกณฑ์ตัดสินครั้งนี้ผมเลือกจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทอที่ยังสามารถคงรูปแบบของผ้าขาวม้าอยู่ ความจริงมีคนส่งเข้ามามากมายแต่หลุดไป เพราะเขาทอมาแล้วดูไม่เป็นผ้าขาวม้า ซึ่งผลงานที่ได้รับรางวัลจะเห็นว่ามีความคิดโดดเด่นออกมา อาจจะไม่เหมือนผ้าขาวม้าร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ยังคงดูเป็นผ้าขาวม้าอยู่ และมีอะไรที่ต่างจากที่เคยเป็นมา

“ผมเชื่อว่าอย่างน้อยที่สุด การจัดโครงการนี้ขึ้นมาเป็นการทำให้วงการออกแบบไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าหรือผลิตภัณฑ์ทั้งหลายเกิดการตื่นตัว และต้องหันมามองว่าผ้าขาวม้ายังมีดีมากกว่าที่เราเคยมองข้ามมาอย่างแต่ก่อน ซึ่งหวังว่าจะส่งผลให้เกิดความนิยมขึ้นมา และนำไปใช้ต่อยอดให้เป็นประโยชน์อย่างที่ตั้งใจ”

เพลินจันท์ วิญญูรัตน์
นักออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
กรรมการตัดสินประเภท
ผ้าขาวม้าแปรรูป (Product)

“เนื่องจากมุกทำงานเกี่ยวกับสิ่งทอมานานมาก ได้รับเชิญไปพูด ไปเป็นกรรมการโครงการต่างๆมาบ่อยครั้ง ตลอด 20 ปีของการทำงานในวงการนี้ แต่ชื่นชมโครงการนี้ เพราะเป็นโครงการที่ทำแล้วต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ความรู้สึกของมุกคือ หลายโครงการที่ทำก็ด้วยการเริ่มต้นให้ชาวบ้านตื่นตัว ทำกันเข้าไป ของก็จะออกมาใกล้เคียงหรือซ้ำกัน จนไม่มีเอกลักษณ์ แต่ท้ายที่สุดก็ไม่มีตลาดรองรับ มุกคิดว่าถ้าเราจะช่วยชาวบ้านได้จริง นั้นหมายถึงว่าคุณต้องหาตลาดเพื่อรองรับสินค้าที่ผลิตออกมาให้เขาด้วย ซึ่งโครงการนี้มีแผนรองรับและทำการตลาดตรงนี้ได้”

“ผลงานประเภทแปรรูปที่ส่งมาทั้งหมด โดยภาพรวมเห็นแล้วรู้สึกพอใจมาก อย่างหนึ่งในสินค้าที่มุกแนะนำให้ทำคือร่ม แต่ยังไม่พอใจเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะใช้กันแต่กันฝนไม่ได้ ตอนตัดสินก็เลือกให้เขาเป็นหนึ่งในผู้ชนะ แต่ไม่ได้ชนะที่หนึ่ง มุกเลือกในฐานะที่เขาทำให้เกิดขึ้นได้เร็ว เขามีความพยายาม แต่ก็เขียนคอมเม้นท์ไปว่า ถ้าเราอยู่ในร่วมความจริงสิ่งที่สวยต้องอยู่ได้ร่ม ไม่ใช่ข้างนอกร่ม เพราะเวลาเรากางร่ม เราต้องเงยขึ้นไปเห็นสิ่งที่สวย เพราะฉะนั้นคุณจะสามารถแก้ไขตรงนี้ได้ โดยนำผ้าขาวม้าไว้ข้างในแล้วเย็บเป็น 2 ชั้น ด้านนอกนี้เป็นผ้าร่ม ขลิบลี้นให้สวยหน่อย แต่ข้างในนี้ทำให้เป็นเหมือนผู้หญิงแต่งตัวแล้วมีซับในแลบ จะทำให้ดูน่าสนใจ เช็กซี คือถ้าคุณทำอย่างนั้นเท่ากับทำให้ใช้ประโยชน์ได้จริง เพราะกันฝนได้ หรือคุณจะนำผ้าไปเคลือบกันน้ำเป็นนาโนก็ได้”

“ส่วนชิ้นที่ได้รางวัลที่ 1 คือกระเป๋าสีชาวดำ เป็นสิ่งที่มุกพูดมาเสมอตอนทำโครงการนี้ คือให้คนทำผ้าขาวม้าพัฒนาสิ่งใหม่ๆขึ้นมา ความจริงแล้วผ้าขาวม้านั้นมีเสน่ห์และเอกลักษณ์ในตัวคุณทอเป็นอยู่แล้ว แต่ว่าแมตซ์สีให้ใหม่ชนิดหนึ่ง เปลี่ยนช่องให้กว้างเล็กห่างกัน ถัดห่างกันแค่นั้นเอง ซึ่งก็ไม่ได้ไปทำให้เขาทอช้าลง หรือทำให้เขางย่งขึ้น ไม่ต้องไปเปลี่ยนลายเขา แค้จับคู่สีใหม่ เพราะของพวกนี้สวยด้วยตัวเอง แค้แนะแนวอีกนิดเดียว อย่าพยายามไปเปลี่ยนเขา”

“ผลงานที่ได้รับรางวัลที่ 1 มุกชอบในความครีเอทีฟ เขาใช้ผ้าขาวม้าธรรมดา ลายชาวดำปกติ แล้วตัดรูปแบบทรงธรรมดา เพียงแต่วางผ้าให้น่าสนใจ โดยวางเป็นสามเหลี่ยม ส่วนซิปก็มีลูกเล่น โดยออกแบบให้เป็นซิปแตก

“มุกให้คะแนนความครีเอทีฟ แล้วทำออกมาสวย ใช้ประโยชน์ได้จริง แสดงว่าเขามีศักยภาพในการทำ”

รางวัลประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ ประจำชุมชน (Heritage)

วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ หรือวัตถุดิบธรรมชาติผสมกับวัตถุดิบสังเคราะห์
สีธรรมชาติ หรือสีธรรมชาติผสมกับสีสังเคราะห์

- รางวัลชนะเลิศ 1 รางวัล รางวัลละ 50,000 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศ 5 รางวัล รางวัลละ 10,000 บาท

หลักเกณฑ์ในการตัดสิน

1. ผ้าขาวม้าต้องทอด้วยมือเท่านั้น และเป็นพื้นผ้าที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป
2. ผ้าขาวม้ามีเชิงสองด้านและสามารถใส่เทคนิคลวดลาย ความคิดสร้างสรรค์ลงบนผ้าได้
3. สีที่ใช้ต้องเป็นสีธรรมชาติ หรือสีธรรมชาติผสมกับสีสังเคราะห์
4. วัตถุดิบที่ใช้ทอเป็นวัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ หรือวัตถุดิบธรรมชาติผสมกับวัตถุดิบสังเคราะห์

รางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านปางกอม ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ”

จากที่ไม่เคยทราบเลยว่าสีของฝ้ายที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร ในกระบวนการปั่นด้ายด้วยมือของกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านปางกอม จึงทำให้เห็นสีของฝ้ายที่แท้จริงว่ามี 3 สี คือ สีน้ำตาล เขียวอ่อน และสีขาว เป็นสีจากธรรมชาติจริงๆที่ไม่ได้ผ่านการย้อมใดๆ นับว่าเป็นสีที่ “ธรรมชาติ” ให้มาอย่างแท้จริง และในที่สุดฝ้ายสามสีนี้ได้กลายมาเป็นผืนผ้าย้อมสีธรรมชาติที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน ในโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย

ย้อนกลับไปเมื่อ 26 ปีที่แล้ว **ครูสุพิศ สุวรรณเมณี** บัณฑิตอาสาฯ เป็นผู้ฟื้นฟูภูมิปัญญาการทอผ้าในชุมชนด้วยการชักชวนให้ชาวบ้านปลูกฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติ และทอผ้าทอมือ จากเดิมที่ชาวบ้านปลูกฝ้ายแล้วส่งให้โรงงาน ปัจจุบันเป็นการปลูกฝ้ายเพื่อนำมาทอผ้าเป็นหลัก

ฝ้ายธรรมชาติของบ้านปางกอมนั้นเป็นฝ้ายที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นเส้นใยบริสุทธิ์ เมื่อนำมาทำเป็นผ้าทอจะทำให้ผืนผ้ามีความนุ่ม เมื่ออากาศหนาว เส้นใยฝ้ายที่มีโปรตีนอยู่จะฟูขึ้นและปิดช่องที่อากาศจะเข้า ทำให้ผู้สวมใส่ผ้าฝ้ายอุ่น และพอถึงฤดูร้อน เส้นใยฝ้ายจะหดตัวและโปร่ง สามารถซับเหงื่อได้ดี และเมื่อนำไปซักหลายๆ ครั้งก็จะยิ่งนุ่มและสวมใส่สบาย ที่สำคัญผ้าฝ้ายจากธรรมชาติจะไม่ระคายผิวของผู้สวมใส่

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของผ้าฝ้ายบ้านปางกอมคือลายผ้ามีความร่วมสมัย ใช้ลายเอกลักษณ์ของน่าน เช่น ลายน้ำไหล ดินจก ผสมผสานกับลวดลายที่คิดค้นขึ้นใหม่ นอกจากนี้ฝ้ายสีธรรมชาติแล้วยังมีการย้อมด้วยสีธรรมชาติจากต้นคราม เปลือกไม้ขนุน เปลือกไม้ประดู่ โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติล้วนๆ ทั้งต้นไม้ในท้องถิ่นที่ชาวบ้านปลูกเอง และแม้กระทั่งน้ำก็ใช้น้ำจากลำน้ำกอมที่อยู่ใกล้ที่ตั้งของกลุ่มทอผ้านั่นเอง

สุกฤตรา อานันทา ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านปางคอม

บุญเยี่ยม เทพกอม รับผิดชอบด้านการตลาดของกลุ่มทอผ้าบ้านปางคอม

ฝ้ายบริสุทธิ์ก่อนนำไปปั่นฝ้าย

ส่วนลวดลายของผ้าใช้เทคนิคการขีด โดยผู้ทอคือประธานกลุ่ม **สุกฤตรา อานันทา** ให้ข้อมูลของผ้าทอผืนนี้ว่า ผ้าผืนนี้มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตรงลายดอก ซึ่งผู้ทอได้ศึกษาจากผ้าเก่าของคุณยายและดูจากภาพถ่ายเก่า โดยใช้ที่พื้นบ้านในการทอ คือมีกระสวย มีตะกอลใช้เท้าเหยียบสลับ ทำให้ได้ผ้าที่มีเนื้อแน่น ประณีตสวยงาม

ผ้าจากสีฝ้ายธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าบ้านปางคอมนั้น นับว่าเป็นสีธรรมชาติจริงๆ เมื่อนำมาดมจะไม่มีกลิ่นใดๆ ให้ระคายเคืองจมูก และสัมผัสได้ถึงความเป็นธรรมชาติแท้ๆ ไม่ว่าจะเป็นผิวสัมผัสที่นุ่มเนียน หรือสัมผัสที่ตึงตาง เป็นสีที่ไม่ฉูดฉาด ดูแล้วสบายตา

ก่อนอำลา **บุญเยี่ยม เทพกอม** หนึ่งในสมาชิกกลุ่มทอผ้าที่รับผิดชอบดูแลด้านการตลาด ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคที่สนใจการใช้ผ้าฝ้ายธรรมชาติว่า ผ้าฝ้ายธรรมชาตินั้น ลำคู้ที่ต่อซักบ่อยๆ จะทำให้ใส่สบาย และเคล็ดลับสำคัญคือห้ามตากแดด ควรตากในที่ร่ม จะทำให้สีของผ้าฝ้ายธรรมชาติไม่ซีดจางและใช้งานได้ยาวนานสมความตั้งใจของผู้บริโภคที่ชื่นชอบการใช้ผ้าฝ้ายนั่นเอง

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน

กลุ่มทอผ้าขาวม้าไทบรู จังหวัดมุกดาหาร
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าไทบรูหมักโคลนและย้อมสีธรรมชาติ”

ผลงานของกลุ่มทอผ้าขาวม้าไทบรู เป็นผืนผ้าที่มีลวดลายและสีที่สวยงาม ด้วยการย้อมสีธรรมชาติ โดยแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานมาจากการที่สมาชิกกลุ่มทอผ้าได้เข้าร่วมอบรมการย้อมสีธรรมชาติและผ้าหมักโคลนที่หน่วยงานของรัฐ สนับสนุน จึงได้เปลี่ยนจากการย้อมสีเคมีมาเป็นการย้อมสีธรรมชาติ

ผลงานที่ได้รับรางวัลเป็นการทอลวดลายตาเล็กและตากลาง ซึ่งได้มีการปรับจากการทอลายตาใหญ่ที่ทอกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ เพื่อให้มีความร่วมสมัยและนำไปแปรรูปได้ง่ายขึ้น ส่วนการย้อมสีเน้นการใช้ใบไม้ย้อมสี ได้แก่ ใบมะม่วง ใบยูคาลิปตัส ทำให้ได้สีธรรมชาติที่ไม่ฉูดฉาดแต่สวยงามและเข้ากับลวดลายการทอ นอกจากนี้ยังต้องควบคุมกรรมวิธีการย้อมสีอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ผืนผ้าที่สวยงาม

ทองลี ไชยเพชร ประธานกลุ่มทอผ้าขาวม้าไทบรู ได้บอกเล่าถึงจุดเด่นในการย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าขาวม้าไทบรูว่า ทางกลุ่มมุ่งเน้นการใช้ใบไม้ในการย้อมสี เช่น ใบมะม่วง ใบยูคาลิปตัส ใบย่านาง เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของธรรมชาติ เนื่องจากปัจจุบันมีการใช้วัตถุติดจากธรรมชาติในการย้อมสีกันมาก เช่น นำเปลือกไม้ไปย้อมสี แต่หากทุกคนใช้เปลือกไม้กันหมดก็อาจส่งผลให้ต้นไม้ตายได้ กลุ่มทอผ้าจึงเลือกใช้แต่ใบไม้ในการย้อม ปัจจุบันหลังจากที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ จึงได้มีการตั้งกลุ่มเพื่อทอผ้าขาวม้าเพียงอย่างเดียว เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตาหยวก จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าสองวัฒนธรรม”

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านตาหยวก จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน จากผลงานผืนผ้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความประทับใจในภูมิปัญญาการทอผ้าที่บูยาตายายได้สั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยชุมชนบ้านตาหยวกเป็นแหล่งวัฒนธรรมโบราณที่มีประเพณีการทอผ้าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ และนอกจากการทอผ้าตามแบบโบราณแล้วยังมีการย้อมสีธรรมชาติแบบดั้งเดิมอีกด้วย

เส็งียม จันทร์สะคุ ประธานกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตาหยวก จังหวัดร้อยเอ็ด เล่าถึงจุดเด่นของผลงานชิ้นนี้ว่า ผืนผ้าบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชุมชน คือ ลายปลาไหล ซึ่งเป็นลายโบราณดั้งเดิมของชุมชนบ้านตาหยวก ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิมในแถบทุ่งกุลาร้องไห้ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำมากมาย เช่น ปลาชะโด ปลาไหล ทำให้มีการคิดค้นลายผ้าโดยอิงจากปลาต่างๆ ที่พบในชุมชน ผ้าทอลายปลาไหลผืนนี้ได้ผ่านการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มให้ส่งเข้าประกวดในโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่น หัตถศิลป์ไทย เนื่องจากเป็นผลงานที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นของบ้านตาหยวก จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อได้รับรางวัลรองชนะเลิศจึงเป็นความภาคภูมิใจของชุมชนที่ได้ผลิตผืนผ้าที่แสดงถึงรากเหง้าของชุมชนและภูมิปัญญาของท้องถิ่นออกไปสู่สายตาของคนทั่วไป

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้า 9 เส้น”

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2507 เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำริให้ตั้งศูนย์ฝึกอบรมทอผ้าบ้านเขาเต่า เพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชาวบ้าน

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2536 ชาวบ้านได้เลิกทอผ้าไป จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 ภาครัฐได้สนับสนุนให้พัฒนาตลาดตามแนวพระราชดำริ คือ ทอผ้าฝ้ายด้วยกี่กระตุก และใช้เส้นฝ้าย 100 เปอร์เซ็นต์ ชาวบ้านจึงได้กลับมาทอผ้าอีกครั้งด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณว่าจะไม่ทอดทิ้งอาชีพพระราชทานที่พระองค์ท่านได้พระราชทานแก่ชาวบ้านเขาเต่า

ธัญดา พลายชมพู เลขาธิการกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า เล่าถึงจุดเด่นของผ้าทอมือบ้านเขาเต่า คือการคิดค้นลายผ้าขาวม้า 9 เส้นเพื่อสนองพระราชดำริและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยลวดลายสีสันทันดินจะเป็นแบบใดก็ตาม เวลาทอ ด้านพุ่งกระสวยต้อง 9 เส้นเสมอ ผ้าขาวม้า 9 เส้นนี้เป็นการผสมผสานความเก่าและใหม่เข้าด้วยกัน ทั้งโหนดและลวดลาย ผู้ทอต้องมีความชำนาญและต้องเรียนรู้ทุกขั้นตอนตลอดเวลา อีกทั้งยังมีการควบคุมคุณภาพอย่างละเอียดทุกขั้นตอน หากคุณภาพไม่ดีจะไม่นำออกขายให้แก่ลูกค้า ซึ่งทางกลุ่มสามารถควบคุมการผลิตได้ เพราะสมาชิกจะต้องมาทอผ้าที่ศูนย์ ทำให้สามารถตรวจสอบได้

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อผลงาน “น้ำตกห้วยหลวง”

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นอาชีพเสริมให้แก่สตรีในหมู่บ้าน ผลิตภัณฑ์เด่น คือ ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบไม้ รากไม้ แก่นของไม้ที่มีในท้องถิ่น ส่วนลวดลายได้แก่ลายสก๊อต และเพิ่มการมัดหมี่หรือจกชิต นอกจากนี้ยังใช้กึ่งทอมือเท่านั้นเพื่อให้ผ้าทอมือมีความละเอียดและคงทน

ผ้าทอมือที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าอัตลักษณ์ประจำชุมชน ทอโดย **บัวเรียม จวีร์ลักษณ์** ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง ซึ่งกล่าวถึงจุดเด่นของผืนผ้าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น คือ ลวดลายช้างที่เชิงผ้า และอักษรคำว่า “น้ำตกห้วยหลวง” ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน การคิดค้นลวดลายนี้เกิดจากแรงบันดาลใจของผู้ทอที่ต้องการจะนำของเก่าและของใหม่มาผสมผสานกันให้สามารถนำมาใช้ได้ในยุคปัจจุบัน

นอกจากผ้าขาวม้า ปัจจุบันกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่างยังได้ผลิตผ้าฝ้ายหลายรูปแบบตามความต้องการของตลาด เช่น เสื้อผ้า ชุดเครื่องครัว ผ้าผ่าน และตัดเย็บในรูปแบบอื่นตามที่ลูกค้าต้องการ

รางวัลชนะเลิศ ประเภทวัตถุดิบธรรมชาติ และสีธรรมชาติ

กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นเมืองบ้านดินทรายอ่อน
(ภูริษาผ้าไทย) อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าคุณต๋อย”

“ผ้าเข็นมือ” ทำอย่างไรกันหนอ หลายคนอาจจะเคยได้ยินมาแต่ไม่เคยเห็น...ลองมา
ย้อนดูกระบวนการทอผ้าฝ้ายตั้งแต่เริ่มต้น นั่นคือเมื่อได้ดอกฝ้ายจึงนำไปตาก เอาเมล็ดออก
แล้วเอามาปั่น ดึง หรือเข็นจนเป็นเส้นด้าย เป็นที่มาของผ้าเข็นมือนั่นเอง

เส้นใยฝ้ายที่ได้นั้นเป็นสีของธรรมชาติแท้ๆ นั่นคือสีขาว น้ำตาล และเขียวอ่อน
เป็นโทนสีจากธรรมชาติที่ดูสบายตา จนเป็นที่มาของผ้าขาวม้า 2 ตะก้อที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ
ประเภทวัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติของโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย

ผ้าผืนนี้ใช้เส้นใยฝ้ายสองสี คือสีน้ำตาลและสีขาว เป็นสีธรรมชาติ 100 เปอร์เซ็นต์
เพราะไม่ได้ผ่านการย้อมเลย แต่เป็นสีน้ำตาลจากฝ้ายอีตู่ย (ชื่อเรียกพันธุ์ฝ้ายนี้ในภาษาอีสาน)
ส่วนสีขาวเป็นฝ้ายขาวธรรมดา ในการคัดสรรฝ้ายเพื่อนำมาทอ กลุ่มทอผ้าจะคัดสรรฝ้ายอย่าง
พิถีพิถัน ถ้าฝ้ายลีบหรือมีแมลงจะคัดทิ้ง แล้วนำตัวใยที่ฟูและนุ่มมาใช้งาน

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผืนผ้าชิ้นนี้มาจากการที่ **พัชรินทร์ ชัยรัตน์** ประธาน
กลุ่มได้รับการอบรมเรื่องการย้อมสีธรรมชาติจากโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย
ที่กรุงเทพฯ และได้รับความรู้จากวิทยากรที่กล่าวว่า “สีที่จะนำมาย้อมอยู่รอบๆ ตัวเรา เพียง
แต่เราจะหยิบมาใช้หรือเปล่านั้นเอง” จึงเป็นที่มาของการนำสีธรรมชาติจากฝ้ายมาทอผ้า
และเลือกส่งผ้าผืนที่ได้รับรางวัลเข้ารับการคัดเลือก เนื่องจากดีใจที่ผ้าจากสีธรรมชาติ
จริงๆ นั้นเอง

จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของผ้าฝ้ายนี้คือการวางลวดลาย ซึ่งมีการสลับเชิงกับลายตาราง ซึ่งโดยปกติของผ้าขาวม้าทั่วไป ลายตารางจะอยู่ตรงกลางและมีเชิง แต่ผ้าฝ้ายนี้วางลวดลายสลับตำแหน่งกัน ทำให้ดูแปลกและแตกต่างจากผ้าขาวม้าฝ้ายอื่น ๆ ขณะเดียวกันคุณภาพการทอจะเป็นการทอ 2 ตะกอแบบดั้งเดิม คือเหยียบสองไม้ขึ้นลงเพื่ออวดเส้นฝ้ายที่ไม่เท่ากัน

ปัจจุบันกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นเมืองบ้านดินทรายอ่อน ได้ฟื้นฟูและสืบทอดการย้อมสีธรรมชาติซึ่งแต่เดิมเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาแต่โบราณ โดยมีการทำงานอย่างครบวงจรในกระบวนการทอผ้า ได้แก่ การปลูกพืชให้สี โดยเฉพาะสีคราม ปลูกฝ้าย ปั่นเส้นด้าย ย้อมสีธรรมชาติ ทอผ้า แปรรูป ตัดเย็บ ตกแต่งลวดลาย และจัดจำหน่าย โดยมุ่งเน้นการผลิตผ้าทอโดยใช้วัตถุดิบและช่างฝีมือในท้องถิ่น ทำการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสะอาดทุกขั้นตอน เพื่อรักษาทั้งสุขภาพของผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมในภาพรวมด้วย

ในฐานะผู้ผลิต ประธานกลุ่มให้ความเห็นว่า เทรนด์การย้อมสีธรรมชาติกำลังมาแรงในยุคนี้ เนื่องจากเป็นการรักษาทั้งสุขภาพของผู้บริโภคและในความเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลาและความพิถีพิถัน ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณค่าและงดงามคงทนเหนือกาลเวลา

พัชรินทร์ ชัยรัตน์ ประธานกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นเมืองบ้านดินทรายอ่อน (บุรีรัมย์)

บรรยากาศการทำงานของกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์พื้นเมืองบ้านดินทรายอ่อน (บุรีรัมย์)

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุวัฒนธรรมชาติและสืธรรมชาติ

กลุ่มทอผ้าบ้านฝิ่งแดด จังหวัดมุกดาหาร
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าย้อมคราม”

ผลงานผ้าขาวม้าย้อมครามที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุวัฒนธรรมชาติและสืธรรมชาติของกลุ่มทอผ้าบ้านฝิ่งแดด จังหวัดมุกดาหาร เป็นผลงานการย้อมสีของ **เกตุ สุพร** ประธานกลุ่ม ซึ่งก่อนหน้านั้นได้รับความรู้เรื่องการย้อมสีธรรมชาติจากแม่ ที่ได้รับการสืบทอดภูมิปัญญาเรื่องการย้อมผ้าจากปู่ย่าตายายเช่นกัน โดยบ้านฝิ่งแดดเป็นหมู่บ้านที่ทอผ้าและย้อมผ้าใช้เองในครัวเรือนมาตั้งแต่โบราณ ต่อมาได้มีการตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านฝิ่งแดดขึ้นในปี พ.ศ. 2555 เพื่อรวมกลุ่มกันทอผ้าเป็นอาชีพเสริมจากการทำไร่ทำนา

ผลงานชิ้นนี้ใช้ครามในการย้อมสีดำ โดยแช่ในโอ่งดินเป็นเวลานาน 3 วัน ส่วนสีขาวใช้สีขาของฝ้ายแท้โดยไม่ได้ย้อมสี ทำให้ได้สีจากธรรมชาติอย่างแท้จริง และการย้อมอย่างพิถีพิถันทำให้ได้สีที่เรียบเสมอกัน เมื่อนำไปทอจึงได้ผืนผ้าที่สวยงาม เป็น “ผ้าขาวม้าย้อมคราม” ที่เป็นความภูมิใจของกลุ่มทอผ้าบ้านฝิ่งแดด จังหวัดมุกดาหาร

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุวัฒนธรรมชาติและสืธรรมชาติ

กลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูป บ้านเหล่าคราม จังหวัดมุกดาหาร
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้ามนต์เสน่ห์แห่งท้องทุ่ง”

กลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูป เริ่มต้นจาก **เวียง ไชยายงค์** ประธานกลุ่ม ได้รับการสืบทอดองค์ความรู้เรื่องการเช็นฝ้ายและปลอกฝ้ายจากบรรพบุรุษ จึงชักชวนสมาชิกมารวมตัวกันตั้งกลุ่มทอผ้า ต่อมาได้รับการแนะนำจากการศึกษา นอกโรงเรียนให้ทอผ้าฝ้ายย้อมครามโดยใช้สีธรรมชาติจากคราม ซึ่งเป็นสมุนไพรที่สามารถดูดซับสารพิษจากร่างกายและไม่ระคายผิว จนกระทั่งต่อมาได้มีการคิดค้นการใช้ “มูลควาย” มาย้อมสีธรรมชาติ เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีอาชีพหลักคือทำไร่ทำนา โดยมีควายเป็นสัตว์ที่ช่วยในการทำงาน

การย้อมสีธรรมชาติจากมูลควายถือเป็นจุดเด่นของผ้าที่ได้รับรางวัลชิ้นนี้ เนื่องจากการย้อมสีธรรมชาติจากมูลสัตว์ที่แตกต่างจากแหล่งอื่นๆ มูลควายให้สีธรรมชาติที่คงทน ไม่ตก สีติดทนนาน โดยสีธรรมชาติจากมูลควายจะให้สีที่แตกต่างกันไปในแต่ละฤดู อีกทั้งยังมีปัจจัยอย่างอื่นที่เป็นตัวกำหนดที่ทำให้สีมีความแตกต่างกันด้วย เช่น ภูมิอากาศ เวลาที่เก็บ และอาหารที่สัตว์บริโภค

ส่วนคุณภาพของผ้าที่ย้อมสีธรรมชาติจากมูลควายนั้นไม่มีกลิ่นเหม็นและใช้งานได้ดีเหมือนกับผ้าที่ย้อมสีธรรมชาติ เพราะมีเทคนิคในการฟอกสีโดยไม่ใช้น้ำยาเคมี ทำให้สีมีความคงทนแม้จะซักหลายครั้งก็ตาม นอกจากผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติจากมูลควายแล้ว กลุ่มทอผ้าย้อมครามและแปรรูป บ้านเหล่าคราม ยังได้ผลิตสินค้าที่หลากหลายทั้งลวดลาย สีล้น และรูปแบบ เช่น เสื้อ กระเป๋า ยาม ผ้าพันคอ โดยเน้นการใช้สีธรรมชาติ

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุวัฒนธรรมชาติและสี่ธรรมชาติ

กลุ่มทอผ้าไหมหมื่นกุลา จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าลายตาราง”

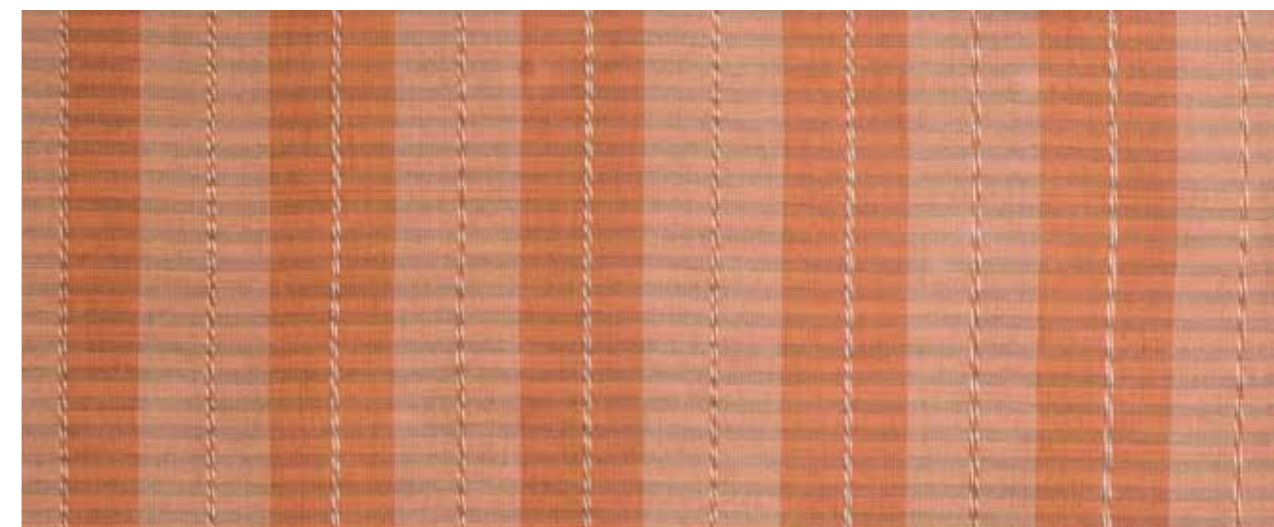

ผลงานของกลุ่มทอผ้าไหมหมื่นกุลา มีจุดเด่นที่การย้อมสีธรรมชาติโดยใช้วัตถุจากธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ครั่ง ใบมะขาม ใบมีด นำมาย้อมสีธรรมชาติตามกระบวนการจนได้เส้นด้ายสีขาว เขียว แดง น้ำตาล แล้วนำมาทอจนกลายเป็นผ้าที่มีสีสันหลากหลายอยู่ในผ้าผืนเดียวกันอย่างกลมกลืนสวยงาม

สำเนียง พูลสระคู ประธานกลุ่มทอผ้าไหมหมื่นกุลา ให้ข้อมูลเรื่องการทอผ้าและย้อมสีธรรมชาติว่าแต่เดิมกลุ่มทอผ้าไหมหมื่นกุลาจะทอผ้าลายปลาไหลลายชะโด ต่อมาได้คิดค้นลวดลายใหม่เป็นลายตารางและย้อมสีธรรมชาติโดยเทคนิคการผสมสีเพื่อให้ได้สีที่สวยงามที่สุด เป็นที่มาของสี่ธรรมชาติที่สวยงามบนผืนผ้าของกลุ่มทอผ้าไหมหมื่นกุลา

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุวัฒนธรรมชาติและสี่ธรรมชาติ

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง จังหวัดอุบลราชธานี
ชื่อผลงาน “หนองบัวฮี”

แต่เดิมสตรีบ้านดงสว่างมีการทอผ้าไว้ใช้เองมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ต่อมาได้ก่อตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าบ้านดงสว่างเมื่อปีพ.ศ. 2540 เพื่อเป็นอาชีพเสริมของสตรีในหมู่บ้าน โดยมีผลิตภัณฑ์เด่น คือ ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบไม้ รากไม้ แก่นของไม้ที่มีในท้องถิ่น ส่วนลวดลายได้แก่ลายสก๊อต เพิ่มด้วยการมัดหมี่หรือจกขิด นอกจากนั้นยังใช้กึ่งทอมือเท่านั้นเพื่อให้ผ้าทอมือมีความละเอียดและคงทน

ผลงานผืนผ้าของกลุ่มสตรีบ้านดงสว่างได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุวัฒนธรรมชาติและสี่ธรรมชาติ ซึ่งการย้อมสีธรรมชาติก็นับเป็นจุดเด่นของผ้าผืนนี้ โดยเป็นการย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกประดู่ ะราง ซึ่งเป็นวัตถุดิบในท้องถิ่น จนได้สีน้ำตาลไหม้ จากนั้นจึงนำไปหมักโคลน ทำให้ได้สี่ธรรมชาติที่มีความงดงามสบายตา

บัวเวียน จวีลักษณ์ ประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ทอผ้าผืนนี้บอกว่า “ผ้าผืนนี้สวยเพราะมาจากธรรมชาติ” นั่นคือความสวยงามที่สี่แห่งธรรมชาติได้มอบให้กับผืนผ้าของเธอ

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทวัตถุดิบธรรมชาติและสีธรรมชาติ

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านปาก้าว จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าบ้านปาก้าว”

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านปาก้าว จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกลุ่มทอผ้าที่มีผลงานโดดเด่นมาอย่างสม่ำเสมอ โดยส่งผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรรระดับดาวมาตลอด จนล่าสุดผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติได้เข้าคัดสรรระดับดาวได้ 5 ดาว ผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นคือ การย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ รากไม้ แก่นไม้ ในท้องถิ่น ให้สีที่สวยงามคลาสสิก ส่วนคุณภาพผ้า เป็นผ้าฝ้ายคุณภาพดีที่ใช้ได้ทั้งในฤดูร้อนและฤดูหนาว

บุญญรักษ์ ดาบคำ ให้ข้อมูลว่า ความโดดเด่นในเรื่องการย้อมสีธรรมชาติในผลิตภัณฑ์ คือ การนำลูกคำแสด เปลือกนนทรี มาเป็นวัตถุดิบในการย้อมสีธรรมชาติ โดยลูกคำแสดจะให้สีชมพู และเปลือกนนทรีให้สีน้ำตาล เป็นสีที่มีความสวยงามดูเย็นตาและไม่ฉูดฉาด ทั้งนี้กลุ่มทอผ้าจะเน้นการใช้สีธรรมชาติ เพราะไม่ระคายผิว ใส่สบาย ไม่มีสารก่อมะเร็ง อีกทั้งปลอดภัยในกระบวนการผลิต ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเทน้ำจากการย้อมทิ้ง สามารถเททิ้งบนพื้นดินได้ โดยปลอดภัยกว่าการใช้เคมีในการย้อม ทำให้ชุมชนไม่ต้องกังวลเรื่องผลข้างเคียงใดๆ

รางวัลประเภทผ้าขาวม้า ความคิดสร้างสรรค์ (Creative)

วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ และ/หรือวัตถุดิบสังเคราะห์
สีธรรมชาติ และ/หรือสีสังเคราะห์

- รางวัลชนะเลิศ 1 รางวัล รางวัลละ 50,000 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศ 5 รางวัล รางวัลละ 10,000 บาท

หลักเกณฑ์ในการตัดสิน

1. ผ้าขาวม้าต้องทอด้วยมือเท่านั้น และเป็นผืนผ้าที่ยังไม่ผ่านการแปรรูป
2. ผ้าขาวม้ามีเชิงสองด้านและสามารถใส่เทคนิคลวดลายความคิดสร้างสรรค์ลงบนผ้าได้
3. สีที่ใช้ต้องเป็นสีธรรมชาติ หรือสีธรรมชาติผสมกับสีสังเคราะห์ หรือสีสังเคราะห์
4. ความคิดสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากเทคนิคการย้อม การจับคู่สี การสร้างลวดลายใหม่ และการคิดค้นวัตถุดิบใหม่มาใช้ในการทอ

รางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้า ความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มสืบสานต่อผ้าทอมือบ้านฝื่อ
บ้านจันทาราม อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้า 7 สี”

“ผ้าขาวม้า 7 สี” ที่นับแล้วได้ 7 สีจริงๆ สมดังชื่อผืนนี้ มีความสะดุดตาโดดเด่นจากผ้าขาวม้าผืนอื่นๆ อาจจะเป็นด้วยความแปลกใหม่ของการให้สีที่ไม่เคยเห็นมาก่อนบนผ้าขาวม้าก็ว่าได้

ในอดีตลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทพวน อำเภอบ้านฝื่อ คือผ้าขาวม้าลายฮิโป ซึ่งมีสีขาว ดำ แดง ลักษณะลายเป็นลายตาข่าย ซึ่งมีลวดลายเป็นตารางเล็กและใหญ่ตามขนาดที่กำหนด โดยนำลายที่มาจากตำนานหนองอุษา เรื่องเล่าในตำนานวัฒนธรรมท้องถิ่นไทพวน มาออกแบบเพิ่มเติมที่เชิงผ้า

จนกระทั่งต่อมากลุ่มสืบสานต่อผ้าทอมือบ้านฝื่อได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์มากขึ้น หลังจากเข้ารับการอบรมเรื่องการย้อมสีธรรมชาติ จึงได้เริ่มต้นปลูกคราม ปลูกฝ้ายเอง เพื่อนำมาย้อมสีธรรมชาติ และทดลองย้อมสีจากเปลือกไม้ อีกทั้งเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน เรื่องการย้อมสีธรรมชาติจนประสบความสำเร็จ และเมื่อได้เข้าร่วมโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่น หัตถศิลป์ไทย กลุ่มสืบสานต่อผ้าทอมือบ้านฝื่อจึงได้คิดสร้างสรรค์ “ผ้าขาวม้า 7 สี” ขึ้น จนในที่สุดได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์

สีธรรมชาติที่ผสมผสานอยู่ในผ้าขาวม้า 7 สี ได้แก่ สีนํ้าเงิน เทา ขาว เหลือง ฟ้า แดงประดู่ น้ำตาล โดยแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานคือต้องการให้มีความเป็นธรรมชาติ เหมือนสีรุ้ง 7 สี และพยายามสร้างสรรค์สีให้ได้เหมือนสีรุ้งนั่นเอง ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการย้อมสีธรรมชาติ คือ คราม เปลือกประดู่ ฝ้าย เปลือกมะม่วงกะสอ โคลน เปลือกยูคาลิปตัส ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้แต่เดิมไม่ได้ปลูกในหมู่บ้าน จึงต้องใช้วิธีการปลูกขึ้นใหม่ และรอเก็บเกี่ยว ผลผลิตซึ่งใช้เวลานานนับปี โดยเฉพาะต้นครามซึ่งใช้เวลานานในการปลูกและเก็บเกี่ยว หลังจาก

ได้วัดฤดูใบไม้ร่วงจึงนำมาย้อมสีธรรมชาติ ผู้ที่ให้สีในผ้าขาวม้าผืนนี้คือ **จิระวรรณ จันทเลิศ** เลขานุการกลุ่ม ซึ่งยึดหลักการให้สีโดยนำสีมาตัดกันให้มีความโดดเด่น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีความกลมกลืนอยู่บนผืนผ้าด้วย

ส่วนลวดลายการทอนั้น เป็นจุดยืนของกลุ่มสืบสานต่อผ้าทอมือบ้านผือว่าจะไม่ทิ้ง ลวดลายผ้าขาวม้าที่เป็นเอกลักษณ์ของบรรพบุรุษคือลายตาข่าย ซึ่งได้นำสีทั้ง 7 สีมาทอเป็น ลายตาข่ายอย่างสวยงาม เป็นผ้าขาวม้า 7 สีที่มีสีที่แปลกแตกต่างไปจากผ้าขาวม้าทั่วไป แต่ยัง ให้ความรู้สึกของความเป็นผ้าทอพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ด้วยลวดลายดั้งเดิม ขณะเดียวกัน ก็เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นจากของเดิม ทำให้ผ้าขาวม้า 7 สีเป็นผลงานที่หลอมรวม เอกลักษณ์ปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวบ้านผือเอาไว้ ขณะเดียวกันก็ได้สร้างภาพลักษณ์ใหม่ ของผ้าขาวม้าให้เป็นที่จดจำในนาม “ผ้าขาวม้า 7 สี”

เส้นด้ายที่ใช้ในการทอผ้าขาวม้า 7 สี

จิระวรรณ จันทเลิศ ผู้ออกแบบและให้สีผ้าขาวม้า 7 สี

ขั้นตอนการผลิตผ้าจากธรรมชาติ

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มทอผ้าไหมบ้านฮ่องแฮ่ (ทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ) จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าลายตาหม่อง”

ผลงานเด่นของกลุ่มทอผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติบ้านฮ่องแฮ่ คือ ผ้าขาวม้าลายสีชมพูอมม่วง ทอด้วยเส้นไหมแท้ ย้อมด้วยสีธรรมชาติจากครั่งและเปลือกต้นกระบก เมื่อทอเสร็จจะมีการเก็บซิดที่ชายทั้งสองด้วยการขมและยกเส้นไหมให้เกิดเป็นลายซิด สร้างลวดลายที่แตกต่างและเพิ่มลวดลายซิดโบราณให้เป็นผ้าขาวม้าที่แตกต่างจากแหล่งอื่น นับเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากคิดค้นของกลุ่มทอผ้า

ทองใบ สารจน์ รองประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ทอผ้าและย้อมผ้าผืนนี้ด้วยตนเองให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานชิ้นนี้ว่า จุดเด่นคือเทคนิคการทอแบบไหมสาวมือบนผืนผ้า และใช้สีธรรมชาติในการย้อม โดยวัตถุดิบที่นำมาย้อมเป็นไม้ที่ขึ้นในท้องถิ่น เช่น ครั่ง ซึ่งปกติจะให้สีออกแดง แต่เมื่อเอามาผสมกับอย่างอื่นจะให้สีที่แตกต่างออกไปหลายเฉดสี ทำให้ได้แรงบันดาลใจในการย้อมสีธรรมชาติ เมื่อได้ค้นพบว่าธรรมชาตินั้นไม่ได้ให้สีเพียงสีเดียว แต่มีความหลากหลายและงดงามตามแต่ผู้ย้อมจะรังสรรค์

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าอินเตอร์”

กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพัน จังหวัดเชียงใหม่ สืบทอดการทอผ้าขาวม้าจากภูมิปัญญาของปู่ตายายที่ทอผ้าขาวม้าใช้เองมาแต่โบราณ ปัจจุบันกลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพันยังคงอนุรักษ์การทอผ้าแบบดั้งเดิมเอาไว้ โดย **อำพัน ทิพรธา** ประธานกลุ่มได้ให้ข้อมูลว่า จุดเด่นของผ้าฝ้ายอำพันคือลวดลายที่นำฝ้ายสองเส้นมาตีเป็นเกลียวปั่นโก ซึ่งเป็นกรรมวิธีแบบโบราณของภาคเหนือ

นอกจากลวดลายแล้ว จุดเด่นอีกประการหนึ่งของผืนผ้าคือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย โดยการใช้สีที่มาจากธรรมชาติ คือ ครามกับไม้สะหลิง (ภาษาล้านนา) การใช้สีธรรมชาติทำให้กลุ่มอาชีพผ้าฝ้ายอำพันได้รับเลือกให้เป็น Green Product 3 สมัยซ้อน นอกจากนี้ยังได้ปรับผลิตภัณฑ์ให้มีทั้งผ้าผืนและเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด ด้วยการรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิม และขณะเดียวกันก็ผสมผสานนวัตกรรมเข้าไปด้วย

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสวนปอ จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าไฉไล”

กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสวนปอ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนที่ทอผ้ามาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ต่อมาจึงได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทอผ้าเป็นอาชีพเสริม สำหรับผลงานที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์นี้ **สมหวัง ทองวิชิต** ประธานกลุ่ม เป็นผู้ออกแบบลวดลาย เรียกว่า “ผ้าลายไฉไล”

จุดเด่นของผ้าลายไฉไล คือ เจดสีที่ผสมผสานออกมาอย่างสวยงาม และทออย่างประณีตงดงาม สามารถนำมาใช้ได้สารพัดประโยชน์ ทั้งสวมใส่และแปรรูปไปทำผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ของใช้ในบ้านต่างๆ และได้ปรับจากการใช้สีเคมีมาเป็น การย้อมสีธรรมชาติ เพื่อส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้สวมใส่และผู้ผลิต โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ต้นฝาง ต้นส้มอ เปลือกมะพร้าว นำมาย้อมสีธรรมชาติจนได้ ผืนผ้าที่สวยงาม เป็น “ผ้าลายไฉไล” ที่เป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสวนปอ จังหวัดร้อยเอ็ด

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าลายดอกจิก”

นาหมื่นศรีเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ที่มีชื่อเสียงในด้านผ้าทอพื้นเมือง โดยเฉพาะผ้าพื้น ผ้าตา และผ้ายกดอก ที่มีคุณภาพมายาวนาน ส่วนเอกลักษณ์ของผ้าทอนาหมื่นศรี ได้แก่ โครงสร้างของผืนผ้า ลวดลายและสี

สำหรับผลงานที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์ **จิราพร โยกราช** เลขาฯกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี กล่าวถึงแรงบันดาลใจในการผลิตผลงานชิ้นนี้ว่า เนื่องจากผ้ายกดอกที่ใช้เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้อยู่แล้ว เป็นลายดอกจิก ต่อมาได้นำเทคนิคการทอผ้ายกดอกมาผสมผสานกับการทอผ้าขาวม้าแบบดั้งเดิม ทำให้สามารถนำไปใช้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเน้นในเรื่องสีสันทันไม่จืดจาง สามารถใช้ได้ทั่วไป

ผลงานชิ้นนี้มีความยากในเรื่องขั้นตอนการทำ ซึ่งผ้าขาวม้าโดยทั่วไปจะใช้แบบลายเก็บตะกอ แต่การทอแบบยกดอกต้องเก็บผ้าตามเอกลักษณ์ของภาคใต้คือ ผ้ายกดอกเอาไว้ ทำให้การทอมีความยาก แต่เป็นลายท้องถิ่นที่ทำให้ผู้สร้างสรรค์ภาคภูมิใจ

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรคิมมะอุ-สวนหม่อน
จังหวัดนครราชสีมา ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าลายไน้ตดนตรี”

แต่เดิมผ้าขาวม้าไหมลายปลาโตเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษสืบทอด
สู่ลูกหลานในหมู่บ้าน โดยนำริ้วลายบนตัวปลาชะโดซึ่งเป็นปลาน้ำจืดในภาคอีสาน
มาคิดค้นเป็นลวดลายการทอ ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรคิมมะอุ-
สวนหม่อน ได้สืบทอดภูมิปัญญานี้มาเนิ่นนาน โดยใช้ไหมแท้เลี้ยงเองในการทอผ้า
และใช้สีธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ

ในปัจจุบันมีการคิดค้นลวดลายขึ้นใหม่ ทั้งนี้วันเพ็ญ แสงกันหา ประธาน
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรคิมมะอุ-สวนหม่อน ได้ให้ข้อมูลว่าแต่เดิม
ผ้าขาวม้าที่ชุมชนมี 5 สี ต่อมาได้เกิดความคิดที่จะดัดแปลงผ้าขาวม้าแบบเดิมให้เป็น
ลายไน้ตดนตรี โดยมีการยกขีดเป็นลายไน้ตดนตรี จนเกิดเป็นลวดลายที่เป็น
เอกลักษณ์และไม่เหมือนใคร นอกจากนี้ยังมีการย้อมสีธรรมชาติบนผืนผ้าโดยใช้ครั่ง
ใบส้มเกลี้ยง ใบหูกวาง ประดู่ และโคลน

รางวัลประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป (Product)

วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ หรือวัตถุดิบธรรมชาติผสมกับวัตถุดิบสังเคราะห์
สีธรรมชาติ หรือสีธรรมชาติผสมกับสีสังเคราะห์

- รางวัลชนะเลิศ 1 รางวัล รางวัลละ 50,000 บาท
- รางวัลรองชนะเลิศ 5 รางวัล รางวัลละ 10,000 บาท

หลักเกณฑ์ในการตัดสิน

1. ผ้าขาวม้าต้องทอด้วยมือเท่านั้น และนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ
2. ความคิดสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากแนวคิด
ที่ทำให้เกิดการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นั้นๆ
3. ประโยชน์ใช้สอย ความสะดวกสบายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
4. ความสวยงาม ความประณีต ความคงทน ความเหมาะสม
5. สามารถต่อยอดเป็นเชิงพาณิชย์ได้
โดยชิ้นงานแปรรูปสามารถนำไปผลิตเพื่อจำหน่ายได้จริง
และสามารถผลิตได้เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับความต้องการของตลาด

รางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป

กลุ่มทอผ้าและตัดเย็บบ้านหาดเสี้ยว

อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ชื่อผลงาน “กระเป๋าลายผ้าขาวม้า”

ภาพกระเป๋าลายผ้าขาวม้าหาดเสี้ยวสีขาว - ดำเก๋ไก๋ทันสมัยแปลกตา และภาพคุณยายทา กุมภา วัย 81 ปีที่กำลังนั่งทอผ้า ดูมีความซัดแย้งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่ความซัดแย้งนี้ก็กลับเป็นความซัดแย้งที่ลงตัวอย่างไม่น่าเชื่อ

ผ้าขาวม้าสีขาว-ดำที่นำมาตัดเย็บเป็นกระเป๋าและได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป ในโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยนี้ เป็นฝีมือการทอของคุณยายทา กุมภา เป็นผืนผ้าที่เนื้อแน่น เส้นไม่ขาด ซึ่งเกิดจากความอุตสาหะของช่างทอที่ต้องลูกลมต่อเส้นด้ายทุกครั้งเมื่อเส้นด้ายขาดลง ทำให้ผืนผ้าไม่มีตำหนิ ละเอียดประณีต สมกับที่สมาชิกในกลุ่มทอผ้าบอกเล่าว่า “จิตใจของคุณยายอยู่ในผ้าทอผืนนี้”

แต่เดิมผ้าขาวม้าบ้านหาดเสี้ยวมีประวัติยาวนานมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นยุค “ชี้ช้างไปค้า ชีม้าไปขาย” ในผ้าขาวม้าผืนนี้ได้สะท้อนภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวหาดเสี้ยว คือมีลวดลายม้าและช้างบนเชิงผ้าขาวม้า ซึ่งลายช้างบ้านหาดเสี้ยวจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น คือมีที่นั่งบนหลังช้างสำหรับเป็นที่ประทับของกษัตริย์หรือเป็นที่นั่งสำหรับแม่ทัพ ส่วนวิถีชีวิตของคนในชุมชนหาดเสี้ยวได้ใช้ผ้าขาวม้าในชีวิตประจำวันมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย โดยในทุกครัวเรือนแม่บ้านจะทอให้พ่อบ้านคาดเอว และส่วนหนึ่งใช้ผ้าขาวม้ามาดัดแปลงเป็นกระเป๋าบรรจุห่อข้าวและกระสุนยิงนกเวลาไปทำนา

แล้วผืนผ้าจากช่างทอที่มีประสบการณ์ก็มาสู่การออกแบบของคนรุ่นใหม่ เพื่อประโยชน์ใช้สอยในแบบใหม่ที่อิงจากของเก่า เมื่อผืนผ้าที่ประณีตงดงามผืนนี้ได้รับเลือกให้มาแปรรูปเป็นกระเป๋า จากการออกแบบของ **วิมพ์วิภา โพธิ์วิจิตร** นุตรสาวของสุจินต์ โพธิ์วิจิตร ประธานกลุ่มทอผ้า ซึ่งเรียนจบด้านแฟชั่นดีไซน์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุจินต์ โพธิ์วิจิตร ประธานกลุ่มทอผ้าและตัดเย็บบ้านหาดเสี้ยว เล่าถึงแรงบันดาลใจในการแปรรูปผ้าขาวม้ามาเป็นกระเป๋าใบเก๋ว่า เดิมที่ได้ผลิตสินค้าเป็นผืนผ้าขาวม้า แต่เมื่อ

สุจินต์ โพธิ์วิจิตร ประธานกลุ่มทอผ้าและตัดเย็บบ้านหาดเสี้ยว

นำไปขายที่กรุงเทพฯ ปรากฏว่าขายไม่ค่อยได้ ต่อมาได้รับการอบรมเรื่องผ้าขาวม้าท้องถิ่น
หัตถศิลป์ไทย ซึ่งวิทยากรแนะนำว่าควรนำผ้าขาวม้ามาแปรรูป และการแปรรูปต้องทำได้จริง
สามารถทำเป็นอาชีพได้ อีกทั้งผลิตภัณฑ์ก็ควรจะใช้งานได้จริง ทางกลุ่มทอผ้าจึงได้มาระดม
ความคิดและลงความเห็นว่าจะแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นกระเป๋า

เมื่อมาถึงขั้นตอนของการออกแบบ สี ลวดลาย และการวางผ้า ซึ่งเป็นจุดเด่นของ
กระเป๋าใบนี้ โดยลวดลายผ้าขาวม้าจะเป็นลายตาหมากรุกตาใหญ่แบบดั้งเดิมของหาดเสี้ยว ส่วน
การใช้สีขาว-ดำ เนื่องจากเป็นช่วงที่คนไทยยังไว้ทุกข์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวง
รัชกาลที่ 9 อีกทั้งสีดำและสีขาวเป็นสีที่สากล ไม่ฉูดฉาด นอกจากนี้ในการวางผ้า ผู้ออกแบบ
มีความเห็นว่าหากวางผ้าตรงๆ จะดูธรรมดาเกินไป จึงวางผ้าเฉียงให้ดูแปลกใหม่ขึ้น เพิ่มเติม
ด้วยชิปที่มีลูกเล่นเพื่อเพิ่มความเก๋ไก๋ให้กระเป๋า

ด้วยฝีมือการทออันประณีตของช่างทอ และแนวคิดในการออกแบบของคนรุ่นใหม่ จึง
ทำให้“กระเป๋าลายผ้าขาวม้าหาดเสี้ยว”ใบนี้เป็นการผสมผสานภูมิปัญญาเก่าและฝีมือของคน
รุ่นใหม่เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืนลงตัว เป็นกระเป๋าลายผ้าขาวม้าที่ใครๆก็ถือได้อย่างภาคภูมิใจ

คุณยายกา กุมภา ผู้ทอผ้าขาวม้าซึ่งนำมาแปรรูปเป็น “กระเป๋าลายผ้าขาวม้า”

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป
กลุ่มทอผ้าบ้านคำโพนทอง จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อผลงาน “ชุดอเนกประสงค์”

ปราณี กมลเรือง

ผศ.ดร.อ้อยทิพย์ ผู้พัฒนา

ชุดอเนกประสงค์ชุดนี้เป็นผลงานที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป ของกลุ่มทอผ้าบ้านคำโพนทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ออกแบบโดย **ผศ.ดร.อ้อยทิพย์ ผู้พัฒนา** คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปราณี กมลเรือง ประธานกลุ่ม กล่าวถึงจุดเด่นของผลิตภัณฑ์แปรรูปชิ้นนี้ว่าเป็นชุดที่สะดวกต่อผู้สวมใส่ในการทำงานกลางแจ้ง และง่ายต่อการเก็บรักษา โดยมีทั้งถุงมือ เสื้อ หมวกอยู่ในชุดเดียวกัน ซึ่งการออกแบบได้นี้ถึงผู้ใช้โดยเฉพาะคนอีสานที่เวลาใส่หมวกจะมีผ้าโพกหน้าเอาไว้กันแดด แต่ชุดนี้สามารถคลุมกันแดดได้ครบถ้วนโดยไม่ต้องแยกชิ้น

ผลงานชิ้นนี้มีความแปลกใหม่ มีแพตเทิร์นที่ยากและซับซ้อนกว่าการทำเสื้อปกติ เพราะมีองค์ประกอบหลายอย่างรวมอยู่ในตัวเดียวกัน โดยนำผ้าขาวม้ามาใช้ในการวางลวดลายบนตัวชุดอย่างสวยงามเหมาะสม จนเกิดเป็น “ชุดอเนกประสงค์” ที่น่าจะเหมาะกับคนทำงานกลางแจ้งได้เป็นอย่างดี

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป
กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านป่าปู้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชื่อผลงาน “ผ้าขาวม้าทอมือย้อมสีธรรมชาติ”

ผลงานที่ได้รับรางวัลชิ้นนี้มีความเป็นอัตลักษณ์ของบ้านป่าปู้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยได้รับแรงบันดาลใจจากผ้าขาวม้าและผ้าชนเผ่าผสมผสานกัน

ราตรี ปริชญาวิชัยกุล ประธานกลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านป่าปู้ และบุตรสาว **อัชมา ปริชญาวิชัยกุล** ซึ่งเป็นผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ร่วมกันสรรค์สร้างผลงานชิ้นนี้ขึ้นอย่างตั้งใจ ทั้งการย้อมสีธรรมชาติและลวดลายที่เน้นลายโบราณซึ่งเผ่ากะเหรี่ยงสมัยก่อนเชื่อว่าเป็นลาญ ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงชาว ไม่ว่าจะเป็นเม็ดเดียวหรือการย้อมสีธรรมชาติมานำเสนอบนผืนผ้าอย่างลงตัว เป็นอัตลักษณ์ที่เมื่อใครมองเห็นก็จะทราบได้ทันทีว่าเป็นชุดของชนเผ่ากะเหรี่ยง โดยเฉพาะเม็ดเดียวซึ่งบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของสถานที่ที่อยู่อาศัย และจะมีแต่ชนเผ่ากะเหรี่ยงเท่านั้นที่นำมาปักเสื้อ จึงมีทั้งความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมอยู่ในชุดนี้ เป็นการนำอัตลักษณ์ของชนเผ่ามาแปรรูปได้อย่างงดงามและเก๋ไก๋

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป
 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดีไซน์ จังหวัดปทุมธานี
 ชื่อผลงาน “กระเป๋าผ้าฝ้ายใยบัวหลวง”

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าขาวม้าเส้นฝ้ายใยบัวหลวงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดีไซน์ มีความโดดเด่นด้วยการใช้ใยบัวหลวงเป็นวัตถุดิบในการทอ โดยนำใยธรรมชาติคือใยบัวหลวงมาปั่นรวมกับเส้นฝ้าย ซึ่งแนวคิดในการออกแบบได้รับแรงบันดาลใจจากดอกบัวหลวงที่มีอยู่มากในจังหวัดปทุมธานี โดยนำเส้นใยจากก้านบัวมาสืบสานความเป็นอัตลักษณ์ลงบนผืนผ้า และแปรรูปเป็นกระเป๋าผ้าฝ้ายผสมใยบัวหลวง

วรเทพ ลิมตียะโยธิน รองประธานกลุ่ม กล่าวถึงแรงบันดาลใจในการนำใยบัวหลวงมาใช้ในผลิตภัณฑ์ว่าเป็นการน้อมนำพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ โดยการนำสิ่งที่เหลือใช้มาใช้ประโยชน์ จึงเกิดความคิดในการนำก้านบัวหลวงมาทำเป็นเส้นใย โดยเส้นฝ้ายใยบัวหลวงมีคุณสมบัติพิเศษคือ เป็นผ้าที่เนื้อนุ่ม บางเบา ยับยาก เมื่อนำมาผสมกับเส้นฝ้ายทำให้ได้เนื้อผ้าคุณภาพที่ดีขึ้น

ส่วนการแปรรูปผลิตภัณฑ์นั้น เริ่มตั้งแต่การทำเส้นใยก่อนที่จะนำมาทอด้วยกี่โบราณ ซึ่งเป็นการทอที่ละเอียดๆ เพื่อให้เกิดความสวยงาม เบาพริ้ว จึงต้องใช้ช่างฝีมือที่มีความประณีต แต่ในที่สุด “กระเป๋าผ้าฝ้ายผสมใยบัวหลวง” ก็สำเร็จออกมาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และได้สืบสานแนวพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป
 กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 ชื่อผลงาน “กระเป๋าผ้าขาวม้าอินเตอร์”

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป ซึ่งผลงานที่ได้รับรางวัลคือกระเป๋าใส่เงินและที่ใส่หนังสือเดินทาง **ธัญดา พลายชมพู** เลขาธิการกลุ่ม เล่าว่า เกิดจากแนวคิดที่ต้องการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยนำของเก่าและของใหม่มาผสมผสานกัน โดยนำผ้าทอมาเย็บเป็นกระเป๋าใส่เงินและที่ใส่หนังสือเดินทาง ผสมผสานกับวัตถุดิบที่เป็นผ้าฝ้ายและหนังวัว เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นคนทำงานและจำเป็นต้องใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในระหว่างเดินทาง

การแปรรูปนั้นยังได้มีการปรับสีสันทันให้เหมาะสมและสวยงาม เพื่อเจาะกลุ่มตลาดวัยรุ่นและคนทำงานที่ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ในระหว่างการเดินทาง และพบว่าที่ใส่หนังสือเดินทางส่วนใหญ่จะขาดง่าย ไม่ทนทาน จึงเกิดความคิดที่จะผลิตที่ใส่หนังสือเดินทางที่มีความทนทานและสามารถนำไปซักได้อีกด้วย

รางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี จังหวัดตรัง
ชื่อผลงาน “ร่มจากผ้าขาวม้า”

จากชุมชนที่มีชื่อเสียงเรื่องการทอผ้าพื้นเมืองของภาคใต้ ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรีได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบทันสมัยมากขึ้น และมีความหลากหลาย ทั้งผ้าถุง ผ้าโสร่ง กระเป๋าเป้ พวงกุญแจ ฯลฯ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด แต่ที่ยึดมั่นในการคงความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอนาหมื่นศรีอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

ผลงานที่ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ประเภทผ้าขาวม้าแปรรูป คือ ร่มผ้าขาวม้า ซึ่ง **อารอบ เรืองสังข์** ประธานกลุ่ม บอกเล่าถึงที่มาว่าเกิดจากความคิดที่กลุ่มวิสาหกิจต้องการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่บุคคลทั่วไปสามารถใช้งานได้ และลดปัญหาการค้างสต็อกของผ้าผืน โดยสามารถนำผ้าผืนในสต็อกไปผลิตเป็นร่มได้ ผลงานชิ้นนี้มีความยากตรงที่การแกะแบบและการวางแพตเทิร์นของตัวร่ม โดยจะต้องควบคุมการตัดเย็บให้ละเอียด จึงจะทำให้ผลิตภัณฑ์สวยงามสมบูรณ์ ซึ่งต่อไปมีโครงการจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถกันน้ำได้จริงในอนาคต

5

จากผ้าลายตารางสู่เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

จากผืนผ้าขาม้าที่ได้รับการทอออกมาเป็นลายตารางหลากหลายสีและขนาด
สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปได้มากมาย
ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหรือข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่อยู่รอบตัวเรา
ขึ้นอยู่กับกรออกแบบให้มีความเหมาะสมกับการใช้งาน
และมีความสวยงามด้วยในขณะเดียวกัน

ผ้าขาวม้านาหมื่นศรี

จากเอกลักษณ์ดั้งเดิมบนผืนผ้า
สู่ผลิตภัณฑ์ใช้สอยอันหลากหลาย

นาหมื่นศรีเป็นชื่อตำบลหนึ่งในอำเภอนาโยง มีชื่อเสียงในด้านผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดตรัง ต่อมาการทอผ้าได้ขาดหายไปช่วงหนึ่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เพราะขาดเส้นด้ายที่จะใช้ทำวัตถุดิบ รวมทั้งการทอผ้าประจำบ้านที่ใช้วัสดุธรรมชาติและย้อมสีเองก็ลดลง เนื่องจากมีเส้นใยย้อมสีสำเร็จรูปเข้ามาแทนที่ หรือการมีผ้าจากโรงงานและเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่สามารถซื้อได้ง่ายกว่าการลงมือทอเอง

ผ้าทอนาหมื่นศรีฟื้นคืนกลับมาอีกครั้งเมื่อราวปี พ.ศ. 2514 โดย **ยายนาง ช่วยรอด** ได้รวบรวมคนทอผ้าอายุรุ่นเดียวกัน 3 คน คือ **ยายผอม ขุนทอง ยายอิน เขยชื่นจิตร์** และ **ยายเต็ม ชูบัว** ลงมือทอผ้าด้วยความตั้งใจที่จะให้ลูกหลานได้รู้จักผ้าทอและวิธีทอผ้าแบบดั้งเดิม ต่อมา **กุศล นิลล่อ** บุตรสาวของยายนางเป็นผู้รับช่วงกิจการโรงงานทอผ้า จากนั้นหน่วยงานราชการได้ให้ความสนใจและเข้ามาส่งเสริม

โครงสร้างของผ้าทอนาหมื่นศรี ได้แก่ ผ้าพื้น ผ้าตา และผ้ายกดอก ส่วนเอกลักษณ์ของผ้าทอนาหมื่นศรี ได้แก่ โครงสร้างของผืนผ้า ลวดลาย และสี ผู้ทอที่มีฝีมือจะนำลาย

หลายๆลายมารวมไว้ เช่น ลายลูกแก้วใหญ่ ลายลูกแก้วสี่หน่วยใน ลายดอกจัน บางผืนประสมเฉพาะชุดลูกแก้ว เป็นต้น ส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ด้านสี ถ้าเป็นประเภทผ้าทอและผ้าเช็ดหน้ายกดอกที่ทอขึ้นใช้เองหรือให้แก่นัก จะใช้ด้ายยืนสีแดง ยกดอกสีเหลือง มีบ้างที่ยกดอกสีขาวหรือสีเดียว หากเป็นผ้าทอเพื่อขาย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงสีด้ายยืนและด้ายพุ่งตามความต้องการของตลาด และในกรณีทอใช้เองยังคงเป็นสีแดงเหลือง

อารอบ เรื่องสังข์ ประธานกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีเล่าว่า ปัจจุบันผ้าทอนาหมื่นศรีได้ผลิตตามประโยชน์ใช้สอยของผู้บริโภค ได้แก่ ผ้าเช็ดหน้า ผ้าสำหรับนุ่งห่ม เช่น ผ้าผืนยาวสำหรับโจงกระเบน ผ้าถุง ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบ และผ้าทอด้วยจุดประสงค์พิเศษ เช่น ผ้าพานช้าง ผ้าอาสนะ และผ้าตั้ง ส่วนผ้าขาวม้า ชาวบ้านนิยมมีผ้าขาวม้าติดตัวสำหรับใช้ขอเนกประสงค์ ผ้าขาวม้าของนาหมื่นศรีทอจากฝ้าย มีขนาดใหญ่กว่าผ้าขาวม้าทั่วไป เนื่องจากใช้เป็นผ้าห่มและผ้าห้อยไหล่ของคนเฒ่าคนแก่ขณะไปงานพิธีต่างๆ โดยส่วนกลางผืนจะทอสลัสีเป็นลายราชวัตรที่ละเอียดประณีต มีลายยกสลัเป็นเชิงคันท่อนก่อนถึงชายหรือเชิงผ้าซึ่งทอเป็นริ้ว ขอบริมฝ้ายนิยมใช้สีแดง

จากเอกลักษณ์ดั้งเดิม ปัจจุบันผ้าทอนาหมื่นศรีมีผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบทันสมัยมากขึ้น และมีความหลากหลาย ทั้งผ้าถุง ผ้าโสร่ง กระเป๋าเป้ พวงกุญแจ ฯลฯ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค แต่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอนาหมื่นศรีอย่างชัดเจนไม่เปลี่ยนแปลง

การได้เข้าร่วมโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทยในครั้งนี้ อารอบ เรื่องสังข์ กล่าวถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการนี้ว่า ทำให้เกิดมุมมองใหม่ในการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น นำมาสู่การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในที่สุด

“โครงการนี้ทำให้ทางกลุ่มได้แนวคิดในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ จากผ้าขาวม้าที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ตามโจทย์ที่ส่งเข้าประกวด ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ไม่เคยคิดจะทำมาก่อนอย่างร่ม ซึ่งถ้าพัฒนาต่อไปสู่นวัตกรรมนาโนเคลือบกันน้ำได้ ก็จะสามารถตลาดกลุ่มวัยรุ่นได้ และเป็นการเปิดโอกาสให้คนวัยอื่นๆหันมาสนใจผ้าขาวม้าที่แปรรูปแล้ว หรือเป็นผ้าแบบผืนที่อาจคิดค้นลวดลายใหม่ๆ ขึ้นมา นอกจากจะเพิ่มมูลค่าให้กับของชิ้นนั้นแล้ว ยังเพิ่มคุณค่าให้กับผ้าชิ้นนั้นด้วย และเป็นสิ่งที่จับต้องได้มากกว่าเดิมหลังจากนำไปแปรรูปแล้ว”

นุชบา : คลัสเตอร์ผ้าขาวม้า

จากดินสู่ตลาดออนไลน์ระดับสากล

ธนิดา คุณณัฐนิชา นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ เจ้าของแบรนด์ “นุชบา” เธอสร้างธุรกิจจากความชื่นชอบผ้าทอมือจนประสบความสำเร็จ

เธอเริ่มต้นจากการรับราชการทางด้านพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด โดยมีหน้าที่รับผิดชอบโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP ต่อมาได้ย้ายมาประจำที่บ้านเกิดคือจังหวัดอำนาจเจริญ และมีโอกาสพบกับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ชาวบ้านทำขึ้นมาอย่างผ้าขาวม้าทอมือจากผ้าฝ้าย โดยมีจุดเด่นจากสีที่เป็นธรรมชาติและลวดลายตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ทอ จนได้รับการยกย่องให้เป็นของดีประจำจังหวัดอำนาจเจริญ

นอกจากนี้ทางจังหวัดอำนาจเจริญยังได้รณรงค์ให้สวมชุดแต่งกายที่ทำจากผ้าขาวม้าในทุกวันศุกร์ ด้วยความที่เป็นผู้หญิงซึ่งมีความชื่นชอบการแต่งตัวเป็นทุนเดิม ทำให้เธอเริ่มมองเห็นโอกาสในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าขาวม้า ด้วยการสร้างสรรค์รูปแบบของกระเป๋าและเครื่องแต่งกาย โดยคัดเลือกช่างที่มีความชำนาญในแต่ละด้านของชุมชนมาเป็นผู้ผลิตให้ตามแบบที่ต้องการ ซึ่งในช่วงเริ่มนั้นมีประมาณ 5-10 แบบ แบบละเพียง 20-30 ชิ้น โดยใช้งบประมาณในการลงทุนราว 2-3 หมื่นบาท

หลังจากที่ได้ผลิตภัณฑ์ตามต้องการแล้ว จึงทดลองทำตลาดด้วยการขายผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก เนื่องจากงานรับราชการทำให้เธอไม่ค่อยมีเวลาในการนำสินค้าไปขายตามตลาดปรากฏว่าได้รับการตอบรับจากลูกค้าเป็นอย่างดี เธอจึงเกิดความคิดที่จะทำตลาดอย่างจริงจัง โดยเริ่มต้นจากการออกแบบและจัดระบบการทำงาน พร้อมทั้งให้คำแนะนำชาวบ้านจากพื้นฐานความรู้ที่มีจากประสบการณ์ในการทำงานและการดูแลรับผิดชอบสินค้าโอท็อป ทำให้สินค้าที่ผลิตออกมาภายใต้แบรนด์นุชบามีความหลากหลายมากขึ้น

ต่อมาธนาคารส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อย หรือเอสเอ็มอีแบงก์ เล็งเห็นความสำคัญของผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัตถุดิบภายในชุมชนของแบรนด์นุชบา และให้โอกาสในการนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายที่ตลาดนัดคลองผดุงกรุงเกษม ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานทางธุรกิจให้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ เอสเอ็มอีแบงก์ยังช่วยสนับสนุนทางด้านเงินทุนผ่านการให้สินเชื่อ และช่วยออกแบบแพ็คเกจในการบรรจุผลิตภัณฑ์ให้สวยงามด้วย

ที่ผ่านมา โจทย์ที่ยากมากที่สุดงานหนึ่งของ “นุชบา” คือ การตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าขาวม้าทอมือจำนวน 700 ตัวให้กับพนักงานบริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยมีระยะเวลาจำกัดเพียง 45 วัน ซึ่งธนิดา คุณณัฐนิชา เจ้าของแบรนด์นุชบา ได้แบ่งปันประสบการณ์การทำงานในครั้งนั้นว่ามีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องเวลาที่เร่งด่วน จึงได้ประชุมร่วมกับกลุ่มธุรกิจและกลุ่มทอผ้าจำนวน 23 ชุมชนที่ทำงานนี้ร่วมกัน และได้จัดระบบการบริหารจัดการอย่างรัดกุม ด้วยการกำหนดตารางเวลา บริหารเวลา แบ่งงานตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม

หลังจากนั้นก็จัดระบบขนส่ง ตั้งทีมรับส่งงาน รับผ้าทอที่ทอและย้อมสีแล้วส่งไปยังช่างตัดเย็บอย่างทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนมีการวางแผน ประเมินปัญหาล่วงหน้าในกรณีที่คนทอไม่สามารถทอผ้าได้ เช่น ติดงานบุญประจำหมู่บ้าน ซึ่งตามประเพณีชาวบ้านจะงดทอผ้าเป็นต้น จนในที่สุดการตัดเย็บผ้าขาวม้าจำนวนมากถึง 700 ตัวในเวลาจำกัดก็สำเร็จเสร็จสิ้นลงด้วยความภาคภูมิใจของชาวบ้านที่สามารถทำงานนี้ได้สำเร็จ

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าของแบรนด์นูชบายังมีจำหน่ายอยู่ที่สถานีบริการน้ำมัน รวมถึงร้านประชารัฐที่รัฐบาลให้การสนับสนุนบางสาขา และเปิดร้านขายผลิตภัณฑ์ของนูชบา โดยเฉพาะที่จังหวัดอำนาจเจริญ นอกจากนี้ยังรับผลิตสินค้าตามออร์เดอร์ที่ลูกค้าต้องการ และรับจ้างผลิตให้กับแบรนด์ (OEM) 3-4 แบรนด์ โดยจะมีการนำผ้าไหมมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับผลิตภัณฑ์ด้วย

จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์นูชบา คือ เนื้อผ้าฝ้ายที่ผ่านการทอด้วยฝีมือของชาวบ้านในชุมชนและการใช้ไหมสีตามธรรมชาติ เย็บโดยช่างผู้เชี่ยวชาญในชุมชน ไม่ได้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโรงงาน เพราะฉะนั้นผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจึงมีความประณีตในทุกรายละเอียด พร้อมกันนี้ยังมีการออกแบบรูปทรงให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ในราคาที่สามารเข้าถึงได้ การพัฒนาบุคลิกและลวดลายของสินค้าภายใต้แบรนด์นูชบาอยู่เสมอนี้ จึงเท่ากับเป็นการรวมไว้ทั้งศาสตร์แห่งสีสันและศิลปะแห่งลายผ้าไทยที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนให้คงอยู่สืบไป

เจ้าของแบรนด์นูชบาซึ่งเป็นผู้ที่ได้สัมผัสกับชาวบ้านที่เป็นผู้ทอผ้าขาวม้า รวมทั้งได้สัมผัสกับผู้บริโภคโดยตรง ได้ให้ความเห็นถึงโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย ว่าเป็นประโยชน์ต่อทั้งชาวบ้านผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผ้าขาวม้ากลับมาอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยอีกครั้ง

“ดิฉันมองว่า ในภาพรวมเป็นการอนุรักษ์และสืบสานผ้าขาวม้าอย่างชัดเจนและหลากหลายในทุกมุมของประเทศ และเป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องผ้าขาวม้าได้อย่างดี โดยเฉพาะในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นส่วนที่เราทำอยู่ ได้เข้าไปรับซื้อผ้าขาวม้าจากชาวบ้านหมู่บ้านหนึ่งในราคานับแสนบาท ทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการทอผ้าขาวม้าอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยจากเดิมที่เขาทอแล้วเก็บเอาไว้ในตู้ ตอนนี้สามารถรับออร์เดอร์และทอเป็นจำนวนมากเพราะมีตลาดรองรับชัดเจน ทั้งรัฐบาลและบริษัทเอกชนใหญ่ๆ ได้เข้ามาขับเคลื่อนตรงนี้ทำให้มองเห็นว่าผ้าขาวม้ามีอนาคตค่ะ”

ในอนาคต “นูชบา” มีความคิดที่จะทำหมู่บ้านผ้าขาวม้าและสินค้าชุมชนเชิงท่องเที่ยวเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้า เพื่อให้เยาวชนได้เข้ามาสืบสานต่อยอด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อสินค้าคุณภาพในราคาที่เข้าถึงได้ และเพื่อให้ผ้าขาวม้าและผ้าทอพื้นบ้านมีตลาดรองรับอย่างยั่งยืนต่อไป

โคมไฟผ้าขาวม้า

Product Designed by พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร

บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด เล็งเห็นถึงอัตลักษณ์ของผ้าขาวม้าที่สามารถผลักดันให้โดดเด่นในด้านของการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น หมวกของใช้ตกแต่งบ้าน โดยได้รับความร่วมมือจากร้าน ECO Shop ร้านขายสินค้าและออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย

ท็อป-พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร ดีไซน์เนอร์ของร้าน ECO Shop เล่าถึงจุดเริ่มต้นในความสนใจผ้าขาวม้าครั้งนั้นว่า “เมื่อตอนที่ผมได้รับโจทย์ให้เพิ่มมูลค่าผ้าขาวม้า โดยจะต้องทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิตกับผ้าขาวม้าแบบเดิมๆ ผมก็สังเกตเห็นว่า ผ้าขาวม้าในแต่ละชุมชนนั้นเหมือนกัน จะมีความแตกต่างกันก็ในด้านของลวดลายและขนาดบ้างในบางผืน จึงคิดว่าอยากจะทำให้ผ้าขาวม้าเป็นเหมือนของฝากของจังหวัดต่างๆ ที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง เพราะผ้าขาวม้าส่วนใหญ่ที่ได้รับการนำมาแปรรูปมักอยู่ในรูปแบบของกระเป๋า จึงคิดว่าน่าจะลองนำไปทำอย่างอื่นบ้าง

“ผมนึกถึงผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านที่น่าจะโชว์ลวดลายของผ้าขาวม้าชัดเจนและสามารถเพิ่มมูลค่าได้ คือ โคมไฟผ้าขาวม้า โดยสามารถนำลวดลายของผ้าขาวม้าที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชนมาผสมผสานให้เข้ากันบนผลิตภัณฑ์นี้และเพิ่มนวัตกรรมเข้าไป ก็พบว่าในเมืองไทยมีหลายวิธีที่สามารถนำมาทำกับผ้าให้เกิดนวัตกรรมได้ โดยไปปรึกษากับสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอว่า ผ้าที่นำมาใช้กับโคมไฟต้องมีคุณสมบัติในการป้องกันการลามไฟ เพราะโคมไฟย่อมต้องมีหลอดไฟเป็นส่วนประกอบ และต้องไม่ช้บน้ำหากผ้าเปียก เพื่อป้องกันระบบไฟด้านในเสียหายจนก่อให้เกิดอันตรายได้ แล้วต้องทำความสะอาดง่าย จึงนำผ้าขาวม้าไปเคลือบที่นั่น พอเคลือบแล้วผ้าก็มีความแข็งขึ้นเล็กน้อย โคมไฟไม่เปียก

“จากนั้นนำมาตกแต่งโคมไฟ โดยคิดจากลักษณะของการใช้ผ้าขาวม้าแบบทั่วไป คือ การผูกเอวแบบนุ่งโสร่ง ผมก็ใช้วิธีนั้น โดยจับผ้ามาชนกันแล้วจับจีบทั้งชาย ซึ่งยาวแค่ไหนก็ไม่มีเป็นอุปสรรค และไม่ต้องตัดให้เหลือเศษ ตรงนี้เป็นวิธีคิดแบบ eco เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่การทำความสะอาดจะนำไปซักไม่ได้ เพราะมันโดนเคลือบมาแล้วและหากาวติดกับโคมไฟเลย แกะออกอีกไม่ได้ จึงต้องใช้วิธีปิดฝุ่นเอา

“การทำงานชิ้นนี้ ผมพยายามไม่ไปเปลี่ยนวิถีของชาวบ้าน เขาจะทอออกมาแบบไหนลายไหนก็ได้ เขาไม่ต้องเปลี่ยน แต่สิ่งที่ผมอยากบอกคือ สิ่งที่ผมทำน่าจะเป็นตัวอย่างให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของการนำผ้าขาวม้าไปต่อยอดในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้ ไม่ได้จบแค่การทอมาขายเป็นผืนๆ แบบเดิมๆ เท่านั้น เพราะโลกเปลี่ยนไปแล้ว เราควรไปดูว่าใครทำอะไรที่ไหนบ้าง มองหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยเพิ่มมูลค่าและเสริมรายได้มากขึ้น ซึ่งน่าจะทำให้เราเกิดความรู้สึกตื่นหรือร้อนมากขึ้น อย่าทำอะไรแบบเดิมๆ ที่คุ้นเคย เพราะสุดท้ายก็จะอยู่แบบเดิมๆ แล้วก็เกิดสงครามราคาจนสู้ไม่ไหวและเลิกทำไป

“สิ่งที่หายไปคือภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเก็บไว้ให้อยู่คู่กับท้องถิ่นไปอีกนานๆ” คุณท้อปกล่าวในตอนท้าย

จากผ้าขาวม้าผืนสวยสู่งานประดิษฐ์ด้วยมือเรา

by ฮอลล์-ลีพัทธ์ กสานติกุล & อร-อรพรรณ วัจนะเสถียรกุล

ผ้าขาวม้าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยและวิถีชีวิตไทยมาตั้งแต่อดีต เราสามารถใช้ผ้าขาวม้าทำหมอนหรือนำไปทำเป็นผ้าผูกเปลนอนได้ ด้วยลักษณะผ้าที่มีความโปร่ง ไม่หนา แข็งง่าย เข้ากับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยเป็นอย่างดี

ต่อมามีการเพิ่มเทคนิคการทอ ลวดลาย รวมถึงสีสันในผ้าขาวม้ามากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกของคนรุ่นใหม่ที่ไม่อยากยึดติดกับความจำเจแบบเดิมๆ ดังนั้นรายการ “เสกสรรปั้นแต่ง” ดำเนินรายการโดยฮอลล์-ลีพัทธ์ กสานติกุล บรรณาธิการบริหาร นิตยสาร my home และอร-อรพรรณ วัจนะเสถียรกุล ทั้งสองได้นำผ้าขาวม้าแบบต่างๆ มาประดิษฐ์เพื่อเพิ่มมูลค่า ทำเป็นของใช้ภายในบ้าน หรือนำไปเป็นของขวัญของฝากได้ เช่น ผ้าขาวม้า Thai Bean Bag หมอนขดสไล กระจาดแม็กเน็ต และที่แขวนจดหมายที่ทำจากผ้าขาวม้า

“สำหรับความคิดของดิฉัน ความเด่นของผ้าขาวม้าอย่างหนึ่งคือ มีเนื้อผ้าที่ไม่เหมือนกันในแต่ละท้องถิ่น อาจจะได้มีเนื้อแน่นนึ้ก แล้วแต่ละชิ้นเราคิดว่าน่าจะนำมาทำเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถใส่ลูกเล่นสนุกๆ ได้เยอะ มากกว่าจะเป็นแค่ผ้าขาวม้าที่เคยขายอยู่ในหอหรือขายเป็นผืน จึงคิดไอเดียทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่นำไปใช้สอยประโยชน์ได้มากขึ้น

“เป็นการเพิ่มคุณค่าและช่วยทำให้ผ้าขาวม้าอยู่กับเราไปได้อีกนานๆ” คุณฮอลล์กล่าวปิดท้าย

1. ผ้าขาม้า Thai Bean Bag

อุปกรณ์ : ผ้าขาม้า เม็ดโฟม กรรไกรตัดผ้า ด้าย เข็ม

ขั้นแรก นำผ้าขาม้า 2 ผืนมาประกบกัน กลัด เข็มหมุดไว้ 3 ด้าน คือด้านยาวที่สุดสองข้างและด้าน กว้าง แล้วนำไปเย็บจากตรงที่กลัดไว้ โดยเหลือไว้อีก หนึ่งด้านเพื่อใส่เม็ดโฟมลงไปแล้วค่อยเย็บปิดปากทาง หลังจากใส่เม็ดโฟมเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะใช้จักรเดินเส้นตรง หรือซิกแซกก็ได้

2. ที่แขวนจดหมาย Letter Hanging

อุปกรณ์ : กระดาษแข็ง ไม้บรรทัด ท่อนไม้ ขนาดเล็ก เชือก กรรไกร ปากกาเขียนผ้า ผ้าขาม้า

เริ่มจากนำผ้าขาม้ามาวัดและตัด โดยให้ด้าน ยาวมีขนาด 13 นิ้ว สูง 10 นิ้ว ประมาณ 3 ชั้นหรือ มากกว่านี้ตามต้องการ เย็บริมให้เรียบร้อย โดยเก็บริม ประมาณ 1 เซนติเมตร นำมาพับครึ่งแล้วเย็บเข้ามา 1 นิ้ว แล้วนำมาซ้อนทับลงไปต่อกันทั้ง 3 ชั้น และเย็บให้ต่อกัน โดยเหลือช่องตรงกลางของผ้าแต่ละชั้นไว้ ด้านบนสุด ของผ้าชั้นแรกทำช่องไว้สอดไม้เพื่อใช้แขวนด้วย ก่อน กลับด้านหลังแล้วเนาผ้าโดยห้ามเย็บปิดหมด อย่าลืมเหลือ พื้นที่ไว้สอดจดหมายด้วย

สุดท้ายนำกระดาษแข็งมาสอดตรงกลางของ ผ้าขาม้าที่เย็บต่อกันแต่ละชั้นเพื่อเป็นโครงแข็งไว้ใส่ จดหมายต่างๆ เมื่อประดิษฐ์เสร็จแล้วรูปร่างหน้าตาจะ คล้ายลักษณะของตุ๊กทางภาคเหนือ

3. กระดานแม่ไก่เนต

อุปกรณ์ : ผ้าขาม้า ผ้าสักหลาด กรอบไม้ แผ่นสังกะสี แผ่นไม้ เทปกาว กรรไกร คีมตัดสังกะสี

เริ่มต้นด้วยการเลือกผ้าขาม้ามาท่อนแผ่นสังกะสี เสียก่อน ซึ่งสามารถเลือกสีที่เป็นโทนร้อนหรือเย็นและ ลวดลายได้ตามใจชอบ โดยใช้เทปกาวสองหน้าแบบบาง ช่วยในการยึดติดผ้าขาม้ากับแผ่นสังกะสี

พับขอบเก็บเข้าไปให้พอดีกับขนาดของเทปกาว สองหน้า แล้วนำแผ่นสังกะสีไปวางทับแผ่นไม้ โดยให้ แผ่นไม้อยู่ด้านหลัง และยึดติดโดยใช้เทปกาวสองหน้า จากนั้นนำผ้าสักหลาดมาปิดทับไม้ให้เห็นแผ่นไม้ด้านหลัง ก่อนนำกรอบรูปมาวางทับด้านหน้าของแผ่นสังกะสีที่ท่อน ผ้าขาม้า เสร็จแล้วจะได้กระดานแม่ไก่เนตลายผ้าขาม้า สวยงาม

4. หมอนขดสไตส์

อุปกรณ์ : ผ้าขาม้าแบบหนาเป็นพิเศษ เข็ม เข็มหมุด ด้าย ไยสังเคราะห์ เข็มกลัด ปากกาเขียนผ้า ไม้บรรทัด กรรไกรตัดผ้า

เริ่มจากตัดผ้าขาม้าตามความยาว กว้าง 6 นิ้ว และนำผ้าที่ตัดมาต่อกันให้ยาวลักษณะเดียวกับงู โดยซ้อน ตะเข็บที่เย็บต่อกันไว้ด้านใน ส่วนปลายทั้งสองข้างยังไม่ต้องเย็บปิด นำไยสังเคราะห์มาใส่เสียก่อน แล้วนำมา ขัดทับกันไปมาตามลายที่ตนเองชอบ เสร็จแล้วนำปลาย ทั้งสองข้างมาเย็บต่อกัน

ผ้าขาวม้าพื้นบ้าน กับศิลปะการห่อผ้าแบบญี่ปุ่น

การห่อของขวัญด้วยกระดาษนั้นเป็นการสิ้นเปลือง บางครั้งกระดาษก็ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ แถมกระดาษสวยๆ ก็ไม่ใช่จะมีราคาถูก

ด้วยแนวคิดของญี่ปุ่นที่ห่อของขวัญด้วยผ้าที่มีการห่อหลายวิธี ซึ่งการห่อผ้าแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่นมีชื่อเรียกว่าฟูโรชิกิ (Furoshiki) โดยรูปแบบการห่อสามารถพลิกแพลงไปได้ตามจินตนาการและความสามารถของผู้ห่อเอง จะห่อขวดไวน์ ห่อช็อกโกแลต ห่อหนังสือก็ดูดีไปหมด และที่สำคัญ ผู้รับยังสามารถใช้ประโยชน์จากผ้าสวยๆ ที่เราเลือกสรรมาได้อีกครั้งหรือจะนำกลับไปใช้ห่อของใหม่อีกก็ได้

มาดูประวัติการห่อผ้าแบบญี่ปุ่นที่ชื่อฟูโรชิกินี้กันสักหน่อย การห่อผ้าแบบนี้ในญี่ปุ่นมีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 ต่อมากระทรวงสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลญี่ปุ่นได้รณรงค์ให้ประชาชนหันมาใช้วิธีห่อผ้าแบบญี่ปุ่น โดยจะเห็นภาพแสดงการห่อผ้าแบบญี่ปุ่นหลากหลายวิธี ด้วยวิธีเดียวกันนี้เราสามารถนำผ้าขาวม้าลายสวยๆ ของไทยเรามาห่อของขวัญกันให้เก๋ได้

จึงสามารถยืนยันได้ถึงความเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ของผ้าขาวม้าไทย

6

ผ้าขาวม้า IN แฟชั่น

โครงการ“ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย”
เล็งเห็นถึงศักยภาพของผ้าขาวม้าไทย
ที่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นเสื้อผ้าแฟชั่นระดับสากล
สามารถสร้างความตื่นตาตื่นใจและเจิดจายอยู่บนเวทีเดินแบบ
ในระดับนานาชาติได้ไม่ยาก

งาน“Amazon Fashion Week Tokyo 2017” เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2560 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เป็นกิจกรรมที่บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมมือกับ **คุณลินดา เจริญลาภ** นักออกแบบเสื้อผ้าชั้นนำในชื่อ Lalalove ได้สร้างสรรค์ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ตลอดจนการตัดเย็บอย่างประณีต ด้วยการนำเอกลักษณ์ของผ้าขาวม้าไทย เช่น ตารางสี่เหลี่ยมน้อยใหญ่ สีสีน การทอ อันเป็นภูมิปัญญาไทยมาสร้างสรรค์ให้เกิดงานที่มีความทันสมัย โดดเด่น มีเอกลักษณ์ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลก ซึ่งเกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการออกแบบงานชุดนี้ คุณลินดา ได้เล่าว่า “คอนเซ็ปต์ของคอลเล็คชั่นที่นำมาแสดงครั้งนี้ สิ่งแรกที่เราคิดถึงคือความสุข ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย โดยเปรียบเป็นสนามเด็กเล่นที่รายล้อมด้วยความสุขมากมาย เกิดเป็นคอนเซ็ปต์ Thai Play ซึ่งเราต้องการเปลี่ยนความคิดที่ว่าผ้าขาวม้ามีไว้ใช้ผูกเอวเท่านั้น เพราะแท้จริงแล้วผ้าขาวม้ามีลวดลายและสีลื่นที่หลากหลาย เราจึงนำจุดเด่นตรงนี้มาต่อยอดเป็นเสื้อผ้าในแบบลักซ์ชัวร์สตรีตแวร์ โดยมี **ไอ้-ฟูตอง (หทัยรัตน์ เจริญชัยชนะ)** มาร่วมออกแบบลวดลาย โดยใช้แรงบันดาลใจจากสิ่งรอบตัว ธรรมชาติ และสัตว์มาดีไซน์ให้ดูสนุก

“เสน่ห์ของผ้าขาวม้าคือลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งการออกแบบลวดลายถือเป็นจุดเด่นของแบรนด์ Lalalove เราจึงให้ความสำคัญกับการต่อลายและแพตเทิร์นอย่างมาก ซึ่งเป็นงานที่ยาก เพราะผ้าขาวม้าของแต่ละชุมชนมีเนื้อผ้าและลายที่แตกต่างกัน แต่เป็นความท้าทายที่สนุก”

เสื้อหรือปราวผ้า : จังหวัดสระแก้ว
 กระโปรง : กลุ่มทอผ้าบ้านพรสวรรค์ จังหวัดสระแก้ว
 รองเท้า : จังหวัดสระแก้ว

เสื้อ-กางเกง
บ้านตาหยวก จังหวัดร้อยเอ็ด

เสื้อ-กระโปรง-รองเท้า
กลุ่มทอผ้าและจักสานบ้านไทรงาม จังหวัดสระแก้ว

เสื้อ : ศูนย์ทอผ้าพื้นเมืองบ้านสีนหลวง จังหวัดชัยภูมิ
รองเท้านี้ : จังหวัดสระแก้ว

เสื้อ : บ้านวิญยาว จังหวัดสระแก้ว
รองเท้านี้ : จังหวัดสระแก้ว

เสื้อเบลเซอร์ : กลุ่มทอผ้าบ้านโพนงาม จังหวัดสระแก้ว
กางเกง : กลุ่มทอผ้าบ้านสายฝน จังหวัดสระแก้ว

เสื้อ : บ้านหนองปลิว จังหวัดกาญจนบุรี
รองเท้านี้ : กลุ่มทอผ้าบ้านพรสวรรค์ จังหวัดสระแก้ว

เสื้อตัวใน : กลุ่มทอผ้ากุดจิก จังหวัดสกลนคร
แจ็กเก็ต : กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
กางเกง : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดีไซน์ จังหวัดปทุมธานี

ตัวเสื้อ : กลุ่มทอผ้ากุดจิก จังหวัดสกลนคร
แขนเสื้อ : กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
กางเกง : ผ้าขาวม้าหม จังหวัดร้อยเอ็ด รองเท้านี้ : จังหวัดอำนาจเจริญ

เสื้อตัวใน : กลุ่มทอผ้าบ้านกุดจิก จังหวัดสกลนคร
เสื้อตัวนอก : บ้านวิญยาว จังหวัดสระแก้ว
กางเกง : บ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

เสื้อ : บ้านหนองปลิว จังหวัดกาญจนบุรี
รองเท้านี้ : กลุ่มทอผ้าบ้านพรสวรรค์ จังหวัดสระแก้ว

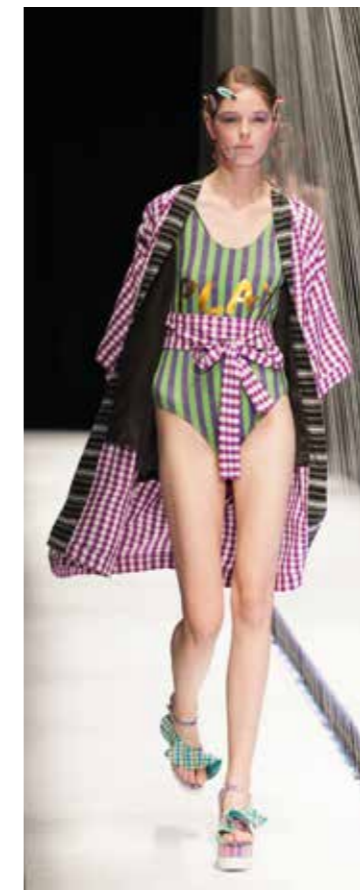
หมวก
บ้านวังยาว จังหวัดสระแก้ว
แจ็กเก็ต
กลุ่มทอผ้าบ้านกุดจิก
จังหวัดสกลนคร
ศูนย์ทอผ้าพื้นเมือง
บ้านสีนวล
จังหวัดเชียงใหม่

เสื่อ
กลุ่มแม่บ้านบ้านไร่
จังหวัดอุทัยธานี
กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเขาเต่า
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
กระโปรง
กลุ่มทอผ้าบ้านกุดจิก
จังหวัดสกลนคร

ชุดเสื่อ
บ้านวังยาว จังหวัดสระแก้ว

ชุด
กลุ่มพืชมหาสตรีบ้านสวนปอ
ชุมชนทอผ้าลายแคน
จังหวัดร้อยเอ็ด
รองเท้าว
จังหวัดสระแก้ว

ชุด
บ้านหนองปลิว
จังหวัดกาญจนบุรี
รองเท้าว
จังหวัดราชบุรี

ผ้าขาม้า Design by New Generation

อีกหนึ่งกิจกรรมของโครงการ “ผ้าขาม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย” เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาในสาขาแฟชั่นดีไซน์จากสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ส่งผลงานการออกแบบเสื้อผ้าที่ผลิตจากผ้าขาม้าเข้าร่วมประกวด ซึ่งนับเป็นเวทีที่ให้เยาวชนได้แสดงออกถึงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาเสื้อผ้าจากผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาไทยอย่างผ้าขาม้าไทย ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป ซึ่งผลงานที่ผ่านการคัดเลือกมีทั้งหมด 8 ชุด ดังนี้

ชุดแฟชั่นฝีมือการออกแบบของนักศึกษาไมवान The Charm of Pakaoma
วันที่ 19 สิงหาคม 2560 ณ อิมแพคเมืองทองธานี

นางสาวกนกรัตน์ มุณีรัตยากร
สาขาออกแบบแฟชั่นและศิลปะสิ่งทอ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

“ชุดสำหรับผู้หญิงนี้ตั้งใจสร้างแพตเทิร์นให้เห็นสัดส่วนเว้าอกเว้าเอว ใส่แล้วดูเซ็กซี่นิดๆ โดยช่วงบนตัดเย็บด้วยผ้าขาวม้าซึ่งเป็นโจทย์หลัก ส่วนชายกระโปรงท่อนล่างเย็บต่อด้วยผ้าชีฟองสีดำ เพื่อให้ชุดมีความหรูหราและโมเดิร์นขึ้น ใส่ออกงานกลางคืนได้ ส่วนชุดผู้ชายตั้งใจนำผ้าขาวม้าลายสองสีมาตัดต่อกัน ผสมกับพื้นสีดำเพื่อให้ดูเซ็กซี่

“ได้แรงบันดาลใจมาจากการเดินทางไ้ของประเทศสเปน ซึ่งใช้โทนสีแดงที่ขับผิวคนไทย ถ้าพูดถึงการออกแบบเสื้อผ้า จะใช้ผ้าขาวม้าอย่างเดียวนั้นก็ไม่มีจุดเด่นอะไรเลย จึงเลือกใช้การตัดต่อผ้า จะใช้ผ้าที่ต่างชนิดกัน ต่างสีกัน เพื่อทำให้ชุดมีจุดเด่นมากยิ่งขึ้นค่ะ”

ผ้าขาวม้าชุมชน ร้านเก้าล้านโอท็อป จังหวัดกาฬสินธุ์ และผ้าขาวม้าจากชุมชนบ้านวังยาว จังหวัดสระแก้ว

นายอภิสิทธิ์ เพิ่มลาภ และนายอภิพจน์ สกุลศรีสัตย์จะ
สาขาออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

“ชุดของเราได้แรงบันดาลใจจากเทือกเขาหิมาลัย ประเทศทิเบต โดยแพตเทิร์นได้
ไอเดียมาจากชุดของลามะที่ป่าเพ็ญเพียรบนเขา มีทั้งผ้าคลุมและผ้าพันคอ เช่นเดียวกับ
ชุดผู้หญิงที่ตัดเย็บคล้ายเสื้อคลุมเวลาลามะทำพิธี ส่วนกางเกงของผู้ชายจะใกล้เคียงกับกางเกง
ทรงตรงที่ลามะใส่

“ส่วนตัวแล้วเราสองคนอยากให้เจเนอเรชั่นของพวกเราเข้าใจผ้าขาวม้าได้ ซึ่งตอนนี้
คนเจเนอเรชั่นเราคิดว่าผ้าขาวม้าคือผ้าที่เชยและมีแต่ลุง พ่อ แม่ ป้า ย่า ยาย ที่ใส่ เราเลือก
ใช้สีฟ้า สีขาว สีน้ำเงินกรมท่า ทั้งสามสีนี้ตอบแรงบันดาลใจตั้งแต่แรกที่ทำ คือเป็นการละลาย
ของชั้นน้ำแข็งจนเห็นไชด์หิน ซึ่งสีขาวจะทำให้ลุคดูสว่างขึ้น สีฟ้าทำให้ดูเด็กลงและตัดกับ
สีน้ำเงิน”

ผ้าขาวม้าชุมชน กลุ่มพัฒนาสตรีบ้านสวนปอ จังหวัดร้อยเอ็ด

นายภาณุพงศ์ คำดี
สาขาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

“ไอเดียการออกแบบของผมได้มาจากศิลปะของลัทธิคิวบิสม์ในยุคเชิงศิลปะสังเคราะห์ ซึ่งนำวัสดุพื้นผิวต่างกันมาทำเป็นคอลลาจ (collage) ปะติด และการสังเคราะห์ในเรื่องของเส้น ให้มีความเป็นเรขาคณิต แพตเทิร์นของชุดจึงเป็นการนำผ้าขาม้ามาปะติดปะต่อออกมาเป็น ลวดลายเรขาคณิต

“ได้แรงบันดาลใจมาจากอาร์ตีสต์ชื่อ artist 3 prism ในยุคของช่วงที่ 3 คือยุคแบบ สังเคราะห์ ยุคนี้มีความโดดเด่นตรงที่หน้าของต่างๆ มาคอลลาจกัน แล้วมองทุกอย่างรอบตัว ให้เป็นแรงบันดาลใจ

“จึงนำเรื่องราวสมัยเด็กตอนที่อยู่ราชบุรีมาใช้ จังหวัดราชบุรีก็มี material หลักอยู่แล้ว ก็คือผ้าขาม้ากับผ้าคูบัว ความยากง่ายของโปรเจกต์นี้คือการจะทำยังไงไม่ให้ดูแก่”

ผ้าขาม้าชุมชน ร้าน Natrada จังหวัดเชียงใหม่ และผ้าไหมบ้านห้วยหลืบ จังหวัดร้อยเอ็ด

นางสาวณณณัฐ โสวณะปรีชา
 สาขาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะศิลปกรรมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

“สิ่งแรกๆที่คิดคือ จะทำอย่างไรให้ผ้าขาวม้าดูแพงขึ้น ใส่ได้จริง ใครเห็นก็อยากใส่ จึงเริ่มจากเพิ่มลูกเล่นให้เนื้อผ้าด้วยการอัดพลิต และด้วยความที่ชอบญี่ปุ่น ชอบชุดกิโมโน จึงเพิ่มลูกเล่นพิเศษให้เดรสแหวกอกตัวนี้มีช่วงเอวเหมือนคาดโอบิ ซึ่งโอบิชิ้นนี้ตัดเย็บโดยใช้วัสดุหนังสีดำและผ้ากำมะหยี่สีแดง เพื่อเสริมให้ชุดดูหรูหราขึ้น

“ต่างชาติมองว่าผ้าขาวม้าคล้ายกับผ้าลายสก๊อต แต่ประเทศไทยไม่ได้นำผ้าขาวม้ามาใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้า เลยมองว่าผ้าขาวม้าเป็นแฟชั่นของผู้ชายไทย แต่คราวนี้ได้หยิบมาออกแบบให้ผู้หญิงสามารถใส่ได้ ถ้ามองเป็นผืนๆอาจจะมีคนมองว่าผ้าขาวม้าไม่มีราคาเท่าไร แต่พอได้นำมาออกแบบและใช้ร่วมกับผ้าชนิดอื่น ผ้าขาวม้าสามารถส่งชุดให้มีราคา มีมูลค่าเพิ่มขึ้นมาได้ ถ้าหนูสามารถนำไปพัฒนาต่อให้ดีขึ้น หนูคิดว่าจะช่วยชาวบ้านที่ทำงานเกี่ยวกับผ้าขาวม้าได้เยอะเลยคะ”

ผ้าขาวม้าชุมชน กลุ่มอาชีพทอผ้าไหม จังหวัดนครราชสีมา

นายธนาคม สิทธิรัฐกร และนางสาวพิชญา ตี๋ปลั่งกา
 สาขาออกแบบเครื่องแต่งกาย คณะมัณฑนศิลป์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร

“เรานำเทคนิคแอปพลิเค (Applique - งานหัตถกรรมประเภทเย็บปักถักร้อย) มาใช้ โดยนำผ้าอีกชิ้นหนึ่งมาเย็บและสอยให้เป็นดอกไม้และใบไม้ติดลงบนผ้าขาวม้าซึ่งเป็นผ้าชิ้นหลัก เปรียบได้กับธรรมชาติท่ามกลางตึกสูง ความพิเศษอีกอย่างคือ ดอกไม้และใบไม้นั้นเราย้อมคราม สีสีธรรมชาติเพิ่มสีสันทันให้ชุดดูสดใสขึ้น ส่วนผ้าขาวม้าชิ้นหลักและผ้าสีพื้น เลือกสีดำ เพื่อให้ดูโมเดิร์น ใส่ได้ตลอดไม่ตกเทรนด์

“คอลเล็คชั่นนี้มีชื่อว่า Eden in the Twenty First Century เพราะเรามองสังคมยุคปัจจุบันว่าคนเมืองสมัยนี้ค่อนข้างขาดในแง่ของสีสันทัน เทคนิคเราจะเน้นเอาผ้าฝ้ายมาทำการ rib dry ทำเทคนิคธรรมชาติในการย้อมสี และตัดมาเป็นลวดลายของใบไม้ ส่วนตัวมองว่าตอนนี้ผ้าขาวม้าเป็นอะไรก็ได้

“คนรุ่นใหม่หรือเด็กรุ่นใหม่สามารถสร้างสรรค์ ผลักดัน เปลี่ยนแปลง ส่งพลังของความ เป็นไทยให้ก้าวไปสู่ระดับสากลได้”

ผ้าขาวม้าชุมชน กลุ่มอาชีพทอผ้าไหม จังหวัดนครราชสีมา

7

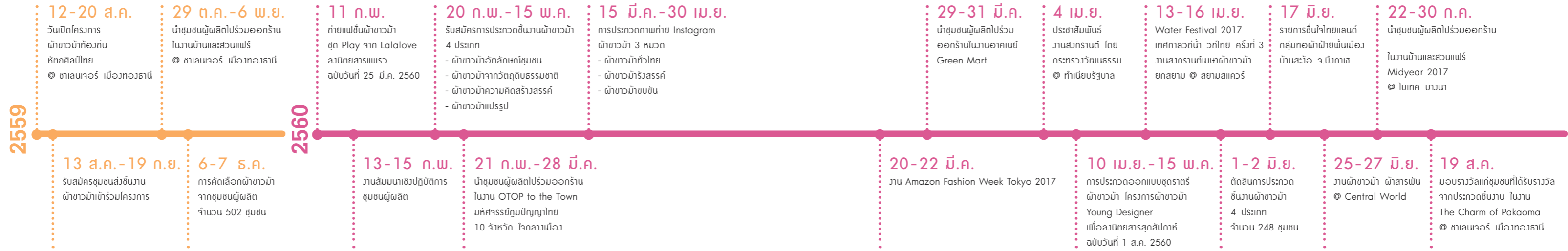
1 ปีแห่งการสร้างแรงบันดาลใจ ผ้าขาม้าไทยสู่สากล

ตลอดระยะเวลา 1 ปีนับตั้งแต่วันแรกที่เปิดตัว
โครงการ“ผ้าขาม้าท้องถิ่นทอศิลป์ไทย”อย่างเป็นทางการ
เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2559
คณะทำงานของโครงการได้ทุ่มเททั้งกำลังกายกำลังใจในการทำงานนี้
ให้สำเร็จลุล่วง โดยมีช่วงกำหนดจัดงานและกิจกรรมต่างๆ
เพื่อเสริมสร้างความรู้ แรงบันดาลใจให้แก่ชุมชนที่สมัครเข้าร่วมในโครงการ
พร้อมทั้งจัดนิทรรศการเป็นระยะเพื่อให้เส้นทางของผ้าขาม้าไทยมีอนาคต
กลับสู่ความสนใจของคนไทย และก้าวสู่ระดับสากล
ซึ่งได้ประมวลาภาพทั้งหมด รวมถึงคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่ง
ของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมาไว้ ณ ที่นี้

365 วัน โครงการ“ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย”

2559

12 สิงหาคม พ.ศ. 2559 บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด เปิดตัวโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่น หัตถศิลป์ไทย ในงาน“ศิลปาชีพประเพณีไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี” เพื่อเป็นหาอัตลักษณ์ผ้าขาวม้าไทยในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆเพื่อเสริมรายได้ให้กับชุมชน ณ อาคารชาเลนเจอร์ 1-3 อิมแพ็ค เมืองทองธานี

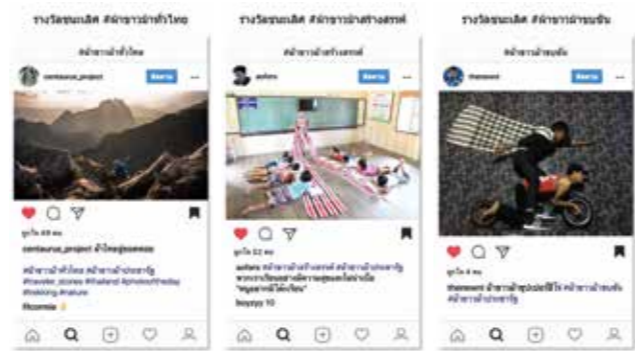
256 1 ปีแห่งการสร้างแรงบันดาลใจ ผ้าขาวม้าไทยสู่สากล

6-7 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ตัดสินประกวดชิ้นงานผ้าขาวม้ารอบที่ 1 ณ Casean อาคาร CW Tower เพื่อเป็นหาผ้าขาวม้าที่มีอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นจากชุมชนทั่วประเทศ มาจากผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ มีชุมชนที่ให้ความสนใจจำนวนทั้งสิ้น 502 ชุมชน และผ่านการคัดเลือกจำนวน 69 ชุมชน โดยตัดสินจากคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ได้แก่ 1. ดร.ชจิต สุขุม 2. หม่อมหลวงคทาทอง ทองใหญ่ 3. คุณนรงค์ บุษยสิทธิ์ 4. คุณอัมพวัน พิชาลัย 5. ศาสตราจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง 6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรสรสิริ มีสินทสุด 7. คุณเพ็ญจันทร์ วิทยุรัตน์

257

2560

15 มีนาคม-30 เมษายน พ.ศ.2560 การประกวดภาพถ่าย Instagram
 ผ้าขาวม้า 3 หมวด
 - ผ้าขาวม้าทั่วไทย
 - ผ้าขาวม้าสร้างสรรค์
 - ผ้าขาวม้าชุมชน

13-15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 งานสัมมนาเชิงปฏิบัติการชุมชนผู้ผลิต (69 ชุมชนที่ได้เข้าร่วม) เพื่อแลกเปลี่ยน
 ความรู้ การพัฒนาการตลาดและผลิตภัณฑ์ โดยคณะกรรมการของโครงการมาบรรยายให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ
 7 หัวข้อ ได้แก่ การเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สรรเสริญ มลิณทิสุต, ทำอย่างไรให้แตกต่าง
 โดยดร.ชจิต สุขุม, ช่องทางการตลาด โดยคุณพรรณวิลาส แพ่งม่วง, การใช้สีธรรมชาติ โดยศาสตราจารย์ญาณวิทย์
 กุญแจทอง, การสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้า โดยหม่อมหลวงกชกาทอง ทองใหญ่, Labeling & Packaging
 โดยคุณสมชนะ กั้ววารจิตต์ นักออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยคุณเพ็ญจันทร์ วิทยุรัตน์
 นักออกแบบสิ่งทอ

20-25 มีนาคม พ.ศ.2560 บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด
 สนับสนุนผ้าขาวม้าทอมือจากชุมชนต่างๆของไทยจำนวนกว่า 30 ชุด ไปสู่เวทีแฟชั่นระดับโลกบนรันเวย์
 งาน Amazon Fashion Week Tokyo 2017 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยมีมือการออกแบบของ
 ดีไซน์เนอร์สาวคนเก่ง-คุณลินดา เจริญลาภ เจ้าของแบรนด์เสื้อผ้า Lalalove ร่วมกับคุณโอ-ทศยรัตน์
 เจริญชัยชนะ ณ Shibuya Hikarie Hall และวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2560 เป็นการเทรดโชว์เพื่อเป็นการ
 ผลักดันให้ผ้าขาวม้าไทยได้ถูกต่อยอดและเปิดช่องทางทางการตลาดไปยังต่างประเทศ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
 ตามนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาล

4 เมษายน พ.ศ.2560 ผ้าขาวม้า @ ทำเนียบรัฐบาล เพื่อประชาสัมพันธ์ร่วมนสกรนตและรณรงค์
 การใช้ผ้าขาวม้าในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยกระทรวงวัฒนธรรม

17 มิถุนายน พ.ศ. 2560 รายการขึ้นใจไทยแลนด์ กลุ่มทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง บ้านสระบัว จังหวัดบึงกาฬ

2560

25-27 มิถุนายน พ.ศ. 2560 บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดงาน “ผ้าขาวม้า ผ้าสารพัน” ภายใต้โครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นคัดสรรศิลป์ไทย ณ ลานเอเทรียม 2 เซ็นทรัลเวิลด์ เป็นการจัดนิทรรศการภาพถ่ายที่ได้รับการคัดเลือกจากการประกวดทิวทัศน์อินสตาแกรม และการเดินแฟชั่นโชว์จาก Lalalove พร้อมการออกร้านจากชุมชนผู้ผลิต

2560

19 สิงหาคม พ.ศ. 2560 บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดงาน The Charm of Pakaooma ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย ณ ชาเลนเจอร์ อิมแพ็ค เมืองทองธานี เพื่อมอบรางวัลให้กับชุมชนที่ได้รับรางวัลจากการประกวดชิ้นงานผ้าขาวม้า 4 ประเภท คือ หมวดอัตลักษณ์ประจำชุมชน 2. หมวดวิถีชีวิตจากธรรมชาติ 3. หมวดแปรรูป 4. หมวดความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงยังมีการเดินแบบแฟชั่นโชว์เพื่อแสดงผลงานของ Young Designer จากภาคการศึกษาวิทยาลัยต่างๆ

ตลอดช่วงเวลา 1 ปี ในการดำเนินโครงการ “ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย”
บริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด
ได้สนับสนุนชุมชนที่มีฝีมือในการทอผ้าขาวม้า
โดยช่วยดำเนินการในเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ดังนี้

ดำเนินการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย จังหวัดเชียงใหม่

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเขี้ยวหลาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผ้าขาวม้าอ้ายแดน จังหวัดร้อยเอ็ด (by MATTANEE)

กลุ่มทอผ้าขอมครามและแปรรูป จังหวัดมุกดาหาร (by ANUSORN)

บ้านหาดเสี้ยวผ้าขาวม้า จังหวัดสุโขทัย (by ANUSORN)

ผ้าฝ้ายทอมือแม่ประจักษ์ จังหวัดขอนแก่น (by MATTANEE)

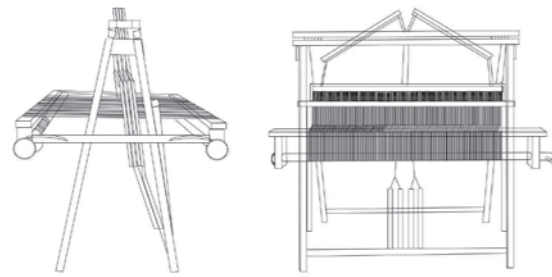
บ้านหนองบัวสรวยผ้าขาวม้า จังหวัดเชียงราย (by MATTANEE)

ผ้าขาวม้าดอกหวาย จังหวัดขอนแก่น (by MATTANEE)

ดำเนินการจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร ก็ทอผ้าพับได้

การทอผ้าได้มีการสืบทอดมานานแล้ว ก็ทอผ้าแบบเดิมทำจากวัสดุหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็งประเภทต่างๆ มีความกว้างที่ 1.2-1.5 เมตร ความยาว 1.5-1.8 เมตร ซึ่งทำให้มีน้ำหนักมากและใหญ่เกะกะในการจัดวาง การขนย้ายต้องถอดที่ละชิ้นและนำไปประกอบใหม่ ทำให้เส้นฝ้ายที่อยู่ในก็เกิดความเสียหายได้

จากปัญหาดังกล่าว ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดีไซน์ โดยร.ต.อ.วรเทพ ลิมตียะโยธิน จึงเกิดแรงบันดาลใจให้มีการพัฒนาที่ทอผ้าใหม่ โดยออกแบบให้สามารถพับได้ โดยไม่ทำให้เส้นฝ้ายเสียหาย แต่ยังสามารถทอผ้าหน้ากว้างได้ถึง 90 เซนติเมตร ในเวลาไม่ใช้งานก็สามารถพับเก็บได้ ทำให้มีพื้นที่ใช้สอยในบ้านมากขึ้น การขนย้ายติดตั้งใหม่ทำได้ง่าย ลดเวลาและขั้นตอนในการถอดประกอบ รวมถึงจำนวนคนที่ใช้ในการขนย้ายก็ลดลงอีกด้วย

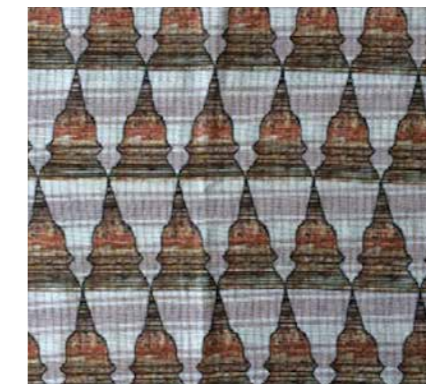
ดำเนินการจดแจ้งลิขสิทธิ์ลายผ้า

ผ้าตอที่บ้านห้วยทราย
โดยกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย เชียงใหม่

น้ำตกห้วยหลวง
โดยกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง อุบลราชธานี

ผ้าฝ้ายลายเจดีย์โบราณ (สมัยทวารวดี)
โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดีไซน์ ปทุมธานี

ผ้าขาวม้าลายนิ้ถดถอตรี
โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านคิมมะอุ-สวนหม่อม นครราชสีมา

ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ
โดยกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านปางคอม น่าน

ผ้าขาวม้าลายบรรพบุรุษเทพวนบ้านผือ
โดยบ้านจันทรากรม อุตรดิตถ์

ผ้าขาวม้าบ้านหาดเสี้ยว
โดยกลุ่มทอผ้าและตัดเย็บบ้านหาดเสี้ยว สุโขทัย

ผ้าขาวม้าทรงเครื่อง
โดยกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านคิมชาติ ชอนแก่น

ผ้าทอสิดา
โดยกลุ่มทอผ้าไหมบ้านดอนสะแบง นครราชสีมา

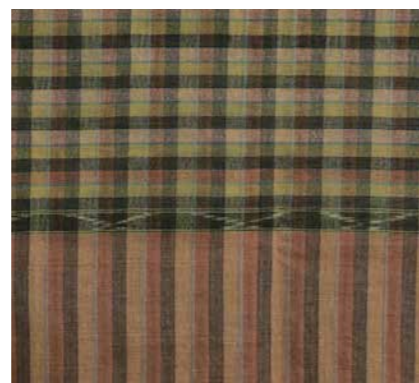
ผ้าขาวม้าสอวัฒนธรรม
โดยกลุ่มทอผ้าไหมบ้านตาหยวก ร้อยเอ็ด

ผ้าขาวม้าลายตาราง
โดยกลุ่มทอผ้าไหมหมื่นกุลา ร้อยเอ็ด

ผ้าฝ้ายลายแต้มตะกอ
โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดิไซน์
ปทุมธานี

ผ้าขาวม้าบ้านป่าแก้ว
โดยกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านป่าแก้ว
อุบลราชธานี

ตัวอย่างหนังสือรับรองการแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์

8

ที่มาของโครงการ “ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย”

“ผ้าขาวม้า” เป็นผ้าท้องถิ่นของไทยที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นผ้าสารพัดประโยชน์ที่คนไทยใช้ในชีวิตประจำวันมาช้านาน ชุมชนหลายร้อยแห่งทั่วประเทศต่างยึดถือการทำผ้าขาวม้า เป็นอาชีพเสริมหลังการทำเกษตรกรรม ด้วยเหตุนี้ คณะทำงานโครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (E3) จึงมีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาและผลักดันการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผ้าขาวม้าทอมือจากชุมชนทั่วประเทศ เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน

โครงการผ้าขาวม้าท้องถิ่นหัตถศิลป์ไทย เป็นหนึ่งในโครงการของบริษัทประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นโดยความดำริของคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

การทำงานของโครงการนี้มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่าน 4 มิติ คือ

- การสร้างความตระหนักรู้และความสนใจในผ้าขาวม้าทอมือในกลุ่มผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ
- การสร้างนวัตกรรมการผลิตและแปรรูปสินค้าจากผ้าขาวม้าทอมือเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการใช้งาน
- การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างชุมชนและผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ อาทิ การใช้สิทธิธรรมชาติ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์
- การผลักดันให้เกิดการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนทั้งในด้านลิขสิทธิ์ ulyผ้า เครื่องหมายการค้า และสิทธิบัตร

การนำผ้าขาวม้ามาแปรรูปเป็นกระเป๋าของแบรนด์ "นุชบา"

ก้าวแรกแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

ภายหลังจากการที่รัฐบาลได้ประกาศใช้โครงการ "สานพลังประชารัฐ" เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (E3) โดยมีพลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นหัวหน้าทีมภาครัฐ และมีนายสุภาพ นิลวิวัฒน์ภักดี กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นหัวหน้าทีมภาคเอกชน ก็เริ่มต้นภารกิจการทำงานในทันที โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างรายได้ให้ชุมชน ประชาชนมีความสุข

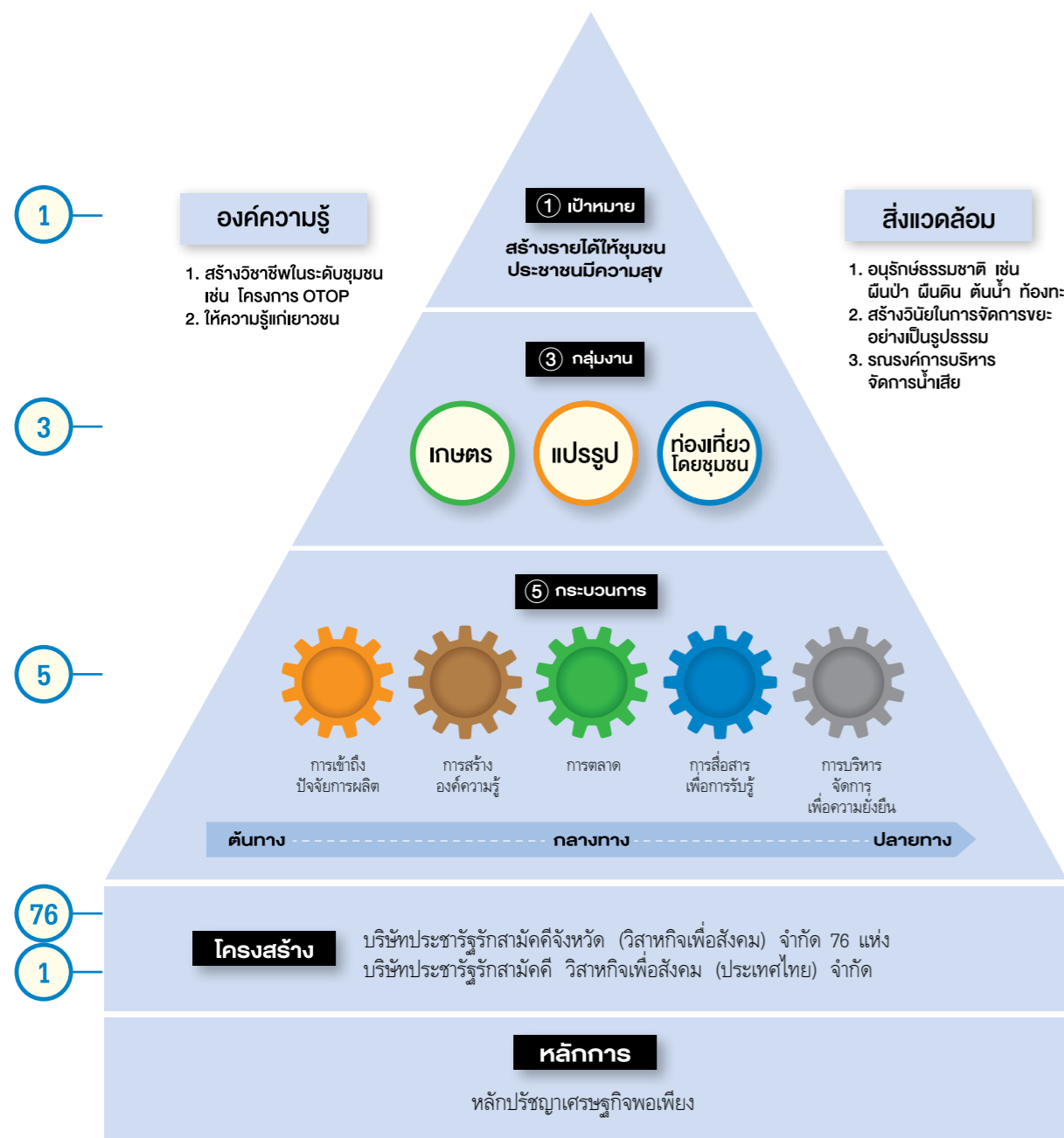
คณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐดำเนินงานในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านกลไกประชารัฐตามนโยบายรัฐบาล โดยเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และภาคประชาชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง จนถึงปลายทาง เพราะการแก้ปัญหาทุกอย่างต้องเริ่มจากต้นทางหรือต้นเหตุแห่งปัญหาก่อน

ทั้งนี้คณะทำงานได้น้อมนำแนวทางการพัฒนาจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ตามกระแสพระราชดำรัสในเรื่องยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนา คือ "เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา" โดยเป็นการเข้าใจและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการหรือยังขาดในเรื่องใด เพื่อจะนำมาสู่แนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหา ก่อนนำไปสู่ปลายทาง คือการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความสุข มีรายได้ที่เพียงพอในการเลี้ยงตน สามารถที่จะเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบของการพัฒนา เศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ

หลักการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งและสัมมาชีพเต็มพื้นที่

การทำงานร่วมกันของ 5 ภาคส่วน

รัฐ
สนับสนุน

ช่วยเรื่องนโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนเงินทุนผ่านสถาบันการเงินภาครัฐ ตามหลักเกณฑ์การปล่อยเงินทุน

เอกชน
จับคู่สื่อ

ช่วยเรื่องความรู้ด้านการบริหารจัดการ การเชื่อมโยงตลาด การทำแผนธุรกิจ สนับสนุนเงินทุนผ่านธนาคารพาณิชย์ และโครงการพีช่อน้อง

วิชาการ
ให้องค์ความรู้

ช่วยเรื่องการค้าค้นคว้าวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และวิชาการด้านการเกษตร และการแปรรูป

ประชาสังคม
สร้างความเข้มแข็ง

ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชุมชน

ประชาชน/ธุรกิจชุมชน
ลงมือทำ

เรียนรู้ เข้าใจ ต้องการ และลงมือทำ เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ เป็นผู้ผลิต ให้บริการ ดำเนินธุรกิจ

หลักการของบริษัทประชารัฐรักสามัคคี
(วิสาหกิจเพื่อสังคม) ประเทศไทย จำกัด

เครือข่ายบริษัทประชารัฐรักสามัคคี

ระดับประเทศ

- บริหารจัดการองค์ความรู้และพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าและรูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์
- ผลักดันการสร้างตราสินค้าและมาตรฐานการรับรองสินค้าต่างๆ
- ขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชน
- หาช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่าย เชื่อมโยงการตลาดในระดับประเทศ

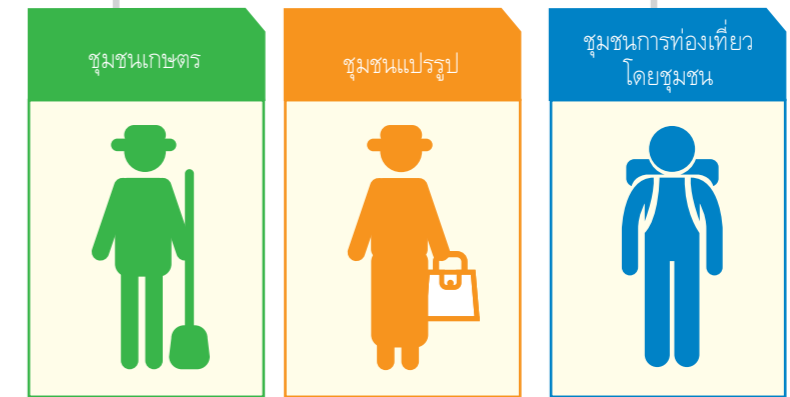
บริษัทประชารัฐรักสามัคคี
วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด

ระดับจังหวัด

- ค้นหาชุมชนที่มีความพร้อมเข้าร่วมงาน
- ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาด้านการบริหารและพัฒนาสินค้าแก่ชุมชน
- หาช่องทางการตลาดและการจัดจำหน่ายในระดับจังหวัด
- ส่งเสริมสินค้าชุมชนในจังหวัดให้เป็นที่รับรู้ในระดับประเทศ

บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด
(วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด

รายชื่อชุมชนที่ส่งผลงานผ้าขาวม้าเข้าประกวด

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
1. ผ้าขาวม้าร้อยสี ผ้าด้าย	29 หมู่ 1 บ้านหนองขาว ต.หนองขาว อ.ท่าม่วง	กาญจนบุรี	0-3458-6063, 08-9612-2553	นางสาวกิมจิง คิววงกูร
2. ผ้าขาวม้าสี่ประจักษ์วันเกิด	252/2 หมู่ 7 บ้านหนองปลิง ต.ดอนแสลบ อ.ห้วยกระเจา	กาญจนบุรี	08-7058-7754	นางบังเอิญ ดีคำ
3. ผ้าขาวม้าลำซี้	บ้านหนองหวาย ต.ลำซี้ อ.สองชัย	กาฬสินธุ์	08-6220-7256	นางธนพรพรณ นาสินสง
4. กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมคราม-ผ้าไหม	58 กุดตาใกล้ หมู่ 4 อ.สายยาววัง ต.นาคู	กาฬสินธุ์	08-3355-5711	นางภาพสินธุ์ ติลา
5. ผ้าขาวม้าสีดา	457 หมู่ 12 บ้านบัวขาว ต.บัวขาว อ.ภูธินารายณ์	กาฬสินธุ์	08-4542-5677	นางสีดา งามเลิศ
6. ผ้าขาวม้าสารพัดประโยชน์	39 หมู่ 10 บ้านโนนนคร ต.ขมิ้น อ.เมือง	กาฬสินธุ์	09-5950-8393	นางจันทร์ คำหงษา
7. ผ้าขาวม้าฝ้ายวรินทร์	บ้านนาบอน ต.นาบอน อ.คำม่วง	กาฬสินธุ์	06-1120-2701	นางสาววรินทร์ เชื้อซาร์
8. กลุ่มผ้าขาวม้าฝ้าย	บ้านเสมา ต.หนองแปน อ.กมลาไสย	กาฬสินธุ์	08-7950-2334	นายพนิจ อมะมุสย
9. กลุ่มผ้าขาวม้าฝ้ายจันทิมา	บ้านโพนงาม อ.กมลาไสย	กาฬสินธุ์	08-3335-6773	นางจันทิมา ผลาปรีชัย
10. ผ้าขาวม้าไหมสายใยแห่งบ้านโคก	บ้านโคก ต.เนินยาง อ.คำม่วง	กาฬสินธุ์	08-9523-8472	นางสุวิชาดา จันทร์โสสดดี
11. ผ้าขาวม้าฝ้าย	บ้านโคกลำดวน ต.ไผ่ อ.เมือง	กาฬสินธุ์	08-1049-1703	นางพม สุรินบุญ
12. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	60 หมู่ 11 ต.คำบง อ.ห้วยผึ้ง	กาฬสินธุ์	08-1052-1000	นางจารณี กุลาไส
13. กลุ่มแปรรูปบ้านเสมา	บ้านเสมา ต.หนองแปน อ.กมลาไสย	กาฬสินธุ์	0-4381-1274	นางสาวบุญล้อม วงศ์ชัยนันท์
14. กลุ่มผ้าขาวม้าฝ้าย	บ้านท่าสีดา ต.ลำพาน อ.เมือง	กาฬสินธุ์	08-0198-5262	นางชมลวัน ฉายช่วง
15. แกนน้อยฝ้ายงาม	บ้านแกนน้อย ต.เขียงเครือ อ.เมือง	กาฬสินธุ์	08-9251-0691	นางบุญเส็ง เจริญรักษา
16. ผ้าขาวม้าฮีโร่	บ้านด่านเหนือ ต.โพนงาม อ.กมลาไสย	กาฬสินธุ์	08-1964-9194	นายธนวัฒน์ แก้วแคน
17. ผ้าขาวม้าบ้านโนนฆาต	บ้านโนนฆาต ต.หนองฮีเฒ่า อ.ยางตลาด	กาฬสินธุ์	08-9863-2220	นางบัวลา ภูหลักถิ่น
18. ผ้าขาวม้าสืบสานวิถีไทย	บ้านด่านเหนือ ต.โพนงาม อ.กมลาไสย	กาฬสินธุ์	08-1739-1434	นายนัฐพร มหิพันธ์
19. ผ้าขาวม้าทอมือ	หมู่บ้านโพน ต.โพน อ.คำม่วง	กาฬสินธุ์	08-8563-4574	นายศรภาวุฒิ บุตรมา
20. ผ้าขาวม้าปวีณา	576 หมู่ 12 ต.บัวขาว อ.ภูธินารายณ์	กาฬสินธุ์	08-9462-9828	นางปวีณา ธรรมศีล
21. ผ้าขาวม้าดาศิป์	บ้านหนองชุมแสง ต.หนองใหญ่ อ.หนองกุงศรี	กาฬสินธุ์	08-4524-7812	นางรัชนี บุญมาศ
22. ผ้าขาวม้าลายหมากกรุก (ตาราง)	บ้านหนองชุมแสง ต.หนองใหญ่ อ.หนองกุงศรี	กาฬสินธุ์	08-4524-7812	นางบุญเพ็ง ศรีบุญเรือง
23. ผ้าขาวม้าอุปราณี	บ้านอุปราณี ต.ไค้หุ่น อ.ห้วยผึ้ง	กาฬสินธุ์	09-1465-1460	นางทองใส สมศิริ
24. ผ้าขาวม้าบ้านผึ้ง	บ้านผึ้ง ต.ไค้หุ่น อ.ห้วยผึ้ง	กาฬสินธุ์	08-0752-3932	นางบุญเลี้ยง มณฑญาฤทธิ์
25. ใจดีพัฒนาผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านใจดี อ.เจ้าท่า อ.กมลาไสย	กาฬสินธุ์	09-1369-9940	นางบัวทอง ศรีโนนยาง
26. Bike for Mom บินเพื่อแม่	บ้านหนองแสง ต.สงเปลือย อ.เขาวง	กาฬสินธุ์	09-7335-8839	นางสาวกัลยกร แคล้วคล่อง
27. ผ้าขาวม้า	บ้านโพน หมู่ 5 ต.โพน อ.คำม่วง	กาฬสินธุ์	08-1975-7324	นางประคอง จันทร์มาศ
28. ผ้าขาวม้าเหล่าสี่แก้วโพธิ์งาม	บ้านเหล่าสี่แก้ว ต.ไค้หุ่น อ.ห้วยผึ้ง	กาฬสินธุ์	09-3564-1250	นางอนงค์ ภูเดช
29. ผ้าขาวม้าฝ้าย	บ้านดงบัง ต.หัวนาคำ อ.ยางตลาด	กาฬสินธุ์	08-1047-3260	นางศรีมาลา ศรีสารคาม
30. ผ้าขาวม้าดาศิป์	บ้านหนองกุงเผือก ต.ลำหนองแสง อ.หนองกุงศรี	กาฬสินธุ์	09-4468-1452	นางบัวจันทร์ พลาจาทัน
31. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	บ้านกุดขอนแก่น หมู่ 4 ต.กุ่มเก่า อ.ท่าคันโท	กาฬสินธุ์	08-1380-4594	นางวัฒนา ไสยวิจิตร
32. ผ้าขาวม้าไค้หุ่น	บ้านไค้หุ่น หมู่ 11 ต.ไค้หุ่น อ.ห้วยผึ้ง	กาฬสินธุ์	09-2136-2212	นางอุมาพร คำอาร
33. ผ้าขาวม้าฝ้ายแฉล้ม	บ้านกุดครอง ต.ดอนจาน อ.ดอนจาน	กาฬสินธุ์	08-4419-9256	นางแฉล้ม ครองประสงค์
34. ผ้าขาวม้าลายตาตุ๋	78 หมู่ 9 บ้านหนองจอกพัฒนา ต.ท่ามะเขือ อ.คลองขลุง	กำแพงเพชร	08-7208-8847	นางวิมล สอนนอก
35. ผ้าขาวม้า	139 หมู่ 2 บ้านกตกาสร ต.ช่อลม อ.ลานกระบือ	กำแพงเพชร	08-1284-0239	นางบุญเลี้ยง ทองคำ
36. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านประดู่งาม ต.บึงทับแรด อ.ลานกระบือ	กำแพงเพชร	09-4392-4410	นางสังวาลย์ สีดาหลง
37. กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านคึมชาติ	บ้านคึมชาติ ต.ชนวน อ.หนองนาคำ	ขอนแก่น	08-3697-3449	นางประจัน ทิวาจันทร์
38. ผ้าขาวม้ากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย	บ้านป่าหวายนั่ง ต.ป่าหวายนั่ง อ.บ้านฝาง	ขอนแก่น	08-3665-2690	นางเดือนใจ คำสีทา
39. ผ้าขาวม้า (กลุ่มทอผ้าบ้านหนองกุงใหญ่)	บ้านหนองกุงใหญ่ ต.บ้านเม็ง อ.หนองเรือ	ขอนแก่น	08-9620-6911	นางอัญญา คำเรืองศรี
40. กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านหนองนาคำ	บ้านหนองนาคำ ต.บ้านโคก อ.หนองนาคำ	ขอนแก่น	08-6862-1926	นางบุญทิพย์ บุตรโพธิ์
41. ผ้าขาวม้าฝ้ายทอมือพื้นบ้าน	30 หมู่ 6 ต.นาซุมแสง อ.ภูเวียง	ขอนแก่น	0-4329-1278	นางปราณี มาตย์ปัญญา
42. ผ้าขาวม้าภูมิปัญญาไทย	83 หมู่ 10 บ้านนาซุมแสง ต.นาซุมแสง อ.ภูเวียง	ขอนแก่น	08-6226-1496	นางพัชนีย์ เตียรชัยภูมิ
43. ผ้าขาวม้าไหมแท้	39 หมู่ 1 บ้านสะอาด ต.สะอาด อ.น้ำพอง	ขอนแก่น	08-0199-7417	นางอารยา วานนท์
44. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโคกสว่าง	56 หมู่ 7 ต.คอนจิม อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-9024-5065	นางบุญเหลือ สอใส
45. กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านนาโพธิ์	229 หมู่ 9 ต.โนนสะอาด อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-2841-3118	นางระเบียบ ศิริวรรณ
46. ผ้าขาวม้า	84/3 หมู่ 3 บ้านหนองเต่า ต.หนองแซง อ.บ้านแฮด	ขอนแก่น	0-4312-8127	นางมะลิ มาตอกกลาง
47. ผ้าขาวม้าลายตาลอง	1 หมู่ 5 บ้านหนองทุ่ม อ.วังหิน ต.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	06-1195-9737	นางคำพัน มาตย์มุลตรี
48. ผ้าขาวม้ารวมทอง	218 หมู่ 1 บ้านโนนทอง ต.โนนทอง อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-9528-3407	นางสมัย ประสงค์
49. ผ้าขาวม้าทอมือ	312 หมู่ 9 บ้านหนองใหญ่ ต.โพธิ์ชัย อ.โคกโพธิ์ชัย	ขอนแก่น	06-3727-2613	นางพูนพิชญ เหล่าคนคำ
50. ผ้าขาวม้าคุณแม่	44 หมู่ 8 บ้านโนนพันชาติ หมู่ 8 ต.นาข่า อ.มัญจาคีรี	ขอนแก่น	09-3452-1505	นางสุดมุลมา
51. ผ้าขาวม้าทอมือ	228 หมู่ 4 บ้านหนองแวงกลาง ต.โคกสง่า อ.พล	ขอนแก่น	08-2836-9146	นางบุญมี เขี้ยมนอก

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
52. ผ้าขาวม้าฝ้าย	5 หมู่ 11 บ้านป่าหม้อ ต.พระยืน อ.พระยืน	ขอนแก่น	08-1601-1150	นางอนงค์ กุดด้วง
53. ผ้าขาวม้าพื้นบ้านสืบสานภูมิปัญญาไทย	105 หมู่ 4 บ้านโนนลาน ต.บ้านค้อ อ.เมือง	ขอนแก่น	09-4472-1189	นางจิโรวรรณ นามสีฐาน
54. ผ้าขาวม้าฝ้าย	308 หมู่ 2 บ้านโนนชัย ต.โนนทัน อ.ชุมแพ	ขอนแก่น	09-8584-8367	นางพูนสิน ชันธมาศ
55. ผ้าขาวม้ามัดใจชน	55 หมู่ 5 บ้านคูหา ต.กัมขาค อ.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	08-4791-6088	นางบุญตรี ตุกเกตุ
56. ผ้าขาวม้า	54/3 หมู่ 3 บ้านหนองเต่า ต.หนองแซง อ.บ้านแฮด	ขอนแก่น	0-4312-8127	นางมะลิ มาตอกกลาง
57. ผ้าขาวม้าทอมือ	20 หมู่ 11 บ้านโนนอุดม ต.ศรีสุข อ.สีชมพู	ขอนแก่น	09-3843-0846	นางทองสี ป่าพี
58. ผ้าขาวม้าบ้านแก้วคำ	21 หมู่ 8 บ้านแก้วคำ ต.บ้านโนน อ.ข้าสูง	ขอนแก่น	08-6989-8116	นางอรชุล แก้วไส
59. กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่	75 หมู่ 5 บ้านกระเสมี ต.ท่ากระเสมี อ.น้ำพอง	ขอนแก่น	08-3349-1002	นางวาสนา จังพล
60. ผ้าขาวม้าโคกทอง	88 หมู่ 2 บ้านโคกทอง ต.หินตั้ง อ.บ้านไผ่	ขอนแก่น	08-7861-3299	นางสังวาลย์ สวัสดิ์มงคล
61. ผ้าขาวม้าทอมือ	9 หมู่ 9 บ้านหนองนางวงษ์ ต.ยางคำ อ.หนองเรือ	ขอนแก่น	08-4706-5788	นางวิลาวัลย์ พรมขวี
62. ผ้าขาวม้าทอใจ	138 หมู่ 9 บ้านหนองหญ้าปล้อง ต.โพนแพ็ก อ.มัญจาคีรี	ขอนแก่น	08-6631-2300	นางจิโรวรรณ โนนมี
63. ผ้าขาวม้าลายโบราณ	23 หมู่ 1 บ้านคู ต.คูคำ อ.ข้าสูง	ขอนแก่น	08-5924-0369	นางคำปิ่น จัมป็นอก
64. ผ้าขาวม้า	185 หมู่ 10 ต.บ้านเหล็ก อ.เวียงน้อย	ขอนแก่น	08-0744-6025	นางพิศุภา อามาตย์
65. กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผ้าไหมบ้านดอนใจดี	118 หมู่ 6 บ้านดอนใจดี ต.คอนจิม อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	09-6763-5298	นางภาวดี สารมาศคุณ
66. ผ้าขาวม้ารวมทอพันใจ สายใยแห่งรัก	28 หมู่ 7 บ้านโนนม่วง ต.ดงเค็ง อ.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	09-5464-2765	นางบุญธรรม อินทร์นอก
67. ผ้าขาวม้ากันภัย	35 หมู่ 6 บ้านหัวละเลิง ต.ดงเค็ง อ.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	09-3452-1187	นางเนาวศรี สุดแม่
68. ผ้าขาวม้าทอฝัน ทออนาคต	1 หมู่ 7 บ้านลำ ต.ตะกั่วป่า อ.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	08-3107-2511	นางอำนาจ เลิศวงศ์สะอาด
69. กลุ่มทอผ้าฝ้าย	23 หมู่ 8 บ้านโนนเก่าน้อย ต.คอนจิม อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-3332-7587	นางระม่อม ดอนเส
70. ผ้าขาวม้า	126 หมู่ 1 บ้านโคกลำดวน ต.ท่าวัด อ.เวียงน้อย	ขอนแก่น	08-7374-3980	นางชานิศชา ธนศานนท์
71. กลุ่มทอผ้าไหมผ้าฝ้ายบ้านโนนเขวา	8 หมู่ 9 บ้านโนนเขวา ต.บ้านเหล่า อ.บ้านฝาง	ขอนแก่น	08-4828-6679	นางเปี่ยม พันธุ์โกตุ
72. ผ้าขาวม้าทอไหมมัดใจ	27 หมู่ 4 บ้านดงบัง ต.ดงเมืองแอม อ.เขาสวนกวาง	ขอนแก่น	08-4391-2663	นางจันทร์ที ศุภสิทธิ์
73. ผ้าขาวม้าทอวิถีชน	212 หมู่ 2 บ้านวัดตะ ต.โนนทอง อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-2108-0217	นางสุวิมล ชัยรัตน์
74. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านดอนใจดี	61 หมู่ 6 บ้านดอนใจดี ต.คอนจิม อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-7229-8994	นางบุญใจ โพธิ์กะ
75. กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่	41 หมู่ 14 บ้านหนองสะแบง ต.ละหานนา อ.เวียงน้อย	ขอนแก่น	08-6219-5364	นางนันทพร ชัยพรมมา
76. ผ้าขาวม้า 5 สี	49 หมู่ 4 บ้านหนองบัวน้อย ต.สระแก้ว อ.เปือยน้อย	ขอนแก่น	08-9202-7262	นางสมหมาย ประพาศศรี
77. ผ้าขาวม้าลายรักหนองขาลัน	17 หมู่ 6 บ้านหนองขาลัน ต.ป่าอ้อ อ.บ้านไผ่	ขอนแก่น	09-3380-1149	นางสุพรรณิ สุวรรณไช
78. ผ้าขาวม้า	80 หมู่ 9 บ้านโนนศิลา ต.เวียงน้อย อ.เวียงน้อย	ขอนแก่น	08-6254-5754	นางศิริวรรณ นาอุดม
79. ผ้าขาวม้าร้อยสี	290 หมู่ 3 บ้านทุ่งบ่อ ต.ดงเมืองแอม อ.เขาสวนกวาง	ขอนแก่น	08-3384-9894	นางศศิธร บัดภัย
80. ผ้าขาวม้าลายตาหมอง	บ้านโคกกลาง ต.โนนสูงบูรณ อ.เขาสวนกวาง	ขอนแก่น	09-2585-7408	นางจ้อย ใต้กันยา
81. ผ้าขาวม้าภูมิปัญญาไทย	28 หมู่ 6 บ้านโนนข่า ต.วังแสง อ.ชนบท	ขอนแก่น	08-6233-9373	นายอัญญากร สันทบ
82. ผ้าขาวม้าฝ้าย	25 หมู่ 11 บ้านป่าหม้อ ต.พระยืน อ.พระยืน	ขอนแก่น	08-1601-1150	นางอนงค์ กุดด้วง
83. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านเมืองเก่า ต.เมืองเก่าพัฒนา อ.เวียงเก่า	ขอนแก่น	08-3149-7666	นางสุวิมล แก่นบุญดี
84. ผ้าขาวม้า	47 หมู่ 12 บ้านศรีเมือง ต.เวียงน้อย อ.เวียงน้อย	ขอนแก่น	08-5609-3331	นางละมัย เพิ่มพูน
85. ผ้าขาวม้า	119 หมู่ 6 บ้านหนองกุง ต.ท่านางแว อ.เวียงน้อย	ขอนแก่น	08-2744-9380	นางรัตนา คำศรี
86. ผ้าขาวม้าลายน้ำไหล	บ้านกระหนาน ต.คอนดง อ.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	08-5439-4412	นางสมนึก แก้วพรม
87. ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้าฝ้ายเพื่อการผลิต	114 หมู่ 13 บ้านโคกสูง ต.โคกสูง อ.อุบลรัตน์	ขอนแก่น	08-2104-7387	นางสำราญ ทองโคตร
88. ผ้าขาวม้าไหม	223 หมู่ 4 บ้านหนองแวงตอตั้ง ต.ศิมาชาติ อ.หนองสองห้อง	ขอนแก่น	08-1262-9824	นางดวงม คนาใจทัย
89. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านใหม่นาเพียง	31 หมู่ 1 บ้านใหม่นาเพียง ต.ใหม่นาเพียง อ.เวียงใหญ่	ขอนแก่น	08-3343-5622	นางสาวชลณี ก่องนอก
90. ผ้าขาวม้า	168 หมู่ 4 ต.บ้านเม็ง อ.หนองเรือ	ขอนแก่น	08-9620-6911	นางอัญญา คำเรืองศรี
91. ผ้าขาวม้า 5 สี วิถีลาวเวียง	29 หมู่ 8 บ้านเนินขาม ต.เนินขาม อ.เนินขาม	ชัยนาท	08-2886-8904	นายสุรชัย ทาเอื้อ
92. ผ้าขาวม้าตาข่ายตาตะแกรง (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหลวงศิริ)	15 หมู่ 11 บ้านหลวงศิริ ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง	ชัยภูมิ	08-2125-5833	นางประหยดี ริมขามป้อม
93. ผ้าขาวม้าลายขีด	246 หมู่ 6 บ้านโนนเสลา ต.หนองตม อ.ภูเขียว	ชัยภูมิ	06-3828-2046	นางโชคฉวีญา ขวัญพงศ์
94. ผ้าขาวม้าลายสก็อต	575 หมู่ 8 บ้านลาดใหญ่ ต.ลาดใหญ่ อ.เมือง	ชัยภูมิ	09-0824-2956	นางกว้าง จำชาติ
95. ผ้าขาวม้าพื้นบ้านลายประยุกต์	135 หมู่ 2 บ้านราษฎร์ดำเนิน ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง	ชัยภูมิ	08-1067-8249	นางกฤษดา หอกกลาง
96. ผ้าขาวม้าโนนทัน	394 หมู่ 12 บ้านโนนทัน ต.หนองตม อ.ภูเขียว	ชัยภูมิ	08-4836-5609	นางสุทธ ชิมภูเขียว
97. ผ้าขาวม้าพื้นเมือง	บ้านโนนเก่าใหญ่ ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง	ชัยภูมิ	08-9983-8842	นางคำตา จันทร์บุรี
98. ผ้าขาวม้า	435 หมู่ 2 บ้านราษฎร์ดำเนิน ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง	ชัยภูมิ	06-2124-5529	นางลวด เวฬุวรรณ
99. ผ้าขาวม้า	บ้านราษฎร์ดำเนิน ต.หนองบัวแดง อ.หนองบัวแดง	ชัยภูมิ	0-4481-1272, 0-4481-1578	นางประสงค์ จันทร์พร
100. กลุ่มสตรีบ้านบางฝนตก	437 หมู่ 18 บ้านบางฝนตก ต.รับ้อ อ.ท่าชะ	ชุมพร	08-5226-2375	นางประกอบ ปักษา
101. กลุ่มบางท้าวทอมือ	35 หมู่ 14 บ้านสงท้าวสำราญ ต.รับ้อ อ.ท่าชะ	ชุมพร	08-5226-2375	นางสุพรรณ กุคำวงศ์

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
102. ผู้ขายบ้านห้วยกลาง	234 หมู่ 3 บ้านห้วยกลาง ต.เขาทะลุ อ.สวี	ชุมพร	08-3380-8010	นางไฉว ปาสาจะ
103. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมืออีสานล้านนา (กลุ่มทอมือบ้านห้วยเคียน)	บ้านห้วยเคียน ต.ทุ่งก่อ อ.เวียงเชียงรุ้ง	เชียงราย	08-5071-3584	นางสาวหทัยรัตน์ มูลสานต์
104. ผู้ขายบ้านใหม่บ้านห้วยเคียน (บ้านหนองบัวสรวย)	บ้านหนองบัวสรวย หมู่ 3 ต.ศรีถ้อย อ.แม่สรวย	เชียงราย	08-9952-5679	นางสมหมาย สิริ
105. กลุ่มผู้ขายบ้านใหม่บ้านห้วยเคียน	49/4 หมู่ 8 บ้านเหล่าเจริญราษฎร์ ต.ทุ่งก่อ อ.เวียงเชียงรุ้ง	เชียงราย	09-1076-5234	นางสาวภรณ์มงคล ฤทธิผล
106. ผู้ขายบ้านห้วยเคียน	103 หมู่ 3 บ้านสันหลวง ต.จอมสวรรค์ อ.แม่จัน	เชียงราย	08-6915-6181	นางรัตนาภรณ์ จ้อยนุแสง
107. กลุ่มทอมือบ้านโป่งเหนือ	62 หมู่ 2 กลุ่มทอมือบ้านโป่งเหนือ ต.บ้านโป่ง อ.เวียงป่าเป้า	เชียงราย	08-1883-7718	นางจุริภา วงศาสุราษฎร์
108. ผู้ขายบ้านบ้านโป่งน้อยใต้	114 หมู่ 10 กลุ่มทอมือบ้านโป่งน้อยใต้ ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง	เชียงราย	08-7175-9378	แม่คำมี ปงกันมูล
109. ผู้ขายบ้านห้วยเคียน	97 หมู่ 2 ต.บ้านโป่ง อ.เวียงป่าเป้า	เชียงราย	08-0128-2556	นางผ่องพันธ์ วิชาคำ
110. ผู้ขายบ้านห้วยเคียน	121 ปงน้อยใต้ ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง	เชียงราย	08-2386-5373	นางแสงหล้า พรหมเมือง
111. ผู้ขายบ้านห้วยทราย	บ้านห้วยทราย ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง	เชียงใหม่	09-4951-4124	นางนันทิรา แก้วขมภู
112. ผู้ขายบ้าน	48/1 หมู่ 2 ต.นาคอกเรือ อ.ฮอด	เชียงใหม่	08-7186-0184	นางชัชพร ทิพรารชา
113. ผู้ขายบ้านล้านนาประยุกต์	202 หมู่ 2 บ้านป่าจี้ ต.ทุ่งหลง อ.พญา	เชียงใหม่	08-0849-0499	นางวรรณ สุนันตี
114. ผู้ขายบ้านล้านนา	บ้านปางม่วง ต.บ้านกลาง อ.แม่แตง	เชียงใหม่	08-9561-2423	นางอำนวยการ เชื้อนเพชร
115. ผู้ขายบ้าน	169 หมู่ 3 ต.น้ำสุก อ.เมือง	ตรัง	08-7728-6657	นางไครดา ศรีสุข
116. ผู้ขายบ้าน	52 บ้านไต้ปอ ต.นาหว้า อ.ห้วยยอด	ตรัง	086-742-2349	นางสำรวย ประมวลศิลป์
117. วิสาหกิจชุมชนผู้ขายนาหมื่นศรี	119 หมู่ 8 ต.นาหมื่นศรี อ.นาโยง	ตรัง	08-1476-4318	นางอารอบ เรืองสิงห์
118. ผู้ขายบ้านทอมืออีสานล้านนาบ้านต้นบัว	บ้านต้นบัว ต.เขียงทอง อ.วังเจ้า	ตาก	08-7206-7326	นางจันทร์ อุดมโภชน
119. ผู้ขายบ้านกลุ่มทอมืออีสานล้านนาบ้านต้นบัว	343/4 หมู่ 4 ต.เขียงทอง อ.วังเจ้า	ตาก	08-7842-2910	นางแหลมทอง สุโทธิเมือง
120. ผู้ขายบ้านอีสานล้านนา	41 หมู่ 6 บ้านโนนอุดมดี ตอนเคย อ.นาทม	นครพนม	08-0191-3874	นางยุภา พลแก้ว
121. กลุ่มทอมือบ้าน	47 หมู่ 7 บ้านนาหนองยาว ต.บ้านข่า อ.ศรีสงคราม	นครพนม	09-3157-0828	นางวันเพ็ญ บุญสุวรรณ
122. ผู้ขายบ้าน	39 หมู่ 1 บ้านโพธิ์ทอง ต.โพธิ์ทอง อ.บ้านแพง	นครพนม	08-7946-7471	นางบุญจันทร์ ลามะหลัง
123. ผู้ขายบ้านอีสานล้านนา	128 หมู่ 2 บ้านดอนแดง ต.นาทม อ.นาทม	นครพนม	09-3589-4330	นางนันทิยา เทียงธรรม
124. ผู้ขายบ้านใหม่หลายปลาโค	บ้านคิมมะลุ ต.หนองหัว อ.บัวลาย	นครราชสีมา	08-8949-3788	นางวันเพ็ญ แสงกันหา
125. ผู้ขายบ้านบ้านหนองบัวคำ	บ้านหนองบัวคำ หมู่ 5 ต.หนองระเวียง อ.พิมาย	นครราชสีมา	08-6253-9632	นางบุญดี โกรทิมาย
126. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือ (กลุ่มทอมือบ้านหนองกระทุ่ม)	บ้านหนองกระทุ่ม ต.หนองบัวสะอา อ.บัวใหญ่	นครราชสีมา	09-6880-5265	นางอัมพร ขวัญอน
127. ผู้ขายบ้านใหม่ (กลุ่มทอมือบ้านดอนสะแบง)	บ้านดอนสะแบง ต.หนองตาใหญ่ อ.สีดา	นครราชสีมา	09-2371-9485	นางคู่ไร ระณะสิทธิ์
128. ผู้ขายบ้านหลายตาหมู่บ้านลุงประดู่	51 หมู่ 7 บ้านลุงประดู่ ต.ท่าลาด อ.ชุมพล	นครราชสีมา	08-1321-7551	นางคำมูล ทัดนโไพร
129. ผู้ขายบ้าน	18 หมู่ 11 บ้านโคกสูง ต.โนนรัง อ.ชุมพล	นครราชสีมา	08-3744-9614	นางนันทิยา ใสสง
130. ผู้ขายบ้านหนองไข้เทียม	บ้านหนองไข้เทียม ต.สีดา อ.สีดา	นครราชสีมา	08-7594-0668	นางชานดา จอมพลเรือง
131. ผู้ขายบ้านกลุ่มทอมือบ้านเกาะตุ๊ก	69 หมู่ 15 บ้านโนนระเวียง ต.ประจักษ์ อ.ชุมพล	นครราชสีมา	08-6247-1646	นางนันทิยา สมิทธิ์
132. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	36/1 บ้านหนองเพิมพัฒนา หมู่ 9 ต.หนองตาใหญ่ อ.สีดา	นครราชสีมา	08-1074-5270	นางนันทิยา กุฑกะณี
133. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านรอกฟ้า ต.ด่านช้าง อ.บัวใหญ่	นครราชสีมา	08-8705-6961	นางทองสุข พลหาญ
134. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านหนองเม็ก ต.ด่านช้าง อ.บัวใหญ่	นครราชสีมา	08-7259-2535	นางบัวลอย สุโทธิ
135. เป็นเอกผู้ขายบ้าน	บ้านแม่โค-โนนสำราญ ต.สามเมือง อ.สีดา	นครราชสีมา	08-9847-6117	นางละมอ แก้วนอก
136. ผู้ขายบ้านหลายตา	4 หมู่ 3 บ้านหนองบรีสมอ ต.สาทร อ.ชุมพล	นครราชสีมา	08-7356-6956	นางสีจันทร์ ปักกระโดด
137. ผู้ขายบ้านทอมืออีสานล้านนา	133 หมู่ 7 บ้านชุมตาบง ต.ชุมตาบง อ.ชุมตาบง	นครราชสีมา	08-7207-4157	นางเงิน บุชน
138. ผู้ขายบ้าน	143 หมู่ 4 บ้านหนองสะแก ต.เขาทราย อ.ตากฟ้า	นครราชสีมา	08-1038-2790	นายปิยะภรณ์ สานวน
139. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือ (กลุ่มแม่บ้านวัดพระพุทธ)	บ้านใหญ่ ต.พวอน อ.ตากใบ	นราธิวาส	08-6291-9932	นางอนงค์ แดงน้ำ
140. ผู้ขายบ้านหลายตาบ้าน	8/1 หมู่ 2 บ้านโคกไม้ ต.พวอน อ.ตากใบ	นราธิวาส	07-3583-3356	นางอุษตา อินทภาพ
141. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือ	52 หมู่ 5 บ้านโคกชุมบก อ.ตากใบ	นราธิวาส	08-9705-9147	นางนันทิยา ม่วงสกุล
142. ผู้ขายบ้านหลายตา	8/1 หมู่ 2 บ้านโคกไม้ ต.พวอน อ.ตากใบ	นราธิวาส	08-9596-1176	นางปราณี จินดาเพชร
143. กลุ่มผู้ขายบ้านปางกอม	บ้านปางกอม ต.ชนแดน อ.สองแคว	น่าน	08-4481-0893	นางบุญเยี่ยม เทพทอง
144. กลุ่มทอมือบ้านเมืองบ้านศรีอุดม	156 หมู่ 1 บ้านศรีอุดม ต.เชียงกลาง อ.เชียงกลาง	น่าน	08-6182-2913	นางสมเพียร เทพอินทร์
145. ผู้ขายบ้านทอมือ	32 หมู่ 2 บ้านสะง้อ อ.เมือง	บึงกาฬ	08-6215-6454	นายวิเชียร การุณ
146. บ้านท่าม่วงใหม่	บ้านท่าม่วงใหม่ ต.ท่าม่วง อ.สตึก	บุรีรัมย์	08-1071-1039	นางสำรวม ไช้อินทร์
147. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมืออีสานล้านนา (วิสาหกิจชุมชน)	บ้านม่วงเจริญ ต.สระทอง อ.หนองหงส์	บุรีรัมย์	08-7092-8970	นางทองพันธ์ สุปะมา
148. ผู้ขายบ้านใหม่ (ชาวบ้านสายบัว)	บ้านสายบัว หมู่ 14 ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ	บุรีรัมย์	09-8286-0814	นางสิงห์ เอมโอบุ
149. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือ (กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรสิ่งทอ)	บ้านคูราด ต.โคกสูง อ.หนองกี่	บุรีรัมย์	09-8154-5709	นางสาลี แพะโรต
150. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	143 หมู่ 12 บ้านเจริญสุข ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ	บุรีรัมย์	08-9529-6077	นางสำรวย ศรีมาเมือง
151. ผู้ขายบ้านหลายตาบ้าน	2 หมู่ 6 บ้านหนองจำปา ต.โคกสนวน อ.ชำนิ	บุรีรัมย์	08-9845-0799	นางสง่า จวงพันธ์

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
152. ผู้ขายบ้าน	7 หมู่ 9 บ้านสำโรงพัฒนา ต.ท่าม่วง อ.สตึก	บุรีรัมย์	06-1267-0015	นางสุวรรณ โยงรัมย์
153. ผู้ขายบ้านใหม่	35 หมู่ 1 บ้านเจริญสุข ต.เจริญสุข อ.เฉลิมพระเกียรติ	บุรีรัมย์	08-5632-7829	นางสมศรี ฤณนอก
154. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านบุชีเหล็กใหม่พัฒนา 105/1 หมู่ 17 ต.แสงพัน อ.ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์	08-6257-4902	นางสงวน สุขสนิท
155. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านดาลอง 76 หมู่ 7 ต.ทุ่งวัง อ.สตึก	บุรีรัมย์	08-7913-9983	นางเมือง โยงรัมย์
156. ผู้ขายบ้าน	บ้านโคกสะอาด 63/2 หมู่ 6 ต.โคกสะอาด อ.ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์	08-7810-3129	นางนุทเพศ ฝมท่า
157. ผู้ขายบ้าน	บ้านหวานพัฒนา 187 หมู่ 15 ต.โคกสะอาด อ.ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์	09-3838-3605	นางทิพย์ประณี สนธิรัมย์
158. ผู้ขายบ้าน	บ้านหนองเสม็ด 95 หมู่ 7 ต.ไทยเจริญ อ.ปะคำ	บุรีรัมย์	09-8168-5345	นางบุปผา ดินจันทร์
159. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านโคกมะค่าโหรน 128 หมู่ 12 ต.สะเดา อ.นางรอง	บุรีรัมย์	08-5105-6259	นางแสงดาว เอมโอบุ
160. ผู้ขายบ้าน	บ้านสี่เหลี่ยมโนนทอง 8 หมู่ 16 ต.พญา อ.ปะคำ	บุรีรัมย์	08-1067-3659	นางงะลิ กาลิรัมย์
161. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านหัวหนองแคน หมู่ 3 ต.สระบัว อ.แคนดง	บุรีรัมย์	08-4819-4110	นางนงนุช ใสสง
162. ผู้ขายบ้าน	บ้านโคกสมบูรณ์ 283/2 หมู่ 4 ต.ไทยเจริญ อ.ปะคำ	บุรีรัมย์	09-3485-3965	นางสุวรรณา กล้าเจริญ
163. ผู้ขายบ้าน	บ้านหนองโคลน 106 หมู่ 11 ต.บ้านสิงห์ อ.นางรอง	บุรีรัมย์	08-0730-2106	นางประสิทธิ์ คงรอด
164. ผู้ขายบ้าน	บ้านโคกเมือง 208 หมู่ 18 ต.จระเข้ตอ อ.ประโคนชัย	บุรีรัมย์	08-2152-7280	นางนงนุช เรืองจำรัส
165. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านโคกจิก 54 หมู่ 1 ต.หนองเอื้อง อ.บ้านใหม่ไชยพจน์	บุรีรัมย์	08-7601-7866	นางจำ พันธ์สง
166. ผู้ขายบ้านใหม่หลายตา	บ้านกลาง 45 หมู่ 8 ต.โคกสนวน อ.ชำนิ	บุรีรัมย์	09-0792-2620	นายสมจิต ลำสัน
167. กลุ่มชุมชนร่วมใจ ผู้ขายบ้าน	บ้านสำโรงเหนือ 87 หมู่ 21 บ้านสำโรงเหนือ ต.หนองตา อ.เมือง	บุรีรัมย์	06-3789-7568	นางนิยม แหลมสุข
168. ผู้ขายบ้านใหม่หลายตา	บ้านสระตะโก 133 หมู่ 4 ต.หนองบัวโคก อ.ลำปลายมาศ	บุรีรัมย์	08-7001-4990	นางภาวณี จันทร์
169. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านโคกจิก 90 หมู่ 1 ต.หนองเอื้อง อ.บ้านใหม่ไชยพจน์	บุรีรัมย์	08-7872-8920	นางลำไพ ทองระดับ
170. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านโคกกระชาย 1/1 หมู่ 10 ต.เมืองไผ่ อ.หนองกี่	บุรีรัมย์	08-2158-0251	นางสุวิมล ศรีขาว
171. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	หมู่บ้านคันหรีป่ารีด 15 ต.บางเขน อ.สามโคก	ปทุมธานี	08-9184-7450	นางสุวิภา ลิมดิยะโยธิน
172. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านเขาเต่า ต.หนองแก อ.หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์	08-9260-0867	นางอมลวรรณ เยมลำอาจค์
173. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	66 หมู่ 9 บ้านใหม่พัฒนา ต.ลำพันตา อ.นาดี	ปราจีนบุรี	08-7144-8059	นางบุญตา วงษ์พันธ์
174. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	47 หมู่ 1 บ้านดงบัง ต.ดงบัง อ.ประจันตคาม	ปราจีนบุรี	08-9545-4557	นางจันทราพรณี ทาทัพ
175. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านน้ำเต้า ต.น้ำเต้า อ.มหาสาร	พระนครศรีอยุธยา	08-0108-4062	นางพัชรี บุญเหลือ
176. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	10/23 หมู่ 2 บ้านบางระกำ ต.บางระกำ อ.นครหลวง	พระนครศรีอยุธยา	09-2515-9960	นางสาคร โยธีย์
177. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	2/1 หมู่ 6 บ้านหนองศรีบุญ ต.หนองน้ำใส อ.ภาชี	พระนครศรีอยุธยา	08-9881-5451	นางพิศมัย ชอกคุลย์
178. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านแคนเมือง ต.เขยอน อ.เชียงคำ	พะเยา	09-9271-1215	นางแก้วกัลยา บัวน้อย
179. กลุ่มทอมือบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านทุ่งกล้วย ต.ทุ่งกล้วย อ.ภูซาง	พะเยา	08-6197-2919	นางเปลี่ยน ดีจิตร
180. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	52 หมู่ 5 บ้านใหม่ราษฎร์บำรุง ต.สันโค้ง อ.ตอคำใต้	พะเยา	08-1020-9369	นางอนมศรี คามาตา
181. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	284 หมู่ 6 บ้านหลักสิบ ต.พมวงค์ อ.ควนขนุน	พัทลุง	08-7968-4966	นางวรรณ เกื้อทอง
182. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	80 หมู่ 6 บ้านลานซ้อย ต.ลานซ้อย อ.ป่าพะยอม	พัทลุง	08-5674-3648	นางยุพดี อินชดอย
183. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	7 หมู่ 3 บ้านรางจืด ต.ไร่ใหม่พัฒนา อ.ชะอ้าย	เพชรบุรี	08-7144-4326	นางนิภา ศรีศรีพันธ์
184. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	100 หมู่ 5 บ้านท่าไต้ ต.ยางหย่อง อ.ท่ายาง	เพชรบุรี	08-0654-8532	นางจรัส บุญน้อย
185. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	27 หมู่ 4 บ้านสามเรือน ต.ท่าตะคร้อ อ.หนองหญ้าปล้อง	เพชรบุรี	08-7067-9257, 0-3240-7094	นางบุญนาค กานตพงศ์
186. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	89 หมู่ 6 บ้านโคกสูง ต.เขยงยืน อ.เขยงยืน	มหาสารคาม	08-1048-3035	นางวิภา ลำเลิศ
187. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	60 หมู่ 13 บ้านราษฎร์เจริญ ต.ราษฎร์พัฒนา อ.พยุหะภูมิพิสัย	มหาสารคาม	08-7864-7344	นางบุญ พลหาญ
188. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	9 หมู่ 4 บ้านโคกกลาง ต.โนนภิบาล อ.แกดำ	มหาสารคาม	08-7224-2807	นางทองปาน มะโรงรัตน์
189. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	38 หมู่ 19 บ้านพัฒนา ต.วังแสง อ.แกดำ	มหาสารคาม	08-6232-1837	นางเพ็ญศรี ทองภู
190. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	179 หมู่ 7 บ้านดอนโง่ง ต.ภูดิ่ง อ.ภูดิ่ง	มหาสารคาม	09-5906-2315	นางศศิมาภรณ์ จันทร์ทอง
191. กลุ่มทอมือบ้านใหม่ทอมือบ้าน	74 หมู่ 9 ต.คำอาฮวน อ.เมือง	มหาสารคาม	06-2391-3323	นางเวียง ไชยาภรณ์
192. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	11 หมู่ 2 บ้านฝั่งแคต ต.ฝั่งแคต อ.เมือง	มหาสารคาม	09-2335-6774	นางสาวเกตุ สุพร
193. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	110 หมู่ 12 บ้านนางนวล ต.ดงหลวง อ.ดงหลวง	มหาสารคาม	0-4269-7052	สำนักงานชุมชนอำเภอดงหลวง
194. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านโพธิ์สว่าง ต.ดอนตาล อ.ดอนตาล	มหาสารคาม	09-9470-8139	นางสุภาดา ไนรี
195. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านหนองแคน ต.หนองแคน อ.ดงหลวง	มหาสารคาม	08-0760-9947	นางละ สุพรรณนันท
196. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านนาโคก ต.นาสะเมิง อ.ดอนตาล	มหาสารคาม	09-8642-6799	นางมาน พุทธิจักร์
197. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านโคก ต.โพธิ์ไทร อ.ดอนตาล	มหาสารคาม	08-1650-7697	นางพิมพ์ พิภุศศรี
198. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านเหล่าคราม ต.คำอาฮวน อ.เมือง	มหาสารคาม	08-3373-9365	นางคอม ป้อมหิน
199. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านป่าขาด ต.ป่าไร่ อ.ดอนตาล	มหาสารคาม	08-1147-2548	นางแดง พาสวง
200. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	บ้านหนองหม่ม ต.โพธิ์ไทร อ.ดอนตาล	มหาสารคาม	08-7866-5414	นางสิริพร อุทโท
201. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	85 หมู่ 7 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	08-5712-6236	นางเอื้อน จันทร์แก้ว
202. ผู้ขายบ้านใหม่ทอมือบ้าน	64 หมู่ 2 บ้านป่าไร่ ต.ผาปล่อง อ.เมือง	แม่ฮ่องสอน	08-5724-1338	นางวราตรี ปรีชญาวิชัยกุล

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
203. ผ่าขวาม้า	44 หมู่ 4 บ้านดอนมะฮ่อม ต.โคกสำราญ อ.เลิงนกทา	ยโสธร	08-6263-3075	นางสมบุญณี เกาสี
204. ผ่าขวาม้าลายประยุกต์	บ้านหัวเมือง ต.หัวเมือง อ.มหาชนะชัย	ยโสธร	08-7242-6287	นางละมัย โพธิ์ภักษิต
205. ผ่าขวาม้าล้อมสี่ธรรมชาติด้านกำแพง	บ้านกำแพง หมู่ 1 ต.กำแพง อ.ภูคฆุม	ยโสธร	08-3351-2459	นางสมนึก กุสีน้ำ
206. ผ่าขวาม้าลายขิดซ้ำ	บ้านบึงแก ต.บึงแก อ.มหาชนะชัย	ยโสธร	08-5227-3033	นางพิกุล ทวาทน
207. ผ่าขวาม้า	บ้านหนองบัว ต.นาเวียง อ.ทรายมูล	ยโสธร	08-8109-0199	นางกระแสด ทองใบ
208. ผ่าขวาม้าล้อมสี่ธรรมชาติด	บ้านกำแพง หมู่ 7 ต.กำแพง อ.ภูคฆุม	ยโสธร	06-1095-7592	นางพนาวรรณ ชุมคำ
209. ผ่าขวาม้าทอมือ	บ้านโคกกลาง ต.ไม้ อ.ทรายมูล	ยโสธร	08-8711-4297	นางสมหมาย ดีลิ้น
210. ผ่าส่วยประยุกต์	บ้านสร้างแป้น ต.สงยาง อ.มหาชนะชัย	ยโสธร	06-2141-6075	นางพูน กวางศรีสุข
211. กลุ่มทอผ้าบ้านคางยาง	บ้านคางยาง ต.ห้องแซง อ.เลิงนกทา	ยโสธร	08-7442-4072	นางฉวีจันทร์ ชันท์ท้าว
212. วิสาหกิจชุมชนบ้านนาไผ่	71 บ้านโคกสวาท ต.นาไผ่ อ.ภูคฆุม	ยโสธร	08-1060-7940	นางจันทร์ทอง ทองน้อย
213. ผ่าขวาม้าใหม่ลายไล่ปลาไหล	32 หมู่ 15 บ้านตาหยวก ต.ทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-7213-3462	นางสำเนียง พูลสระคู
214. ผ่าขวาม้าลายมุกนากโครมเจ็ด	5 หมู่ 4 บ้านหนองโพน ต.อุมเม่า อ.โพนทอง	ร้อยเอ็ด	08-0745-0263	นางพนม แคนประเทือง
215. กลุ่มแม่บ้านทอผ้าฝ้ายล้อมสี่ธรรมชาติด	31 หมู่ 8 บ้านหนองม้า ต.บุ่งเลิศ อ.เมยวดี	ร้อยเอ็ด	08-7083-1432	นางทองใส คำสุน
216. กลุ่มทอผ้าบ้านหมู่ 4	92 หมู่ 4 บ้านสระแก้ว ต.สระแก้ว อ.พนมไพร	ร้อยเอ็ด	08-1057-9263	นางสาวคณะนุช นันตะเคน
217. ผ่าขวาม้าหมอนสมุนไพโรยสี	68 หมู่ 1 บ้านบุ่งเลิศ ต.บุ่งเลิศ อ.เมยวดี	ร้อยเอ็ด	08-1502-5302	นางศรีสัจด์ สุวรรณไทร
218. ผ่าขวาม้าเสี้ยนใหม่ไทย	245 บ้านตาหยวก หมู่ 1 ต.ทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-6257-4781	นางเสี้ยน จันทร์สระคู
219. ผ่าขวาม้าใหม่	98 หมู่ 13 บ้านตาหยวก ต.ทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-0110-8567	นางดาวลอย จันทร์วงษา
220. ผ่าขวาม้าลายฟ้าใส	7 หมู่ 6 บ้านสวนโค ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	08-1060-6742	นางสมหวัง ทองวิจิตร
221. ผ่าขวาม้าไทยโบราณ	บ้านสว่างใหญ่ หมู่ 8 ต.มะบัว อ.ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	08-7678-1104	นางจุมพี้ จอซารี
222. ผ่าขวาม้าผ้าฝ้าย	บ้านเขื่อนคำ ต.เมืองบัว อ.เกษตรวิสัย	ร้อยเอ็ด	08-0190-0549	นางทองย้อย ศรีส่อง
223. ผ่าขวาม้ากลุ่มแม่บ้านเขวาสี	108 หมู่ 2 บ้านเขวาสี ต.แสนชาติ อ.จังหาร	ร้อยเอ็ด	08-9416-4669	นางบุญถัน ฤทธาพรหม
224. ผ่าขวาม้ากลุ่มทอผ้าบ้านจิว	47 หมู่ 10 ต.โนนชัยศรี อ.โพนทอง	ร้อยเอ็ด	08-1262-2261	นางเมธีรัตน์ ต้นตุลา
225. กระเปาะจากผ้าฝ้าย	บ้านภูกาสิงห์น้อย ต.ภูกาสิงห์ อ.เกษตรวิสัย	ร้อยเอ็ด	09-8103-1351	นางมาลินี พุดบัวคง
226. ผ่าขวาม้าผืน	บ้านสูงยาง หมู่ 4 ต.คูเมือง อ.เมืองสงวง	ร้อยเอ็ด	08-7220-9135	นางโงง แสงศรี
227. ผ่าขวาม้าเชิงขิดกลุ่มแพร่ฝ้ายโพนทอง	8 หมู่ 13 ต.นาอุดม อ.โพนทอง	ร้อยเอ็ด	08-9038-0686	นางจำเนียร ไซอันโต
228. ผ่าขวาม้าลายหมากฮอส	63 หมู่ 8 ต.หนองแคน อ.ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	08-5752-7242	นางน้อย คำพะไม
229. ผ่าพันคอ ผ้าสไบขาวม้า	บ้านม่วงาม หมู่ 12 ต.จังหาร อ.จังหาร	ร้อยเอ็ด	08-9084-6673	นางสมภาร ไพลพิช
230. ผ่าขวาม้าลายตาศับ	บ้านขวาว ต.ขวาว อ.เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-5926-0607	นางวีร์ บัวระรา
231. ผ่าขวาม้าคู่รัก	บ้านหนองไผ่้อย ต.เมืองน้อย อ.ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	08-6047-6613	นางบงอร เวียงนันท
232. ผ่าขวาม้าคดเขินาค	บ้านดงขี้เหล็ก ต.ผาน้ำน้อย อ.หนองพอก	ร้อยเอ็ด	08-9608-3495	นางสุดใจ ป้องศรี
233. ผ่าขวาม้า	บ้านอัคระ ต.อัคระ อ.โพธิ์ชัย	ร้อยเอ็ด	08-0766-3591	นางรัชตา ธาตุแสง
234. ผ่าขวาม้าลายตาผ้า	บ้านภูคฆุ่ย หมู่ 2 ต.นางาม อ.เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-9534-4170	นางบุญเมือง แก้วพรม
235. ผ่าขวาม้าใหม่คันทัน	บ้านหวายลิ้ม หมู่ 9 ต.มะบัว อ.ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	08-5006-7746	นางละเวง ฤกษ์ใหญ่
236. ผ่าขวาม้าห้องถื่น	บ้านหวายลิ้ม หมู่ 3 ต.มะบัว อ.ทุ่งเขาหลวง	ร้อยเอ็ด	09-0582-3877	นายคำเสร็จ สอนศรี
237. ผ่าขวาม้าใหม่	บ้านตาหยวก หมู่ 2 ต.ทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	06-1034-4897	นางวรรณภา พลอาษา
238. กลุ่มทอผ้าขาวม้า	บ้านหลายหลิบ หมู่ 1 ต.พระเจ้า อ.เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	08-3562-5967	นางเข็มพร ศรีภา
239. ผ่าขวาม้าแม่เครือจิต	บ้านหมู่มัน ต.หมู่มัน อ.เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	08-6218-3310	นางเครือจิต จามจุรีโสภาคย์
240. กลุ่มทอผ้าหมู่ 8	56 หมู่ 8 ต.ขวาว อ.เสลภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-2104-0293	นางสมศรี จิตตรี
241. ผ่าขวาม้าใหม่	บ้านตาหยวก หมู่ 10 ต.ทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	06-2112-0994	นางเยี่ยม นาคกระแสด
242. ผ่าขวาม้าใหม่	บ้านเหล่าจิว ต.จังหาร อ.จังหาร	ร้อยเอ็ด	08-0408-5978	นางบุญเพ็ง แยมโกสมร
243. กลุ่มสตรีทอผ้าฝ้ายล้อมสี่ธรรมชาติด	บ้านดอนแคน ต.ทุ่งกุลารั อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	08-7083-1432	นางสมภาร จันทร์แดง
244. ผ่าขวาม้า	บ้านโนนสะอาด ต.ไพศาล อ.ธวัชบุรี	ร้อยเอ็ด	08-6230-5846	นางอรพรรณ สุระพินิจ
245. กลุ่มทอผ้าขาวม้า	บ้านเกษมสุข ต.พลับพลา อ.เชียงขวัญ	ร้อยเอ็ด	08-2109-5695	นางสัจด์ ยวงโป่งแก้ว
246. ผ่าขวาม้าเส้นใยผสม	บ้านหนองแซ่ ต.บึงงาม อ.หนองพอก	ร้อยเอ็ด	08-6225-0574	นางสาวชยานันต์ ประณมศรีสกุล
247. ผ่าขวาม้าใหม่	บ้านตาหยวก หมู่ 1 ต.ทุ่งหลวง อ.สุวรรณภูมิ	ร้อยเอ็ด	09-1020-3235	นางสุภาวดี พูลสุข
248. ผ่าขวาม้าตาคู่	บ้านสระแก้ว ต.สระแก้ว อ.พนมไพร	ร้อยเอ็ด	08-1052-3265	นางหอมไกล พลเยี่ยม
249. กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านศาลางาม	บ้านศาลางาม ต.หนองฮี อ.หนองฮี	ร้อยเอ็ด	09-3324-6648	นางภรนาท สุทธิธรรม
250. ผ่าขวาม้าใหม่ล้อมสี่ธรรมชาติด (บ้านฮ่องแอ)	บ้านฮ่องแอ ต.โนนสวรรค์ อ.ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	08-9417-1593	นางทองใบ สาโรจน์
251. ผ่าขวาม้าทอมือตำบลคูบัว	บ้านคูบัว หมู่ 3 ต.คูบัว อ.เมือง	ราชบุรี	08-7531-9889	นางศิริวรรณ แสงกระจ่าง
252. ผ่าขวาม้าลายเก่าแก่ (ไทรยวน)	บ้านดอนต้นขาม ต.ดอนแก้ว อ.เมือง	ราชบุรี	09-4564-1962	นางนิต นนัสจันทร์
253. ผ่าขวาม้าจากเส้นใยสับประรดบ้านคา	18 หมู่ 16 บ้านบึง ต.บ้านคา อ.บ้านคา	ราชบุรี	08-1943-6667	นางอารีย์ กงจก

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
254. ผ่าขวาม้าไทยทรงดำ	92 หมู่ 1 บ้านหัวเขาจีน ต.ห้วยยางโพน อ.ปากท่อ	ราชบุรี	08-1995-1843	นางสมนึก เทพธรรม
255. ผ่าขวาม้าลายไล่ปลาไหล	บ้านหินปัก 40 หมู่ 4 ต.หินปัก อ.บ้านหมี่	ลพบุรี	06-2120-3436	นางสมบัติ ไตรธรรม
256. ผ่าขวาม้า	43/1 หมู่ 3 บ้านโคกสูง ต.โคกสูง อ.พัฒนานิคม	ลพบุรี	08-1185-0832	นางสม ตั้งสูง
257. ผ่าขวาม้าลายลำปาง (กลุ่มน้ำมอญแจ้ซ้อน)	บ้านศรีดอนมูล ต.แจ้ซ้อน อ.เมืองปาน	ลำปาง	08-3895-5963	นางสาวสุทธิพร บุตรประละ
258. ผ่าขวาม้าทอมือล้อมสี่ธรรมชาติด	86 หมู่ 11 บ้านแจ้ซ้อนเหนือ ต.แจ้ซ้อน อ.เมืองปาน	ลำปาง	08-9852-8895	นางศรีทอง สุจิต
259. ผ่าขวาม้า	121 บ้านโหลหิน ต.โหลหิน อ.เกาะคา	ลำปาง	08-0559-6972	นางกิม ปะละ
260. ผ่าขวาม้ากลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านใหม่	320 หมู่ 6 บ้านใหม่ ต.วังเหนือ อ.วังเหนือ	ลำปาง	08-9955-3923	นางวิไล คนอยู่
261. ผ่าขวาม้าฝ้าย	127/1 หมู่ 10 บ้านวังบง ต.นาด้วง อ.นาด้วง	เลย	09-0351-9584	นางวิสัย วิตุ
262. ผ่าขวาม้าทอมือ	28 หมู่ 7 บ้านหาดเปี้ย ต.ปากชม อ.ปากชม	เลย	08-4864-7798	นางขวัญ จันทร์ปุย
263. กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าพื้นเมืองบ้านวังบง	127/1 หมู่ 10 ต.นาด้วง อ.นาด้วง	เลย	08-9983-1376	นางประเสริฐ ยะพินิจ
264. ผ่าขวาม้าใหม่ล้อมสี่ธรรมชาติด (กลุ่มทอผ้าใหม่บ้านอะกลาง)	บ้านอะกลาง ต.โคกจาน อ.อุทุมพรพิสัย	ศรีสะเกษ	08-6263-9287	นางสมบุญณี เพ็งพันธ์
265. ผ่าขวาม้าใหม่พื้นเมืองหนองอารี	บ้านหนองอารี ต.ดินแดง อ.โพธิ์ธิ์	ศรีสะเกษ	08-8343-9170	นางสำภา สุภาพันธ์
266. ผ่าขวาม้าลายไล่ปลาไหล (กลุ่มทอผ้าใหม่มัดหมี่)	บ้านศรีสระจันทร์ หมู่ 14 ต.สะเดาใหญ่ อ.อุทุมพรพิสัย	ศรีสะเกษ	08-1121-2255	นางวิจิตร ทรัพย์ คำศรี
267. ผ่าขวาม้าทอมือ (กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านหางว่าว)	บ้านหางว่าว ต.ทุ่ง อ.เมือง	ศรีสะเกษ	09-2457-0985	นางเมธีรัตน์ ศรีโวหะ
268. ผ่าขวาม้าใหม่ล้อมสี่ธรรมชาติด	บ้านนาดี ต.ผักแพว อ.กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	08-7914-8195	นางอรพิน ผาแก้ว
269. ผ่าขวาม้าพื้นเมืองเผ่าเขมร	บ้านหนองอารี ต.ดินแดง อ.โพธิ์ธิ์	ศรีสะเกษ	08-8343-9170	นางสำภา สุภาพันธ์
270. ผ่าขวาม้าทอมือ	20 หมู่ 9 บ้านหนองขาม ต.สร้างปี่ อ.ราชีไศล	ศรีสะเกษ	08-7246-9932	นางสี เสียงอ่อน
271. ผ่าขวาม้า	34/2 หมู่ 9 บ้านหนองชนะ ต.หนองสูง อ.เบญจลักษ์	ศรีสะเกษ	09-4170-4063	นางวิจิตร สงเมือง
272. ผ่าขวาม้าทอมือผ้าใหม่	64 หมู่ 3 บ้านมะพิก ต.จักสังข์ทอง อ.ราชีไศล	ศรีสะเกษ	08-7694-3339	นางสุจิต กิตติพันธ์
273. ผ่าขวาม้าลายตาหมอง	107 หมู่ 7 บ้านหนองขาม ต.หนองเข็งทอง อ.ปรางค์กู่	ศรีสะเกษ	08-6249-2868	นางกุสุมาพร นาคนวน
274. ผ่าขวาม้าลายตาหมอง	108 หมู่ 14 บ้านน้อยนาเจริญ ต.ลำโรงปราสาท อ.ปรางค์กู่	ศรีสะเกษ	08-7778-2667	นางน้อย ไชยโคตร
275. ผ่าขวาม้าใหม่	บ้านภูคฆุ่ย อ.ภูคฆุ่ย อ.เมืองขาม ต.ภูคฆุ่ย อ.เมืองขาม	ศรีสะเกษ	06-1037-6039	นางสุพรรณ พันธุ์เพชร
276. ผ่าขวาม้าใหม่ลายตาหมอง	บ้านหนองคู ต.ก้านเหลือง อ.อุทุมพรพิสัย	ศรีสะเกษ	08-4917-0194	นางสุจิต สมใจ
277. ผ่าขวาม้าลายไล่ปลาไหล	บ้านหนองคู หมู่ 8 ต.ก้านเหลือง อ.อุทุมพรพิสัย	ศรีสะเกษ	09-9024-4319	นางกิ่งแก้ว คำลอย
278. ผ่าขวาม้า	บ้านกอย ต.อ.ราชีไศล	ศรีสะเกษ	08-7460-2577	นางจันทา คำพันธ์
279. ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า	บ้านหนองดินแดง ต.บก อ.โนนคูณ	ศรีสะเกษ	09-4397-2899	นางบุญพรหม ปิมา
280. ผ่าขวาม้าฝ้าย	บ้านหนองบัว ต.หนองบัว อ.กันทรารมย์	ศรีสะเกษ	09-3427-8802	นางเสถียร บุญสม
281. ผ่าขวาม้าลายสีโป้	บ้านหนองบัวใหญ่ใต้ ต.หนองหัว อ.เบญจลักษ์	ศรีสะเกษ	09-9462-9100	นางวิวรรณ ศรีหาเวช
282. ผ่าขวาม้าฝ้ายทอมือ	บ้านหนองขาม ต.สร้างปี่ อ.ราชีไศล	ศรีสะเกษ	08-7246-9932	นางพวง บุญพันธ์
283. กลุ่มทอผ้าลายมุกบ้านนาจานใหม่ (ยึดกรมผสมเปลือกมะม่วง)	บ้านนาจานใหม่ หมู่ 9 ต.บ้านโพน อ.โพนนาแก้ว	สกลนคร	08-9571-0971	นางสุภาพ อุบัติ
284. ผ่าขวาม้ากลุ่มสตรีแม่บ้านนาสีนวน	บ้านนาสีนวน ต.วัฒนมา อ.ส่องดาว	สกลนคร	08-5457-2587	นางเยี่ยม ไชยศรี
285. ผ่าขวาม้าลายสก็อตผสมเกล็ดเต่า (กลุ่มทอผ้าใหม่บ้านค้อใหญ่)	หมู่ 7 ต.กุดโห อ.กุดบาก	สกลนคร	08-7953-2487	นางรัตน พรหมภักดี
286. ทอผ้าสตรีบ้านทุ่งมั่ง (ผ้าแพรว หรือผ้าแพ)	บ้านทุ่งมั่ง ต.หนองลาด อ.เมือง	สกลนคร	06-2109-4809	นางเจลา พันดา
287. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกุดโหพัฒนา	บ้านกุดโหพัฒนา หมู่ 1 ต.กุดโห อ.กุดบาก	สกลนคร	08-7805-1878	นางวิเชียร เหล่างาม
288. ผ่าขวาม้ากลุ่มทอผ้าสี่ธรรมชาติด/เคมี บ้านหนองแซง	บ้านหนองแซง ต.ส่องดาว อ.ส่องดาว	สกลนคร	08-9571-0971	นางบุญสม พรหมวิชัย
289. ผ่าขวาม้าบ้านโพน	26 หมู่ 7 บ้านโพนบก ต.บ้านเหล่า อ.เจริญศิลป์	สกลนคร	08-3360-6082	นางวิมลรัตน์ คำแสง
290. ผ่าขวาม้าบ้านดงบังคันทัน	85 หมู่ 2 บ้านดงบัง ค.บ้านเหล่า อ.เจริญศิลป์	สกลนคร	08-6154-9684	นางดาวเรือง พงพาลา
291. ผ่าขวาม้าล้อมสี่ธรรมชาติดลายเก็บใบ	68 หมู่ 1 บ้านอุนโคก ต.หนองบัว อ.นิคมจำนูน	สกลนคร	08-4226-0576	นางรัตนกุล ประทุม
292. ผ่าขวาม้าคำสะอาด	23 หมู่ 8 บ้านคำสะอาด 2 ต.คำสะอาด อ.สว่างแดนดิน	สกลนคร	0-4271-1554	นางอรดา ชันตะเคน
293. ผ่าขวาม้าทอมือ	62 หมู่ 2 บ้านเหล่าใหญ่ ต.วัฒนมา อ.ส่องดาว	สกลนคร	08-5467-2587	นางดวงจันทร์ มาดโสภา
294. ผ่าขวาม้ากลุ่มทอผ้าบ้านหนองแสงคำ	5 หมู่ 11 บ้านหนองแสงคำ ต.นาซอ อ.วานรนิวาส	สกลนคร	08-7855-2518	นางกัทธีญา สุริยจันทร์
295. ผ่าขวาม้าลายดาวรางคู่	98 หมู่ 2 บ้านตาด ต.แพด อ.คำตากล้า	สกลนคร	08-4952-8566	นางสมบัติ กองทรัพย์
296. ผ่าขวาม้าฝ้ายเชื่อมเยื่อคราม	233 หมู่ 3 บ้านอากาศ ต.อากาศ อ.อากาศอำนวย	สกลนคร	08-6239-3992	นางทองสิริ ปุกแก้ว
297. ผ่าขวาม้าลายดาวรางคู่	19 หมู่ 3 บ้านดอนกลาง ต.แพด อ.คำตากล้า	สกลนคร	08-0742-3949	นางสมลี บุณยะกิติ
298. ผ่าขวาม้าทอมือล้อมสี่ธรรมชาติด	116 หมู่ 6 บ้านปทุมวาปี ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว	สกลนคร	08-2110-8864	นางสมจิต แสงลี
299. ผ่าขวาม้าทอมือ	53 หมู่ 13 บ้านดงเสียว ต.โพงาม อ.อากาศอำนวย	สกลนคร	08-9394-6923	นางสุรพล เข็มอุทา
300. ผ่าขวาม้ามงคล	101 หมู่ 9 บ้านกุดจิก ต.นาคำ อ.วานรนิวาส	สกลนคร	09-1860-6501	นางมงคล ไชยนาเมา
301. ผ่าขวาม้ากลุ่มสตรีชาวชนบ้านนาดี	บ้านนาดี หมู่ 1 ต.โพธิ์ไพศาล อ.ภูสมะ	สกลนคร	08-5752-8493	นางบุญมี เข็มจิรา
302. ผ่าขวาม้าบ้านหนองบัวบาน	67 หมู่ 3 บ้านหนองบัวบาน ต.หนองบัว อ.นิคมจำนูน	สกลนคร	08-5747-6157	นางบุญไกร สีทาไช

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
303. ผ้าขาวม้าลายเกล็ดเต่า	15 หมู่ 1 บ้านแพด ต.แพด อ.คำตากล้า	สกลนคร	0-4271-1554	นางสุไร น้อยโสมสี่
304. ผ้าขาวม้า	บ้านทุ่งศรี หมู่ 1 ต.นาเพียง อ.กุสุมาลย์	สกลนคร	0-2143-8911	สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร
305. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชุมชัย	25 หมู่ 10 บ้านชุมชัย ต.บงใต้ อ.สว่างแดนดิน	สกลนคร	08-7219-8236	นางทัศนาวร ศรีเมฆ
306. ผ้าขาวม้า	บ้านทุ่งศรี หมู่ 9 ต.นาเพียง อ.กุสุมาลย์	สกลนคร	08-9941-4043	นางจันทร์ สวมารณ
307. ผ้าขาวม้าลายเกล็ดเต่า	64 หมู่ 3 ต.หนองบัว อ.นิคมจำจาน	สกลนคร	09-3338-9311	นางหนูไกร สีทาไช
308. ผ้าขาวม้าสารพัดประโยชน์	44 หมู่ 7 บ้านม่วงลาย ต.ม่วงลาย อ.เมือง	สกลนคร	0-4271-1554	นางบุปผา จันทร์โตตร
309. กลุ่มทอผ้าบ้านกุฎจิก	หมู่ 9 บ้านกุฎจิก ต.นาคำ อ.วานรนิวาส	สกลนคร	08-986-30251	นายมงคล ไชยลาเม
310. สตรีทอผ้าบ้านคอนตู	41 หมู่ 4 บ้านคอนตู ต.นาซอ อ.วานรนิวาส	สกลนคร	08-7046-1026	นางจำปี พันเฮน
311. ผ้าขาวม้าคำสะอาดที่รัก	100 หมู่ 1 บ้านคำสะอาด ต.คำสะอาด อ.สว่างแดนดิน	สกลนคร	08-1974-5901	นางดวงจันทร์ ธรรมดา
312. ผ้าขาวม้าทอมือ	78 หมู่ 4 บ้านบ่อแกยอ ต.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว	สกลนคร	08-2110-8864	นางหนูหวาย วงษ์นาม
313. ผ้าขาวม้าบ้านหนองปลาตอง	บ้านหนองปลาตอง 110 หมู่ 7 ต.นาเพียง อ.กุสุมาลย์	สกลนคร	0-2143-8911	สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร
314. กลุ่มทอผ้าไหมและผ้าขาวม้าบ้านหนองม่วง	49 หมู่ 6 บ้านหนองม่วง ต.นาคำ อ.วานรนิวาส	สกลนคร	08-1057-5570	นางประนอม มาลาอรัน
315. ผ้าขาวม้าของกลุ่มสตรีสหกรณ์ทอผ้าบ้านโนนแต้	99 หมู่ 6 บ้านโนนแต้ ต.ธาตุ อ.วานรนิวาส	สกลนคร	08-7247-0579	นางบุษบา เคนพุทธา
316. ผ้าคลุมไหล่ผ้าขาวม้า	164 หมู่ 4 ทัดขสถานหญิงสงขลา ต.เขาภูช้าง อ.เมือง	สงขลา	0-7433-6065	ทัศนสถานหญิงสงขลา
317. ผ้าขาวม้าลายเกล็ดเต่า (ลาย 3 มิติ)	บ้านโทรงาม ต.พระเพลิง อ.เขาฉกรรจ์	สระแก้ว	08-6956-6285	นางสาวนิ่มนวล นาโพธิ์ตอง
318. ผ้าขาวม้าลายดาวมากฮอส	บ้านใหม่ไทยพัฒนา ต.หนองตะเคียนบอน อ.วัฒนานคร	สระแก้ว	08-4349-3559	นางบุญศรี นาก่า
319. ผ้าขาวม้า	57 หมู่ 3 บ้านวังยาว ต.คลองหินปูน อ.วังน้ำเย็น	สระแก้ว	08-9507-7142	นางพูนม มีโชค
320. ผ้าขาวม้าบ้านโนนสง่า	34 หมู่ 2 บ้านโนนสง่า ต.โทรงอ อ.คลองหาด	สระแก้ว	09-5507-5449	นางสาวอภาพร บุญญะพันธ์
321. ผ้าขาวม้ากั๊บบาธ	1 หมู่ 7 บ้านหนองโกวิทย์ ต.เขาสงา อ.เขาฉกรรจ์	สระแก้ว	08-1921-8791	นางสุวรรณะ ประไพ
322. ผ้าขาวม้า	150 หมู่ 2 บ้านคลองหินปูน ต.คลองหินปูน อ.วังน้ำเย็น	สระแก้ว	08-7981-9119	นางสาวสำราญ แก้วสีโท
323. ผ้าขาวม้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสุขสำราญทอผ้า	9 หมู่ 8 บ้านสุขสำราญ ต.ท่าเกษม อ.เมือง	สระแก้ว	08-4779-8120	นางทัศนีย์ สุระพันธ์
324. ผ้าทอที่บ้านหนองคุ้ม	บ้านหนองคุ้ม 50 หมู่ 8 ต.เขาสงา อ.เขาฉกรรจ์	สระแก้ว	08-1921-8791	นางรจนาภรณ์ ศรีออน
325. ผ้าขาวม้า	บ้านน้อย 127 หมู่ 7 ต.โคกสูง อ.โคกสูง	สระแก้ว	08-9072-8389	นางทิพย์ประภา คำยาน
326. ผ้าขาวม้าลายภูไท บ้านกักดีแผ่นดิน	62 หมู่ 8 ต.หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร	สระแก้ว	08-7940-4498	นางสาวสุพรรณิ คนเชื้อ
327. ผ้าขาวม้าทอพื้นบ้านเนินสายฝน	บ้านเนินสายฝน 87 หมู่ 13 ต.พระเพลิง อ.เขาฉกรรจ์	สระแก้ว	08-8528-8604	นางพงษ์สุดา ชุมเสน
328. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านเขาฉกรรจ์ 104 หมู่ 4 ต.เขาฉกรรจ์ อ.เขาฉกรรจ์	สระแก้ว	08-6140-3745	นายสมร ชัยสมบัติ
329. ผ้าทอพื้นบ้าน	บ้านพรสวรรค์ 106 หมู่ 8 ต.เขาฉกรรจ์ อ.เขาฉกรรจ์	สระแก้ว	09-8559-5134	นางบัวทอง โพธิ์ตะนิมิตร
330. ไม่มีชื่อผลงาน	อ.พ.คลองน้ำใส 108 หมู่ 6 ต.คลองน้ำใส อ.อรัญประเทศ	สระแก้ว	06-1820-5765	นางวิจิตรา ศรีจันทร์
331. ผ้าขาวม้า (บ้านหาดเสี้ยว)	บ้านหาดเสี้ยว ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสังขาลย์	สุโขทัย	08-1374-1422	นางสุจิตต์ โพธิ์จิตตร
332. กลุ่มทอผ้าและตัดเย็บ	434 หมู่ 2 บ้านหาดเสี้ยว ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสังขาลย์	สุโขทัย	08-1374-1422	นางสุจิตต์ โพธิ์จิตตร
333. สุนทรีย์ผ้าไทย	329 หมู่ 9 ต.หาดเสี้ยว อ.ศรีสังขาลย์	สุโขทัย	0-5567-1321	นางสุนทรีย์ วิจิณนา
334. ผ้าขาวม้าธรรมชาติดอกชนชาติพื้นถิ่นมอญ (ผ้าทอบ้านหนองลิง)	บ้านหนองลิง ต.บ่อสุพรรณ อ.สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	08-7091-9084	นางนิตยา ใจโต
335. กลุ่มทอผ้าที่กระตุมบ้านยางลาว	43 หมู่ 2 บ้านยางลาว ต.บ้านดอน อ.อุทอง	สุพรรณบุรี	08-7971-4895	นางไกร มั่นเพชร
336. ผ้าขาวม้าบ้านกว้างทองหนองน้ำหาม	218 หมู่ 6 บ้านกว้างทองหนองน้ำหาม ต.ทุ่งคอก อ.สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	08-6075-7330	นางสาวอ้อย สำเนียงหวาน
337. ผ้าขาวม้าบ้านหัวสะแก	102 บ้านหัวสะแก ต.เนินมะปรางค์ อ.สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	08-7125-8814	นางสาวลัดดา แสงทองดี
338. ผ้าขาวม้าบ้านดอนมะนาว	39 หมู่ 2 บ้านดอนมะนาว ต.ดอนมะนาว อ.สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี	08-7171-8726	นางสาวบุษตรี ทองเปลี่ยว
339. ผ้าขาวม้าห้าสี	102/4 หมู่ 15 บ้านสระบัวท่า ต.หนองมะคำโอง อ.ดำเนินช้าง	สุพรรณบุรี	08-6753-3481	นางสายชล เสาวรัตน์
340. ผ้าขาวม้าห้าสี	32 หมู่ 3 บ้านหนองปอ ต.หนองกระทุ่ม อ.เดิมบางนางบวช	สุพรรณบุรี	08-1921-8704	นางเข็มทอง กาฬกักดี
341. ผ้าขาวม้าลูกหวายเข็มนายท้ายเรือ	บ้านเข็มนาย ต.เขาพัง อ.บ้านคาขุน	สุราษฎร์ธานี	08-7270-0774	นางสาวชินจิต ช่วยสงค์
342. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านปราสาท (ผ้าขาวม้าลายช้าง)	บ้านปราสาท ต.ตาชิ่ง อ.เมือง	สุรินทร์	09-3075-1630	นายสุศักดิ์ พรหมวัฒน์
343. ผ้าขาวม้าทอมือ (กลุ่มสตรีทอผ้าใหม่บ้านหนองยาว)	บ้านหนองยาว ต.กระหาด อ.จอมพระ	สุรินทร์	06-1127-3491	นางสงม แสนล้ำ
344. ผ้าขาวม้า (กลุ่มทอผ้าใหม่บ้านทัพกระบือ)	บ้านทัพกระบือ ต.สำโรง อ.เมือง	สุรินทร์	09-1345-6584	นางอรพิมพ์ ทองตัน
345. ผ้าขาวม้าทอมือกลุ่มสตรีทอผ้าใหม่มัดหมี่ ต.กระหาด	52 หมู่ 7 บ้านหนองยาว ต.กระหาด อ.จอมพระ	สุรินทร์	09-3393-2812	นางสุนิสา แสงทับทิม
346. ผ้าขาวม้าทอมือ	42 หมู่ 12 บ้านโนนโพธิ์ ต.โพธิ์โก อ.สนม	สุรินทร์	0-4451-1438	นางอังกษนา พรหมชาติ
347. ผ้าขาวม้าทอมือ ยกติดช้าง	10/2 หมู่ 6 บ้านปราสาท ต.ตาชิ่ง อ.เมือง	สุรินทร์	08-1067-0916	นางเดือนใจ นามงค์
348. ผ้าขาวม้าทอมือ	36 หมู่ 3 บ้านบัวขาว ต.ทุ่งกุลารั อ.ท่าตูม	สุรินทร์	08-1947-9785	นางศรีสง่า อันมัย
349. กลุ่มทอผ้าขาวม้า	บ้านโนนหงษ์ทอง ต.พระบาทนาสิงห์ อ.รัตนวาปี	หนองคาย	08-7226-8412	นางลล้า ส่วนสม
350. แทนคำขอบคุน (ผ้าขาวม้า 5 ตะกอ)	บ้านดินทรายอ่อน ต.หัวนา อ.เมือง	หนองบัวลำภู	08-1592-6158	นางพัชรินทร์ ชัยรัตน์
351. ผ้าขาวม้าก้นน้ำขาวข้าวเหนียวผิวหลง	บ้านนาคำไย ต.นาคำไย อ.เมือง	หนองบัวลำภู	08-9852-8895	นางศรีอรอน สุจิต
352. ผ้าขาวม้า	บ้านนากลาง ต.นาเหล่า อ.นาวัง	หนองบัวลำภู	08-6757-6877	นางฉลาด หลอดแก้ว

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
353. ผ้าขาวม้าหนองบัวลำภู	บ้านเขินราษฎร์เกษมศรี ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา	หนองบัวลำภู	08-0751-9539	นางสอาด ศรีวัชร
354. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านนาถิม ต.นาดี อ.สุวรรณคูหา	หนองบัวลำภู	06-1309-0428	นางสาวมยุรี เสืออู่
355. ทอผ้าพื้นเมืองนาอุดม	บ้านนาอุดม ต.นายม อ.เมือง	อำนาจเจริญ	06-1926-9686	นางทองใบ ภูเขา
356. ผ้าขาวม้า (กลุ่มทอผ้าบ้านเคิ่งอรั่ม)	บ้านเคิ่งอรั่ม ต.คำโพน อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-9947-4193	นางเพ็ญ แสงคำ
357. ผ้าขาวม้าหนองแห่	191 หมู่ 1 บ้านหนองแห่ ต.นายม อ.เมือง	อำนาจเจริญ	08-7621-5747	นางวรรณิ์ ทิพลา
358. กลุ่มแม่บ้านทอผ้าบ้านนิคมแปลง 2	80 หมู่ 9 ต.ชานุมาน อ.ชานุมาน	อำนาจเจริญ	08-9281-7056	นางกิตติรัตน์ ฉลาดล้ำ
359. ผ้าขาวม้าลายดาวผ้าข้อมคราม	59 หมู่ 5 บ้านโนนธาตุ ต.พนา อ.พนา	อำนาจเจริญ	08-3742-4009	นางดอกแก้ว สดอูน
360. ผ้าขาวม้าลายสีไผ่	47 หมู่ 5 บ้านสมสะอาด ต.หนองสามสี อ.เสนางคนิคม	อำนาจเจริญ	08-9844-9539	นางยุภารัตน์ ชลเดช
361. ผ้าขาวม้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโคกพระ	98/1 หมู่ 3 บ้านโคกพระ ต.นาป่าแซง อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-6044-4581	นางจำปา จันทร์หอม
362. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีพัฒนาอาชีพบ้านโลกสว่าง	38/2 บ้านโลกสว่าง หมู่ 5 ต.หัวตะพาน อ.หัวตะพาน	อำนาจเจริญ	09-5819-0679	นางวันทา บุญเทศ
363. ผ้าขาวม้าทอหลายชนิด	บ้านเนินงู หมู่ 6 ต.หนองสามสี อ.เสนางคนิคม	อำนาจเจริญ	09-3074-2389	นางสงวน นาเวียง
364. ผ้าขาวม้าลายมณีนิล	บ้านสร้อย ต.จานลาน อ.พนา	อำนาจเจริญ	08-6253-2116	นางจันทร์เพ็ญ โสกา
365. ผ้าขาวม้าข้อมสีธรรมชาติ	บ้านวินยดี ต.นาป่าแซง อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	09-2605-3944	นางสุดใจ สิทธิธรรม
366. ผ้าขาวม้าผ้าฝ้าย	บ้านอุกษัยอุดม ต.สีอ อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-6262-7946	นางศักดิ์ศรี ลาภสาร
367. ผ้าขาวม้า	บ้านตาตใหญ่ ต.หัวอ อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-4369-1545	นางสอาด มณีสาย
368. ผ้าขาวม้า	บ้านคำน้อย ต.หัวอ อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-0735-5853	นางร บุญพระโร
369. ผ้าขาวม้า	บ้านดงมะยาง ต.ดงมะยาง อ.สี้ออำนาจ	อำนาจเจริญ	09-6825-3107	นางมิ่ง ทานะพันธ์
370. ตาฟ้า 2 ความ ฟ้า-ขาว	บ้านฮีแก้ง ต.พระเหลา อ.พนา	อำนาจเจริญ	0-4552-3008	นางมยุรี คนะรัตน์
371. ผ้าขาวม้าลายขาวน้ำตาล	บ้านสร้อย ต.จานลาน อ.พนา	อำนาจเจริญ	09-0360-3947	นางคำจันทร์ ไชยขาว
372. ผ้าขาวม้าลายสก็อต	บ้านปทุมแก้ว ต.พระเหลา อ.พนา	อำนาจเจริญ	08-7959-1494	นางอมร สารรัตน์
373. ทอผ้าขาวม้าเอามาแปร	บ้านดงมะยม ต.ดงมะยม อ.สี้ออำนาจ	อำนาจเจริญ	06-1097-4119	นางปิ่น ทานะพันธ์
374. ผ้าขาวม้าลายสก็อต	บ้านผึ้ง ต.จานลาน อ.พนา	อำนาจเจริญ	08-5633-7914	นางเพ็ญศรี พงษ์ผา
375. ผ้าขาวม้า	บ้านดงมะยาง ต.ดงมะยาง อ.สี้ออำนาจ	อำนาจเจริญ	09-9156-9844	นางลำดียง พงษ์พิลา
376. ผ้าขาวม้าทอข้อมสีธรรมชาติ	บ้านโคกยาว ต.สร้างนกทา อ.เมือง	อำนาจเจริญ	08-3124-4275	นางลำเจียง เป็กบาน
377. ผ้าขาวม้า	บ้านปลาข้าว ต.ปลาข้าว อ.เมือง	อำนาจเจริญ	07-8262-2796	นางสมจิตร์ ดันเกตุ
378. กลุ่มทอผ้าลายขีด	บ้านม่วงไผ่ หมู่ 2 ต.โนนงาม อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-4496-3205	นางพูนกุล บุคตะ
379. ผ้าขาวม้าข้อมคราม	บ้านคำเตือย ต.คำเขื่อนแก้ว อ.ชานุมาน	อำนาจเจริญ	08-2800-3343	นางสาวแวมณี คำสุรินทร์
380. ผ้าขาวม้าสตรี	บ้านสงยาง ต.คำเขื่อนแก้ว อ.ชานุมาน	อำนาจเจริญ	08-8739-5539	นางนงเยาว์ เมืองจันทร์
381. ผ้าขาวม้าข้อมสีธรรมชาติ	บ้านนาคำ ต.คึมใหญ่ อ.เมือง	อำนาจเจริญ	08-7977-7253	นางวงเดือน ปัญญาสาย
382. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	บ้านม่วงไผ่ ต.โนนงาม อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	08-2319-7750	นางบุศรา ต้นโพธิ์
383. ผ้าขาวม้า	หมู่ 3 บ้านวังแคน ต.กุศปลาต อ.เมือง	อำนาจเจริญ	08-7996-9063	นางภาวกร อ่อนสาร
384. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	บ้านนาหว้า ต.นาหว้า อ.ปทุมราชวงศา	อำนาจเจริญ	09-1831-9315	นางมลิไธ ขุนงค์
385. กลุ่มผ้าขาวม้าตำบลหนองหญ้าไซ	บ้านหนองหญ้าไซ ต.หนองหญ้าไซ อ.วังสามหมอ	อุดรธานี	08-7861-8587	นางใบ กลิ่นเกตุ
386. ผ้าขาวม้าลายบรรพบุรุษไทพวนบ้านผือ	บ้านจันทรา ต.บ้านผือ อ.บ้านผือ	อุดรธานี	08-7944-7211	นางจิวรรณ จันทร์เสด็จ
387. พันพินผ้าขาวม้า	บ้านหนองสวรรค์ ต.เขียงหิน อ.เมือง	อุดรธานี	08-3148-6398	นางเยาว์ลักษณ์ โสภาคี
388. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีบ้านเขียงหิน	241 หมู่ 1 บ้านเขียงหิน ต.เขียงหิน อ.เมือง	อุดรธานี	08-9524-4512	นางประภาพร สีสิงห์
389. ผ้าขาวม้าทอมือ	118 หมู่ 3 บ้านไร่พัฒนา ต.สะแบง อ.หนองหาน	อุดรธานี	08-7857-9627	นางบุศดี วงค์ระวีง
390. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีบ้านเขียงหิน	บ้านเขียงหิน หมู่ 14 ต.เขียงหิน อ.เมือง	อุดรธานี	08-3350-5977	นางสมภาว คำภาหมี
391. ชมรมไทพวนอ่าบอบ้านผือ	บ้านผือ วัดลุมพิต์บ้านผือ อ.บ้านผือ	อุดรธานี	08-9618-6551	นางบุญเรือน มีมิ่ง
392. ผ้าขาวม้าทอมือบ้านโคกน้อย	บ้านโคกน้อย 6 หมู่ 8 ต.น้ำโสม อ.น้ำโสม	อุดรธานี	08-3348-1826	นางทองใบ จันทร์วงษ์
393. ผ้าขาวม้าท้องถิ่นตำบลหนองไผ่	บ้านหนองไผ่ 188 หมู่ 1 ต.หนองไผ่ อ.หนองหาน	อุดรธานี	09-8110-7148	นางคำปิ่น บุญอุ้ยอัน
394. ผ้าขาวม้าบ้านแสงสว่าง	บ้านแสงสว่าง 101 หมู่ 6 ต.แสงสว่าง อ.หนองแสง	อุดรธานี	09-0249-9762	นางเข็มทอง จำปาศรี
395. ผ้าขาวม้าทอมือบ้านกั้ง	บ้านกั้ง 205 หมู่ 1 ต.ดอนหายโศก อ.หนองหาน	อุดรธานี	09-1352-9313	นางมณฑา ชัยคำ
396. ผ้าขาวม้าบ้านหัวบึง	บ้านหัวบึง 11/1 หมู่ 3 บ้านหัวบึง ต.บ้านขาว อ.เมือง	อุดรธานี	08-7230-0300	นายเฉลิมชัย ไชยวงศ์
397. ผ้าขาวม้าข้อมสีธรรมชาติลายไล่ปลาไหล	คิ้ววง 31/1 หมู่ 6 ต.ผาสุก อ.วังสามหมอ	อุดรธานี	08-9571-5109	นางฉาภา ชื่นชม
398. ผ้าขาวม้าท้องถิ่นหนองหาน ตำบลนาข้าวแดงนางไฉ่	65 หมู่ 5 ต.หนองเม็ก อ.หนองหาน	อุดรธานี	08-9527-3657	นางอุษุณี ม่วงทิม
399. ผ้าด้าลือค	บ้านหยวก 14 หมู่ 14 บ้านหยวกใหม่	อุดรธานี	08-0753-2586	นางชวีวรรณ กำลั้งแสง
400. ผ้าขาวม้า	บ้านกุดคำ 29 หมู่ 10 ต.ทุ่งฝน อ.ทุ่งฝน	อุดรธานี	08-9712-5855	นางทองใบ รักจันทร์
401. ผ้าขาวม้าหมักโคลน	บ้านอุบมุง 179 หมู่ 9 ต.อุบมุง อ.หนองวัวซอ	อุดรธานี	08-6232-5345	นางพยอม ยอดศรี
402. กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมือง	109 หมู่ 1 ต.เจ้าวัด อ.บ้านไร่	อุทัยธานี	08-5623-7805	นางมณฑิพย์ ศรีลา

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
403. ผู้ขายผ้าทำทั้งถิ่นเอกลักษณ์คนอำเภอบ้านไร่	20/2 หมู่ 2 บ้านสะพาน ต.บ้านไร่ อ.บ้านไร่	อุทัยธานี	08-9270-7268	นางปัญญา ชุนณรงค์
404. ผู้ขายผ้า 5 สี	101 หมู่ 2 บ้านทุ่งนาสวน ต.หนองปรกกล้วย อ.บ้านไร่	อุทัยธานี	08-0115-2346	นางวิหณา ทาเชื้อ
405. ผ้าซิ่นปักแก้ว	บ้านม่วงสามสิบ ต.ม่วงสามสิบ อ.ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	08-1876-8734	นางกานดา กาทเนตร
406. ผ้าขาวม้าไหมลายสายฝน	บ้านสุขสมบูรณ์ ต.เก่าขาม อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	06-2168-2557	นางแสงมณี ปกครอง
407. กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านดงสว่าง	บ้านดงสว่าง ต.โนนสวรรค์ อ.นาจะหลวย	อุบลราชธานี	08-5416-7681	นางบัวเย็น อวีลักษณ์
408. กลุ่มอาชีพทอผ้าบ้านกุดก้วย	บ้านกุดก้วย หมู่ 7 ต.เขื่อนใหญ่ อ.ศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี	08-4609-2267	นางสัมพันธ์ สิงห์ศรี
409. ผ้าขาวม้าแพรวกู้ (วิสาหกิจชุมชนเกษตรโคเล)	บ้านวิสาหกิจชุมชนเกษตรโคเล ต.สีวิเชียร อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	08-8040-0608	นายบุญธรรม พุดตาล
410. กลุ่มสตรีบ้านหลักเมือง	บ้านหลักเมือง ต.นาจะหลวย อ.นาจะหลวย	อุบลราชธานี	08-4606-8159	นางบัวศรี ประสิทธิ์สัง
411. ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ (กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านป่าแก้ว)	บ้านป่าแก้ว ต.โนนสมบูรณ์ อ.นาจะหลวย	อุบลราชธานี	09-3098-7466	นางบุญฤกษ์ย์ ดาบคำ
412. กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองย้อมสีธรรมชาติ	166 หมู่ 6 ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	อุบลราชธานี	08-6046-5184	นางบุญศรี งามเลิศ
413. ผ้าขาวม้าลายลูกแก้ว (บ้านหนองสนม)	บ้านหนองสนม ต.บัวงาม อ.เดชอุดม	อุบลราชธานี	08-3748-7859	นางทองพูน ผ่องศรี
414. ผ้าขาวม้าลายได้ปลาไหล (ผ้าฝ้าย) กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	บ้านโคกสมบูรณ์โนน ต.แก้งโคม อ.สว่างวีระวงศ์	อุบลราชธานี	09-3567-1241	นางสมพร สุวรรณ
415. ผ้าขาวม้าไหมโครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสมพรรัตน์	บ้านสมพรรัตน์ ต.หนองสนม อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	08-0168-3713	นางวิศิธา สุขเรือง
416. ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ	57 หมู่ 5 บ้านโนนมะเขือ ต.กาบ อ.กุดข้าวปุ้น	อุบลราชธานี	0-4521-1052	นางแก้ว ญาตปอ
417. ผ้าขาวม้าผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ	64 หมู่ 2 บ้านตามเฒ่า ต.ตาเก่า อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	0-4531-2735	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
418. ผ้าขาวม้า	14 หมู่ 3 บ้านกุ่ม ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	อุบลราชธานี	0-4535-1153	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอโขงเจียม
419. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีบ้านม่วง	109 หมู่ 2 บ้านม่วง ต.พรวรรค์ อ.นาจะหลวย	อุบลราชธานี	08-4606-8159	นางรัศมี มุสิกกา
420. ผ้าขาวม้าลายตารางหมากรุก	11 บ้านทับ หมู่ 7 ต.ก่อเอ้ อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-3746-2570	นางจันทร์ บุญจริง
421. ผ้าขาวม้าลายได้ปลาไหล	85 บ้านบุ่งมะแลงใต้ หมู่ 4 ต.บุ่งมะแลงใต้ อ.สว่างวีระวงศ์	อุบลราชธานี	08-9514-7703	นางบุญเยี่ยม บุญโคตร
422. ผ้าขาวม้าฝ้าย นากผ้าฝ้าย	25 หมู่ 4 บ้านกระโสม ต.กระโสม อ.เมือง	อุบลราชธานี	08-7303-2608	นางศิริภา แสงยเสณี
423. ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ	16 หมู่ 3 บ้านคันทำเกวียน ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	อุบลราชธานี	08-7071-3089	นางสาวสุชาวดี คงทน
424. ผ้าขาวม้าหนองเม็ก	34/1 หมู่ 4 บ้านหนองเม็ก ต.ห้วยข่า อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	08-5312-6055	นางบุญล้ำ บำรุงวงศ์
425. ผ้าขาวม้า	41 หมู่ 16 บ้านหนองบัว ต.คอแลน อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	09-7020-7839	นางจำไพ คำแก้ว
426. ผ้าขาวม้าทอมือ (ผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ)	139 บ้านบัวงาม หมู่ 14 ต.บัวงาม อ.เดชอุดม	อุบลราชธานี	08-9282-8241	นางพุดา แผลงงาม
427. ผ้าขาวม้า	1/5 หมู่ 5 บ้านโนนทรายน้อย ต.ท่าลาด อ.วารินชำราบ	อุบลราชธานี	0-4526-2749	นางดวงจันทร์ คำดี
428. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีทอผ้าโลกแสง	8 หมู่ 9 บ้านโลกแสง ต.โลกแสง อ.นาจะหลวย	อุบลราชธานี	08-5416-7681	นางวรรณษา ทองล้วน
429. ผ้าขาวม้าเซปิต	บ้านเซปิต ต.เซปิต อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	08-3744-3782	นางศันย์ รักษาสิ
430. ผ้าขาวม้าไหม	บ้านหนองม่วง ต.หนองสนม อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	08-9285-3698	นางแสงเดือน พานิชกุล
431. ผ้าขาวม้า	บ้านสมพรรัตน์ใต้ ต.หนองสนม อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	08-7879-4437	นางวีรดา ไชยวิเศษ
432. ผ้าขาวม้าฝ้ายลายเล็กตาตุ๋	บ้านบัวงาม หมู่ 1 ต.บัวงาม อ.เดชอุดม	อุบลราชธานี	08-8113-1860	นางประวาล แก้วปัญญา
433. ผ้าขาวม้าลายโบราณ	บ้านบุ่งมะแลงเหนือ ต.บุ่งมะแลง อ.สว่างวีระวงศ์	อุบลราชธานี	08-7246-5676	นางสมบุญ สุวรรณ
434. ผ้าขาวม้าบ้านคนสาย	บ้านคนสาย หมู่ 5 ต.คนสาย อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	08-3364-7617	นางวามบุญ บุญน้อย
435. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีทอผ้ากบับบ้านคำขวาง	บ้านคำขวาง ต.คำขวาง อ.วารินชำราบ	อุบลราชธานี	08-1282-4848	นางบุญเลี้ยง ดวงดี
436. ผ้าขาวม้ากลุ่มตัดเย็บกระเป๋าผ้าพื้นเมือง บ้านปะอาว	บ้านปะอาว ต.ปะอาว อ.เมือง	อุบลราชธานี	0-4534-4443	นางเตือนใจ แก้ววงษา
437. ผ้าขาวม้าลายตาผ้าไทย	บ้านชุมชนวัดหลวง ต.โนนเมือง อ.เมือง	อุบลราชธานี	08-1632-5443	นางปิ่นณร หนูเผือก
438. ผ้าขาวม้าสก็อตลายเล็ก	บ้านศรีเชียงใหม่ ต.หนองหินน้ำ อ.กุดข้าวปุ้น	อุบลราชธานี	08-3360-8341	นางสวน จันทร์นุท
439. ผ้าขาวม้าบ้านเค็ง	บ้านเค็ง ต.ศรีสุข อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-0735-8104	นางสมัย ภูธิจักร
440. ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้า	หมู่ 8 ทุ่งนาเที่ยง บ้านทุ่งนาเที่ยง ต.ปะอาว อ.เมือง	อุบลราชธานี	08-1076-1249	นางชม เข้มเพชร
441. ผ้าขาวม้า	บ้านดอยยาง ต.คูมใหญ่ อ.ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	09-2920-4739	นางทองใบ โอภาพ
442. ผ้าขาวม้าลาดสมดี	บ้านลาดสมดี ต.กุดกร อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	08-7879-9713	นางจวีวรรณ อินโสม
443. กลุ่มบ้านนักรบไทยผ้าขาวม้าลายช้าง	บ้านโนนกุหลาบ ต.บุ่งมะแลง อ.สว่างวีระวงศ์	อุบลราชธานี	09-5572-6681	นางบุญดี ปาปะนัง
444. ผ้าขาวม้าลายสก็อต	บ้านสำโรง ต.สว่าง อ.สว่างวีระวงศ์	อุบลราชธานี	08-9282-4863	นางนาง กุลวงค์
445. ผ้าขาวม้าปลาไหล	บ้านวังแร่ ต.โพนเมือง อ.เหล่าเสือโก้ก	อุบลราชธานี	08-5209-0987	นางวิศิธา ชมชวน
446. ผ้าขาวม้าลายขิด	บ้านดอนเชียงโต ต.สร้างถ่อ อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-0732-2216	นางราตรี สารการ
447. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านตูกิ่ง ต.หนองบัวอี อ.พิบูลมังสาหาร	อุบลราชธานี	06-3052-6126	นางคำแดง เศรษฐราช
448. กลุ่มวิสาหกิจทอผ้าพื้นเมืองหนองบัวสามัคคี	บ้านหนองบัว ต.นาเลิง อ.ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	08-8476-1460	นางหอม ก่อบุญ
449. กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	บ้านนาห้วยแดน ต.ตาลชุม อ.ตาลชุม	อุบลราชธานี	08-5311-2095	นางรำทั้ง นันคง
450. ผ้าขาวม้าดอนหมู	บ้านดอนหมู ต.ขามเปี้ย อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	08-8352-1303	นางขวัญ จันทร์นร
451. ผ้าขาวม้าลายก้างปลา	บ้านโพธิ์ อ.โพธิ์ อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	08-7963-1084	นางสังวาลย์ นาครินทร์
452. ผ้าขาวม้าบ้านดอนกลาง	บ้านดอนกลาง ต.กุดกร อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	0-4523-7052	นางยุวดี สายวิเศษ
453. ผ้าขาวม้า	บ้านทางโค้ง ต.พะลาน อ.นาตาล	อุบลราชธานี	09-2926-8204	นางนิตยไธ แสงชัย

ชื่อผลงาน	ชื่อหมู่บ้าน	จังหวัด	เบอร์ติดต่อ	ชื่อผู้ติดต่อ
454. ผ้าขาวม้าชมรมผู้สูงอายุออกกำลังกายบ้านนาสนาม	บ้านนาสนาม หมู่ 3 ต.เขมราฐ อ.เขมราฐ	อุบลราชธานี	08-6851-9362	นางจันดี บุญแจ่ม
455. ผ้าขาวม้าฤดูน้อย	บ้านธาตุน้อย ต.ธาตุน้อย อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-8128-9446	นางสุภาพ จันทร์ดี
456. ผ้าขาวม้าลายดอกแก้ว	บ้านโพธิ์ อ.โพธิ์ อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	06-2431-6271	นางสนอง ะโพ
457. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านดอนกระทอ ต.ม่วงใหญ่ อ.โพธิ์	อุบลราชธานี	08-1070-8319	นางดวงใจ ปัทมวาท
458. ผ้าขาวม้า	บ้านโพธิ์ อ.บ้านไทย อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-4416-9572	นางวาลี ทุมทอง
459. ผ้าขาวม้าทอมือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพ	บ้านขามป้อม ต.ขามป้อม อ.เขมราฐ	อุบลราชธานี	06-1825-5538	นางไมตรี ผาสุง
460. ผ้าขาวม้า	บ้านหนองใหม่ ต.หนองขอน อ.เมือง	อุบลราชธานี	08-5208-8032, 09-3419-6603	นางสงพานใจ โพธิลา
461. กลุ่มวิสาหกิจแปรรูปข้าวกล้องบ้านโนนงาม	บ้านโนนงาม ต.นาเมือง อ.นาเยีย	อุบลราชธานี	0-4531-2735	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
462. กลุ่มทอผ้ากบับบ้านโง	บ้านโง ต.น้ำขุ่น อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	0-4531-2735	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
463. ผ้าขาวม้า	บ้านจานไหล หมู่ 4 ต.หนองขอน อ.เมือง	อุบลราชธานี	0-4531-2735	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
464. ผ้าขาวม้า	บ้านป่ากุงน้อย หมู่ 8 ต.ลาดควาย อ.ศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี	08-8075-4431	นางสำราญ นางคม
465. ผ้าขาวม้าไทยลายตาราง	บ้านท่าไทร ต.ท่าไทร อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-0796-7849	นางอรารณ์ ตระการจันทร์
466. กลุ่มทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติบ้านตามุย	บ้านตามุย หมู่ 4 ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	อุบลราชธานี	0-4535-1153	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอโขงเจียม
467. ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้ากบับ	131 หมู่ 2 ต.โนนค้อ อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	0-4531-2735	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
468. ผ้าขาวม้า	บ้านโนนหมากเดี่ยว ต.โนนค้อ อ.บุญศรี	อุบลราชธานี	08-9212-8415	นางสุวิทย์ อุดพันธ์
469. ผ้าขาวม้าจากเส้นใยใหม่	บ้านโนนสว่าง ต.โนนสว่าง อ.กุดข้าวปุ้น	อุบลราชธานี	0-4538-3014	นางโพธิ์ วยทรัพย์
470. ผ้าขาวม้าไทยสก็อตบวก	บ้านท่าไทร หมู่ 13 ต.ท่าไทร อ.โขงใน	อุบลราชธานี	08-0796-7849	นางจันทิมา ตระการจันทร์
471. ผ้าขาวม้าลายตาโต	บ้านหนองคู ต.ยาง อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	08-9624-7093	นางทองสิน ทองปัญญา
472. ผ้าขาวม้าสามัคคี	บ้านกุดเม็ก ต.กุดยาลวน อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	08-7874-9798	นางนางบุผา ไตรามรรค
473. กลุ่มทอผ้า	บ้านปากห้วย ต.ตาลชุม อ.ตาลชุม	อุบลราชธานี	08-8107-5614	นางหนูทอง บุญช่วย
474. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเมือง	บ้านนาเมือง ต.นาเมือง อ.นาเยีย	อุบลราชธานี	08-5765-3423	นางอำนาจ คำเยี่ยม
475. ผ้าขาวม้าลายโบราณ	บ้านบุ่งมะแลงเหนือ ต.บุ่งมะแลง อ.สว่างวีระวงศ์	อุบลราชธานี	08-7246-5676	
476. ผ้าขาวม้าย้อมสีธรรมชาติ	บ้านกบ ต.พะลาน อ.นาตาล	อุบลราชธานี	08-1066-2575	นางนันทพร ชาวเวียงจันทร์
477. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านคำเจริญ หมู่ 7 ต.ชีเหล็ก อ.เมือง	อุบลราชธานี	0-4531-2735	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง
478. ผ้าขาวม้าลายสก็อต	บ้านกลุ่มทอผ้าขาวม้า หมู่ 2 ต.ขามป้อม อ.สำโรง	อุบลราชธานี	08-7243-3344	นางนารี สิมมานัน
479. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านนาสนาม หมู่ 3 ต.เขมราฐ อ.เขมราฐ	อุบลราชธานี	08-6851-9362	นางจันดี บุญแจ่ม
ชมรมผู้สูงอายุออกกำลังกายบ้านนาสนาม				
480. ผ้าขาวม้า	120 หมู่ 8 ต.เจ็ด อ.เขมราฐ	อุบลราชธานี	0-4549-1746	สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอเขมราฐ
481. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านนาขาม ต.สำโรง อ.โพธิ์	อุบลราชธานี	08-8102-7912	นางคำเพียง สุวรรณพิมพ์
482. ผ้าขาวม้าทอมือ	บ้านหนองเม็กแวน ต.สาวก อ.โพธิ์	อุบลราชธานี	06-2168-4317	นางสายศรดา พงศ์ดาวาร
483. ผ้าขาวม้าลายตารางหมากรุก	บ้านวังอ้อ ต.หัวดอน อ.โขงใน	อุบลราชธานี	09-8227-5817	นางอัญญา ชันชะลี
484. ผ้าขาวม้าไทย	บ้านโพธิ์ทอง ต.บ้านไทย อ.โขงใน	อุบลราชธานี	09-7067-6054	นางพยอม เดชพันธ์
485. ผ้าขาวม้าไทย	บ้านจานเชียง ต.โขงใน อ.โขงใน	อุบลราชธานี	06-3053-8921	นางบุญมา ทองประกอบ
486. ผ้าขาวม้าลายตาหมากรุก	บ้านทรายทอง ต.ค้อน้อย อ.สำโรง	อุบลราชธานี	09-6779-3090	นางโบ คำแพงเงิน
487. ผ้าขาวม้า	บ้านห้วยแดง ต.ดอนจิก อ.พิบูลมังสาหาร	อุบลราชธานี	08-1204-2394	นางสุวิ ดวงนตร
488. ผ้าขาวม้าวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านทอผ้า	บ้านบัวยาง ต.คูมใหญ่ อ.ม่วงสามสิบ	อุบลราชธานี	08-6074-0891	นางพนิดา สิงห์ขันธุ์
และตัดเย็บผ้าของ				
489. ผ้าขาวม้าทอมือกลุ่มสมคิดผ้าฝ้าย	บ้านโนนสว่าง หมู่ 11 ต.โนนงาม อ.เดชอุดม	อุบลราชธานี	08-1966-2518	นางอัจฉรา อ่อนละมุน
490. ผ้าขาวม้ากลุ่มพัฒนาสตรีดอนยาว	บ้านดอนยาว ต.บ้านดุม อ.นาจะหลวย	อุบลราชธานี	08-5416-7681	นางสมจิต เสริมทรัพย์
491. ผ้าขาวม้า	บ้านป่ากุงน้อย ต.ลาดควาย อ.ศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี	09-7189-6495	นางสมผล สุขเกษม
492. ผ้าขาวม้า	บ้านสร้างหมากแข้ง ต.ปะอาว อ.เมือง	อุบลราชธานี	08-3741-6144	นางสุวิ ประสมทอง
493. ผ้าขาวม้าทอมือผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ	บ้านบัวงาม หมู่ 14 ต.บัวงาม อ.เดชอุดม	อุบลราชธานี	06-1065-2234	นางหาญ จันทร์ผอง
494. ผ้าขาวม้าลายดั้งเดิม	บ้านพรานบุญ ต.หนองขอน อ.เมือง	อุบลราชธานี	08-2368-1355	นางอรจันทร์ ธรรมสดี
495. ผ้าขาวม้ากลุ่มทอผ้าบ้านกุดกร	บ้านกุดกร หมู่ 9 ต.กุดกร อ.ตระการพืชผล	อุบลราชธานี	08-7460-5393	นางมะลิ มะลิวัลย์
496. ผ้าขาวม้า	บ้านค้อทอง หมู่ 3 ต.ค้อทอง อ.โขงใน	อุบลราชธานี	0-4522-4015	นางอรารณ์ จำปาอ่อน
497. ผ้าขาวม้าทอมือกลุ่มแม่บ้านเกษตรบ้านวังม่วง	บ้านวังม่วง ต.หนองสิม อ.เขมราฐ	อุบลราชธานี	08-5766-7902	นางแปลง มุทาพร
498. ผ้าขาวม้ากลุ่มสตรีทอผ้าและแปรรูปผ้าบ้านเรือนใหญ่	บ้านเขื่อนใหญ่ ต.เขื่อนใหญ่ อ.ศรีเมืองใหม่	อุบลราชธานี	08-0765-5842	นางหนูเย็บ สุขสาร
499. ผ้าขาวม้าผ้าฝ้ายสีเคมี	บ้านตามเฒ่า ต.ตาเก่า อ.น้ำขุ่น	อุบลราชธานี	08-1445-5696	นางคำเป้า วรรณวงศ์

ผู้สนับสนุนโครงการ

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
 กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
 ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ
 มหาวิทยาลัยศิลปากร
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
 บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
 บริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด
 บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
 บริษัทกลุ่มเซ็นทรัล จำกัด
 บริษัทปตท. จำกัด
 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
 บริษัทเบทาโกร จำกัด (มหาชน)
 บริษัทไทยยูเนี่ยนกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
 บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)
 บริษัทสหพัฒนาอินเตอร์ โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)
 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
 บริษัทบียอนด์ ลิฟวิ้ง จำกัด

คณะกรรมการและที่ปรึกษาโครงการ

ที่ปรึกษาโครงการ
 คุณธนาปณ สิริวัฒนภักดี ประธานคณะกรรมการ หัวหน้าคณะทำงาน
 เศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ (ภาคเอกชน)
 คุณอภิชาติ โตดิลกเวชช์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
คณะกรรมการโครงการ
 คุณณรงค์ บุญศิริรักษ์ รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวง
 มหาดไทย
 คุณอัมพวัน พิชาลัย ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ
 ดร.ชจิต สุขุม ผู้อำนวยการสำนักสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา
 กระทรวงพาณิชย์
 หม่อมหลวงคทาทอง ทองใหญ่ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมนวัตกรรม
 และสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการค้า กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
 กระทรวงพาณิชย์
 ศาสตราจารย์ญาณวิทย์ ภูญาทอง คณบดีคณะจิตรกรรมประติมากรรม
 และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรสรเสริญ มลิณทสูต คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
 ผู้อำนวยการศูนย์สร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 คุณเพลินจันทร์ วิทยุรัตน์ นักออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เจ้าของแบรนด์
 บียอนด์ ลิฟวิ้ง
 คุณนิตติกร กรัยวิเชียร ผู้อำนวยการโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
 บริษัทไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
 คุณชลิดา จันทรสิริพงศ์ ผู้แทนกลุ่ม บริษัทกลุ่มเซ็นทรัล จำกัด
 คุณลัดดาวัลย์ กันทวงศ์ ผู้แทนกลุ่ม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
 คุณต้องใจ ธนะชานันท์ กรรมการผู้จัดการ บริษัทประชารัฐรักสามัคคี
 วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด

รายชื่อคณะทำงาน

คุณวันดี ศรีขวัญ	Mr.Mirko von Welt	คุณปิยะ สุทธิวนิช	คุณกตिका เขมาภูพานนท์
คุณวิรัช เมฆสัมพันธ์	คุณเมานิตา วัฒนพานิชกิจ	คุณเนงลักษณ์ คมทัศน์ย์	คุณปภัทกร กิตติศิริพงศ์
หม่อมหลวงวรดีเทพ เทวกุล	คุณพิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร	คุณธัญศุภวัตร อุ่นหะวงษ์	คุณภัทรรกร พูนผล
คุณชจร พีรกิจ	คุณเลิฟภัทร กสานติกุล	คุณสุนนพร โสภณเสถียร	คุณสิทธิเดช ทุมมาระฉายา
ดร.ประภัสสร ตันตโสภาส	คุณอรพรรณ วัจนเสถียรกุล	คุณเบญจมาส นกมีรอด	คุณกุลธิดา เมตตาริกานนท์
คุณสมชนะ กังวารจิตต์	คุณธนิตา คุณณัฐธินิชา	คุณอัชฌพร บัดติยา	คุณสิริวรรณ ตั้งอุดมผล
คุณปรวีร์ สารจันทร์	คุณพรหมพันธุ์ กองพลพรหม	คุณจักรพงศ์ ยาพรม	คุณทรงยศ ปิ่นวัฒนา
คุณกุลมาลย์ สหพงศ์	คุณชนะ ปานแก้ว	คุณธัญญนันท์ อัครอชีพษ์	คุณอธิพงษ์ อยู่ประจำ
คุณลินดา เจริญลาภ	คุณพรชชา रिมาญจนวัฒน์	คุณวีรยุทธ์ สุโคตร	
คุณหทัยรัตน์ เจริญชัยชนะ	คุณสุธาสิณี แทนอ่อน	คุณศศิภานันต์ เจียรพงษ์	

บรรณานุกรม

ปัทมา ลีสวัสดิ์ตระกูล. 2547. **สิรินวมินทร์บรมราชินีนาถ**. กรุงเทพฯ: ภัทร เอเชีย พับลิชชิ่ง.

ศูนย์รวมใจพิทักษ์ไทย. 2528. **สมเด็จพระเจ้า และงานศิลปาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์รวมใจพิทักษ์ไทย.

โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543. **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคกลาง**. นครปฐม: โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2545. **ผ้าไทย : สายใยแห่งภูมิปัญญา...สู่คุณค่าเศรษฐกิจไทย**. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.

โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543. **ผ้าทอพื้นเมืองในภาคเหนือ**. นครปฐม: โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กรมศิลปากร, สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. 2547. **ผ้าทอพื้นเมืองภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, กรมศิลปากรจัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 12 สิงหาคม 2547.

ศิริ ผาสุก. 2545. **ผ้าไหมพื้นบ้าน Handwoven Thaisilk**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อภิชาติ สนธิสมบัติ. 2545. **กระบวนการทางเคมีสิ่งทอ Textile chemical processing**. ปทุมธานี: คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.

นวรรตน์ เลชะกุล. 2547. **ทอแสดงผ้าไทยพื้นบ้าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ**. กรุงเทพฯ : ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ศาสตราจารย์กิตติคุณวัณณะ จุฑะวิภาต. 2555. **ผ้าทอกับชีวิตคนไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาเจรา พัฒนถาบุตร. 2551. **กระบวนการย้อมสีธรรมชาติ**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทวัน สาวนายน. 2544. **นาสาสาระวัฒนธรรมไทย เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : อาทิตย์ โปรดักส์ กรุ๊ป จำกัด.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ คงกาญจฉาย. 2556. **การแปรรูปผ้าขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP**. กรุงเทพฯ : คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ศรัณย์ ทองปาน. 2557. **สีไทยจากครุช่างโบราณถึงงานดีไซน์ไทย**. กรุงเทพฯ : นิตยสารสารคดี.

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ศักดา ศิริพันธุ์. 2559. **สีในศิลปวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

พวงผกา คุโรวาท. 2540. **ประวัติเครื่องแต่งกาย**. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.

เพ็ญสุภา สุขคตะ. 2559. **เข้มนมอง “ผ้าขาวม้า” ไทยหรือเทศ?**. กรุงเทพฯ: มติชนสุดสัปดาห์.

กมลพร กัลยาณมิตร ธัสพร บรรพกุลศิริวุฒิ. 2541. **ย้อนอดีต ตามกลิ่นอายผ้าสารพัดประโยชน์**. กรุงเทพฯ : หนังสือพิมพ์บ้านเมือง.

เชลียงพล เตือนเพ็ญ ธนียา เจตยานุกรกุล ดร.วรลัญจก์ บุญสุรัตน์. 2559. **ผ้าทอไทพวน บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย สถานการณ์และการอนุรักษ์และข้อเสนอเพื่อการสืบสาน**. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง. 2523. **ผ้าขาวม้า : เอกลักษณะไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด.

สมภพ จันทรประภา. 2526. **อยุธยาอาภรณ์**. กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

